

**ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**DİSİPLİNLERARASI MÜZE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
DİSİPLİNLERARASI MÜZE EĞİTİMİ PROGRAMI**

**MİMARLIK ÖĞRENCİLERİNİN YAŞADIKLARI KENTİN
TARİHİ MEKÂNLARINI MÜZE EĞİTİMİ BAĞLAMINDA
DENEYİMLEMELERİNE YÖNELİK EĞİTİM PAKETİ**

(ANKARA ÖRNEĞİ)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÖZLEM DENGİZ UĞUR

**ANKARA
ŞUBAT, 2019**

**ANKARA ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

**DİSİPLİNLERARASI MÜZE EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
DİSİPLİNLERARASI MÜZE EĞİTİMİ PROGRAMI**

**MİMARLIK ÖĞRENCİLERİNİN YAŞADIKLARI KENTİN
TARİHİ MEKÂNLARINI MÜZE EĞİTİMİ BAĞLAMINDA
DENEYİMLEMELERİNE YÖNELİK EĞİTİM PAKETİ
(ANKARA ÖRNEĞİ)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

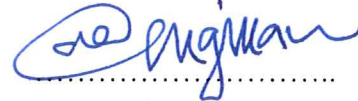
ÖZLEM DENGİZ UĞUR

DANIŞMAN: PROF. DR. AYŞE ÇAKIR İLHAN

**ANKARA
ŞUBAT, 2019**

Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne,

Özlem DENGİZ UĞUR adlı öğrencinin hazırladığı “Mimarlık Öğrencilerinin Yaşadıkları Kentin Tarihi Mekanlarını Müze Eğitimi Bağlamında Deneyimlemelerine Yönelik Eğitim Paketi (Ankara Örneği) ” başlıklı bu çalışma Disiplinlerarası Müze Eğitimi Anabilim Dalı / Disiplinlerarası Müze Eğitimi Yüksek Lisans Programı’nda jüri üyelerince oy birliği ile **Yüksek Lisans Tezi** olarak kabul edilmiştir.

	<u>Jüri Üyeleri</u>	<u>İmza</u>
Başkan	Prof. Dr. Ayşe Çakır İlhan	
Üye	Prof. Dr. Gürcan Gürgen	
Üye	Prof. Dr. Ali Cengizkan	

ONAY

Bu tez Ankara Üniversitesi Lisansüstü Eğitim-Öğretim ve Sınav Yönetmeliği’nin ilgili maddeleri uyarınca jüri üyeleri tarafından 25/02/2019 tarihinde, Enstitü Yönetim Kurulunca .../.../20... tarihinde kabul edilmiştir.

.....
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BİLDİRİMİ

Tez içindeki bütün bilgileri akademik yazım kurallarına uygun biçimde raporlaştırdığımı ve bunları etik ilkelere (atıfta bulunulan tüm yapıtlara kaynaklarda yer verilmesi, tezde kullanılan bilgi ve belgelere resmi yollarla ulaşılması ve bunların aslı bozulmadan kullanılması vb.) uygun olarak elde ettiğimi ve sunduğumu bildiririm.

Özlem DENGİZ UĞUR

ÖZET

MİMARLIK ÖĞRENCİLERİNİN YAŞADIKLARI KENTİN TARİHİ MEKÂNLARINI MÜZE EĞİTİMİ BAĞLAMINDA DENEYİMLEMELERİNE YÖNELİK EĞİTİM PAKETİ (ANKARA ÖRNEĞİ)

DENGİZ UĞUR, Özlem

Yüksek Lisans Tezi, Disiplinlerarası Müze Eğitimi Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Ayşe ÇAKIR İLHAN

Şubat, 2019, 201

İçinde bulunduğumuz yüzyılda insanüstü hız ve toplumsal yaşama etkileri, kısa sürede büyüyen, değişen yerleşimler, kent mimarisinin ömrünü kısaltmakta, beraberinde kent kimliği, kültürü ve tarihi de bu hıza ayak uyduramayıp zarar görmektedir. Mimarlık eğitimine yeni başlamış öğrenciler, bu döngünün ve kentin mimarlık tarihinde var olanın ne kadar farkındalar bu araştırmanın çıkış noktasını oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında Ankara'daki üniversitelerde mimarlık eğitimi veren öğretim elemanları ve öğrencilerle yapılan çalışmalardan elde edilen veriler, mimarlık eğitimine başladıklarında öğrencilerin, yaşadıkları kentin mimarlık tarihine ilişkin çok az bilgiye sahip oldukları yönündedir. Bu çalışmada mimarlık öğrencilerinin mekânlarını deneyimleyerek, üretmek ve paylaşarak, yaşadıkları kentin tarihini zengin bir içerikle tanımalarını sağlarken, beraberinde mimarlık eğitimlerinin müze eğitimi ölçütleri ve yöntemleri ile desteklenmesi, öğrencilerin kentlilik bilinçlerinin geliştirilmesi amaç edinilmiştir.

Mimarlık eğitiminin okul dışı çalışmalarla desteklenebileceği düşüncesinin ülkemizde ve dünyada gittikçe yaygınlaşmasının ve uygulama örneklerinin tespitinin yanı sıra okul dışı eğitim çalışmalarında çok geniş içeriğe sahip müze eğitiminin olanaklarının araştırılması bu çalışmaya yön vermiştir. Bu doğrultuda kent tarihi ile ilgili derslerin içerik ve kazanımları incelenerek mimarlık birinci sınıf öğrencileri için hazırlanan müze eğitimi paketinin uygulama bulguları; öğrencilerin müze eğitimi etkinliklerine gönüllü olarak ilgi ile katıldıkları, aktif rol aldıkları, eğitimi bilgilenmelerini, memnuniyetlerini ve tekrar katılma isteklerini ifade ederek tamamladıkları şeklindedir.

Fakültelerdeki kentlerin mimarlık tarihine ve kente dair derslerin örgün eğitim programındaki içerikleri, mimarlık eğitiminin okul dışı faaliyetleri kapsamında müze eğitimi çalışmaları ile desteklenebilir, her kent için bu çalışmaya benzer yeni uygulamalar araştırmalar yapılabilir.

Anahtar Sözcükler: Müze eğitimi, okul dışı eğitim, mimarlık eğitimi, kent tarihi, Ankara

ABSTRACT

AN EDUCATION PACKAGE FOR ARCHITECTURAL STUDENTS ON EXPERIENCING THE HISTORICAL SITES IN THEIR PROXIMITY WITHIN THE CONTEXT OF MUSEUM EDUCATION (ANKARA CASE)

DENGİZ UĞUR, Özlem

Master Degree, Interdisciplinary Museum Education

Supervisor: Prof. Dr. Ayşe ÇAKIR İLHAN

February 2019, 201

In the present century, the superhuman speed and its effect to social life, growing and changing settlements in a short time, are shortening the life of the urban architecture. Meanwhile the identity, the culture and the history of city cannot keep pace with this speed and is being damaged as a result of this. The kick-off point of this study is the scale of awareness of students who have just started architectural education about this cycle and the content of the architectural history of the city. The data obtained from the studies conducted with the teaching staff who teaches in the architectural departments of universities in Ankara and their students are so that the students have little knowledge about the history of architecture in the city where they live in, when they begin their architectural education. The aim of this study is to provide a wide content about the urban history of cities in which the architecture students live, by experiencing the places, producing and sharing among them. It is also a part of aim that the urban consciousness of architecture students shall improve while supporting the architectural education with museum education scales and methods.

The idea that the architectural education can be supported by informal studies is getting widespread in our country and in worldwide. Besides this idea, application samples and investigations about possibilities of museum education, which has a wide content in informal education, gave a direction to this study. Within this context, an education package had been prepared for first class of architecture students after examination of the contents and outcomes of courses about urban history. The first findings of this education package is resulted with voluntary participation to museum education activities by taking

an active role and the students informed that they satisfied on the education and wished to participate again.

The contents of faculty courses in the formal education program about the cities and architectural history of the cities can be supported by museum training activities within the scope of the informal activities of architectural education and new applications, researches, which are similar to this study, can be done for each city.

Key Words: Museum education, informal education, architectural education, urban history, Ankara

ÖNSÖZ

Tezim üzerinde çalışmaya başladığım ilk günden, teslim ettiğim güne kadar bilimsel danışmanlığın yanı sıra, bana inanıp, güvenerek her konuda yol gösteren, her daim enerji dolu ve pozitif olan hocam Prof. Dr. Ayşe Çakır İlhan'a ilgisi, bilgisi ve sabrı için teşekkür etmek isterim. A.Ü. Müze Eğitimi Anabilim Dalı yüksek lisans eğitimimde ilk hocam Dr. Ceren Karadeniz'e, hocalarım Prof. Dr. Ayşe Okvuran ve Prof. Dr. Müge Artar'a tüm eğitim sürecimde alanla ilgili kazandırdıkları için, Prof. Dr. Ali Cengizkan ve Prof. Dr. Gürcan Gürgen'e jürimde yer almayı kabul ettikleri için teşekkür ederim.

Çocuklarım, lisanstan yıllar sonra neden yüksek lisans yaptığımı pek fazla anlamak istemeseler de, oğlum Doğu Deniz ve kızım Öykü Deniz'e ve hatta yeğenim küçük Deniz'e onlara ayırabileceğim zamanların bir kısmını tez sürecine ayırmama izin verdikleri için, annelerim, babalarım ve tüm aileme bana inandıkları ve destek verdikleri için çok teşekkür ederim. Eşim Cem Cüneyt Uğur işte ve evde benim yükümü hafifletmese bu yolculuğa çıkamazdım, sabrı ve anlayışı için ona minnettarım.

Meslektaşlarım Nevin Kaygusuz ve Ali Armağan Daloğlu ile aldığımız müze eğitimi öğretileriyle, ortak görevler, sorumluluklar üstlenip, çalışmalarımızı geliştirmeyi planlamaktayız, kendilerinin iş birliktelikleri önemsiyor ve teşekkür ediyorum.

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BİLDİRİMİ.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT	vi
ÖNSÖZ.....	viii
İÇİNDEKİLER.....	ix
TABLolar DİZİNİ.....	xi
GÖRSELLER DİZİNİ.....	xii
KISALTMALAR/SİMGELER.....	xiii
BÖLÜM 1.....	1
1. GİRİŞ	1
1.1. Problem.....	1
1.2. Amaç.....	2
1.3. Çalışmanın Önemi	3
1.4. Sınırlılıklar.....	3
1.5. Tanımlar.....	4
BÖLÜM 2.....	5
2. MİMARLIK EĞİTİMİNDE MÜZE EĞİTİMİ YOLUYLA OKUL DIŞI ÖĞRENME VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	5
2.1. Mimarlık Eğitiminde Müze Eğitimi Yolu ile Okul Dışı Öğrenme.....	5
2.1.1. Mimarlık Eğitiminde Okul Dışı Öğrenme.....	5
2.1.2. Müzelerin Eğitimde Kullanılması	7
2.1.3. Mimarlık, Kent Tarihi, Mekân, Bellek ve Müze Eğitimi	11
2.2. İlgili Araştırmalar	34
BÖLÜM 3.....	40
3. YÖNTEM.....	40
3.1. Araştırmanın Modeli.....	40
3.2. Çalışma Grupları.....	40
3.3. Verilerin Toplanma Araçları ve Verilerin Toplanması	41
3.4. Verilerin Analizi	42
BÖLÜM 4.....	43
4. BULGULAR VE YORUMLAR.....	43
BÖLÜM 5.....	58
5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER.....	58
5.1. Sonuçlar	58
5.2. Öneriler.....	60
KAYNAKLAR.....	63
EKLER	70
EK 1. Öğretim Elemanları İçin Görüşme Formu.....	71
EK 2. Öğretim Elemanları İçin Anket Formu.....	72
EK 3. Öğrenciler İçin Anket Formu	73

EK 4. Müze Eğitimi Paketinde Yer Alan Mekânları (Modülleri) ve Güzergâhı Gösterir Harita	74
EK 5. Örnek Dilekçe (Üniversitelere Başvuru)	75
EK 6. Müze Eğitim Paketi	76
GÖRSELLER	195
BENZERLİK BİLDİRİMİ	200
ÖZGEÇMİŞ.....	201

TABLÖLAR DİZİNİ

TABLO 1.	Ankette (Ek-2) belirtilen Ankara'nın mimarlık tarihine ilişkin mekânların katılan öğrenciler tarafından bilinirliği.....	45
TABLO 2.	Ankette (Ek-3) belirtilen Ankara'nın mimarlık tarihine ilişkin mekânların katılan öğrenciler tarafından bilinen özellikleri ve sayısal dağılımı.....	46
TABLO 3.	Müze eğitim paketinin uygulanan modülleri, süreler ve katılan üniversiteler.....	52

GÖRSELLER DİZİNİ

GÖRSEL-1	Opera Binası modülünde müze sonrası sahne ve aksesuar tasarımı örnekleri.....	196
GÖRSEL-2	Güvenpark modülünde müze sonrası öykülü fotoraf çalışması örnekleri.....	197
GÖRSEL-3	II. Meclis (Cumhuriyet Müzesi) modülünde müze sonrası kart tasarımı örneği.....	197
GÖRSEL-4	Güvenpark modülünde müze sonrası kart tasarımı örneği.....	198
GÖRSEL-5	Saraçoğlu Mahallesi modülünde müze sonrası kart tasarımı örneği.	198
GÖRSEL-6	DTCF modülünde müze sonrası kart tasarımı örnekleri.....	199

KISALTMALAR/SİMGELER (Varsa)

CECA	Eğitim ve Kültürel Eylem Komitesi (Committee for Education and Cultural Action)
DTCF	Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi
EP	Eğitim Paketi
ICOM	Uluslararası Müzeler Konseyi (International Council of Museum)
UIA	Uluslararası Mimarlar Birliği (International Union of Architects)
UNESCO	Birleşmiş Milletler, Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization)
UNICEF	Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (The United Nations Children's Fund)
ODTÜ	Orta Doğu Teknik Üniversitesi
TEDÜ	Türk Eğitim Derneği Üniversitesi
TOBBETÜ	Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi

BÖLÜM 1

1. GİRİŞ

1.1. Problem

Mimari yapıt olarak sanat, kültür, bilim ve teknik yapıtlarının veya bu dallara yarar şeylerin görülüp yararlanılması için korunup, değerlendirilip sergilendiği yerler olarak tanımlanan (Hasol,1995) müzelerin tanımı, tarihsel süreçte dünya coğrafyalarındaki sosyal, siyasi, ekonomik ve teknolojik değişimlerle sürekli yenilenerek genişlemiş, zamanla eğitim kavramı da üstlendiği görevler arasına eklenmiştir.

Harrison (1963), müzeler; amacı sadece bilgi vermek olmayan, insanların hayal gücünü ve duyu dünyasını geliştirmeye yönelik, kişinin olayların önemini anlamasına ve onları doğrudan doğruya duyuları ile kavramasına yardımcı olan, insanlık değerlerini yüceltmeye ve sahip çıkmaya yardımcı olabilecek kurumlardır derken, Pomian (2000), daha önceleri yalnızca küratörleri, antikacı ve bölgenin bilginlerini ilgilendiren müzelerin, bugün genelde kültüre verilen önem gereği, tarih bilinci oluşturmak, bilgi üretilip yaymak, farklı sosyal sınıflar için ortak alışkanlıklar yaratmak, farklı grupları aynı ideoloji çerçevesinde toplamak gibi rolleri üstlendiğini vurgulamaktadır.

1951 yılından itibaren müze tanımlarına öğretim ve eğitim kavramlarını dâhil eden Uluslararası Müzeler Konseyi (ICOM, 2018), 2007 yılında tanımını müze; topluma ve gelişimine hizmet eden, halka açık, eğitim, inceleme ve zevk için, insanlığın ve içinde yaşadığı çevrenin somut ve somut olmayan mirasını edinen, koruyan, araştıran, anlatan ve sergileyen, kar amacı gütmeyen daimi bir kurumdur şeklinde yenilemiştir.

Tarihsel süreçte ülkelerin gelişmişlik seviyelerine ve eğitim politikalarına bağlı olarak farklı tarih aralıklarında, hatta farklı yüzyıllarda pratiğe geçirilen müzede eğitim çalışmaları, günümüzde müze eğitimi adıyla anılan bir uzmanlık alanını oluşturmuştur.

Müze eğitimi; eğitim bilimleri, arkeoloji, sanat tarihi, mimarık, antropoloji, sosyoloji, psikoloji ve beraberinde ilgili birçok disiplinin bir arada çalışabileceği disiplinlerarası bir alandır. Aynı zamanda müzeler, eğitim kurumları, bağlantılı kurum ve kuruluşlar, sivil toplum örgütleri ve gönüllülerin toplumsal konularda da ortak çalışmalar yürütebilecekleri bir yapıya sahiptir. Müzelerin ve müze eğitiminin bu potansiyelinden faydalanarak toplumun her kesimine bilgi, beceri ve değerler kazandırılabilir.

düşüncesinden yola çıkarak, bu çalışmada mimarlık eğitimi lisans öğrencileri üzerine yoğunlaşmış olmakla beraber, benzer çalışmaların farklı meslek disiplinleriyle de yapılabileceği düşünülmektedir.

Mimarlık disiplinin müzeoloji ile ilişkisi çok yönlüdür. Sadece müze binaları ile sınırlamak, bu ilişkiyi elbette ki zayıf kılacaktır. Müze binalarını tasarlayanın veya mevcut binaları müzeye dönüştürmenin ötesinde, tekil bir müze bile mimarlık ortamını teşhir edilen ürünleriyle farklı mekânlara ve zamanlara taşıyabileceği gibi, aynı zamanda her ölçekte yerleşimler ve nihayetinde kentler başlı başına birer müzedir ve mimarlık kentin her yerindedir. Mimarlık eğitiminin bir parçası olan büro ve şantiye stajları teorisinin paralelinde, uygulama pratiklerini deneyimleme fırsatlarıdır. Mobilya ölçeğinden kentsel planlama ölçeğine kadar mevcut tasarımları deneyimlemek; gezmek, görmek, duymak, dokunmak, koklamak, eskiz yapmak, fotoğraflamak, belgelemek, disiplinlerarası yorumlamak, tartışmak tüm bu faaliyetler de bir tür kent stajı olarak düşünülebilir.

Ankara'daki üniversitelerin mimarlık bölümlerinin öğretim üyelerine uygulanan anketler (Ek-2) ve sonrasında mimarlık öğrencilerine uygulanan anketlerin (Ek-3) sonuçlarına göre mimarlık öğrencilerinin, lisans eğitiminin başlangıcında yaşadıkları kentin mimarlık tarihini temsil eden mekânları yeterince tanımadıkları görülmüştür. Fakültelerdeki, kentlerin mimarlık tarihine yönelik derslerin, öğrencilerin daha kalıcı bilgi sahibi olabilmeleri için sahada yapılacak uygulamalı eğitim çalışmaları ile desteklenmesine duyulan ihtiyaç bu araştırmanın problemini oluşturmaktadır.

1.2. Amaç

Bu araştırmanın genel amacı müze öncesi, müzede ve müze sonrasında, mimarlık öğrencilerinin kent mekânlarını deneyimleyerek, üreterek ve paylaşarak, yaşadıkları kentin tarihini zengin bir içerikle tanımalarını sağlarken, beraberinde mimarlık eğitimlerinin müze eğitimi ölçütleri ve yöntemleri ile desteklenmesi, öğrencilerin kentlilik bilinçlerinin geliştirilmesidir.

Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmaktadır:

- 1- Öğrenciler mimarlık lisans eğitimine başlarken, yaşadıkları kentin mimarlık tarihine ilişkin mekân bilgileri nelerdir?
- 2- Mimarlık lisans eğitiminde öğrencilere yaşadıkları kenti tanıtan dersler var mıdır?

- 3- Mimarlık öğrencilerinin yaşadıkları kenti daha iyi tanımları için hazırlanacak eğitim paketinin içeriği nasıl olmalıdır?
- 4- Müze eğitimi uygulamalarına katılan mimarlık öğrencilerinin eğitim paketi hakkındaki görüşleri nelerdir?

1.3. Çalışmanın Önemi

Mekânları ve olayları deneyimlemek, beraberinde yerinde bilgi edinmek ve gözlemlemek, karşılaştırmalar yapmak, sorgulamak, durumlara ve ortamlara farklı açılardan bakmaya çalışmak mimarlık eğitiminin ve meslek icrasının vaz geçilmezleri arasındadır.

Bu tez kapsamında yapılacak çalışmalarla ve hazırlanacak eğitim paketi ile;

1. Mimarlık öğrencilerinin Ankara kentinin mimarlık tarihine ilişkin, derslerde öğrenecekleri içeriğin, örnekler üzerinden yerinde görülerek, incelenerek, bazı mekânlarda deneyimlenerek, beraberinde atölye çalışmaları ile pekiştirilebileceği,
2. 21. yüzyılda müze eğitiminin dünyada geldiği noktayı hedef alarak hazırlanacak eğitim paketi ile Türkiye’de yapılmakta olan müze eğitimi çalışmalarına katkı sağlanacağı,
3. Bu çalışmaların aynı zamanda alanda çalışan eğitimcilere, sivil toplum örgütlerine, turizm profesyonellerine ve turizm gönüllülerine yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

Müze eğitimi yaklaşımlarının uygulamalı olarak gerçekleştirildiği bu çalışma mimarlık eğitime yeni bir bakış açısı kazandıracağı yönünde önemlidir.

1.4. Sınırlılıklar

Bu çalışma mimarlık lisans eğitimi birinci sınıf öğrencileri ile Ankara kentinin ekli haritada (Ek-4) gösterilen Atatürk Bulvarı ve yakın çevresindeki Cumhuriyet Caddesi ve Kumrular Caddesi bölgesinde, aşağıda listesi yer alan yapıları çevre ve 2017-2018 eğitim öğretim yılı ile sınırlıdır.

- II. Meclis Binası-Cumhuriyet Müzesi
- Sümerbank Binası
- Sergi Evi - Opera Binası

- Gençlik Parkı
- Türk Ocağı - Halkevi - Resim Heykel Müzesi
- Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi (DTCF)
- Güvenpark-Güven Anıtı
- Saraçoğlu Mahallesi

1.5. Tanımlar

Müzeoloji (Müzebilim)

Riviere'ye (1981) göre uygulamalı bir bilim dalı olarak kabul edilen müzeoloji, müzelerin tarihi, toplumdaki rolü, araştırma ve konservasyon yöntemleri, müzelerin etkinlikleri ve etkinliklerin yayılımı, müzelerin örgütlenme ve işleyiş biçimleri, yeni müze mimarisi veya müzeleştirilen binalar, müze için tanımlanmış ya da seçilmiş alanlar, müzelerin tipolojisi ve deontolojisi üzerine çalışan bir bilim dalı, müze bilimidir (ICOM, 2010).

Müze Eğitimi

Müzelerin mevcut koleksiyonlarını kullanarak ziyaretçilerde merak, ilgi ve heyecan uyandıracak ziyaretçi merkezli eğitim programları ve uygulamalı etkinlikler hazırlama süreçlerine müze eğitimi adı verilmektedir (Karadeniz ve Çıldır, 2014).

Mimarlık

Mimarlık, insanların yaşamını kolaylaştırmak ve barınma, eğlenme, dinlenme çalışma gibi eylemlerini sürdürebilmeleri için gerekli mekânları, estetik, işlevsel gereksinimleri, teknik ve yönetsel zorunluklarla bağdaştırarak inşa etme sanatı; başka bir tanımıyla, yapıları ve fiziksel çevreyi tasarlama ve inşa etme sanat ve bilimi; yapı sanatı, mimari (Hasol, 1995).

Örgün Eğitim (Formal) ve Okul Dışı Eğitim (İnformal Eğitim)

Örgün (formal) eğitimin mimarlık eğitiminde kullanılan güncel anlamı, eğitim-öğretim programındaki dersler, stajlar ve diğer faaliyetleri kapsayan yapılanmadır. Okul dışı (informal) eğitimin mimarlık eğitimindeki güncel anlamı ise örgün mimarlık eğitimi dışındaki, eğitim-öğretim programı, ders ve müfredat dışı etkinlikler diye ifade edebileceğimiz tanımlayacağımız bir alanı kapsamaktadır. Zorunlu olmayan, kişinin isteğine bağlı olarak katıldığı faaliyetler, çalışmalar ve organizasyonlar bu kapsamdadır (Ciravoğlu, 2001).

BÖLÜM 2

2. MİMARLIK EĞİTİMİNDE MÜZE EĞİTİMİ YOLUYLA OKUL DIŞI ÖĞRENME VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Mimarlık Eğitiminde Müze Eğitimi Yolu ile Okul Dışı Öğrenme

2.1.1. Mimarlık Eğitiminde Okul Dışı Öğrenme

Yapılı çevrenin biçimlendirilişi, tarih boyunca en temel insan faaliyetlerinden biri olmuştur. Bunun başlıca sebebi, en bireysel ve önemsiz olanlarından, en tarihi öneme sahip olanlarına kadar tüm toplumsal olayların somut mekânlar içinde var olmasıdır. Mimarlık insan deneyimini konu alan bu somut mekânların, üretiminden kullanımına, düşünsel olarak kavranışından, sözle, yazıyla yahut çizgiyle ifade edilişine kadar tüm boyutlarını içine alan bir etkinlik alanıdır (Batuman, 2012).

Mimari tasarım, doğası gereği birçok iletişim, düşünce ve uygulama alanının bir araya geldiği (kültür, sanat, teknoloji, tarih, sosyoloji vb.) bir uzmanlık alanıdır. Bu iletişim alanları arasında anlamlı kurgular oluşturarak değerlendirmeler yapacak mimar-tasarımcının da, hem söz konusu alanlardaki genel kültürü hem de her hangi bir konuda tasarıma başlamadan önce uzun süreli hafızasında problem alanı ile ilgili veya ilgisiz, geçmiş deneyim, kültür, eğitim, uzmanlık gibi alanlardaki altyapısı, tasarımcının süreç öncesi bilgileri olarak değerlendirilebilir (Kahvecioğlu, 2001).

Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü-Uluslararası Mimarlar Birliği (UNESCO-UIA) Mimarlık Eğitim Şartı (2004) metninde mimarlık eğitimi müfredatının oluşturulmasında dikkate alınması gereken noktalar arasında ilk sırada hem insani, sosyal, kültürel, kentsel, mimari ve çevresel değerlere hem de mimarlık mirasına karşı sorumluluk bilinci yer almaktadır. Aynı metinde mimarlık eğitiminin sağlaması gereken beceri kazanımları arasında yer alan yerel mimarlık ve dünya mimarlığında daha önceki tarihi ve kültürel örneklerin oluşturduğu bilgiyi dikkate alarak hareket etme, yapılı çevredeki tarihi miras konusuna dair anlayış, mimarlık ve diğer yaratıcı disiplinler arasındaki bağlantılara ilişkin bilinç becerileri bu tez çalışması ile ilişkilendirilebilmektedir.

UIA'nın Mimarlık Eğitimi Komisyonu tarafından yayınlanan "UIA ve Mimarlık Eğitimi: Düşünceler ve Tavsiyeler" (2002) başlıklı raporunda ise mimarlık eğitiminin içeriğinde üniversite eğitimi öncesi eğitim, lisans eğitimi ve lisansüstü eğitim

alışmalarının kapsamında okul dışı eğitim çalışmalarının izlerini bulmak mümkündür. Ders içeriklerinde yer alan okul dışı etkinlikler; kendine özgü coğrafyalar ve kültürler, bunların ve tarihsel dönemlerin mimarlık tarihi üzerindeki izlerini tespit etmek üzere yapılan geziler, saha çalışmaları, deneyim pratikleri bu kapsamda değerlendirilebilir. Üniversitenin içinde veya dışında, öğrencilerin mimarlık veya düşünsel gelişmeleriyle doğrudan veya dolaylı ilişkisi olan, spor, sanat, siyaset, kişisel ilişkiler, topluluk yelikleri, okullar arası veya “kış okulları” gibi uluslararası formasyonlara katılım, yarışmalara katılım, değişik nedenlerle geçici olarak çalışılan mimarlıkla ilgili veya mimarlık dışı işler de mimarlık eğitiminin içeriği kapsamında ifade edilmiştir. Raporda derslerin içeriklerinin yanı sıra mimarlık eğitiminin bütünü tariflenirken de, diğer enstitüler ve disiplinler ile organize edilmiş niversite temelli veya tamamen niversiteler harici çalışmalara, kurslara yer verilmiştir.

Mimari içeriği olan bir niversite öncesi eğitim, geleceğin potansiyel mimarları açısından önemli olduğu kadar, mimarlığın ağlar boyu insani ve estetik değerler yaratılmasına nasıl katkıda bulunduğunun bütün topluma yönelik olarak vurgulanması açısından da yararlıdır değerlendirmesi; niversite eğitimi öncesi ve / veya mimarlık lisans eğitiminin ilk yılında gerçekleştirilecek müze eğitimi çalışmalarının, raporda sözü edilen eğitim sürecinin bir parçası olabileceği düşünülmektedir.

Okul dışı öğrenme ile ilgili eğitim uzmanları ve müze profesyonellerinin görüşlerini incelediğimizde; Paris ve Hapgood’a göre (2002), okul dışı (informal) ğrenme çevrelerini tanımlamak güçtür; ancak bunlar genellikle okuldaki örgün (formal) ğrenme olanaklarına karşıt olarak belirlenir. Örneğin okul dışındaki öğrenme paylaşılmış bilişi, araç kullanmayı, bağlamsal akıl yürütmeyi ve duruma özel yeterlilikleri vurgular; bunlar okuldaki bireysel bilişe, salt zihinselliğe, simge kullanmaya ve genelleşmiş öğrenmeye karşıt özelliklerdir (Onur, 2012). Zipsane (2006)’na göre ise insan yaşamı deneyimlerimizin, bilgimizin, becerilerimizin, tutumlarımızın oluşumuna katkıda bulunan bir öğrenme sürecidir. Örgün eğitim sisteminde okullar ve niversiteler sadece kendi bilgi öğretme amaçlarını gerçekleştirmek için oluşturulmuş kuruluşlardır; bu alanda yüz yıllarca geriye giden bir gelenekleri vardır. Oysaki rnek verecek olursak; açık hava müzeleri hem öğrenciler hem de öğretmenler için üç boyutlu ya da “gerçeklik-temelli öğrenme” denilen ilginç durumları yaratabilirler. Bilgi, beceri ve değerler kazanmayı sağlayan yetkin bir potansiyele sahiptirler (Onur, 2014).

2.1.2. Müzelerin Eğitimde Kullanılması

Müze kavramının ilk oluşumundan itibaren, eğitim kavramını müze ile ilişkilendirmek olası görülmekle beraber, bu konuda sistematik çalışmalara 20.yüzyılla birlikte başlandığı söylenebilir.

ICOM'un 1971'de Paris'te yaptığı dokuzuncu genel konferansta müzenin güçlü bir eğitim aracı olduğu vurgulanmış; Eğitim ve Kültürel Eylem Komitesi (CECA)'nin yıllık kongrelerinde müze eğitiminin çeşitli yönleri ele alınmıştır. CECA'nın 1976'da İsveç'te yaptığı kongrede ise bölge müzelerinin eğitimdeki rolü tartışılmıştır. Böylece 70'li yılların müze eğitiminde önemli bir dönüm noktası olduğu anlaşılmaktadır (Onur, 2012). Müze eğitimi 21. yüzyılın başından itibaren artık müzelerin önceliği haline gelmiştir. İlk kez sistematik biçimde Greenhill (1999, 2007) tarafından tanımlanan müze eğitimi, müzenin koleksiyonları ile ziyaretçilerin ilgileri arasında ilişki kurulan, yaşam boyu, aktif, canlı, katılımcı ve yenilikçi bir süreç olarak değerlendirilmiştir (Karadeniz, Okvuran, Artar ve İlhan, 2015). Uluslararası Müzecilik Konseyi'ne (ICOM, 2010) göre müze eğitimi, ziyaretçinin gelişimine yönelik bir dizi değerler, kavramlar, bilgiler ve deneyimler bütünü, yeni bilgilerin toplanmasını, pedagojik yöntemleri ve gelişmeyi içeren bir kültürlenme sürecidir. Bu kültürlenme süreci aynı zamanda bir okul dışı eğitim örneğidir.

Müze eğitimi sadece çocuklar için değil, bebeklik çağından, her yaştaki yetişkine kadar farklı evrelerdeki insanların bireysel, aile veya grup katılımlarıyla müze koleksiyonlarından, somut nesnelerden, yeri geldiğinde somut olmayan değerlerden deneyim kazanmalarını, kendi anlamlarını çıkarmalarını amaç edinen, beraberinde sergi, atölye çalışmaları ve yayınları da içeren, ziyaretçi merkezli, yaşam boyu öğrenmeye katkıda bulunan dinamik, geniş kapsamlı etkinlikler bütünüdür.

Talboys'a göre (2011) müzede gerçekleştirilen eğitimin tarafları müze çalışanları, müze eğitimcileri, öğrenciler, öğretmenler ve ailelerdir. Müze eğitimi bu tarafların içinde bulunduğu etkileşimli bir müze yaşantısını kapsar (Karadeniz ve Çıldır, 2014).

Müze ortamında yapılan eğitim belli öğrenme ilkelerine dayanmaktadır.

Bunlar şu şekilde sıralanabilir;

- Öğrenme aktif bir süreçtir.
- İnsanlar öğrenirken öğretir.
- Anlamlı öğrenme bilişsel bir süreci gerektirir.
- Öğrenme sosyal bir etkinliktir.

- Öğrenme ortamla bağlantılıdır.
- Öğrenmek için bilgiye, zamana ve deneyime gereksinme vardır.
- Güdülenme öğrenmenin temel ögesidir.

Müze eğitime ilişkin çalışmalar müzelerde yapılabileceği gibi, müze ortamı haline getirilen sınıf ya da okulun başka bir yerinde de yapılabilir (İlhan, Artar, Okvuran ve Karadeniz, 2011).

Allard, Forest ve Boucher (1994), müze eğitiminin müze öncesi, müze ve müze sonrası etkinliklerinin birbirini tamamladığını ve katılımcılarda sorgulama, soru üretme, hipotez geliştirme, müzede yanıtlanacak soruları müze deneyimi öncesinde üretme, müzede nesne ile iletişime geçme, müzede bilgi toplama, keşfetme, elde edilen verileri müzede değerlendirme ve müze etkinliğinden sonra yeni sonuçlar geliştirme gibi becerilerin geliştirilmesinde katkı sağladığını belirtmektedir (Karadeniz ve Çıldır, 2014).

Günümüzde eğitim sürecinin yaşantıya dayalı olması gerektiğinin kabulü, okul dışı eğitim ortamlarının önem kazanması ve postmodernizmle birlikte görsel kültürün öneminin artması, müzelerdeki eğitimin kapsamını genişletmiştir. Çağdaş eğitim kuramı ile uyumlu olduğu kabul edilen müzelerin eğitsel potansiyelleri her geçen gün artmaktadır. Greenhill'e (2002) göre müzelerin eğitsel hizmetleri yapılanmış, yarı yapılanmış ya da okul dışı atölye çalışmaları, etkinlikler, konferanslar, film gösterimleri, konserler, geçici sergiler, gezici sergiler, müze yayınları, video gösterimleri, tiyatro gösterileri vb. olarak sayılabilir (Karadeniz, 2018).

Trilling ve Fadel (2009) hazırladıkları “21. Yüzyıl Becerileri” adlı çalışmada, içinde bulunduğumuz yüzyılda hızla değişen teknolojik gelişmeler, beraberinde oluşan kişisel ve toplumsal değişikliklerle, eğitim alanında 20. yüzyıla kıyasladığımızda ne tür farklılaşmalar oluştuğunu tespit ederken, 21. yüzyılda sahip olunması gereken becerileri de sınıflandırmışlardır. Bu becerileri; öğrenme ve yenilik becerileri (yaratıcılık, yenilik, eleştirel düşünme, problem çözme, iletişim, işbirliği), bilgi, medya ve teknoloji becerileri (enformasyon okuryazarlığı, medya okuryazarlığı ve teknoloji okuryazarlığı) ve yaşam ve kariyer becerileri (esneklik, adapte olabilirlik, girişkenlik, kendini yönetme, sosyal ve kültürlerarası beceriler, üretkenlik, sorumluluk, liderlik) şeklinde ifade etmişlerdir. Çalışmada vurgulanan birlikte öğrenme, deneyimleyerek öğrenme, okul dışı öğrenme, disiplinlerarası çalışmalar ve yaşam boyu öğrenme kavramları incelendiğinde müze eğitimi çalışmalarının 21. yüzyıl becerilerini destekleyici çalışmalar olduğunu görmek mümkündür.

21. yüzyılda eğitim artık örgün eğitim kurumlarının dışına taşmış, örgün eğitim süreleri ile tamamlanmayan, öğrenmeye dayanan, yaşam boyu devam eden bir süreçtir. Her ne kadar iletişim imkânları sürekli gelişmekte ve bilgiye ulaşmak gittikçe hızlanıyor olsa da deneyimlemek bilgiyi kalıcı kılmak adına önemlidir.

Falk'a göre 21. yüzyılda daha çok insan serbest zamanını nitelikli değerlendirecek etkinliklere katılmaktadır. İnsanlar serbest zamanlarını yeni fikirler edinecekleri, öğrenecekleri ve deneyim kazandıracak eğitimlere yönelttiğinden eğitim çağdaş etkinliklerle zenginleştirilen bir alan olarak öne çıkmaktadır (Karadeniz, 2018). Bütün bu değerlendirmeler ışığında, 21. yüzyılda müzelerin geliştirdikleri eğitim programları ve gelecek öngörülerini ile bireylerin eğitim beklentileri ve tercihlerine cevap verebilecek potansiyele sahip olduklarını söylemek yanlış olmayacaktır.

Türkiye’de müzelerin eğitimde kullanılmasının tarihçesine bakacak olursak; 1920 yılında Milli Eğitim Bakanlığı’na bağlı olarak mimari eserlerin ve ören yerlerinin korunmasından sorumlu olmak üzere Türk Asar-ı Atika Müdürlüğü’nün kurulmasının ardından, bakanlık bünyesinde yine Atatürk’ün isteğiyle eğitim ve kültür sorunlarını incelemek üzere kurulan Heyet-i İlmiye’nin 15 Temmuz-15 Ağustos 1923 tarihleri arası yaptığı ilk çalışmanın raporunda Ankara’da bir Millî Müze kurulması ve buna bağlı olarak Türk Etnografya Müzesi’nin hemen açılması kararını görürüz (Önder, 1989). Atatürk, 1 Mart 1923 tarihinde TBMM’nin dördüncü toplanma yılını açarken yaptığı konuşmada da eğitime özellikle geniş bir yer ayırırken, çağdaş kütüphaneler, botanik bahçeleri, hayvanat bahçeleri, konservatuvarlar, müzeler ve sanat galerilerinin tesis edilmesi gerektiğini vurgulamıştır (Ata, 2000). 1926 yılındaki İlkokul Tarih Dersi Programında “Mevcut olan yerlerde öğretmen öğrencisine müzeler ve eski eserleri gösterecektir. Müze mevcut olmayan yerlerde öğretmen kale, sur ve su kemeri gibi eski eserleri gösterir ve bunların geçmişine ilişkin bilgi verecektir” şeklinde bir bilgi yer alırken, 1929 yılında yayınlanan Yeni İlk Mektep Talimnamesi’nde ise Pazartesi günü öğleden sonraki zamanın gezi işlerine, okul içinde konferans, konser, temsil gibi sosyal eğlencelere ayrılabilceği yazmaktadır. 1932 yılında açılan Halkevleri bünyesinde de müze ve sergi şubeleri oluşturulmuştur (Ata, 2002).

Cumhuriyetin kurucu seçkinleri müzeyi ulusal eğitimin temel araçlarından biri olarak görürler. Nitekim O yıllarda Milli Eğitim Bakanlığı Kültür Dairesi’nde çeşitli görevlerde bulunan, sonrasında Etnografya Müzesi Müdürlüğü de yapmış olan arkeolog, halkbilimci ve dilbilimci Hamit Zübeyir Koşay bir yazısında “bir antikacı dükkânında da kültür eserleri bulunabilirse de, burada öğretim gayesi eksik olduğu için müze sayılmaz”

demektedir. Ona göre müzeler, “bütün beşeri tekâmülü aksettiren müesseseler, bu meyanda arşiv ve milli kütüphaneler ile koleksiyonlar üniversitenin cüzüdür” (Aydın, yay. haz: Cantek, 2017).

1962 yılında Uluslararası Müzeler Konseyi Türkiye Milli Komitesi tarafından Müzelerin Eğitimdeki rolü hakkında UNESCO Bölge Semineri düzenlenmiş, müzelerden geniş çaplı olarak eğitimde sürdürülebilir biçimde nasıl yararlanılacağı etraflıca tartışılmıştır. ICOM Türkiye Milli Komitesi 1963 yılında “Müzelerin Teşkilatlanması: Pratik Öğütler” adlı kitabın Türkçe olarak basılmasını sağlamıştır. 1982’de düzenlenen Birinci Milli Kültür Şurası’nda müzede eğitimi vurgulanırken büyük müzelerde çocuk bölümleri kurulması önerilmiştir (İlhan, Artar, Bıkmaz, Doğan ve Karadeniz, 2016). 1988 yılında düzenlenen 12. Milli Eğitim Şurası’nda müzelerle ilgili olarak, okullarda tabiat koleksiyonları, müzeler, sergiler, seralar ve hayvan yetiştirme yerlerinin kurulması; öğrencilerin gözlem, araştırma ve uygulama yapmalarının teşvik edilmesi; çevrede mevcut müzelerin ve benzer yerlerin gezdirilmesi ifadesine yer verilmiştir (Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı, 2018). 1990 yılında Antalya Arkeoloji Müzesi çocuk birimi ve Ankara Üniversitesi Oyuncak Müzesi’nin kurulması ve daha sonra 1995 yılında İstanbul Arkeoloji Müzeleri’nde çocuk bölümlerinin açılmasını, başta özel müzeler olmak üzere çok sayıda müzede eğitim etkinliklerinin yapılması izlemiştir. Türk Milli Eğitim Sistemi’nde ise müze eğitimi 1995 yılından itibaren ilköğretimde sosyal bilgiler ve resim-iş gibi derslerin müfredatlarında az da olsa yer almakla birlikte eğitim programlarının bütününde öğrenme ve öğretme süreçlerinde müzelerden yeterince faydalanılmamaktadır (İlhan vd. 2016).

Türkiye’de müze biliminin yükseköğretim kurumlarında yer bulması 1989 yılında Yıldız Teknik Üniversitesi’nde Müzecilik Yüksek Lisans Programı’nın açılmasıyla başlamıştır. Sonraki yıllarda farklı üniversitelerde müzecilik ve müze yönetimi yüksek lisans programları açılmakta birlikte bu programlarda müze temaları ve sergileme, müzecilik tarihi, küratörlük, sanat antropolojisi ve müze yönetimi konulu dersler verilmektedir. 1997 yılında kurulan Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müze Eğitimi Anabilim Dalı, Türkiye’de müze eğitimi yüksek lisans eğitimi veren tek programdır (İlhan vd. 2016). Disiplinlerarası eğitim vermeyi amaçlayan programda eğitim dersleri ağırlıklıdır. Müze eğitimcisi yetiştirmeyi öngören bu programın hedefi, öncelikle müzelerde çalışan elemanlara eğitimci formasyonu kazandırmak, müzelerden bir eğitim kurumu olarak yararlanmanın yollarını araştırmak ve müzelerde eğitim işlevini yerine getirecek deneyimli kadroların oluşmasına destek vermektir (İlhan, 2009).

Günümüzde ICOM Türkiye Milli Komitesi'ne (2018) göre Türkiye'de Kültür ve Turizm Bakanlığı'na bağlı 189 müze ve 131 düzenlenmiş ören yeri olmak üzere, ziyaret edilebilir 320 ünite mevcuttur. Bakanlığın denetiminde 183 adet de özel müze bulunmaktadır (Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, 2018). Dünyadaki örnekleri ile kıyaslandığında Türkiye'deki müzelerin eğitim faaliyetleri halen sınırlı ölçülerde yürütülmekle beraber, özel müzelerin sayılarının artışı ve çağdaş müzecilik anlayışı doğrultusunda yaklaşımlarla müzelerde çocuk birimleri ve eğitim atölyeleri artan ve gelişen seviyelerde yapılanmaktadır.

21. yüzyıla birlikte oldukça yaygınlaşan kent müzeleri önceleri kentin tarihi üzerine yoğunlaşırken, zamanla kentin kendisine yoğunlaşır olmuştur. Artık kentin kendisi eser olmuştur. Yeni müze uygulaması geniş alanlarda çalışmaya dayanmaktadır. Bunun anlamı, birçok kent müzesinin tek tek binalardan ibaret olmayan, bütün kent topraklarını ve yerleşimlerini içeren karmaşık yapılar olmasıdır (Onur, 2014).

Mimarlık tarihçi Doğan Kuban (2001) bir konuşmasında İstanbul için şöyle demektedir;

Eski bir kent İstanbul. Zaten kendisi bir müze. Hangi müze İstanbul'un sokaklarında gezerken görülecek çeşitliliği, zamansal derinliği, spontane iletişimi anlatabilir İstanbul'un kendisi kadar? Denizden kente baksanız, Süleymaniye'yi, Ayasofya'yı, Topkapı Sarayı'nı gezseniz, Kapalı Çarşı'yı dolaşsanız oraldaki insani biçimi kokuyu algılasanız, İstanbul imajını bir müzede olduğundan çok daha rahat ve kolay yakalarsınız.

2.1.3. Mimarlık, Kent Tarihi, Mekân, Bellek ve Müze Eğitimi

Kentleşme, Kent Kimliği ve Müzelerle İlişkisi

Antik dönemde şehir fikri, şehir-devlet ya da polis ile doruğa ulaşır; Aristoteles şehir yaşantısını “soylu bir amaç için ortak yaşam” olarak tarif eder (Infante, 2004). Kimi yazarlar kent ve şehir kavramlarının birbirinden ayrı olduklarını öne sürseler de Keleş'e göre böyle bir ayırım doğru değildir. Kent, yalnızca Farsça şehir sözcüğünün Türkçedeki karşılığıdır. Kent tanımı konusunda ise kuramcılar, bilim insanları ve araştırmacılar arasında görüş birliği olduğu söylenemez. Kimileri, yerleşim yerinin nüfusunun büyüklüğüne bakarak kent tanımları yaparken, kimi araştırmacılar ise yerleşim yerinin yönetsel statüsünü kent olmanın ölçüsü olarak dikkate alırlar. Nüfus ya da yönetsel statü ölçütlerinin yetersizliği kenti tanımlamak için başka ölçüt arayışlarını gündeme getirmiş, yerleşim yerinin ekonomik ve toplumsal yapısı da kentin tanımlanmasında önemli ölçütler olarak değerlendirilmiştir (Keleş, yay. haz: Ersoy, 2016). Bütün bu özellikleri

içine alacak biçimde bir kent kavramı tanımlamasını Keleş (1998) şu şekilde yapar; kent, sürekli toplumsal gelişme içinde bulunan ve toplumun yerleşme, barınma, gidişgeliş, çalışma, dinlenme, eğlenme gibi gereksinimlerinin karşılandığı, pek az kimsenin tarımsal uğraşlarda bulunduğu, köylere bakarak nüfus yönünden daha yoğun olan ve küçük topluluk biçimlerinden oluşan yerleşme birimidir.

Benzer ölçütlerle, biraz daha geniş bir kapsamla Kızılçelik (2000) ise kenti, sosyo-ekonomik ve kültürel özellikleri yönetim durumu ve nüfus bakımından kırsal alanlardan ayırt edilen, genellikle tarımsal olmayan üretimin yapıldığı, daha önemlisi hem tarımsal hem de tarım dışı üretim, dağıtım ve denetim işlevlerinin toplandığı, teknolojik gelişme derecelerine göre belirli bir büyüklük, heterojenlik ve bütünleşme düzeyine varmış, ikincil toplumsal ilişkilerin, toplumsal farklılaşma, uzmanlaşma ve hareketliliğin yaygın olduğu yerleşim alanı olarak tanımlar.

Bütün bu tanımlara bakıldığında kentleşme bir tür değişim sürecidir, durağan değil, devingen bir toplumsal olgudur. Geçmiş yüzyıllarda sömürgecilik hareketleri az gelişmiş ülkelerin kimi kentlerinin yapay olarak ve alabildiğine büyümesine yol açan etkiler yaparken, benzer bir durum günümüzde de kentleşmenin oluşumunu büyük ölçüde etkilemektedir. Sermaye hareketlerinin önündeki bütün engelleri her çareye başvurarak kaldırma çabaları ve küreselleşme, kültür, doğa ve çevre değerlerini yok etme bahasına da olsa, kentlerin yapay bir biçimde alabildiğine büyümesine yol açmaktadır (Keleş, yay. haz: Ersoy, 2016).

Bir Fransız düşünürüne göre, kültür, “Her şey unutulduğu zaman belleklerde ne kalıyorsa, ona verilen isimdir”. Burada dikkati çeken özellik, kültürün bir birikimin ürünü olduğudur. Bu bağlamda, kent kültürü denildiğinde de tarihin ve doğanın kente bırakmış olduğu birikimi anlamak yanlış olmayacaktır. Kuşku yok ki, bu birikimin temel ögesi, o kentin kimliğidir. Her kentin kimliğinde, o kentin süreklilik kazanmış olan ayırdedici özellikleri saklıdır. Bir kentin kimliğini oluşturan onun kültür varlığı; kültürüne katkıda bulunan da kentin kimliğidir. Her ikisi arasında çok yakın bir etkileşimin bulunduğu yadsınamayacak bir gerçektir (Keleş, 2005).

Kent kimliğini oluşturan öğeleri doğal çevreden kaynaklanan kimlik öğeleri, yapılaşmış çevreden kaynaklanan kimlik öğeleri ve sosyal çevreden kaynaklanan kimlik öğeleri olarak üç grupta toplamak mümkündür. Doğal çevre verileri olarak topografik durum, jeolojik durum, su ögesi, bitki örtüsü ve iklim koşulları kentleri birbirinden ayırır, özgün kılar ve kente kimlik kazandırır. Yapılaşmış çevre incelendiğinde ise, kentte yer alan her yapılaşmış öge kentin kimlik elemanı olarak değerlendirilemez. Bir yapının

kentsel kimlik ögesi olarak ifade edilebilmesi, o yapının konum, form, görüntü, işlevsellik ve / veya kent tarihinde taşıdığı anlam sebebiyle farklılaşması, özgünlük kazanması ile gündeme gelir. Sosyal çevreden kaynaklanan kentsel kimlik ögeleri ise birey ve toplum kavramları ile açıklanabilir. Bireyin kimliği yaşadığı çevre içinde oluşur ve olgunlaşır. Bireysel kimlik grup ve toplum kimliğini oluşturur. Bunlara bağlı olarak, sosyal çevreden kaynaklanan kentsel kimlik ögeleri, demografik yapı (nüfus büyüklüğü, yapısı, yoğunluğu, yaş grupları) kurumsal yapı (politik, yönetsel, hukuksal, ekonomik) ve kültürel yapıya yönelik alt elemanlardan meydana gelmektedir (Ocakçı ve Türk, yay. haz: Ersoy, 2016).

Manguel (2016) şehirlerin mecazi kimlikler edindiğinden bahsederken, oyunbaz ve çocuk gibi diye nitelendirdiği şehirlere Sidney, Salzburg ve San Francisco'yu, babalık hissi veren şehirlere Hamburg, Torino ve Madrid'i, annelik hissi veren şehirlere Venedik, Lima ve Krakov'u örnek verir. Lynch (2016) Floransa'yı pek çok insanı derinden etkileyen, güçlü karaktere sahip bir kent olarak tanımlar; ilk kez ziyaret eden yabancılar için soğuk ve ürkütücü bir kent gibi gözüксе de enerjisini inkâr etmek olanaksızdır. Ekonomik ve sosyal problemler yaşamış olsa da bu çevrede yaşamının ve kenti deneyimlemenin özel bir derinliği vardır. Bu derinlik de kentte yaşamının verdiği zevki, melankoliyi ya da bağımlılık duygusunu artırabilir. Infante (2004) Venedik'ten göl kent diye bahseder; kent suyun içine içine inşa edilmemiştir, sudan çıkar, bir Venüs kenttir Venedik. Kentlerin en az görüntüleri kadar kokularının da farklı olduğuna değinirken kızarmış tereyağının, tatlıcılarının ve hotdogların kokularını New York'a örnek verir.

Bazı kentlerin kimliğini oluşturan temel özellikler öyle baskındır ki kentte yaşam artık devam etmese de arkeolojik kazılar ve tarihi belgelerden yola çıkarak haberdar olduğumuz bu kentler, günümüzde de kimlikleri ile anılmaktadır. Homeros'un İlyada Destanı'nda bahsettiği Turuva, yüzyıllarca izleri aranan bir kent olmuş, sonrasında arkeolojik buluntularla varlığı ispatlanmış efsanevi bir kenttir.

Kent kimliği ile iç içe diğer bir kavram ise kent imgesidir. Kent imgesi, bireyin kentsel çevreden edindiği izlenimler, kentsel çevreyi tarif ederken kullandığı elemanlardır. O nedenle kent imgesi bireyseldir ve bireyin kentle kurduğu ilişki ve iletişime bağlı olarak farklılaşabilmektedir. Kimlik ve imge arasında kavramsal açıdan örtüşmeler bulunmasına karşın; aralarındaki belirgin farklılık imgenin kişisel; kimliğin ise kolektif bir değerlendirmeye dayalı olmasıdır. Kentsel imge ögeleri birey üzerinde iz bırakmış, kentsel etki noktaları veya alanlardır. (Ocakçı ve Türk, yay.haz: Ersoy, 2016).

Lynch (2016) kent imgesinin içeriğini yollar, sınırlar/kenarlar, bölgeler, düğüm/odak noktaları ve işaretler şeklinde, beş farklı başlık altında toplar. Sokaklar, yaya yolları, toplu taşıma alanları, kanallar ve demiryolları pek çok kişinin imgesinde baskın ögeler olarak tespit edilmiştir. İnsanlar hareket halindeyken kenti gözlemler ve bu yollar üzerinde diğer çevresel ögeleri algılayabilir ve bütünle ilişkisini kurarlar. Kenar ögelerine örnek verebileceğimiz kıyılar, demiryolları, gelişme bölgesi sınırları ve duvarlar, yollar kadar baskın olmasa da pek çok insan için önemli oluşumlardır. Bölgelerin içindeyken tanımlanması oldukça kolaydır. Kişinin algısında yolların veya bölgelerin baskın olmasına bağlı olarak, kent yapısı bu şekilde oluşturulur. Düğüm noktaları bir noktadan diğerine yol alınılırken kullanılan yoğun odak noktalarıdır. İşaret ögeleri çoğunlukla kolay tanımlanabilen fiziksel oluşumlardır; bir bina, bir işaret levhası, bir dükkân veya dağ gibi.

Sahip olduğu doğal ve tarihsel yapıların kent üzerindeki etkisi hem kenti içinde yaşayanlar adına anlamlı kılar, hem de onu diğer kentlerden ayırt eden söz konusu ögeler, kent kültürünün maddi mirasıdır. Bu miras esasında kentin kendine özgü çehresini belirleyen, silüetini çizen ve bu sayede özgün kimliğini ortaya çıkaran doğal sürecin ürünüdür ve kimlik-kültür ilişkisinin somut bir sonucudur. Toplumların fiziksel, siyasal, ekonomik ve kültürel alanı olarak kentlerin hayatta kalması, kent kültürünün devamlılığının sağlanması ile yakından ilişkilidir. Kent kültürünü meydana getiren en önemli unsurlarından biri olan tarihsel mirasın sürdürülmesi yani geçmişten geleceğe aktarılması bu noktada kentlerin devamlılığının garantisidir (Güler, Şahnagil ve Güler, 2016).

Avrupa kentlerinin II. Dünya Savaşı sırasında tahrip olmasının yarattığı tepkiler ve kentlerin yeniden yapılanması tartışmaları koruma kavramının kentsel ölçeğe evrilmesini büyük ölçüde etkilemiştir. 18. Yüzyılın ilk yarısında kültürel çeşitlilik ve ulusal kimlik hareketi içinde özellikle İtalya ve Yunanistan'daki anıt eserlerin keşfine çıkan seyyahların bu anıtların dünya değeri özelliğini korunması gerektiği üzerine başlattıkları hareket önce koleksiyonculuğu ardından da anıt eserlerin korunması düşüncesinin gelişimini tetikler. 20. Yüzyılın başında gelişmeye başlayan anıt eserin çevresi ile birlikte korunması anlayışı yüzyılın ikinci yarısında yerini sivil yapıların da korunması anlayışına bırakacaktır. 1964 yılında Venedik'te yapılan Tarihi Anıtların Korunması İle İlgili Mimar ve Teknisyenleri II. Uluslararası Kongresi'nde kabul edilen Venedik Tüzüğü'nün "Tarihi anıt kavramı sadece bir mimari eseri içine almaz, bunun yanında belli bir uygarlığın, önemli bir gelişmenin, tarihi bir olayın tanıklığını yapan

kentsel ya da kırsal bir yerleşmeyi de kapsar. Bu kavram yalnız büyük sanat eserlerini değil, ayrıca zamanla kültürel anlam kazanmış daha basit eserleri de kapsar” şeklindeki 1. Maddesi korumanın kentsel ölçeğe gelişmesi açısından önemlidir. (Dinçer, yay. haz: Ersoy, 2016). Kentsel koruma, geçmişin anımsanması ve geçmişle bağ kurulması için tarihsel belgelerin güvence altına alınması; insanlığın yararlanması için kültürel ve doğal kaynakların ve bunların içinde bulunduğu çevrenin günün değişen sosyal ve ekonomik koşulları altında istenmeyen değişimlere karşı güvence altına alınması; toplumsal belleğin bir parçası olan değerlerin, geleneklerin, düşüncelerin ve normların mekânsal ifadesi olan kültürel varlıkların sürdürülmesi, çağdaş yaşamla ve toplumla bütünleştirilerek yaşamasının sağlanması, türlerinde olabilmektedir (Günay, yay. haz: Ersoy, 2016).

Kent kimliğinin müzelerle ilişkisini inceleyecek olursak; Orloff (2008) 19.yüzyılın tarih ve doğa müzeleri çağı, 20.yüzyılın sanat müzeleri çağı, 21.yüzyılın (kentler insanların yaşadığı ve birçok şeyin ortaya çıktığı yerler olduğu için) kent müzeleri zamanı olduğunu belirtmektedir. Mouliou’nun kent müzeleri için sıraladığı karakteristik işlevler arasında yer alan;

- Müzeler kent kimliğinin ve geleneklerinin ayırıcı özelliği olarak davranabilir
- Müzeler kentin yenilenmesi/canlanması için araç olabilir ya da en azından kentin tahrip olmasını durdurmaya yardımcı olabilir
- Müzeler kentin tarihsel mirasının simgeleri olabilir

şeklindeki maddeler ise kent kimliği ve müze ilişkisini pekiştirmektedir (Onur, 2014).

İstanbul’un en eski endüstri bölgesi olan Haliç’te kurulduğu 1914 yılından 1983 yılına kadar kente elektrik sağlayan Silahtarağa Elektrik Santrali, kapatılmasının ardından, 2004-2007 yılları arasında yapılan renovasyon çalışmalarıyla Santralistanbul kompleksine dönüştürülmüş ve yok olmaktan kurtulmuştur. Türkiye’nin ilk endüstriyel arkeoloji müzesi olan Enerji Müzesi, sergi ve kültürel etkinlik alanları, üniversite eğitim binaları ve sosyal alanların yer aldığı proje endüstriyel mirasın korunması kentin mimari kimliğinin korunması adına önemlidir (Santralistanbul, 2018).

Londra’nın Bankside bölgesinde eski bir enerji santralinin yeniden düzenlenmesiyle oluşturulan Tate Modern Sanatlar Müzesi ve Liverpool rıhtımındaki harabe binaların yenilenmesi ile kurulan Tate Liverppol Modern Sanatlar Müzesi gibi örnekler yeni müzelerin mimari anlayışlarıyla bir kentsel dönüştürme projesinin de parçası olduğunu göstermektedirler (Karadeniz, 2018).

Kuruluşu 19. yüzyıla kadar uzanan Lyon Guimet Doğa Tarihi Müzesi'nin zengin koleksiyonlarını daha çağdaş bir mimari yapı içinde, geniş halk kitlelerinin ziyaretine açmak amacıyla yeni bir müze inşasına karar verildiğinde seçilen bölge Confluences'dir. Yeni müze Musée des Confluences, adını aldığı terk edilmiş eski sanayi bölgesinin canlandırılması maksadıyla üretilen projenin bir parçası olarak Rhône ve Saône nehirlerinin birleştiği noktada konumlandırılır. Kültüre kamusal ulaşılabilirliğin artırılması şeklindeki müzenin öncelikli hedefine, tasarım ekibinin müzenin sadece koleksiyonların sergilendiği bir shoowroom değil, bilginin paylaşılacağı bir ortam olması gerektiği savunusu da eklenir ve ortaya bölgenin yeniden canlandırılması projesine katkısı yadsınamayacak, içindeki koleksiyonlar kadar heykelsi ünük mimarisi ile de ilgi odağı olan Confluences Müzesi çıkar (Musée des Confluences, 2018).

Bu örnekler 21. yüzyılda tarihi çevrenin korunabilmesi için kamusal çıkarlar ve kültürel değerlerin öncelikli olduğu kapsamlı bir projelendirme ve projelerin uzun vadede yaratılan ekonomik değerlerle desteklenmesinin gerekliliğini göstermektedir.

Lynch (2016) kent imgesinin oluşumunun sadece dışsal karakteristiklere bağlı olmadığı, bu imgenin oluşumunda gözlemcinin de katkısı olduğunu vurgularken, imge niteliğinin geliştirilmesinin de eğitimle mümkün olabileceğini belirtir. Müzeler, konferanslar, kent gezileri, okul projeleri gibi ortamlarda eğitimler verilebilir, eğitimler haritalar, işaretler, diyagramlar, yön gösteren cihazlar gibi sembolik aygıtların potansiyel kullanımı ile desteklenebilir yönünde önerilerde bulunur.

Infante (2004) yaşadığı ve gezdiği şehirleri tarihi ve kimlikleri ile anlattığı kitabında İngiltere'nin Bath kentinden içinde yaşanan bir müze kent diye bahseder. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO, 2018) Dünya Mirası Listesi'nde de yer alan, Roma döneminde bir kaplıca kenti olan Bath'ın bugünkü mimari tarzına en büyük katkı, 18. yüzyılda Bathlı mimar John Wood'dan gelmiştir. Wood'un 18.yüzyılda tasarladığı 30 teras evden oluşan görkemli Royal Crescent binası, inşasından 250 yıl sonra günümüzde de kullanılmakta, içinde özel mülkiyetler, bir müze ve beş yıldızlı bir otel yer almaktadır. Onlarca müzenin yer aldığı kentte, tarihi binalar aynı zamanda günlük yaşamda da kullanılan mekânlardır. Romalılardan günümüze en iyi korunmuş hamamlardan birinin yer aldığı Bath'de, bu hamamı çeşitli etkinliklerle deneyimleyerek gezmek mümkün olduğu gibi büyük tulumba odası (Pump Room) da kentin en ilgi çeken restoranıdır. İngiliz edebiyatının önemli yazarlarından Jane Austen ismi de Bath ile birlikte çokça anılır. Sandalyeleri, tuğlası, Dr. Oliver'in peksimetleri, romatizma hastalarına hizmet veren hastanesi, küçük ekmekleri

mimariden edebiyata tarihi ve kültürel pek çok ögeye ve markalarına sahip çıkabilen Bath müze kent olarak anılmayı hak etmektedir.

Atina 2500 yıllık bir kenttir, oysa Montreal 350.yılını 1992’de kutlamıştır. Hiçbir iki kentin tarihi birbirinin aynı değildir ama bütün kentlerin tarihi vardır (Onur, 2014). Infante (2004) mimarının birkaç yazılı yapıt dışında, olası tek tarih biçimi olduğunu iddia ederken, onu tek başına dilsiz ama dilbaz bir tanık olarak tarif eder; bir bina bin söze değer çünkü süregelen, süregelen bir görüntüdür. Pek çok şey yok olup giderken, İngiltere’nin katı Viktorya Dönemi’nden günümüze kalan Viktorya’nın hem merhum prens eşini (Albert Memorial, Albert Hall) hem de kendisini (Viktorya ve Albert Müzesi) ölümsüzleştirdiği mimari yapıtlardır.

Müzeler ve kent tarihleri yakın zamana kadar yeterince birlikte düşünülmemiştir. Genel kabul gören müzelerin daha çok nesnelere bağlı, maddi kültüre olan yönelimleri, insan kaynaklı tarihsel temaları dar bir kapsamda ele almalarına neden olmuştur. Ancak son zamanlarda toplumsal tarihe akademik bir ilgi gösterilmeye başlanmış ve bunun bazı müzelere etkisi olmuştur. İngiltere’de böyle birkaç müzeden bahsedilebilir; Oxford Müzesi, Londra Müzesi, Edinburgh Halkın Öyküsü Müzesi, Kingston’da Sokak Yaşamı Müzesi New Castle’da Büyük Kent Müzesi Liverpool Hayatı Müzesi gibi. Bunlar ve diğer kent müzeleri, kentlerin öykülerini ve deneyimlerini sürekli sergilerle, eğitim programlarıyla, araştırmalarla, yayınlarla, gösterimler ve diğer etkinlikler aracılığıyla çeşitli şekillerde aktarmaya çalışmaktadırlar (Fleming, ed: Madran, 2001).

Tanpınar (2016) Beş Şehir adlı romanında 1928 Ankarası’nın mimari yapılaşmasını tarif ederken, Yenişehir’deki hiçbirinin üslubu diğerini tutmayan Riviera, İsviçre, İsveç, Baviera ve Abdulhamid devri İstanbulu ev ve köşklerinden, modern mimarının kendisini aradığı Sovyet Sefareti, şark üsluplu İran Sefareti, sakın, gösterişsiz ve klasik Belçika Sefareti diye tarif ettiği çeşitlilikten, Türk Ocağı Binası, Etnografya Müzesi ve Gazi Terbiye Enstitüsü ile yaratılmaya çalışılan Türk mimari üslubundan bahseder. 1921 yılında Milli Mücadele’yi yakından görmek üzere Ankara’ya çağrılı olarak giden, daha sonra politikacı kimliği ile de dönemi içinde ön plana çıkan yazar Yakup Kadri Karaosmanoğlu (2015), Milli Mücadele Dönemi ve Cumhuriyet’in ilk yıllarını anlattığı Ankara isimli romanında, başkentin baş döndürücü bir süratle inkişaf edilmesini tarif eder. Taşhan’ın önünden Samanpazar’na, Samanpazarı’ndan Cebeci’ye, Cebeci’den Yenişehir’e, Yenişehir’den Kavaklıdere’ye doğru uzanan sahalarda, apartmanlar, evler, resmi binalar, sanki yerden fişkırcasına yükselmektedir. Yazar ilk yılların acemiliği ile yapıldığını düşündüğü villalar, apartmanlar ve resmi binaları

eleştirirken, üsluplarından bahseder, yerini modern mimariye bırakmasından duyduğu memnuniyeti dile getirir. Kitapta Ankaralıların gittikçe artan temaşa ihtiyacını tatmin eden Halkevi'nin sahnesinden, yılbaşı balosunun yapılacağı henüz inşa edilmiş Ankara Palas'dan da söz edilir. Dönemin edebiyatçılarının Cumhuriyet'in ilk yıllarında Ankara'nın gelişimi ve değişimini anlatırken kullandıkları mimari sembollerin ve figürlerin örneklerini çoğaltmak mümkündür.

Bu açıdan da baktığımızda Ankara için 1923 sonrasında hemen başlayan yeni rejimin imar çalışmaları; caddeleri, bulvarları, meydanları, parkları ve heykelleri ile kendisi başlı başına kent olarak, bir Cumhuriyet Tarihi-Mimarlık Tarihi Müzesi'dir denilebilir. Cumhuriyet tarihi, dediğimizde de bunu siyasal yaşantının beraberinde kültür, sanat, mimari, sosyal yaşantıdaki gelişmeler ve modernleşme çabalarıyla birlikte bir bütün olarak değerlendirmek gerekecektir. Benzer şekilde Bayraktar (2017) da başkent Ankara'yı sahip olduğu Cumhuriyet dönemi kamusal yapılarının yanı sıra var olan sivil mimarlık örnekleriyle birlikte “Cumhuriyet Tarihi Müzesi” olarak nitelendirir. Toplu konut ya da tek konut ölçeğindeki bu yapılardan günümüze ulaşanlar, bir dönemin barınma pratiklerini aktaran özgün örnekler olmaları, ilk ve tek olma hali, politikalar ve tutumlar nedeniyle sahip oldukları önem, yapıldıkları döneme dair taşıdıkları anlam, hayata dair barındırdıkları ipuçları, tasarımcılarına verilen değer nedeniyle büyük bir potansiyel oluştururken, sivil mimarlık yapılarının tespiti, belgelenmesi ve korunması Ankara'nın “Cumhuriyet Tarihi Müzesi” kimliğini zenginleştirecektir.

İnşası 1899 yılında tamamlanan Viyana Gaz Fabrikası, uzun yıllar kente hizmet verdikten sonra 1986 yılında işletme dışı bırakılır. Her biri yaklaşık 62,85 metre iç çapında ve 67 metre yüksekliğindeki dört gaz deposu Viyana silüetindeki görsel önemleri nedeni ile henüz daha kapatılmadan koruma altına alınırlar. İlk etapta gaz depolarından biri, süreli bir sergi için müze olarak kullanılmak üzere kısmen yenilenir. Bu proje halkın ilgisini test etmek için faydalı olur ve bir yandan da anıtsal yapıların yararı için kamunun ilgisini canlı tutmanın olanakları araştırılır. Sonrasında bu dört gaz deposu dış görünüşleri hemen hiç değiştirilmeden, bina içinde bir bina inşa edilerek konutlar, ofisler, alış-veriş alanları, kültürel alanlar ve büyük bir otoparkın yer aldığı bir yeniden kullanım projesine dönüştürülür (Wehdorn, ed: Madran, 2001).

Lynch (2016) en değerli imgeyi, güçlü bir bütüncül alana en çok yaklaşan: yoğun, değişmez ve canlı imge olarak tanımlarken, güçlü bir kent imgesinin ve kent kimliğinin de ipuçlarını vermektedir. Kentin sürekli olarak yenilenmesi, yaşam alanlarını değişken ve akışkan bir hale getirirken, imgenin sürekliliğinin korunmasını güçleştirir. Yukarıda

bahsedilen Viyana Gaz Fabrikası renovasyon projesi imgenin sürekliliğinin korunması adına iyi bir örnektir. Maalesef benzer bir kent imgesi ve endüstriyel miras olan Ankara'nın Havagazı Fabrikası korunamamış, yok olmaya terk edilmiş ve yıkılmıştır.

Ankara'da 20. yüzyıl mimarlığının kamusal, endüstriyel ve sivil mekânlarının, kültürel miras kaygılarından uzak, kent kimliğindeki, kent kültüründeki, kentlilerdeki izlerine bakılmaksızın yıkılması, kentin Lynch'in bahsettiği güçlü kent imgesi tanımından gittikçe uzaklaşmasına sebep olmaktadır. Diğer bir açıdan Cumhuriyet'in Mimarlık Tarihi Müzesi dediğimiz Ankara'da yıkılan ya da vasıfsızlaştırılan her bir simgesel, anıtsal, tarihsel mekân ve ya unutturulan imge, bu müzenin koleksiyonundan eksilen birer eserdir demek yanlış olmayacaktır.

Mimarlık tarihçisi Kostof Majesteleri Kazma (ed: Çelik, Favro ve Ingersoll, 2017) adlı makalesinde şöyle diyor; geçmişin büyük veya küçük yapılarının kaybına aldırmmamak, anlık ihtiyaçlarımız ve zevklerimizi aşan bir toplum bilincine sahip olmamak demektir. Bu kaybı hissetmek, kaybetmeye direnmek, hepimizin kaderimizi yüksek tasarımların eline kendi irademiz yokmuşçasına bıraktığımız zamanları anımsamak ve aynı şeyin bir kez daha olmasına izin vermeyi reddetmek demektir. Öldürmek iyileştirmek değildir. Yıkma, sevgiyi beslemenin asla akıllıca bir yolu değildir.

Toplumsal Bellek, Mekân ve Müze İlişkisi

Kentler birçok şeyin bir araya gelmesidir: Anıların, arzuların, bir dilin işaretlerinin. Kentler takas yerleridir, tıpkı bütün ekonomi tarihi kitaplarında anlatıldığı gibi, ama bu değiş-tokuşlar yalnızca ticari takaslar değil; kelime, arzu ve anı değiş-tokuşlarıdır (Italo Calvino 2017:13).

Mimari oluşumlar, dil, güzel sanatlar, müzik, edebiyat, hepsi birden bir kentin ortak belleğinin ve tarihinin birer ifadesini; yaşam tarzlarının, sosyal oluşumların, kültürel mirasın ve yaşanmışlığın değişiminin barometresini oluştururlar (Es, 2007).

Bellek üzerine yapılan tanımlamalar; belleğin deneyim, duyum, algı gibi kavramlarla, kavrayışları canlı tutabilme yetisi olduğunu; sadece geçmişten ibaret olmadığını; geçmişte depolanan imgelerin, olayların ya da kişilerin, şimdi ve gelecekte depolanacaklar ile ilişkilendirilerek üst üste çakıştırıldığını ifade etmektedir (Avcıoğlu ve Akın, 2017). Assmann (2018), bellek denilince akla genellikle bir iç olgu, bu olgunun mekânı olarak da beynin geldiğini, yani belleğin beyin fizyolojisi, nöroloji ve psikoloji ile ilgili olduğunun düşünüldüğü oysaki belleğin neleri içerdiğini, bu içeriklerin organize edilmesini ve ne kadar süre ile muhafaza edileceğini bireyin kapasitesi ve yöneliminden

çok, dış koşulların yani toplumsal çerçevenin koşullarının belirlediğini söyler. Birey açısından bellek, kişinin çeşitli grup belleklerine katılımı sonucu oluşan çok katmanlı bir yığılımdır.

Nora (2006) ise bellek-mekân ilişkisine dikkat çektiği Hafıza Mekânları adlı kitabında belleği şöyle tanımlar; hafıza her zaman yaşanan gruplar tarafından üretilen yaşamın kendisidir. Bu amaçla hafıza anımsama ve unutma diyalektiğine açık, onların sürekli biçim değiştirmesinden habersiz, her türlü kullanımlara ve el oyunlarına karşı çok duyarlı, uzun belirsizliklere ve ani dirilmelere elverişlidir ve devamlı bir gelişme halindedir. Hafızanın, özellikle bayramlar, amblemler, anıtlar, anma törenleri, övgü söylevleri, sözlükler ve müzeler ile ilişkili olarak tazelendiğini söylerken, insanların iradesine ya da yüzyıllara bağlı olarak en çarpıcı simgelerin de bu kavramlarla bağlantılı olarak görüldüğünü dile getirir. Örneğin; Ankara’da da cumhuriyetin ilanı ile ulus-devlet projesi kapsamında inşa edilen kamu binaları, meydanlar, anıtlar, heykeller ve düzenlenen törenler ile bir tür hafıza mekânları yaratılmıştır.

Antik Yunan’da güzel konuşma sanatı diğer adıyla retorik bir tekniği olan bellek sanatı, belirli şeylerin (olaylar, kavramlar ve ya düşünceler) yine belirli imgelerle eşleştirilmesine dayanır. İlerde bir söylev sırasında hatırlanmak istenenler birtakım imgelerle eşleştirilir. Sonra da doğru sırayla hatırlanabilmesi için, ilgili imgeler zihinde bir takım yerlere (örneğin gerçek ya da hayali bir sarayın değişik odalarına) yerleştirilir (Artun, 2014). Klasik kültürde baskın olan koca bir retorik sistemi içinde konumlanmış olan bellek sanatı Ortaçağ’da yeniden doğmuş, Rönesans boyunca gelişmiş, matbaanın icadından başlayarak 18. yüzyılın başlarına dek uzanan bir dönemde ise çökmüştür. Mekânsal bir yöntem olarak tarif edilen bellek sanatında, mekân; ev, kemer, köşe, sütun ya da sütunlar arasındaki yerler gibi kolayca hatırlanabilir yerler olmalıdır. Bu gerçek ya da hayali bir takım yerler, hatırlanmak istenen öğelerin zihinsel görüntülerinin belirli bir düzende üzerine oturtulacağı bir çeşit şebeke işlevini görür; bu yerleri zihinsel olarak tekrar ziyaret edip, içinde adım adım yürüdüğümüzde hatırlanmak istenen öğeler de hatırlanmış olur. Bütün bu sistemin önermesi ise şudur: mekânın düzeni, hatırlanması gereken şeylerin düzenini muhafaza eder (Connerton, 2009).

Yalnızca Roma kentlerinde değil günümüz kentlerinde de günlük hayatın devinimini şekillendiren ve bunu bir kent kimliğine dönüştüren bellek tasarımı, tarih sahnesinde öne çıkan anıların ama aynı zamanda unutkanlıkların kapısının aralayarak kentsel kimliğin ortaya çıkmasına ve daha iyi anlaşılmasına aracı olur (Güven, yay. haz: Cantek, 2017).

Kusursuz bir imge sunabilen canlı ve bütünleşmiş bir fiziksel çevrenin sosyal rolü de yadsınamaz. Grup iletişimini olanaklı kılan kolektif hafıza ve semboller için ham malzemeler sağlar. Çarpıcı bir manzara, ilkel toplulukların sosyal açıdan önem taşıyan efsanelerinin de üzerine kurulduğu iskelettir. “Memleket” hissini yaratan ortak hatıralar, savaş esnasında askerler için iletişim kurmanın çoğunlukla ilk ve en kolay yoludur (Lynch, 2016).

Dünya metropollerini gerçek anlamda metropol yapan coğrafi mekândaki büyüklüklerinden çok barındırdıkları karmaşıklık, çeşitlilik ve etkinlik yoğunluğu ile küresel ölçekte çekiciliklerini arttırarak sürdüren tarihî merkezleridir. Bir kamusal alan olarak kentin ve kentselliğin sürdürülmesi kent merkezinin çok katmanlı tarihî dokusunun ve kamusal mekânlarının varlığı ile doğrudan ilişkilidir. Kamusal alanın önemli bir bileşeni olan kolektif bellekte dolayısıyla kentlilik bilincinde tarihî mekânlarıyla kent merkezleri çok önemli bir yer işgal eder (Bilsel, 2006).

Connerton (2011) Avrupa’daki ilk modern yerleşimlerin kolay hatırlanabilmesinin nedenini küçük olmaları ve çok önemli iki neden ile desteklenmelerine bağlar: surlar ve merkezi odak noktaları. Çoğu şehir sınırlarını belirgin bir şekilde çizen surlara sahiptir ve tam merkezinde yer alan, şehrin her yerinden görülebilecek büyüklükteki, insanları tek bir yapıya doğru yönelten gotik katedraller şehre yekpare bir karakter kazandırır. On ikinci yüzyılın sonlarından itibaren inşa edilmeye başlanan bu katedraller, söz konusu şehirlerde o güne kadar inşa edilmiş en büyük yapılardır ve yirminci yüzyıla kadar da öyle kalırlar. Floransa ve Milano katedralleri, Ulm ve Nordlingen gibi imparatorluk şehirlerindeki katedraller, Lyon, Chartres, Amiens ve Bourges gibi birçok Fransa şehrindeki katedraller hâkim oldukları şehre göre orantısız büyüklükleri ile kendilerine rakip olabilecek herhangi bir girişim ihtimalini bile etkili bir şekilde ortadan kaldırır, insanları tek bir binaya yönlendirmesi bir bütünlük etkisi yaratır, dolayısı ile şehri hatırlanabilir kılar.

Yerleşmelerin de onları oluşturan insanlar gibi bellekleri vardır. Bu bellek, somut fiziki öğelerden (yollar, meydanlar, yapılar, kentsel mobilyalar vb.), yazılı, çizili, fotoğraflık belgelerden ya da anılardan oluşabilir. Kimlikli yapılar, bu belleğin önemli ve öne çıkan elemanlarıdır (Madran, 2009)

Batuman (2012) yaşadığımız çevre olarak mimarlık ile ilişkimizin bedensel deneyimimizin yanında bu çevreyi zihinsel kavrayışımızla da kurulmakta olduğuna vurgu yapar. Zihinsel bir nesne olarak mimarlıktan bahsedildiğinde ise, yapılı çevrenin mimari yahut sanatsal niteliğinden değil, ürettiği toplumsal alan(lar)dan söz ederken, toplumsal

yaşantının içindeki varoluşuyla kolektif bellekte yer bulan yapılar ve mekânların, kullanımlarından gelen önem ve anlamlarının ötesinde sembolik değerler kazandığına dikkat çeker. Mimarlığın toplumsal varoluşu, bedensel olarak deneylenen mekânın yanında kolektif bellekte yansımaları bulan temsiller aracılığıyla gerçekleşir.

Toplumların kolektif belleğinin oluşmasında ve korunmasında mekân etkili bir araçtır ya da tersinden düşünersek mekânın kendisi toplumun kolektif belleğinin yaratıcısı ve koruyucusu olabilmektedir.

Piotrovsky (2008) UIA 2005 İstanbul Kongresi'nde Hermitage Müzesi'nin yöneticisi olarak yaptığı konuşmada müzelerini mimarlıkla birleştirme çalışmalarından bahsederken mimarlığı dünya tarihinin ve dünya kültür tarihinin gelişimini gösteren bir belge olarak niteler. Venedik'teki oryantal imgelerin açıklamasını yaparken geçmişte Venedikli tüccarların İstanbul, Şam ve Kahire ziyaretlerinde beğendikleri mimari üslup ve öğeleri döndüklerinde inşa ettirmeleri ve ürettirmeleriyle aktarılan kültürden örnekler verir, bu etkileşimi mimari ile gerçekleştirilen bir bellek olarak tanımlar. Mimarlık sadece yüzeylerle değil, aynı zamanda mekânlarla çalıştığı için kültürün nasıl aktarıldığına ve korunduğuna dair en iyi örnekleri verir. Kültürel miras sadece bize bir şeyler anımsatacak olan detaylarda gizli değildir, aynı zamanda büyük mimarlık başyapıtlarındaki mekânın ruhu yüzyılları binyılları hissetmemize olanak tanır.

New York'taki Aşağı Doğu Yakası Harap Bina Müzesi, göçmenlerin anılarının unutulmaması için bir “bellek yeri” yaratma girişimidir (Onur, 2014). Müze Güney Manhattan'da sekiz metreye otuz metrelik bir arsa üzerinde 1863'te inşa edilmiş, çok sayıda ailenin oturduğu altı katlı bir apartman binasında yer alır. Bina 1935'de boşaltılıncaya kadar 22 geniş aileyi ve iki dükkânı barındırmıştır. Gezilebilen üç daireden birisi 1988'de müzenin satın aldığı haliyle ve eşyasız boş durumda, çıplak döküntülüğü, emekçilerin kentsel yaşamının çetin gerçekliklerini anlatıyor, ikinci ve üçüncü daireler döneme uygun olarak restore edilmiş. 1870-1930'larda emekçi sınıftan kentli aileler hakkında zengin bir kavramsallaştırma sunan müzede kısmen yıkık kısmen yeniden inşa edilmiş, dar salonlar ve yapışıp kalmış kokular bugüne kadar taşınmış (Scranton, ed: Madran, 2001).

Infante (2004) Şehirler adlı kitabında “Londra Geçmişe Bir Gezinti” isimli bölümde ünlü kişilerin ölümünden sonra Londra yaşadıkları evlerin cephelerine asılan beyaz üzerine mavi yazılı porselen plakalardan bahseder. Bu plakalar, İngiliz toplum belleğinin oluşuyla bütün Londra'ya, giderek İngiltere'nin her yanına yayılmış durumdadır. Bu plakalar üzerinden tarih okumak mümkündür.

Bellek olgusunu unutmak ve anımsamak kavramları üzerinden de irdeleyen Connerton (2009), unutkanlığın kaynağını, toplumsal yaşamı yerellikten ve insani ölçülerden ayıran süreçlerle ilişkilendirir: insanüstü hız, akılda tutulamayacak denli büyük megakentler, emek süreci ile bağı kopmuş tüketicilik, kent mimarisini kısa ömrü, içinde yürünebilir kentlerin ortadan kalkması yani modernitenin getirdikleri.

Bahsedilen, modernitenin sebep olduğu unutkanlık kaynakları ile başa çıkabilmek için müzeler çok büyük potansiyele sahiptir. Müzelerin eğitim etkinlikleri, tarihi ve toplumsal çalışmaları, mimari ve kültürel yürüyüş rotaları bu konuda yapılabilecek çalışmalar arasında gösterilebilir.

Başkentleşme, Ankara Örneği ve Müzelerle İlişkisi

Bir ülkenin başkenti herhangi bir kent değildir. O ülkenin tüm kentleri arasında lider kenttir. Bu kentte yönetim, siyaset, ticaret, sanat ve bilimin önde gelenleri buluşacak, önemli kararlar verecek ya da bu kararları etkileyeceklerdir (Tankut, 1993). Başkent, siyasal iktidarın oturduğu, ulusal güç ve kültürün sunulduğu, dolayısıyla yönetim, siyaset, ekonomik, askeri, bilimsel ve kültürel işlevlerin gerçekleştirildiği ve ülke halkının kaderine yön verildiği ana mekân durumundadır (Kılınç, 2013).

Tarihte ilk önemli başkentler, özellikle Doğuda Mezopotamya, Hindistan ve Çin gibi ülkelerde siyasal sistemin bir ifadesi olarak oluşmuş, aynı şekilde Batı dünyasında da Rönesans Dönemi yeni kentlerinin pek çoğu, aynı şekilde yapılanmıştır. (Tankut, 1993). Antik Dönem’de su taşımacılığının işbölümünü arttırıcı bir etkisi bulunması ve buna dayalı kent sistemlerinin ortaya çıkmasına neden olması, başkent seçimlerinde deniz kıyılarını ve su yollarını çok önemli hale getirmiştir. Endüstri Devrimi öncesi başkent seçimleri bu yapıya bağlı kalırken, Endüstri Devrimi sonrasında ekonomik yapıların büyük ölçüde dönüşümü başkentlerin yerinin seçiminde önemli değişiklikleri gündeme getirmiştir. Taşımacılığa ilişkin yeni gelişmeler ve pazar koşullarının dönüşmesi ile ordu düzenlerindeki değişimler başkentlerin yerinin seçimine ilişkin yeni ilkelerin ortaya çıkmasına neden olmuştur (Çınar, 2004).

Wolman (2008) başkentleri sahip oldukları işlevler ve nitelikler bağlamında; çok işlevli başkentler, uluslararası başkentler, politik başkentler, federal sistemdeki başkentler ve üniter devletlerdeki başkentler şeklinde bir sınıflandırmaya tabi tutar. Çok işlevli başkentlere ekonomik, politik, sosyal ve kültürel anlamda her yönüyle işlevsel olan Londra, Paris, Tokyo, Moskova, Berlin örnek gösterilebilir. Uluslararası başkentler, diğer işlevlerin yanı sıra uluslararası alandaki etkin rolleriyle öne çıkmakta olup Londra, Tokyo gibi başkentler bu gruba birer örnek olarak verilebilir. Politik yönleriyle öne çıkan

başkentlerin diğer fonksiyonları daha zayıf olup Ankara, Canberra, Washington DC, Islamabad ve Brasilia, bu grubun başlıca örnekleri olarak öne çıkmıştır. Federal sistemdeki başkentlere Washington DC, Brasilia, Canberra, Berlin, üniter devletlerdeki başkentlere ise Ankara ve Atina örnek verilebilir (Kılınç, 2013). Lawrence J. Vale ise çağdaş başkentleri üç tipe ayırarak inceler; ilk iki tipe giren başkentler evrimlerini kendi içsel dinamikleri ile gerçekleştirirken birinci tip başkentler aynı zamanda başkentlik niteliklerini kesintisiz biçimde sürdürmüşlerdir. Bu gruptaki Londra, Paris, Viyana gibi başkentler her dönemde ülkenin önde gelen yönetim özeği olmuşlardır. İkinci grupta ise gelişmelerini kendi içsel dinamiklerine göre gerçekleştirmiş ancak başkentlik niteliği kesintili olan başkentler yer almaktadırlar. Bu kentler tarihin belirli bir döneminde başkent olan ancak bu niteliğini bir dönem kaybedip yakın zamanda bu işlevini yeniden kazanan Roma, Moskova ve Atina gibi kentlerdir. İlk iki tipten belirgin bir biçimde ayrılan son grupta ise, daha önce başkentlik işlevine sahip olmayan ancak siyasal bir kararla devletin yeni yönetsel özeği olarak kabul edilip, bu karar sonucu yeni bir başkent olarak imar edilen kentler yer almaktadır (Çınar, 2004). Washington DC, Camberra, Brasilia, Islamabad ve Ankara bu gruba örnek olarak verilebilir. Bu kentlerin başkent olarak kurulmalarının nedenleri farklılık göstermekle beraber, en belirgin ortak özellikleri öncesinde hazırlanmış bir plan doğrultusunda kurulmuş olmalarıdır. Bu başkentler için siyasi iktidarın iradesi sonucu kent planları hazırlanmış, hayata geçirilebilmesi için de yine siyasi iktidar tarafından mali ve teknik imkânlar sağlanmıştır.

Ankara, Türkiye’de kabul edilen Cumhuriyetin getirdiği yeni politik modelin modern dünya görüşünün sahnesi olmak üzere, 1923 yılında başkent ilan edilmiştir. Her şeyden önce yeni bir başkent yaratılmasının ulusal bütünleşme yolunda simgesel bir anlamı vardır. Uluslaşma ve çağdaşlaşma yeni başkente ilişkin tüm beklentilerin çerçevesidir. Ankara’nın başkent olarak seçilmesi, o günkü koşulları doğru olarak değerlendiren, ileriye yönelik potansiyelleri, önsezisel düzeyde olsa bile, doğru yorumlayan bir karardır (Tankut, 1993).

Cumhuriyet İlanına Kadarki Süreçte Ankara

“O bütün Orta Anadolu’ya bir iç kale vazifesini görmüş eteklerinde daima tarihin büyük düğümleri çözülüp bağlanmıştır. Etilerin, Frigyalıların, Lidyalıların, Roma ve Bizans’ın, Selçuk ve Osmanlı Türklerinin zamanlarında bu, hep böyle olmuştur. Roma kartalı şarka doğru uçuşu için bu kaleyi seçmiş, Bizans-Arap mücadelesinin en kanlı safhaları burada geçmiştir. Selçuk zamanında Bizans’ın Anadolu içinde son savleti 1197 yılında burada kırılmıştır. Kılıç Arslan’ın ve Melik Danişmend’in müşterek zaferi olan bu muharebeden sonra Bizans kartalı bir daha Anadolu’da uçamaz. Yıldırım, Timurlenk’le, yani talihinin

zehirden acı yüzü ile yine Ankara'da karşılaşır. Kısacası Anadolu kıt'asının kaderinde az çok değişiklik yapan vak'aların çoğu onun etrafında gelişir. Bu hâdiselerin en mühimi şüphesiz en sonuncusu olan İstiklâl Savaşı'dır. Bu muharebe sadece Türk milletinin kendi hayat haklarını yeni baştan kazanmış olduğu harp değildir. Hakikatte 26 Ağustos sabahı Dumlupınar'da gürleyen topraklar, iktisadî ve siyasî esaret altında yaşayan bütün şark milletleri için yeni bir devrin başladığını ilân ediyordu. Onun içindir ki bundan böyle her zincir kırılışının başında Ankara'nın adı geçecek ve her hürriyet mücadelesi, Sakarya'da, İnönü'nde, Afyon'da, Kütahya ve Bursa yollarında ölenlerin ruhuna kendiliğinde ithaf edilmiş bir dua olacaktır” (Tanpınar, Beş Şehir, 2016:14)

Ankara ve yakın çevresi göz önüne alındığında, insanların bu bölgedeki geçmişinin tarihin en eski evrelerine kadar uzandığı görülür. Mağaralar sığınaklar ve açık hava kamp yerlerinde barınılıp, avcılık ve toplayıcılığa dayalı tüketici bir yaşam biçiminin sürüldüğü Paleolitik Dönemler (M.Ö. 2.000.000-10.000) ve Mezolitik Dönem'e (M.Ö. 10.000-7.500) ait çeşitli buluntular, günümüzden yüz binlerce yıl önce bölgeye geldiğini gösterir. İnsanların yerleşik hayata geçerek ilk köy yerleşmelerini kurduğu, tarım ve hayvancılığa bağlı olarak da üretici yaşam biçimini benimsedikleri Neolitik Dönem (M.Ö. 7.500-5.500) bölgede mimari kalıntılarla tespit edilmemiş olmakla birlikte, ele geçen bazı buluntular bölgenin yerleşim tarihinde bir kesinti olmadığını gösterir. Tunç Dönemi'ne (M.Ö. 3.000-2.000) geldiğinde ise bölgenin daha yoğun bir biçimde iskân edildiği görülür. Ankara'yı da kapsayan Orta Anadolu Bölgesi'nde Asur Ticaret Kolonileri'nin (M.Ö. 2.000-1.750) Mezapotamya Eski Asur Devleti ile kurduğu yoğun ticari ilişkiler sonucu Mezapotamya'da kullanılan çivi yazısı Anadolu'ya gelir ve bu vesile ile Anadolu tarihi dönemlere girer. Ancak yazılı belgeler Helenistik Dönem'e kadar Ankara hakkında herhangi bir bilgi vermez. Hititler (M.Ö. 1.460-1.200) Anadolu'da merkezi devlet anlayışını ilk gerçekleştiren kavim olmaları bakımından büyük önem taşır. Ankara'nın yakın çevresinde Hitit kültürünü ortaya koyan merkezler ve çok sayıda mimari kalıntılar bulunmakla birlikte, kentin her hangi bir yerinde ve de kale bölgesinde arkeolojik kalıntılar henüz ele geçmemiştir. Hitit İmparatorluğu'nun M.Ö. 1.200 yıllarında Boğazlar üzerinden Anadolu'ya giren Deniz Kavimleri ya da Ege Göçleri olarak adlandırılan istila nedeniyle yıkılmasından sonra, tüm Anadolu'da olduğu gibi Ankara ve yakın çevresinde de yazılı belgelerin bilgi vermediği birkaç yüzyıl süren karanlık bir dönem söz konusudur (Renda vd, 2004).

M.Ö. 8. yüzyılda Frigler ile birlikte tarih sahnesine çıktığı kabul edilen Ankara ile ilgili olarak, kentin merkez sınırları içinde bulunan çok sayıda tümülüs ve kazılardan çıkartılan buluntular Frigler döneminde Ankara'nın önemli bir kent olduğunu

göstermektedir. Frigler'in başkenti Gordion da, yine Ankara'nın Polatlı İlçesi sınırları içerisinde yer alır (Kadioğlu, Gökay, Mitchell, 2011).

Ankara M.Ö. 7. yüzyılda Lidya, M.Ö. 6. yüzyılda Pers egemenliğine geçer. Eski eserlerden Arriyanos'ın İskender tarihinde Büyük İskender'in M.Ö. 334 kışını Gordion'da geçirdikten sonra M.Ö. 333 baharında oradan hareketle Ankara'ya geldiğinden ve burada yaz başına kadar Pers Ordusu'nun gelmesini beklediğinden bahsedilir. Arriyanos her ne kadar Büyük İskender'in ordusunun Ankara ve çevresinde yazı beklediğinden bahsetse de Ankara hakkında fazla bilgi vermemektedir. İskender gibi dahi bir kumandanın düşmanını beklerken Ankara'yı seçmesinde, Ankara Kalesi'nin bütün istikametlerden gelen sekiz yolun birleşme noktasında, yollara hâkim bir tepede olmasının etkili olduğu düşünülebilir (Erzen, 1946).

Büyük İskender'in ölümünü takip eden üç yüzyılda çok az antik yazar Ankara ve tarihine ilgi göstermiştir (Kadioğlu, Gökay, Mitchell, 2011). M.Ö. 189 yılına kadar cereyan eden hadiseler münasebeti ile Galatlar'dan toplu olarak bahsedilmekte, Ankara'ya dair özel bir kayıt bulunmamaktadır (Erzen, 1946).

M.Ö. 25'te Galatia ve Ankara çevresinin Roma İmparatorluğu'na eklenmesi askeri bir harekât sonucu değil, Galatialı Amyntas'ın krallığının tümünü Roma'ya miras bırakması sebebiyledir (Kadioğlu, Gökay, Mitchell, 2011). Galatia bölgesini bir eyalet olarak hâkimiyetleri altına alan Romalılar, Ankara'nın coğrafi ve askeri önemini takdir ederek, derhal bu şehri Galatia'nın baş şehri yapmışlardır (Erzen, 1946). İmparator Augustus Dönemi'nde yaptırılan Augustus ve Roma Tapınağı imparatorluk kültürünü yüceltmek amacıyla tasarlanmış, şehrin gelişimi bu tapınak üzerinden şekillenmiştir (Kadioğlu, Gökay, Mitchell, 2011).

Roma döneminde Ankyra, günümüz Ankarası, modern Türkiye'nin iç kısımlarının neredeyse tamamını içine alan Roma Eyaleti Galatia'nın en önemli şehridir. Şehrin adının etimolojik kökeni olan “ank-” kıvrım veya keskin dönemeç anlamına gelmekte ve muhtemelen bölgenin coğrafi yapısına atıfta bulunmaktadır. Aynı kök “ank” gemi çıpası anlamına gelen Yunanca ankyra kelimesinde de bulunur ve şehrin ismi Yunan ve Roma kaynaklarında bu kelime ile geçmektedir. M.Ö. 2. bine tarihlenen Hitit metinlerinde, Ankuwa, Ankala, Ankuwash gibi benzer köke sahip yer adlarına rastlanması sebebiyle bunlardan biri Ankyra olabilir diye düşünülse de, kentin hiçbir yerinde henüz Hititlere ait arkeolojik kalıntılara rastlanmamıştır (Kadioğlu, Gökay, Mitchell, 2011). Ankyra adından sonra şehir için Ankagra, Ortaçağ'da Avrupalı yazarlarca Angora ve Arap yazarlarca Engürü isimlerinin kullanıldığı görülür. Ankara

ismi ise Osmanlı İmparatorluğu döneminde 17. yüzyıldan itibaren yerleşir. Roma İmparatorluğu'nun M.S. 395 yılında Doğu ve Batı olarak ikiye ayrılmasının ardından Ankara ilerde Bizans İmparatorluğu adını alacak Doğu Roma'nın payına düşmüştür (Renda vd, 2004).

Ankara* M.S. 3. yüzyıldan 11.yüzyılda Selçuklular'ın fethine kadar Bizans İmparatorluğu'nun en önemli kentlerinden biridir. 7. yüzyıldaki Pers saldırılarından sonra Anadolu topraklarında Arap akınları sürekli gündemde olmuş, 1071 Malazgirt Savaşı'nın ardından ise Anadolu'ya kitleler halinde Türkler gelmeye başlamıştır. 1073 yılında Türklerin (Danişmendliler) eline geçen Ankara, Haçlı Seferleri sırasında tekrar Bizans egemenliğine girmiş olmakla beraber 1127 yılında Danişmendliler tarafından geri alınmıştır. Sonrasında Selçuklu egemenliğine giren kent 13. yüzyılda bir Türk şehri olarak gelişmeye başlamış, cami, mescid, mezar yapıları, saray, köprü gibi yapılar inşa edilmiştir. Selçuklu Devleti'nin 1318 yılında ortadan kalmasının ardından süre gelen karışık dönemde Ankara, Ahilik örgütünün eline geçer. Ankara'nın kesin olarak Osmanlı topraklarına katılışı 1362 yılında Sultan I.Murad'ın Ahiler ile anlaşarak şehri savaştan teslim alması ile olur. Sonrasında 1402 Ankara Savaşı, Yıldırım Beyazıt'ın Timur'a yenilmesi ve ardından 1403'de Timur'un Anadolu'yu terk edişi gelir. Osmanlı Dönemi'nde doğu-batı kuzey-güney ticaret yolunda önemli bir durak ve sancak merkezi olan Ankara'dan 16. yüzyılda geçen gezginler, kentin en önemli geçim kaynağının tiftik ipliğinden yapılan sof üretimi olduğunu belirtirler. 17. Yüzyıldaki Celali İsyanları hem kentteki yapılara hem de kent halkına çok zarar vermiştir. 18. Yüzyılda kente gelen gezginler kentin ticaret merkezi olarak önemini koruduğundan bahsederler. 19. yüzyılda Ankara sancak merkezi olmaktan çıkıp eyalet merkezi olmuştur. Bu yüzyılda uygulanan yanlış politikalarla sof üretimi azaldığı, Orta Anadolu'da baş gösteren kıtlık sebebiyle halkın fakirleştiği, kentten göçlerin yaşandığı ve bütün bu nedenlerle yüzyılın sonunda kentin bütün canlılığını ve güzelliğini yitirdiği yine gezginlerin tanımlarında yer alır. Birinci Dünya Savaşı sırasında 1917'de bir de büyük yangın geçiren kent, Cumhuriyet Dönemi'nde yeni kimlik ve görüntüye kavuşmuştur (Renda vd, 2004).

* M.S. 3.yüzyıldan Cumhuriyet Dönemi'ne kadar olan Ankara tarihi Ankara Başkent'in Tarihi, Arkeolojisi ve Mimarisi (Renda vd, 2004) adlı kitaptan özetlenmiştir.

Cumhuriyet Sonrası Ankara'nın İmarı ve Yerel Yönetimler

Paleolitik dönemlere kadar uzanan geçmişinin yanı sıra tarih boyunca da farklı önem ve güçteki uygarlıklara ev sahipliği yapmış olan Ankara ve çevresi, yerleşim bölgesi olma sürekliliğini koruyan konumu ile aynı zamanda bu uygarlıkların bir kısmının da yönetim merkezi olmuştur. Uğradığı istilalar, yağmalar, üst üste yangınlar her seferinde bu farklı dönemlerin izlerinin pek çoğunu silerken, 18. yüzyılda ticaret merkez olarak anılan parlak döneminin ardından, Ankara 19. yüzyılda bir dizi olumsuzluklarla yine gerilemiştir.

27 Aralık 1919 tarihinde Mustafa Kemal Paşa ve arkadaşlarının Ankara'ya gelişiyle kentin gelecekte başkent oluşu süreci başlamış olur. Kurtuluş Savaşı sırasında nüfusu 20.000 dolaylarında olan Ankara, ahalisinin büyük bölümünün tarım ve zanaatla uğraştığı bir köy, kasaba durumundadır. Konutlarının çoğu köy evleri tipinde, ya kerpiç ya da tuğladan yapılmış olup bir ve iki katlıdır. Yarı ahşap evler de mevcuttur ve doğal taştan inşa edilmiş birkaç adet de resmi yapı vardır. Gazi Mustafa Kemal Paşa, 1924 tarihinde Yunus Nadi ile yaptığı bir söyleşisinde şöyle diyordu; “Doğrudur, az zamanda çok aşama... Kuşkusuz İstanbulumuz güzeldir, ama Ankaramız tüm eksikliklerine rağmen, daha az güzel değildir. Gerçekten Ankara, durumu bakımından, ülkemizde başkent olma açısından çok çekici ve güven verici bir noktadadır. Bu nedenle benim kararlarım, hareket ve girişimlerim üzerinde doğal olarak etkilerini göstermiştir.” (Kortan, 2014).

23 Nisan 1920'de Milli Meclis'in Ankara'da açılması ile Osmanlı Devleti'ni yöneten erkin İstanbul'dan Ankara'ya kaydırıldığını; böylece Kurtuluş Savaşı'nın 'yaşam kaynağına' dönüşen bu orta Anadolu şehrinin hızla gelişmeye başladığını; 29 Ekim 1923'te Cumhuriyet'in kurulmasından on altı gün önce, 13 Ekim 1923'te yeni devletin başkenti ilan edilen kentin bugünkü gelişiminin önünü açan son noktalar olduğunu söylemek gerekir (Cengizkan, 2011).

Bir başkentin imarı sadece şehri alt ve üst yapılara kavuşturan teknik bir süreç olarak düşünülmemelidir. İmar sürecinin bir plan çerçevesi içinde başlatılması, her şeyden önce, siyasal bir tercihtir. Dünya deneyimine bakınca, başkentlerin, ülke yöneticilerinin hayat görüşlerinin simgesi olmak üzere kurulup, imar edilmiş olduklarını görürüz. Cumhuriyet'in başkenti Ankara'nın imarı da Cumhuriyet'in kurucusunun devrimlerinden biri sayılır, şöyle ki; Ankara'nın kuruluşu Atatürk'ün çağdaşlaşma

ilkesinin bir cins somutlaşmasıdır (Tankut, 1993). Ankara bir yandan yeni devletin başkentliğini üstlenmiş, bir yandan da Batılı yaşam tarzının, yeni planlama anlayışının ve modern mimari yaklaşımının ülkeye yerleştirilmesine ön ayak olmuştur. Bir anlamda Ankara'yı çağdaş kent biçimine büründürmek için yapılacak çalışmaların, elde edilecek deneyimlerin bütün ülke kentlerine yaygınlaştırılması, buradaki kentsel gelişimin ülkenin diğer kentlerine örnek olması beklenmiştir (Duru, yay. haz: Cantek, 2017). Bu konuda atılan ilk adımla İstanbul Şehremaneti model alınarak mevcut belediye dönüştürülmüş, 16 Şubat 1924 tarihinde Ankara Şehremaneti'ne çevrilmiştir. 1924-1930 yılları arasında hizmet veren Ankara Şehremaneti önemli görevler üstlenmiş, bu dönemde bataklıklar kurutulmuş, kamulaştırmalar yapılmış, yapı malzemeleri için fabrikalar açılmış, çalışan işçilerin konut ihtiyacı giderilmiş, gaz deposu, un fabrikası ve fırın yaptırılmıştır. Şehremaneti'nin tüm profesyonel bilgi, teknik personel ve parasal kaynak yoksunluğuna rağmen gerçekleştirdiği iki imar girişimi; büyük kamulaştırma ve Ankara'nın imar planı yarışması oldukça önemlidir (Tankut, 1993).

Ankara Şehreminliği'ne ilk atanan Mehmet Ali Bey tarafından, o zamanlar İstanbul'da faaliyet gösteren Keşfiyât ve İnşa'at Türk Anonim Şirketi'nden kentin genişlemesi ve düzenlenmesi için bir keşif yapması istenir. Ekinde aynı zamanda üç tane plan da bulunur şekilde hazırlanan raporun yazarı Dr. Carl Christoph Lörcher'dir. Genç Türkiye Cumhuriyeti'nin başkentine modern kent yaklaşımının ve modern mimarlık kavram ve ütopyalarının, daha sonra "Lörcher Planı" olarak anılacak bu rapor ve eki olan planlar yoluyla girdiğini söylemek doğru olacaktır (Cengizkan, yay. haz: Sargın, 2002). Görevi kısa süren Mehmet Ali Bey'in yerine dört ay sonra İstanbul Şehremaneti Haydar Bey getirilir. 1925 yılında büyük ölçüde Lörcher Planı'nın temel gelişme doğrultusu çerçevesinde yürütülen büyük kamulaştırma Haydar Bey'in (Yuluğ) döneminde gerçekleştirilir. Kamulaştırma alanı yaklaşık dört milyon metrekaredir (Duru, yay. haz: Cantek, 2017). 1924 Lörher Planı kentin büyümekte olan nüfusunu Eski Şehir (kale ve çevresi) ve çevresine yerleştirmeye çalışır. Ancak daha plan bitmeden hızlı nüfus artışının ortaya çıkardığı baskı Yeni Şehir'in "Çankaya" adıyla bir yönetim mahallesi olarak tasarlanmasını gündeme getirir. Bu mahalle içinde, hem yeni bir parlamento, hem de bakanlıklar ve diğer devlet kuruluşları, ayrıca da burada çalışanların yaşayacağı bir konut bölgesi düşünülmüş, mahalle bahçe şehir yaklaşımıyla kamusal alanlarla donatılmıştır. 1927 yılına gelindiğinde, 1924-25 Lörcher Planları'nın kapsadığı alanın ve kimi önermelerinin geçerliliğini yitirdiği anlaşılır; 25.000 nüfustan 107.000 nüfusa kayan

şehrin, 250.000 nüfusa göre gelişimini önceden planlamak gerekmektedir (Cengizkan, 2011).

Haydar Bey'den sonra göreve gelen Ankara'nın Şehremini Asıf Bey döneminde iç işleri bakanı Şükrü Kaya'nın da desteği ile yeni bir imar planı istemi doğacaktır. Belediye tarafından yarışmaya davet edilen deneyimli üç şehir plancısı Hermann Jansen, Leon Jausseley ve Josef Brix'in yaptıkları çalışmalar sonucunda birincilik ödülü ekonomik ve uygulaması daha kolay olduğu gerekçe gösterilerek Hermann Jansen'a verilir (Tankut, 1993). Yarışma öncesi kendilerine verilen Lörcher Planı'nın bütün değerlerini benimseyen Jansen bir bölgeleme planı geliştirerek kentin gelişme bağlamını tanımlayacak, ulaşım için ana arteri Atatürk Bulvarı olan genel bir plan önerecek ve 1939 yılına kadar Belediye İmar Danışmanı olarak 1932 yılında TBMM'de kabul edilmiş planın gerçekleşmesi için çalışacaktır. Özetle planda kentin esas gelişme yönü güneye doğru gösterilmekte, eski şehir çevresinde üç yönde de yeni yapılaşma önerilmekte, kale kentin tacı olarak kabul edilirken güzel görülmesi için yeşil bakı koridorları düşünülmekte, Bent Deresi kentsel rekreasyon olarak önerilmekte, Ankara-Sivas demiryolu hattı çevresinde sanayi, Cebeci'nin kuzeyinde mezarlık, Orman Çiftliği arazisinde hayvanat bahçesi ve büyük park kullanım kararları arasında yer almaktadır (Cengizkan, 2011).

3 Nisan 1930 tarihinde çıkartılan belediye yasası ile büyük kentler için öngörüldüğü üzere, vali ve belediye başkanlığı görevini aynı kişi üstlenecektir. Göreve getirilen ilk kişi de Nevzat Tandoğan'dır. Ankara imarının uygulaması ve uygulama planlarının yapılması, İç İşleri Bakanlığı'na bağlı İmar Müdürlüğü tarafından gerçekleştirilecektir. Yolların yapılması ve tüm diğer kentsel belediye hizmetlerinin sağlanması yerel yönetimin sorumluluğundadır (Tankut, 1993). 1946 yılında ölümüne kadar görevde kalan Nevzat Tandoğan'ın imar planının uygulama yetkisinin belediyede olmayışını kabul etmesi kolay olmamış, Avrupalı mimarlarla uyumlu çalışmadığı gibi zaman zaman da imar planını engelleyici davranışlarda bulunmuştur.

Cumhuriyet'in erken dönemlerinde, devletin gerek finansal, gerekse idarî bir patronluk üstlendiği bilinmektedir. Ankara'nın idarî bir merkeze dönüştürülmesi sürecinde üretilen yapıların künyesi, programı ve niteliği, devlet-mimar-kullanıcı arasındaki ardışık ilişkiyi ortaya koyması açısından özelliğidir. Gerek kamusal yapıların gerekse özel konutların bir biri ardına başkenti şekillendirdiği erken dönemde, 1927-1939, Theodor Post, Ernst Egli, Clemens Holzmeister gibi ünlü tasarımcıların yapıları, başkentin imgesini yeniden kurmaya yönelik bir uğraşı içerisindeydi. Ankara, İkinci

Dünya Savaşı arifesinde, moderni arayan bir mimarlık ve plânlamayı deneylemekten geri kalmayacak kadar kendisini uluslararası bağlama eklemlemiştir (Sargın, yay. haz: Cantek, 2017).

1950 yılına kadar Ankara’da kentsel mekânda oluşturulan ölçek, bu tarihten sonra büyük ölçüde değişmeye başlamıştır. Hızla büyüyen kentte Jansen Planı’nın sınırlarına ulaşması nedeni ile 1954 yılında yeni bir imar planı yapılması gereği duyulmuş ve 1955 yılında açılan yarışmayı Nihat Yücel ve Raşit Uybadin’in hazırladıkları plan kazanmıştır. Temelde Jansen Planı’nın özünü koruyan, hızlı kentleşmeye çözüm önermeyen, merkez alanlarda Bölge Kat Nizamı’nın getirdiği aşırı yoğunlaşmaya, çevrede ise gecekondulaşmaya teslim olan planda Ulus’un yanı sıra Kızılay merkez olarak öne çıkmış, batıya doğru uzanan iki arter ve kuzey ile doğuya uzanan ve kent içi ulaşımı sağlayan iki arter önerilmiştir. Planın iki-üç katlı olarak tanımladığı yapı düzeni; politik beklentiler, önerilen dikdörtgen ada parsel düzeninin çok katlı apartmanlaşmaya dönüşümündeki kolaylık, nüfus tahmininin gerçekçi olmaması nedenleriyle spekülatif baskılara yol açmıştır (Bayraktar, 2017).

1950 sonrası devlet, yetkesini kentsoylu oluşumla paylaşmaya başlamış, 1980’de de, beğenin iktidarı, bütünüyle sermayeye terk edilmiştir. Bütüncül planlı bir kentsel gelişme ve mimarî program etrafında örgütlenen devletçi beğeni, 1980 sonrası yerini, kentsoylu aktörlerce tasarlanan parçalı/parçacı bir planlama anlayışı ve ona takılı beğeniye bırakmıştır. Dolayısıyla, iktidara bağlı, değişen devlet ve uluslararası pazara yamanmaya çalışan “ekonomi” politikaların ve pluralist-çoğulcu bir erkin yönetimince desteklenen mimarî ortamlar oluşmuştur (Sargın, derleyen: Cantek, 2017).

Yücel-Uybadin Planı’nın sorunlara çözüm olmaması sonucunda 1969 yılında Ankara Metropolitan Alan Nazım Plan Bürosu kurulmuş, 20 yıllık bir perspektif için 1975 yılında bir Nazım Plan (Metropolitan Alan Nazım Planı) hazırlanmıştır. Planda gelişme batıya yönlendirilmiş, merkezin güneye gelişimi teşvik edilmiş, küçük üreticilerin merkezden kopmaları ve küçük sanayi siteleri geliştirilmesi öngörülmüş, banliyö yerleşmeleri düşünülmüştür. Plan ile Kızılay bölgesinde birçok sokak için yayalaştırma kararları alınmış, çok azı uygulamaya geçilmiştir (Bayraktar, 2017).

1973-1977 yılları arasında Ankara’nın belediye başkanı mimar Vedat Dalokay’dır. Bu dönemde kentin özekten çevreye yayılması ilkesinden hareket edilmesi konusunda görüş birliği vardır. Büyük projeler üretme isteğinde bir belediye kararlılığından söz edilir, sonraki adı Batıkent olan proje bunların başında gelir. Çevredeki oturma alanları kentsel işgörülerini götürmede öncelik, kent içi yolları ve

kavşakları düzenleme, park ve bahçelerin halka açılması, yaya bölgeleri oluşturma gibi çağdaş belediyeçilik anlayışına uygun konular gündeme getirilmiş, bunun başarılı örnekleri sunulmuştur. 1977-1980 yılları arasında Ali Dinçer'in belediye başkanlığı döneminde de aynı belediyeçilik anlayışı sürdürülmüş; imar planlama bir yerel yönetim işlevi olarak benimsemiş, Batıkent Projesi için gerekli arsaların sağlanması, kamulaştırmaların yapılması, Batıkent Konut Kooperatifleri Birliği'nin kurulması, metro çalışmalarının hızlandırılması, belediye otobüsleri için tahsisli yol uygulaması, toplumsal amaçlı projelerin uygulamaya konması gibi olumlu çalışmalar yapan Dinçer'in görevi 1980 askeri darbesi ile son bulmuştur (Geray, 2000).

1984'te yürürlüğe giren Büyükşehir Belediye Kanunu ile imar planlama yetkileri belediyelere geçmiş, 1986 yılında kent planlamanın bütüncül bir yaklaşımla ele alınmasını sağlayan yeni plan (2015 Yapısal Plan) 1986 yılında Ortadoğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ) tarafından hazırlanmıştır (Bayraktar, 2017). Askeri müdahalenin sonrasındaki ilk seçimde, 1984 yılında Mehmet Altınsoy Ankara'nın ilk büyükşehir belediye başkanı olarak seçilir. 2015 Yapısal Planı onun döneminde hazırlanmış, başkent için kamu ulaşımına dayalı bir yıldız biçim gelişme stratejisi geliştirilmiştir. Bayındırlık ve İskân Bakanlığı, Ankara Valiliği ve Büyükşehir Belediyesi Başkanlığı arasında imzalanan bir ön anlaşma ile yetinilen plan ayrıca onaylamış değildir (Geray, 2000). 1989 seçimlerini kazanan büyükşehir belediye başkanı Murat Karayalçın'dır. Altınsoy döneminde başlatılan metro ve altyapı gibi büyük yatırım ve kaynak gerektiren bir dizi projeyi yürütmekte zorlanan Karayalçın, aynı zamanda Sosyal Demokrat Halkçı Parti (SHP) genel başkanlığına seçilince, 1993 yılında görevini Vedat Aydın'a devretmiştir (Balcı, 2017).

1990'lara kadar bir şekilde belli ölçüde bir üst ölçekli plan disiplini içerisinde kentin gelişim ve mekânsal değişimi yönlendirilmeye çalışılmışken, 1990'lardan sonra istisnaların ve parçacı müdahalelerin imar düzeninin temel araçları haline geldiği görülmektedir. 1990'ların sonrasından 2007 yılına kadar geçen 17 yıllık süre zarfında Ankara tamamen belediye meclisinin aldığı imar planı değişikliği kararları ile yönetilmiştir. Her ne kadar 2007 yılında başkent in üst ölçekli planı olan Ankara 2023 Nazım İmar Planı yürürlüğe girmişse de, bu planda onaylandığı belediye meclisi toplantısında değişikliğe uğramış ve sonrasında da defalarca değiştirilmiştir (Şahin, 2017).

1994 yılından 2017 yılına kadar yirmi üç yıl Ankara Büyükşehir Belediye Başkanlığı yapan Melih Gökçek döneminde gerçekleştirilen, kentin Cumhuriyet dönemi

mimarlığını temsil eden mekânları ve unsurları hiçe sayan uygulamalar ve yıkımlar, teknik ve bilimsel çalışmalardan uzak, sınırlı bir estetik anlayışla, kamu yararı gözetmeksizin hayata geçirilen projeler ve araç öncelikli ulaşım uygulamaları, başkentin imarı sürecinin, günümüzde karşımızda duran tablosu olarak düşündürücüdür.

Tekeli'ye (2017) göre Cumhuriyet'le birlikte Türkiye'nin radikal bir modernleşme projesinin uygulandığı Ankara'nın çekici öyküsü, günümüzde artık kalmamıştır. Bu öykünü yitikleşmesinde iki tür faktörün etkili olduğunu söyleyen Tekeli; birinci faktörü Ankara'nın sembolleşmiş yapılarının, sembollerinin yıkılması ya da silikleşmesi olarak belirtir. İkinci faktör ise yeni yapılan yapılar ya da kentsel dokulardır. Bir örnek verilecek olursa Eskişehir yolu üzerinde kamu kuruluşlarının yerleştiği çoğu gökdelenlerden oluşacak aksa bakılacak olursa, yaya olarak ulaşma olanağının olmadığı bu aksta doku içinde kamusal alanlar da yoktur. Oysaki Cumhuriyet'in ilk yıllarında inşa edilmiş içinde kamusal alanların da bulunduğu bakanlıklar diye bilinen yönetim merkezine insanlar yaya olarak ulaşabiliyordur. Ankara'yı Türkiye'nin yönetim merkezi yapan odağın bu yer değişimi, insanlarla arasına mesafe koyarken, artık insanların yaşamına anlam katar hale gelmemektedir. Cumhuriyet dönemi Ankarasının önemli yapılarından Havagazı Fabrikası'nın 2006 yılında tescilinin kaldırarak, yıkılmasının ardından Su Süzgeci ve Çubuk Barajı yapılarından, Atatürk Orman Çiftliği'ndeki Marmara Köşkü, Danıştay ve son olarak da İller Bankası'na uzanan süreçte kentin yirminci yüzyılını tanımlayan çok önemli yapılar kaybedilmiştir. Hacı Bayram bölgesinde olduğu gibi modern olmayan geçmiş de yıkılırken, sahte bir geçmiş inşa edilmiş, yeni şehir kapıları ve saat kuleleri ile kentte yapay tarih sahneleri yaratılmıştır. Taş devri görüntüsü veren kayalar ve şelalelere, kentin en önemli kamusal açık alanı olan Atatürk Orman Çiftliği'ne inşa edilen eğlence parkı da eklendiğinde, Ankara'nın yapıları çevresinin modern ya da tarihi tüm referanslarından uzaklaştığı ve kimliksizleştiği görülmektedir (Altan, 2017).

Ankara'nın başkentleşme sürecine değinilen bu bölümde, önceki bölümlerde "Cumhuriyet Tarihi Müzesi", "Mimarlık Tarihi Müzesi" gibi benzetmeler yaptığımız Ankara'da ve tüm ülkeye rol model olması sebebiyle Türkiye'deki, Cumhuriyet dönemi müzecilik faaliyetlerine de değinmek uygun olacaktır. 1920 yılında henüz Cumhuriyet ilan edilmemişken, Atatürk'ün isteği ile Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı olarak kurulan Türk Asar-ı Atika Müdürlüğü mimari eserlerin ve ören yerlerinin korunmasından ve illerde daha önce açılmış bulunan Müze-i Hümayûn şubelerinin gözetim ve idaresinden sorumludur. Bir yıl sonra, Asar-ı Atika Müdürlüğü, Hars (Kültür) Müdürlüğü'ne

dönüşerek kadrosunu genişletmiş, eski eserler ve müzelerle birlikte, kütüphane ve güzel sanatlara ilişkin görevler de bu daireye verilmiştir (Önder, 1989). Yeni Ankara kurulurken daha ilk yıllarda iki önemli müzenin birden kurulmasına girişilmiştir. Ulusun özü olarak tasarlanan milli kültürün ana unsurlarının zamanın etnografya ve folklor anlayışı etrafında toplanıp Türklük tasvirinin somutlaştırılmasına çalışılırken, Selçuklu-Osmanlı geçmişini geriye doğru atlayıp, Ankara'yı İç Asya'daki Türki uygarlığın, Anadolu'daki paralellerini temsil eden Hitit, Frig, İskit, Kimmer gibi kavimlerin karşılaşma yeri olarak görmek istenir (Aydın, derleyen: Cantek, 2017).

Ankara'da ilk müze, Kültür Müdürü Mübarek Galip Bey tarafından 1921 yılında kalenin Akkale olarak isimlendirilen burcunda kurulmuştur. Atatürk'ün telkinleriyle merkezde bir "Eti Müzesi" kurma fikrinden hareket edilerek diğer bölgelerdeki Hitit eserleri de Ankara'ya gönderilmeye başlanınca geniş mekânlara sahip bir müze binası gerekli görülmüştür. O zamanki Kültür (Hars) Müdürü Hamit Zübeyr Koşay'ın Mahmut Paşa Bedesteni ve Kurşunlu Hanın onarılarak müze binası olarak kullanılması önerisinin kabul edilmesinin üzerine 1938 yılında restorasyon çalışmalarına başlanmıştır (Anadolu Medeniyetleri Müzesi, 2018). Ankara Arkeoloji Müzesi olarak, 1948 yılında bir bölümü açılan yapının 1967 yılında yeniden düzenlenerek müzedeki eserlerin çeşitliliği de göz önünde bulundurularak adı Anadolu Medeniyetleri Müzesi olarak değiştirilmiştir. Cumhuriyet döneminde müze olarak planlanan ve inşa edilen ilk bina Ankara Etnografya Müzesi olup, inşasına 1925 yılında başlanmış ve 1930 yılında ziyarete açılmıştır. 1925 yılında çıkarılan Kanunla kapatılan tekke, türbe ve zaviyelerdeki eşya ve eserlerin çoğu Ankara Etnografya Müzesinde sergilenmeye başlanmış, halk yaşamından kesitler sunmak amacıyla törensel ya da günlük eşyalar kullanılmıştır.

Günümüzde Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün müze müdürlüklerine (Anadolu Medeniyetleri Müzesi Müdürlüğü, Etnografya Müzesi Müdürlüğü ve Cumhuriyet Müzesi Müdürlüğü) bağlı 6 müze ve 4 ören yerinin yanı sıra denetiminde bulunan 41 özel müze bulunmaktadır (Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, 2018).

2.2. İlgili Araştırmalar

Tez tarama merkezinde mimarlık eğitimi ile ilgili 56 adet, müze eğitimi ile ilgili 29 adet, kent kimliği ile ilgili 61 adet, genel olarak mimarlık konulu 791 adet teze rastlanmıştır, konu ile ilgili olabilecek makaleler taranmış bu tezin konusu ile ilgili tez ve makaleye rastlanmamıştır.

Ciravoğlu (2003)’nın “Mimari Tasarım Eğitiminde Formel ve Enformel Çalışmalar Üzerine” Adlı Makalesi

Ciravoğlu’nun mimari tasarım eğitimindeki stüdyolar ve workshoplar üzerinden örgün (formal) ve okul dışı (informal) eğitim kavramlarını irdelediği makalesinde; workshop, seminer, gezi, alan çalışması, okuma-yazma ve yapım deneyleri gibi öğrencinin kendi isteği doğrultusunda katıldığı müfredat dışı okul dışı çalışmaların mimarlık eğitiminde öğrenciyi edilgen durumdan, etkin duruma taşıyabileceğini ifade etmektedir. Ciravoğlu workshopları diğer çalışmalardan ayıran en önemli yanının, kısıtlayıcılardan ve örgün eğitim süreçlerinden uzak bir ortamda hayal gücü ve yaratıcılığı tetiklemesi olduğunu söyler. Hayal gücü ve yaratıcılık konusunu da Pallasmaa’dan (1996-97) alıntı yaparak yaratıcılığın eğitimi, dünyanın mutlak doğasının temel sorgulaması ve öğrencinin kendi duyularının sınırlarının kaldırılması ile başlamalıdır ve eğitimin amacı, sanat yapmanın ilkelerinin öğretilmesinden çok, öğrencinin kişiliğinin, kendine ve dünyaya bakışının gelişimidir ifadeleriyle aktarır.

Söz konusu makalede mimari tasarım deneyiminin yaşandığı okul dışı ortamlar olan workshopların faydaları arasında sıralanan bazı tespitlerin, bu tez kapsamında önerilen eğitimin paketinin bir kısım kazanımları ile paralellik gösterdiği düşünülmektedir. Bu faydalar makalede şöyle sıralanmıştır;

- Bu çalışmalar, stüdyo yürütücülerinin farklı disiplinlerden gelmesi ve yaratma sürecinin yalnızca mimarlıkla kısıtlı olmaması sonucunda örgün eğitimde eksikliği hissedilen disiplinlerarası geçişleri sağlar.
- Stüdyo yürütücülerinin de çalışmalara birer öğrenci merakıyla yaklaşması aradaki sınırları kaldırır ve bu, okulda öğrenilen bilgiyi pekiştirme ve konulara başka yönlerinden de bakma fırsatını doğurur. Yürütücülerle içinde bulunulan informal atmosfer ve diyalog ortamı daha çok paylaşımı barındırır.
- Kısa zamanda üretim, düşüncelerin daha kolay olgunlaşmasına yol açar.
- Katılımcıların farklı mekânlarda çalışması ve bu mekânların içinde yaşamaları; dünya görüşlerini zenginleştirmelerini, ufuklarını genişletmelerini ve değişik bakış açılarını yakalamalarını sağlar. Yalıtılmış sanal doğrular üzerine kurulmuş olan stüdyodan ayrı olarak gerçek dersliklerde (sokaklarda) yapılan “workshop”ların olumlu eğitsel etkileri olur.
- Farklı ortamlardan ve kimliklerden insanların bir araya gelişiyle düşünsel ve kültürel alışveriş oluşur.

Ciravoğlu'nun mimarlık eğitiminde bir sıçrama gerçekleştirebilecek olarak tanımladığı okul dışı eğitim destekli örgün mimarlık eğitimi uygulamasında, bu tez kapsamında önerilen eğitim paketinin de kendisine yer bulabileceği düşünülmektedir.

Yücel ve Aydınli (2015)'nın “Mimarın Eğitimi Üzerine Spekülatif Bir Deneme” Adlı Makalesi

Yücel ve Aydınli'nın mimarlık eğitimini, spekülatif olarak nitelendirdikleri “mimarın eğitimi” terimi üzerinden irdeledikleri makalede, mimarın eğitimi, mimar adayının eğitime başladığı ilk andan itibaren hayat boyu öğrenme sürecine uzanan bir zaman aralığını kapsıyor; ve eğitimde sürdürülebilirlik ve esneklik ilkesine gönderme yapıyor. Yazarlara göre mimarlık bilgisinin nesnesine odaklanan mimarlık eğitimi modelleri öğretme odaklı ve ders programlarının biçim ve içeriğine yönelik bir yaklaşım içerir. Oysaki mimarın eğitimi düşüncesini zemin alan bir yaklaşım öğrenme odaklıdır; hayat boyu bilgiyi keşfetme, bütünleştirme, paylaşma ve uygulama için gerekli öğrenme alışkanlığını, zihin yapısının beslemeye yönelik ortam yaratma meselesidir.

Çalışmada başlangıç ivmesi olarak nitelendirilen doğal değişim süreçlerini tampon mekanizmalara gönderme yaparak açıklayan araform kavramı, mimarlık eğitiminin günümüz dinamiklerini, bütüncül yapısını nispeten stabil bir tampon bölge arayışı ile mümkün olmadığı noktada, mimarın eğitimi sorunsalını anlama ve yorumlamada karşıtlıklar arası ilişkinin daha dinamik olası sonuçlarına ulaşmak amacıyla ilerleyen süreçte ara-uzam kavramı kullanılmıştır. Ara-uzam kavramının günümüzdeki karşıtlıklar arası geçişleri, düşünsel imgeleri ilişkişel düşünmeye çağırırken, karşıtlıkların farkındalığı ile bilginin üretimi ve bireysel gelişimin önemli bir beceri olarak karşımıza çıktığı vurgulanmıştır.

Mimarın eğitimi, mimarlık eğitimi düşüncesinden farklı olarak, toplumsal ilişkileri ve toplum için kullanılabilir bilgi üretimini de sürece dâhil edebilmeyi öngörür. Eğitim sırasında mimarlık ve kenti ilgilendiren tüm konularda eleştirel ve ilişkişel düşünme, toplumsal duyarlılığı ve sorumluluğu kazanabilme mimarlık toplum ilişkisini tasarım alanında da irdelemek için güçlü bir farkındalık kazandırır.

Makalede yeni eğitim paradigmasında, bütünsel yaklaşımın içinde barındırdığı paradokslar, çelişkiler ile baş etme çabası sorgulanırken, örgün (formal) eğitimin hayat boyu öğrenme formasyonu kazandırmadaki yetersizliği, okul dışı (informal) eğitim ile ilişkisi ara-uzam kavramı üzerinden dengeli birliktelik arayışlarına yol açabileceği düşünülmektedir. Kuşkusuz tek başına okul dışı eğitim beklentisi değildir söz konusu olan; örgün eğitimin karşıtı olan okul dışı eğitim ile dengeli bir birliktelik sergilenmesidir.

Yücel ve Aydınli'nın spekülâtif bir terim olarak nitelendirdikleri mimarın eğitimi sürecinde kendine yer bulan okul dışı eğitim kavramı bu tez çalışmasının da temel kavramları arasında yer almaktadır.

Uysal (2017)'ın “ODTÜ Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü'nde 1956-1980 Yılları Arası Eğitim Sistemi” Adlı Makalesi

Makale konusu çalışmada Türkiye'de 1950'li yıllardan başlayıp 1980 yılına kadar geçen süreçte mimarlık eğitiminin şekillenmesi ve dönüşümü, Ortadoğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ) Mimarlık bölümü özelinde incelenmiştir. Türkiye'de mimarlık eğitiminin tarihçesindeki üç dönüm noktasından bahsedilir; birincisi Osmanlı'nın son yüzyıllarında geleneksel öğrenme biçimlerini barındıran Ecole des Beaux-Arts sisteminin benimsenmesi; ikincisi Cumhuriyet'in ilk yıllarında Türkiye'ye gelen Alman eğitimcilerin de etkisiyle Türkiye'de dünyada gelişen modernleşme çabalarının bir uzantısı olarak mimarlık eğitiminin modern temellere oturtulmaya çalışılması ve son olarak 1950'li yıllardan itibaren eğitimde Amerikan yaklaşımlarının kurumsallaşması ve Bauhaus'un Amerika bağlamında ortaya çıkan kurumsal yapısının Türkiye'ye taşınmasıdır.

Kuruluş yıllarından itibaren, 1956'dan 1961 yılına kadar ODTÜ'nün takip ettiği mimarlık eğitim sisteminin temel özellikleri; mimarlık ürünlerine ve kuramına modern yaklaşımı benimsemiş olması, mimarlık disiplinde uzmanlaşmayı barındırması Bauhaus okulunun tasarım metodolojisi olan mimarın yaratıcılığına vurgu yapan ve yaparak öğrenmeyi içeren metotlara dayandırılmasıdır. 1961-1968 yıllarını içine alan dönemde ders programında bazı değişiklikler göze çarpar. Akademik düzeyde yerel mimarlık problemleri ODTÜ Mimarlık Bölümü'nün temel ilgi alanını oluşturur, mimarlık eğitime özellikle sosyal bilimler açısından disiplinlerarası yaklaşımlar söz konusu olur, evrensel değerlerle birlikte yöresel ve kültürel referansların kullanımı gözlemlenmeye başlanır. Bu dönemde staj sistemi, okulda yapılan birinci sınıf stajından sonra ikinci yaz döneminde Anadolu'nun değişik yörelerinde İller Bankası tarafından finanse edilen öğrencilerin bilfiil yapı inşa etmelerine dayandırılır şekilde düzenlenir. Bu dönemde mimarın yaratıcılığını kısıtladığı gerekçesiyle grup çalışmalarına karşı çıkan, bireysel proje üretme süreçleri öne çıkartılır. 1968 öğrenci hareketleri sonrasındaki dönemde okulun mimarlık teorisi giderek ülkenin sosyo-kültürel referanslarına dayandırılmaya başlanır, beraberinde diğer disiplinlerden yeni dersler okulun eğitim programına dâhil edilir. Bu dönemde dikkat çeken bir diğer konu mimarlığı bilimselleştirme çabalarının artarak, tasarım metodolojisi belirleme çalışmaların hız verilmesidir.

Bu tez çalışmasının ekinde mimarlık öğrencileri için eğitim paketi hazırlanacağından, söz konusu makalede yer alan Türkiye’de mimarlık bölümü eğitim sisteminin gelişim ve değişimine ilişkin bilgiler özetlenmek istenmiştir.

Kılıçaslan ve Adıgüzel’in “Mimarlıkta Müze Bilinci Kazandırmada Yaratıcı Drama: Trabzon Müzeleri” Adlı Makalesi

Karadeniz Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü üçüncü sınıfta öğrenim görmekte olan on gönüllü öğrenci ile yürütülen makale konusu çalışmada, öğrencilere Trabzon kentinde bulunan müzelerin geçmişi ve mimari özelliklerinin yaratıcı drama yöntemiyle incelenerek tanıtılması, öğrencilerin yaratıcı drama etkinlikleri ile müzelere yönelik bilgi edinmelerine katkıda bulunulması amaçlanmıştır. Ayasofya Müzesi, Trabzon Müzesi, Atatürk Köşkü ve Sümela Manastırı birer öğrenme ortamı olarak kullanılmıştır. Eğitim atölye/sınıf ortamının dışına taşınarak, farklı mekânlarda öğrencilerin yaratıcılıklarının geliştirilmesine ve estetik, biçim, işlev, malzeme gibi temel unsurları kavramalarına katkı sağlanması, eğitim süresince tasarım ve sanat ile iç içe olduklarını fark etmeleri amaçlanmıştır. Yaratıcı drama çalışmalarında öğrencilerle müzelerin geçmişten günümüze kullanım amaçları, mimari üslupları ve mekânsal organizasyonlarına yönelik bilgilenmelerini sağlayacak etkinlikler yapılmıştır. Öğrenciler, müzelerin sahip oldukları nitelikleri kendilerinin etkin olduğu bir ortamda görerek, düşünerek, yorumlayarak ve eğlenerek derinlemesine inceleme olanağı bulmuşlardır.

Yaratıcı drama etkinlikleriyle yapılan çalışma sonunda, projeye katılan 10 öğrenci ile yapılan odak grup görüşmesinden elde edilen verilere göre; öğrenciler çalışma kapsamında yapılan yaratıcı drama etkinliklerinin, müzeleri inceleme ve tanıma açısından etkili ve farklı bir öğrenme süreci sağladığını belirtmişlerdir. Yaratıcı drama sürecinde öğrenciler kendilerini etkin hissettiklerini, mimarlık eğitimi ile edindikleri bilgilerinin çoğunu kullanma fırsatı bulduklarını, bu sayede bilgilerinin pekiştiğini, yapılan çalışmaların problemlere karşı farklı bakış açıları kazandırdığını ve dokunarak ve yaşayarak daha kalıcı bir öğrenme süreci yaşadıklarını dile getirmişlerdir.

Çalışmanın sonuç kısmında; öğrenci görüşleri göz önünde bulundurulduğunda, yaratıcı drama yönteminin müzeleri inceleme ve tanıma isteğini artırdığı, etkili bir öğrenme süreci sağlaması yönü ile mimarlık eğitimi sürecinde yer almasının yararlı olacağı, örgün eğitim süresince edinilen teorik bilgilerin yaratıcı drama yöntemi ile içselleştiği ve bilgilerin anlam kazandığı dile getirilmiştir. Bu açıdan bakıldığında, müzelerde uygulanan yaratıcı drama etkinliklerinin öğrencilere mimarlık eğitimi

süresince kazandırılmak istenen algılama, yorumlama, yaratıcı düşünme ve tasarlama becerilerine katkı sağladığı düşünülmektedir. Ayrıca geçmiş ile gelecek arasında bağ kuran müzeler, kentlerin tarihini ve kültürel mirasını barındırmaları yönü ile koruma bilincinin oluşturulmasında da önemli rol oynamaktadır. Dolayısıyla, yapılan çalışmanın öğrencilere kültürel, tarihi değerlerin farkına vararak müze bilincini geliştirebildikleri, özgün, eğlenceli ve farklı bakış açıları sağlayan bir öğrenme ortamı sunduğu söylenebilir.

Bu çalışmanın neticesinde araştırmacının önerileri ise şu şekildedir;

- Trabzon’da bulunan müzelerin mimarlık öğrencilerine tanıtılması amacıyla lisans programında müze ve yaratıcı drama konulu atölye çalışmaları yer alabilir.
- Öğrencilerin müzeleri inceleme ve tanımaya olan ilgi ve isteklerinin artırılması amacıyla mimarlık eğitimi lisans programı kapsamında yaratıcı drama uygulamaları yapılabilir.
- Mimarlık eğitimi lisans programında yer alan mimarlık tarihi ve mimari proje dersleri başta olmak üzere görme, tasarlama ve yorumlama eylemlerinin etkili olduğu derslerde yaratıcı drama uygulamalarına yer verilebilir.

BÖLÜM 3

3. YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma nitel araştırma yöntemleri kapsamında, tarama modeli kullanılarak ve betimsel veri analizi yapılarak gerçekleştirilmiş bir araştırmadır.

Nitel araştırma; gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Tarama modelleri, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey, konu ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2015). Nitel araştırma analiz türlerinden betimsel analiz ise daha çok kavramsal yapısının önceden açık biçimde belirlendiği araştırmalarda kullanılır. Veriler araştırma sorularının ortaya koyduğu temalara göre düzenlenebileceği gibi, görüşme ve gözlem süreçlerinde kullanılan sorular ya da boyutlar dikkate alınarak da sunulabilir. Betimsel analiz yöntemine göre elde edilen veriler, daha önceden belirlenen temalara göre özetlenir ve yorumlanır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Bu yöntemle araştırmacılar bireylerin, grupların ya da fiziksel ortamların özelliklerini özetleyebildikleri için, eğitim alanındaki araştırmalarda kullanılan en yaygın analiz yöntemi betimsel taramadır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2014).

3.2. Çalışma Grupları

I. Çalışma Grubu; Anket Uygulanan Alan Uzmanları

Bu araştırmanın I. Çalışma Grubu; anket uygulanan (Öğretim Elemanları İçin Anket Formu, Ek-2) Atılım Üniversitesi Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü, Başkent Üniversitesi Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü, Orta Doğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ) Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü, Türk Eğitim Derneği Üniversitesi (TEDÜ) Mimarlık Fakültesi Mimarlık

Bölümü, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi (TOBB ETÜ) Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü'nden birer öğretim elemanı ve Çankaya Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü'nden iki öğretim elemanı olmak üzere toplam 7 öğretim elemanından oluşmaktadır.

II. Çalışma Grubu; Anket Uygulanan Mimarlık Öğrencileri

Bu araştırmanın II. Çalışma Grubu; anket uygulanan (Öğrenciler İçin Anket Formu, Ek-3) Atılım Üniversitesi Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü'nden 63, Başkent Üniversitesi Güzel Sanatlar Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü'nden 69, Gazi Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü'nden 103, ODTÜ Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü'nden 42, TEDÜ Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü'nden 63, TOBB ETÜ Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü'nden 51 öğrenci olmak üzere toplam 391 öğrenciden oluşmaktadır.

III. Çalışma Grubu; Müze Eğitimi Uygulanan Mimarlık Öğrencileri

Bu araştırmanın III. Çalışma Grubu; hazırlanan müze eğitimi paketinin örnek uygulamalarının birlikte gerçekleştirildiği Atılım Üniversitesi Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü'nden 5, Başkent Üniversitesi Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü'nden 18, ODTÜ Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü'nden 8, TEDÜ Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü'nden 10 olmak üzere toplam 41 öğrenciden oluşmaktadır.

3.3. Verilerin Toplanma Araçları ve Verilerin Toplanması

Bu çalışmada verilerin toplanmasında yarı yapılandırılmış görüşme formu (Ek-1) ve anketler (Ek-2 ve Ek-3) kullanılmıştır.

Alan uzmanlarının görüşlerini almak üzere Ankara'daki mevcut sekiz üniversitenin mimarlık fakülteleri bölüm başkanlıklarına başvurulmuş (Ek-6), altı üniversiteden üçü bölüm başkanı olmak üzere yedi öğretim elemanı (I. Çalışma Grubu) ile anket çalışması gerçekleştirilebilmiştir. Alan uzmanlarına anketler (Ek-2) elektronik posta yolu ile gönderilmiş ve cevapları elektronik posta ile alınmıştır.

Anket çalışması yapılan alan uzmanlarının hepsi mimarlık disiplininin olup, anket çalışmaları harici, sanat tarihçi, şehir plancı ve sanat eğitimcisi uzmanlardan da yarı yapılandırılmış görüşme formu (Ek-1) ile görüş alınmıştır.

Öğrencilerin bilgilerini değerlendirmek üzere Ankara'daki mevcut sekiz üniversitenin mimarlık fakülteleri bölüm başkanlıklarına yapılan başvurular (Ek-5) neticesinde altı üniversiteden 391 birinci sınıf öğrencisi (II. Çalışma Grubu) ile anket çalışması gerçekleştirilebilmiştir. Öğrencilere anketler (Ek-3) ders veya stüdyo çalışması esnasında dağıtılmış ve cevaplandırmalarının ardından toplanmıştır.

Bu tez çalışması sonunda hazırlanan öneri müze eğitimi paketinin (Ek-6) uygulandığı mimarlık öğrencilerinin (III. Çalışma Grubu) müze eğitimi paketi kapsamında doldurdıkları müze öncesi ve müze sonrası değerlendirme formlarıyla (EP, Ek-7) birlikte eğitim esnasında ve eğitim sonrasında ürettikleri çalışmalar, eğitim paketinin değerlendirme verileri olarak kabul edilmiştir. Öğrenciler ayrıca katılım davranışları yönünden gözlemlenmiştir.

3.4. Verilerin Analizi

Verilerin analizi için araştırmanın kavramsal çerçevesinden, görüşme formu, anketler ve gözlemlerden yola çıkarak bir çerçeve oluşturulmuştur. Tezin alt amaçları doğrultusunda elde edilen veriler, oluşturulan bu tematik çerçeveye göre bir araya getirilmiş ve yorumlanmıştır.

“Ankara’yı tanımak” ve “mimarlık öğrencisi olmak” temalarına karar verilerek, görüşme formu ve anketler bu iki tema altında düzenlenmiş, alınan cevaplar ve öğrencilerle yapılan eğitim paketi uygulamalarındaki gözlemler, bu temalar çerçevesinde sunulmuş ve yorumlanmıştır. Görüşülen, anket yapılan ve gözlenen bireylerden yer yer doğrudan alıntılar yapılarak, dikkat çekici bazı betimlemeler direkt aktarılmıştır.

BÖLÜM 4

4. BULGULAR VE YORUMLAR

Mimarlık öğrencilerinin yaşadıkları kentin mimarlık tarihine ilişkin bilgi düzeyleri:

Çalışmaya katılan uzmanların (I. Çalışma Grubu) büyük çoğunluğu mimarlık lisans öğrenimi gören öğrencilerinin yaşadıkları kent Ankara'yı yeterince tanımadıklarını, özellikle birinci sınıf öğrencilerinde bu oranın çok yüksek olduğunu ifade etmişlerdir. Öğrencilerden bir kısmının üniversite eğitimi için Ankara dışından gelmiş olmasının yanı sıra, Ankara'da doğup büyümüş öğrenciler için de tespitler farklı değildir.

Uzmanların Ankara genelinin ardından, Ulus ve Kızılay bölgelerinin yanı sıra bu tez kapsamında eğitim paketi hazırlanan Atatürk Bulvarı ve yakın çevresindeki mekânlar özelinde de öğrencileri ile ilgili yorumları benzer çerçevededir. Öğrencilerin kentte mimari değer taşıyan yapıları ve kent tarihinin anlamsal değerlerini barındıran mekânlarını yeterince tanımadıklarını düşünmektedirler.

Uzmanların bu kanıya nasıl vardıklarına dair tespitlerini şu şekilde sıralayabiliriz;

- Derslerde özellikle mimarlık ve kent üzerine, kentte tarihsel önem taşıyan yapılar ve mekânlar üzerine yapılan tartışmalarda öğrencilerin adı geçen yapılara ve mekânlara ait görüşlerinin çoğu kez yok denecek kadar az olması,

- Öğrencilerin derslerde ve stüdyo çalışmalarında Ankara'daki Cumhuriyet Dönemi yapılarını ve müzeleri gezmediklerini, Kızılay ve Ulus bölgesine çok nadir olarak gittiklerini ifade etmeleri,

- Öğrencilerin kendilerine araştırma konusu olarak verilen bazı semtlere gitmekte gösterdikleri tereddüt,

Uzmanların söz konusu durumun sebepleri ile ilgili yorumları ise şu şekildedir;

- Öğrencilerin de, tıpkı diğer Ankaralıları gibi, uzun süredir periferideki konut bölgeleri, alışveriş merkezleri ve iş merkezleri/okullar üçgenine ve bunların arasındaki hızlı trafik kanallarına sıkışmış olmaları

- Kampüs üniversitelerindeki öğrencilerin kentte geçirdikleri sürenin kısıtlı olması

– Kampüs üniversitelerindeki öğrencilerin yaşadıkları kent ile kurdukları ilişkinin zayıf olması, kenti servis durakları ve güzergâhları ile tanımaları, özel araç sahibi olanların ise kenti hız nedeniyle algılayamamaları

– Kent içi toplu taşıma araçlarından faydalanılmaması

– Öğrencilerin kent içinde belirli kısıtlı alanlarda hareket etmeleri

– Ankara’nın Ulus ve Kızılay gibi merkezlerinin mecbur olmayanların içinden bile geçmediği bölgeler haline gelmiş olması

– Öğrencilerin Ulus ve Kızılay’ın kendileri için bir çekim noktası, cazibe merkezi veya sosyal çevre olmadığını düşünmeleri

Anket çalışmaları harici görüş alınan (Öğretim Elemanları İçin Görüşme Formu, Ek-1) farklı disiplinlerden (sanat tarihçi, şehir plancı ve sanat eğitimcisi) uzmanlar da mimarlık ve ilişkili diğer disiplinlerdeki öğrencilerin lisans eğitiminin başlangıcında, yaşadıkları kentin bütünü ve tarihini çok az tanıdıkları yönünde görüş bildirmişlerdir.

Mimar ve ilişkili disiplinlerden öğretim elemanlarının görüşleri şu şekilde özetlenebilir: Öğrencilerin kent ile kurdukları ilişki barınma, eğitim ve yakın çevrelerini kapsayan eğlence alanları ile sınırlıdır. Üniversite öncesi eğitim sisteminin ve üniversiteye geçiş sisteminin de olumsuz etkileriyle, öğrencilerin kentin bütünü ile kurdukları ilişki oldukça zayıftır. Oysaki kentin bütünü ile kurulan güçlü bir ilişki mimar adaylarının eğitim süreçleri ve sonrasında meslek icraları açısından önemli bir ihtiyaçtır.

Anket çalışmasına katılan mimarlık öğrencilerinin (II. Çalışma Grubu) sorulara vermiş oldukları cevaplar da yaşadıkları kent Ankara’yı yeterince tanımadıkları şeklinde yorumlanmaktadır. Ankette (Ek-3) belirtilen Ankara’nın mimarlık tarihine ilişkin mekânların, çalışmaya katılan 391 mimarlık öğrencisi tarafından bilinirliği Tablo-1’de gösterilmiştir. Çalışmada yer alan sekiz mekânın ankete katılan bazı öğrencilerin ifade edebildiği belli başlı özellikleri dikkate alınmadan, sadece bilinirliklerine bakıldığında; 391 öğrenci arasında II. Meclis Binası’nın %54, Sümerbank Binası’nın %29, Opera Binası’nın %51, Gençlik Parkı’nın %83, Resim Heykel Müzesi’nin %17, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi’nin %30, Güvenpark’ın %86, Saraçoğlu Mahallesi’nin %5 oranında bilindiği tespit edilmiştir. Bu oranlar, mimarlık lisans eğitimine yeni başlamış öğrencilerin yaşadıkları kentin tarihi mekânlarını tanımaları dolayısıyla “Ankara’yı tanımak” açısından değerlendirildiğinde düşük oranlar olduğu gibi, genel bir bakışla kent kimliği, kent kültürü ve kentlilik bilinci kavramları ile değerlendirildiğinde de genç nüfus adına düşük oranlardır.

Tablo 1

Ankette (Ek-3) belirtilen Ankara'nın mimarlık tarihine ilişkin mekânların katılan öğrenciler tarafından bilinirliği

Modül (Mekân)	Katılımcıların Ankara'da Yaşama Süreleri					Toplam (kişi)	Bilinirlik Yüzdesi
	5 Yıl Altı	6-10 Yıl	11-15 Yıl	16-20 Yıl	20 Yıl Üstü		
II. Meclis Binası	74	9	11	102	14	210	%54
Sümerbank Binası	34	7	6	58	7	112	%29
Opera Binası	67	12	13	96	12	200	%51
Gençlik Parkı	124	16	21	146	17	324	%83
Resim Heykel Müzesi	20	2	6	32	5	65	%17
Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi	29	6	7	63	14	119	%30
Güvenpark-Güven Anıtı	144	15	20	139	17	335	%86
Saraçoğlu Mahallesi	5	1	0	6	6	18	%5

Öğrencilere uygulanan ankette, bilinirlikleri sorgulanan mekânların hangi özellikleri ile bilindiklerine dair verilen cevaplar gruplanarak, Tablo-2 de gösterilmiştir. Ankette belirtilen mekânı bildiğini belirten öğrenciler içinde, o mekâna dair kendisince en önemli özelliği belirtebilen öğrencilerin oranı; II. Meclis Binası için 49%, Sümerbank Binası için %60, Opera Binası için %56, Gençlik Parkı için %62, Resim Heykel Müzesi için %51, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi için %47, Güvenpark için %64, Saraçoğlu Mahallesi içinse %50 dir. Özellik olarak belirtilen bir kısım unsurların değerlendirilmek ve gruplanmak için basit nitelikte olduğu tespit edilmiştir. Anketler uygulandığında öğrenciler birinci sınıfın başlangıcında olmakla birlikte yine de mekânlara dair yazdıkları; ölçek kavramından uzak cevaplar, sanat, estetik, mimari literatüre dair ifade bozuklukları, mimar olmak istedikleri dikkate alındığında düşündürücüdür.

Tablo 2

Ankette (Ek-3) belirtilen Ankara'nın mimarlık tarihine ilişkin mekânların katılan öğrenciler tarafından bilinen özellikleri ve sayısal dağılımı

Modül (Mekân)	Bilinen üç özellik	Bilen kişi sayısı	Bilen toplam kişi sayısı
II. Meclis Binası	Cumhuriyeti temsil	24	75
	Tarihi mimari / Estetik mimari	25	
	İdare merkezi	26	
Sümerbank Binası	Cumhuriyet'in ilk bankası / İlk holding	13	48
	Tarihi bina	17	
	Estetik mimarisi	18	
Opera Binası	Sanatsal kimliği	31	101
	Estetik dış görünüş / Estetik iç mimari	64	
	Ankara'nın ilk / tek opera binası	6	
Gençlik Parkı	Lunapark / Eğlence merkezi	106	179
	Büyük yeşil alan	63	
	Kozmopolit / Güvensiz	10	
Resim Heykel Müzesi	Sanatsal ortam	16	29
	Görkemli mimari / Estetik mimari	13	
	*		
Dil ve Tarih- Coğrafya Fakültesi	İlk fakülte / İlk üniversite / Atatürk kurdu	16	39
	Estetik mimari / Tarihi mimari	18	
	Siyasi olaylar	5	
Güvenpark-Güven Anıtı	Buluşma noktası / Merkezi yer	98	174
	Dolmuş durakları / Otobüs durakları	42	
	Yeşil alan / Dinlenme yeri / Ferah yer	34	
Saraçoğlu Mahallesi	İlk toplu konut / Eski mahalle	6	9
	Kızılay'ın gürültüsü içinde huzurlu	3	
	*		

*Üçüncü özellik tespit edilememiştir.

Mimarlık lisans eğitiminde yaşanan kenti tanıtan dersler ve içerikleri:

Mimar öğretim elemanları ile yapılan anket (Ek-2) çalışması verilerinden, üniversitelerin mimarlık lisans programlarında, öğrencilerin yaşadıkları kent Ankara'yı ve tarihi mekânlarını doğrudan veya dolaylı olarak tanıyabilecekleri çeşitli derslerin mevcut olduğu saptanmıştır. Çalışmaya katılan uzmanların görev yaptığı üniversitelerin programlarında; Mimarlık Tarihi, Mimarlık Kültürü, Tarih ve Kuramları, Mimari Kalıtı Koruma, Cumhuriyet Dönemi Mimarlığı, Modern Türkiye Mimarlığı ve Kent Okumaları adı altında zorunlu dersler ve Türkiye'de 20. Yüzyıl Mimarlığı, Ankara'da Kamusal ve Özel Alan, Tarihi Mekânların Analizi, Toplumsal Yapı ve Mekân İlişkisi, Tarihi

Kentlerde Mekân Kent ve Mimarlık, Kent ve Mimarlık, Ankara’da Kent ve Mimarlık, Kent Kültürü ve Yerel Tarihler, Mimarlık Üzerine Okumak ve Yazmak adı altında seçmeli dersler yer almaktadır.

Bu zorunlu ve seçmeli derslerin verildiği yarıyıl dönemleri, üniversitelere göre farklılık göstermekle birlikte çoğunluğu 2. ve 3.sınıfların bir kısmı da 4. sınıfların ders programında yer almaktadır.

Sözkonusu dersler dışında, mimarlık eğitime başlayan öğrencilerin yaşadıkları kentle ilgili duyarlılık ve bilgilerini artırmalarını teşvik etmek amacıyla birinci sınıftan itibaren verilen araştırma konularında ve ödevlerde Ankara’nın mimari kimliği ve mimarlık tarihi ile ilgili temaların özellikle tercih edildiği öğretim elemanları tarafından ifade edilmiştir. Tasarım stüdyolarında yürütülen proje çalışmalarında da değişik bölgeleri ile Ankara’ya yer verilmektedir. Öğrenciler proje çalıştıkları alanı tarihi ve kentsel bağlam içinde inceledikleri için, bu çalışmalarda Ankara ile ilgili kapsayıcı olmasa da genel bir bilgi edindikleri söylenebilir. Ancak bu bilgilenmenin kapsayıcı ve dolayısıyla yeterli olup olmadığının tartışmaya açık olduğu belirtilmiştir.

Alan uzmanları öğrencilerin Ankara’nın tarihi mekânlarını ve bu tez kapsamında hazırlanması düşünülen müze eğitimi paketinin rotasında yer alan mekânları doğrudan veya dolaylı olarak tanıyabilecekleri derslerin, bir kısmının teorik olarak işlendiğini, yerinde görmek maksatlı teknik gezi ve saha çalışmalarının çok önemsendiğini fakat yerinde incelemelerin sınırlı bölgelerde ve mekânlarda gerçekleştirilebildiğini, ilgili dersi alan öğrencilerin tamamıyla yapılan gezilerde sayılarının fazlalığı sebebiyle öğrenmenin bazen yüzeysel kalabildiği ifade etmiştir.

Müze eğitimi paketi (Ek-6):

Öğretim elemanları ve mimarlık lisans eğitimi birinci sınıf öğrencileri ile yapılan görüşme ve anket çalışmalarının (Ek-1, Ek-2, Ek-3) yorumlanması, beraberinde anket çalışmasına (Ek-2) katılan öğretim elemanlarının görev yaptıkları üniversitelerin mimarlık bölümlerinin web sitelerinin ders programı, içerik ve kazanımlar yönünden incelenmesinin ardından Ankara’nın mimarlık tarihi ile ilgili hazırlanması düşünülen müze eğitimi paketinin (Ek-6) içeriği şu şekilde oluşturulmuştur;

- Tarih aralığı olarak 1923-1950 yılları tercih edilmiş, Cumhuriyet’in ve modern Türkiye’nin imarını temsil eden mekânlardan örnekler seçilmiştir.
- Müze eğitimi paketine “Genç Cumhuriyetin Mimari İzlerinin Peşinde” ismi verilmiştir.

– Seçilen mekân örneklerinin işlevlerinin farklı konularda olmasına dikkat edilmiştir. II. Meclis Binası-Cumhuriyet Müzesi (yönetim), Sümerbank Binası (ticaret ve sanayi), Sergi Evi-Opera Binası (kültür ve sanat), Gençlik Parkı (kent parkı, rekreasyon alanı), Türk Ocağı-Halkevi-Resim Heykel Müzesi (kültür ve sanat), Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi (eğitim), Güvenpark-Güven Anıtı (anıt-meydan-kamusal alan) ve Saraçoğlu Mahallesi (konut) müze eğitimi paketinin örnek modüllerini hazırlamak üzere belirlenmiştir.

– Müze eğitimi paketinde yer alan mekânların her biri bir modül olarak kabul edilmiş olup, hepsi birlikte uygulanabileceği gibi tek veya birkaç modül birlikte uygulanabilmesi de mümkündür.

– Müze eğitimi paketinin modülleri; müze öncesi, müzede ve müze sonrası olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Bu bölümler müze olmayan mekânlar için de aynı isimle ifade edilmiştir.

– Müze eğitimi paketi bir web sitesi de olacak şekilde planlanmıştır. Bu sitede eğitim paketini tanıtan bilgilerin yer alacağı, başvuruların çevrimiçi olarak yapılacağı, siteden kayıt işlemini takiben müze öncesi etkinlikler kapsamında katılımcının e-posta adresine mekânların mimari kimliği ve tasarımcıları ile ilgili bilgi notlarının, ön değerlendirme formlarının (EP, Ek-06) gönderileceği kurgulanmıştır. Katılımcılardan ön değerlendirme formlarını doldurup, müze eğitimine gelirken getirmeleri istenecektir. Müze eğitimi paketinin web sitesi çalışmalar dijital olarak arşivlenebilecek şekilde hazırlanacaktır. Sanal sergiler, forumlar ve eğitimlere katılmış öğrencilerin çalışmaları da bu web sitesinin içeriğinde yer alacaktır.

– Bu müze eğitimi paketinde öğrenme aktif bir süreçtir. Seçilen mekânlarda mimarlık okumalarının yapıldığı, resim, edebiyat, drama, fotoğraf gibi disiplinlerle beslenerek, eğlenceli deneyimlerin yaşandığı doğrudan katılımlı bir içerik hazırlanmıştır.

– Mekânlarda gerçekleştirilecek bazı etkinliklerde o mekânın inşa edildiği yıllardaki kullanımlarına atıfta bulunulmuştur. Örneğin II. Meclis'te kâtiplerin tutanakları kayda alma prosedürlerinin günümüz teknolojisi ile dramatize edilmesi planlanmıştır. Başka bir drama çalışması da Gençlik Parkı için düşünülmüş, 1940'lardan itibaren modernleşmenin ve sosyalleşmenin simgesel kamusal alanlarından olan Gençlik Parkı'nda çekilmiş eski fotoğraflardan seçmeler yapılarak, canlandırmaların güncel teknolojilerle fotoğraflanması kurgulanmıştır. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nin Farabi Salonu'nda kürsüden seslenişler, Opera Binası'nda sahne gerisindeki atölyelerin

incelenmesi ve kullanıcıları ile söyleşi, Güvenpark'ı park gibi yaşama ve Güven Anıtı'nın tasvirlerini inceleme çalışmaları söz konusu mekânların temel işlevlerini ve tasarlanma amaçlarını kavrama maksadıyla etkinlik haline dönüştürülmüştür.

– Resim Heykel Müzesi'nde bir kısım sergi alanının eskiz olarak planlara aktarılması, Saraçoğlu Mahallesi'nde seçilen bir binanın öğrencilerin hayal ettikleri tasarım ve hobi stüdyoları olarak planlanması da kısa soluklu mesleki denemeler olarak düşünülmüştür. II. Meclis'te olduğu gibi mimari öğelerin, DTCF'de olduğu gibi merdiven korkuluklarının detaylarından ve Ankara ile ilgili edebi eserlerin tasvirlerinden tasarlanması istenilen kartlar da hazır görsellerin yanı sıra serbest el çizimlerin de birlikte ya da ayrı ayrı kullanılabileceği, teknolojinin dâhil edilebileceği küçük ölçekli tasarımlar olarak kurgulanmıştır.

– Gençlik Parkı, Güvenpark ve Saraçoğlu Mahallesi'nin dağıtılan haritalar ile keşfedildiği etkinlikler; öğrencilerin harita ve plan okuma, harita üzerinde konum ve güzergâh belirleme, iki boyutlu görsellerden, içinde bulunulan üç boyutlu mekânlara geçiş denemeleri olarak hazırlanmıştır.

– Seçilen örnek mekânlarla bağlantılı olarak dönemlerinin mimarlık akımları, yabancı mimar ve heykeltıraşların Cumhuriyet'in ilk yıllarında Ankara'nın mimarisindeki yeri, mimari yarışma kültürünün ilk örnekleri, yabancı mimarlarla Türk mimarların çatışmaları, mimar ve heykeltıraşların ortak çalışmaları, sosyal yaşam, kentli olma kültürü ve sanattaki gelişmeler, Cumhuriyet'in ilanı ile birlikte eğitime verilen önem ve ilk köklü eğitim yapıları, Ankara'nın heykelleri ve meydanları, Türkiye'nin ilk toplu konut projesinin oluşumu ve başkentin konut ihtiyacı gerek müze eğitimi öncesi verilen dokümanlarda gerekse etkinlikler esnasındaki paylaşımlarda değinilen konu başlıkları arasında yer almıştır.

Bu kararlar ışığında müze eğitimi paketinin (Ek-6) yapısı şu şekildedir;

Giriş Bölümü

- Tüm modüller için ortaktır.
- Müze eğitimi paketinin amacı ve içeriği hakkında bilgi vermektedir.
- Müze eğitimi paketinin nasıl uygulanacağını tarif etmektedir.
- Müze eğitimcisinin rolü tanımlanmakta ve öneriler yer almaktadır.
- Ölçme ve değerlendirme yöntemleri tanımlanmaktadır.
- Müze eğitimi paketinde modüller de dâhil tamamında kullanılan kaynak dokümanların ve görsellere ait kaynakların bilgileri bu bölümde yer almaktadır.

- Müze eğitimi paketinin modüllerinde ortak olan ve örnek olan ekler bu bölümde yer almaktadır;

- Modüle ait teknik bilgi formu örneği (EP, Ek-1)
- Ön değerlendirme formu (EP, Ek-6)
- Katılımcı onay formu (EP, Ek-3)
- Katılımcı çantası (çanta içinde çizim yapmaya ve not almaya elverişli, etkinlik için tasarlanmış, çizgili-kareli-düz sayfalardan oluşan A4 defter, kurşunkalem, kalemıraş ve silgi yer almaktadır) (EP, Ek-5)
- Tanışma ve ısınma etkinlikleri (EP, Ek-2)
- İsimlik örneği (EP, Ek-4)
- Katılım belgesi örneği (EP, Ek-8)
- Son değerlendirme formu (EP, Ek-7)

Modüller (Her bir mekân bir modül olarak değerlendirilmiştir)

Her bir modül aşağıdaki bölümleri içermektedir;

- Etkinliğe Dair
 - Süre
 - Katılımcılar
 - Katılımcı sayısı
 - Kazanımlar
 - Araç ve gereç
- Müze öncesi etkinlikler
 - Modül Teknik Bilgi Formu (EP, Ek-1) gönderilmesi
 - Ön Değerlendirme Formu (EP, Ek-6) gönderilmesi
 - Müze eğitimcisi ile katılımcı arasındaki müze eğitime ilişkin bilgi alışverişi
- Müzede etkinlikler
 - Plan, kroki okuma, bina ve açık alan keşfi
 - Mimari detay keşif ve eskiz çalışmaları
 - Kolektif fikir projesi üretme çalışmaları
 - Donuk imge ve canlandırma çalışmaları
 - Drama çalışmaları
 - Kitap inceleme ve yazarlık çalışmaları
 - Kartpostal, poster, kumaş deseni tasarımı

- Arabul etkinlikleri
- Müze sonrası etkinlikler
 - Katılım belgesi verilmesi (EP, Ek-8)
 - Geri bildirim almak üzere müze sonrası yapılacak etkinliklerin tarifi
 - Geri bildirim almak üzere son değerlendirme formu verilmesi (EP, Ek-7)
- Ekler (modüle ait)
 - Modüle ait teknik bilgi formu (EP, Ek-1)
 - Ön değerlendirme formu (EP, Ek-6)
 - Katılımcı onay formu (EP, Ek-3)
 - Katılımcı çantası (EP, Ek-5)
 - Tanışma ve ısınma etkinlikleri (EP, Ek-2)
 - İsimlik (EP, Ek-4)
 - Katılım belgesi (EP, Ek-8)
 - Son değerlendirme formu (EP, Ek-7)
 - Modüle özgü bilgi veya dokümanlar (kroki, plan, arabul kâğıdı, vb.)

Müze eğitimi paketinin uygulaması ve öğrencilerin görüşleri:

Müze eğitimi paketinde örnek olarak seçilmiş sekiz mekâna ilişkin bağımsız modüller hazırlanmış olup, uygulamalar öncesinde mekânlardan birinde tadilat çalışmaları başlatılması üzerine örnek uygulamalar yedi mekânda gerçekleştirilebilmiştir. Uygulama çalışmalarına 4 farklı üniversiteden 41 öğrenci (III. Çalışma Grubu) katılmıştır.

İçeriğinde de anlatıldığı ve örnekleri yer aldığı üzere; sekiz modülden oluşan müze eğitimi paketinin modülleri ile eğitime ayrılan süreye, mekânların ilk kullanım ve güncel işlevlerine, konumlarına ve diğer özelliklerine göre gruplamalar yapılabilmektedir. Tez çalışması kapsamında müze eğitimi paketinin hazırlıkları tamamlanıp, örnek uygulamalar aşamasına gelindiğinde, üniversitelerin eğitim programlarının final ve jüri periyodları ile çakışması sebebiyle, eğitim paketinin tamamının aynı gruplarla uygulanması, ihtiyaç duyulan toplam süre açısından uygun olamayacağı düşünülerek, modüller ikili olarak gruplanmış, bazı gruplarla da tek

mekânda uygulama yapılmıştır. Müze eğitimi paketinin (Ek-6) uygulama sürecinin detayları Tablo-3’de gösterilmiştir.

Tablo 3

Müze eğitim paketinin uygulanan modülleri, süreler ve katılan üniversiteler

MEKÂNLAR		SÜRE	ÜNİVERSİTE	TARİH
1. MODÜL	II. MECLİS - CUMHURİYET MÜZESİ	70 dakika	BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ (I. GRUP)	15 Nisan 2018
4. MODÜL	GENÇLİK PARKI	90 dakika		
2. MODÜL	SÜMERBANK BİNASI	100 dakika	- (girilemiyor)	- (girilemiyor)
3. MODÜL	SERĞİ EVİ - OPERA BİNASI	90 dakika	ODTÜ	18 Nisan 2018
5. MODÜL	TÜRK OCAĞI - HALKEVİ - RESİM HEYKEL MÜZESİ	90 dakika	ATILIM ÜNİVERSİTESİ	11 Nisan 2018
6. MODÜL	DİL VE TARİH COĞRAFYA FAKÜLTESİ	120 dakika	TED ÜNİVERSİTESİ	10 Nisan 2018
7. MODÜL	GÜVEN PARK-GÜVEN ANITI	70 dakika	BAŞKENT ÜNİVERSİTESİ (II. GRUP)	14 Nisan 2018
8. MODÜL	SARAÇOĞLU MAHALLESİ	80 dakika		

Müze eğitimine katılan öğrencilerle Cumhuriyet Müzesi (II. Meclis Binası)’nin bahçesinde yapılan drama etkinliğinde (EP, Görsel-8), katılımcılar daha önce fark etmedikleri müzenin karşısındaki Ankara Palas’ın mimarisini de II. Meclis Binası ile birlikte dıştan da olsa inceleme fırsatı bulmaktan memnuniyetlerini dile getirmişlerdir. Bedenlerini kullanarak yaptıkları canlandırma etkinliğinin binanın simetrik cephesini kavramak adına önemli olduğu düşünülmektedir. Cumhuriyet Müzesi’nin çıktılarını dağıtılan yapı elemanlarının detaylarını (EP, Modül 1, Ek-10) bulmaya çalışırken de iç mekânda binanın duvar, tavan, zemin kaplaması, ısıtma ve havalandırma tesisatı, mobilya gibi detaylarını özümseme imkânları olmuştur.

Opera Binası’nda, bir kısım katılımcılar binayı daha önce izleyici olarak kullanmış olmakla beraber ilk defa sahne arkasını ve atölyeleri inceliyor, provaları izliyor

olmak, öğrencilere bir yapıyı tüm mekânlarıyla ve işlevleriyle birlikte deneyimleme imkânı sunmuştur (EP, Görsel-EP5). Binanın güncel işlevine uygun olarak fuayesinde gerçekleştirilen, öyküsü inşa eden ve tadilatını gerçekleştiren mimarların hayatından kesitlerle oluşturulan, doğaçlama tiyatro gösterisinde de katılımcılar çok eğlendiklerini ve beraberinde kalıcı bilgiler edindiklerini ifade etmişlerdir.

Gençlik Parkı daha önce anket (Ek-3) yapılan öğrenciler arasında en çok bilinen iki mekândan birisidir (Tablo-1). Fakat müze eğitime katılan öğrenciler de ankete katılan öğrencilerin çoğunluğu gibi Gençlik Parkı'nı sadece lunapark kısmıyla tanımaktadırlar. Parkın tamamına ait, beraberinde harita da kullanılan etkinlerle katılımcıların Cumhuriyet'in ilk yıllarında Ankara halkının ve Ankara'yı ziyarete gelenlerin sosyal hayatlarında çok önemli yere sahip, uzun yıllar modernleşmenin izlerini taşıyan bu büyük kent parkının tamamının incelenmesi sağlanmıştır. Geçmiş yıllarda çekilen fotoğrafların güncel canlandırmaları yapılırken, orijinal fotoğraftaki konumlarını bulma çabaları parkı bütünüyle keşfetmek adına faydalı olmuştur. (EP, Görsel-EP1).

Müze eğitime katılan öğrencilerin tamamının, anket yapılan öğrenciler arasında da en az bilinen (Tablo-1) iki mekândan birisi olan Resim Heykel Müzesi'ne ilk defa geliyor olmaları düşündürücüdür. Binanın ilk yapılış işlevi, sonrasındaki farklı kullanımlar ve müzeye dönüşüm hikâyesi ile ilgili müze eğitimcisinin anlatımlarından sonra, katılımcıların gezdikleri salonları plan eskizi haline getirmeleri üç boyutlu olarak deneyimledikleri ve algıladıkları mekânları çizibilme becerisi adına önemli olmuştur. Müzenin eski Ankara evlerinin detaylarından esinlenilerek, mimar Arif Hikmet Koyunoğlu tarafından tasarlanmış olan Şark Salonu, bir arada bulundurduğu geleneksel Osmanlı ve Türk Mimarisi unsurları sebebiyle katılımcılar için bilgilendirici bir mekândır. Müzede geniş bir tarih aralığında, Türkiye'de resim ve heykel sanatına yön veren sanatçıların pek çok eserinin bir arada bulunuyor olması, öğrencilere bu zengin koleksiyonu tanıma olanağı sağlarken (EP, Görsel-EP10), seçilen bir ressamın eserleri üzerinden mekân ve hafıza kavramlarının sorgulandığı etkinlikle de aynı zamanda resim ve mimari ilişkisi tartışılmıştır.

Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nde yapılan müze eğitiminin, bahçesindeki Mimar Sinan Heykeli ile başlaması, katılımcıların ilk defa gördükleri ve varlığını bilmedikleri bu heykeli üstelik Mimar Sinan Haftası'nda öğrenmeleri adına önemli bulunmuştur (EP, Görsel-EP3). Cumhuriyet'in ilk yıllarında Ankara'da Eğitim Bakanlığı Mimarlık Bölümü yöneticiliği ve İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi Mimarlık bölüm başkanlığı yapan, eğitim yapıları konusunda uzman Alman mimar Bruno Taut'un bu

eserini farklı etkinliklerle (merdiven korkuluklarının tiplerini tespit, meşhur Farabi Salonu'nda sahneyi ve kürsüyü kullanmak, avluda hayat, üniversite müzesini ziyaret) deneyimleyen öğrencilerin, süre uzun olmasına rağmen tüm eğitime ilgiyle katıldıkları gözlemlenmiştir.

Anket (Ek-3) yapılan öğrenciler arasında en çok bilinen (Tablo-1) iki mekândan diğeri Güvenpark'ın bilinirlik sebebinin, park özelliğinden ziyade içerisinde barındırdığı dolmuş ve otobüs durakları olması, müze eğitimine katılan öğrenciler tarafından da teyit edilmiştir. Öğrencilerin o güne kadar sadece ismini bildikleri veya hızlıca gelip geçtikleri Güvenpark'ta, mevcut mimari öğeleri (EP, Görsel-EP7) ve parkın kullanıcılarını izlemek üzere gerçekleştirilen etkinlikler, katılımcılara bir kent parkı nasıl olmalı, mevcut park planlandığı yıllardaki işlevlerinden nasıl bu kadar uzaklaşmış sorgulamalarını yaptırırken, güncel aktiviteleri de deneyimlemelerine olanak vermiştir (EP, Görsel-EP6). Öğrenciler şehrin merkezinde hayal ettikleri parkı mevcuttan çok daha farklı; toplu taşıma araçlarının gürültüsünden uzak, güvenle oturup vakit geçirebilecekleri, yeşili bol, huzurlu bir mekân olarak tarif etmişlerdir.

Daha önce anket (Ek-3) yapılan öğrenciler arasında en az bilinen mekân olan Saraçoğlu Mahallesi'nin müze eğitimine katılan öğrenciler tarafından da bilinmediği, dolmuşla geçerken görenlerin bile mahallenin ismini bilmedikleri tespit edilmiştir. Günümüzde boşaltılmış durumda olan mahallenin özgün mimarisinin ve çok bakımsız olmasına rağmen ağaç ve bitki örtüsü yoğunluğunun eğitime katılan öğrencilerde şaşkınlık yarattığı gözlemlenmiştir. Binaları sadece dıştan inceleyebilen öğrenciler, belirtilen bir binayı kendilerine ortak tasarım stüdyoları olarak planlarken oldukça yaratıcı fikirler geliştirmişler, hemen hepsi açık alanlarla, yeşille bütünleşen mekânlar kurgulamışlardır (EP, Görsel-EP8).

Müze eğitim uygulamaları esnasında öğrencilerle ilgili bazı gözlemler şu şekildedir;

- Mekânları ilk kez gördükleri ya da daha önce sadece geçip gittikleri için şaşırma,
- Oyun ile tanışma etkinliğinden çok etkilenme ve kendilerini oyuna kaptırma,
- Kampüs üniversitelerde okuyan öğrenciler Kızılay ve Ulus bölgelerine daha yabancı ve yürüyüşlerde tedirginken, şehir üniversitesinden öğrencilerin yürüyüşlerde daha rahat olmaları, tedirginlik hissetmemeleri,

– Farklı başarı dilimlerindeki üniversitelerden gelen öğrencilerin hem kendi üniversiteleri bazında hem de genel içinde değerlendirildiğinde, mesleki ilginin çok değişkenlik göstermesi, bazı öğrencilerde mimarlık mesleğini ifade ve icra etmenin temel araçlarından elle çizim yapmaya karşı ürkeklik,

– Farklı disiplinlerden çalışmalarla yaratıcılığı beslemek, tasarlamak ve üretmek amaçlı müze sonrası çalışmaları direk örgün eğitimin nota dayalı ödevleri ile özdeşleştirmek,

Müze eğitimi etkinliklerine katılan toplam 41 öğrenciden 40'ı, eğitim tamamlandıktan sonra kendilerine verilen süre içerisinde müze eğitimi paketinin ekleri arasında yer alan Son Değerlendirme Formunu (EP, Ek-7) doldurarak müze eğitimcisine göndermiştir.

Bu formlarda katılan öğrencilerin hepsi etkinlikleri değerlendirirken memnuniyetlerini üst seviyede gösterir ifadeler kullanmışlardır. Sadece bir öğrenci eğitimin tamamını beğenmekle birlikte, başlangıçtaki drama tekniği ile tanışma oyununu çocuksu bulup, beğenmediğini ifade etmiştir.

Katılımcıların müze eğitimi çalışmasına ilişkin genel değerlendirmelerinden örnekler;

“Ben çok yararlı ve öğretici buldum. Özellikle Anıtkabir’i canlandırmaya çalışırken kümülatif bir fikir birikimi oldu. Herkes Anıtkabir’in kendisinde nasıl bir izlenim bıraktığını belirtti ve birbirimizden Anıtkabir’in soyut hali hakkında çok şey öğrendik...”

“Etkinlikler mekânı deneyimleme açısından oldukça etkiliydi. Mekânı rehber eşliğinde gezen ve not alan ekip gibi olmayarak, öğrencilerin mekân içerisinde serbestçe dolaşıp ilgisini çekecek elemanlar araması ve sonrasında bunlar hakkında konuşulması bu çalışmayı benim için değerli kılan en önemli şeydi.”

“Alanımıza ve bize çok uygun ve faydalı buldum. Ankara’da bunları fark etmeden yaşıyorduk, fark etmemize katkıda bulundu...”

“Ankara’da doğup büyümeme rağmen etkinlikte yer alan mekânların çoğunu bilmediğimi ya da ziyaret etmediğimi fark ettim. Bu etkinlik sayesinde hem eğlendim, hem öğrendim. Yaptığımız ufak oyunlar o dönem hakkında veya o mekân hakkında aklımızda yer edecek birer ipuçları oluşturuyordu...”

“...Binaların drama şeklinde canlandırılması binayı daha dikkatli incelemeyi sağladı. Böylelikle hem eğleniliyor hem de öğreniliyor...”

“Mekânın atölyelerindeki havayı solumak, o perdenin arkasındaki emekçilerin çalışmalarına şahit olmak hayatımda yaşadığım en öğretici ve eğlendirici etkinlik olmasına sebep oldu.”

Aynı formda müze eğitimlerine katılan öğrencilerin, etkinliklerin gerçekleştirildiği mekânları mimari olarak tanıyabilmekle ilgili düşünceleri de ağırlıklı olarak pozitif ifadelerle dile getirilmiştir. Eğitime katılan 39 öğrenciden 33’ü mekânları mimari olarak yeterince tanıyabildiklerini ifade ederken, 6 öğrenci bu bilgilenmenin eğitim sürelerinin kısalığı sebebiyle, kısmi olduğunu belirtmişlerdir. Eğitim süresinin kısalığı konusunda en çok eleştiri yapılan Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, müze eğitimi paketinde süresi en uzun modül olmakla beraber yapının büyüklüğünün ve katılımcı grubun mesleki ilgisinin yüksek olmasının bu tür bir değerlendirmeye sebep olduğu düşünülmektedir.

Katılımcıların mekânları mimari olarak tanıyabilmekle ilgili düşüncelerinden örnekler şu şekildedir;

“Bir yandan eskiz yaparak, bir yandan da elimizdeki haritalara bakarak, müzeyi ve okulu geziyor olmak, mekânı mimari açıdan daha iyi anlamamı sağladı.”

“...Eğer vaktimiz olsaydı gerek daha fazla çizim yaparak gerek daha fazla fotoğraf çekerek araştırmamızın kalıcı olmasını sağlayabilirdik. Fakat yine de mevcut zamanımızı çok efektif kullandığımızı, binayı ana özellikler bakımından tanıdığımızı düşünüyorum.”

“Süremiz kısıtlı olmasına rağmen, mekân ile ilgili birçok mimari ve ayrıca sosyal bilgiler edindik. Süremize göre oldukça ayrıntılı ve bilgilendirici bir eğitimdi.”

“ Mekânı daha iyi tanımaya ve anlamaya yönelik olan bu etkinlikler sayesinde mekân daha da ilgi çekici olmaya başlıyor. Mesela 2. Meclis binasında yaptığımız ayrıntıları keşfetme etkinliği olsun ya da diğer etkinlikler olsun daha dikkatli incelemeye ve ayrıntılarını sorgulatmaya yönelikti. Bu da mekânı daha iyi kavramamızı sağladı.”

“Evet mekânı mimari açıdan yeterince tanımamı sağladı. Çünkü yaptığımız etkinlikler ile en ince detayı bile görmemiz sağlandı. Aslında bir bakıma keşfetme isteğimiz ortaya çıktı.

En sonunda her birimizden müze ile ilgili birkaç cümle söylememiz istendiğinde benim dikkatimi çekmeyen fakat arkadaşlarımdan dikkatini çeken şeyler söylenince müzeyi daha da tanımamı sağladı.”

Müze eğitimlerinden sonra söz konusu formda (EP, Ek-7) kendilerine sorulan, benzer bir etkinlik düzenlendiğinde katılmak isterler mi sorusuna da katılımcılar yüksek oranda olumlu cevap vermişlerdir. Katılan 40 öğrenciden 38’i tekrar katılmak istediklerini bildirirken, 1 öğrenci eğitim yapılacak mekâna göre karar vereceğini, 1 öğrenci de eğitimin süresi kendisi için uzun olduğundan katılamayacağını belirtmiştir. Benzer bir etkinliğe tekrar katılmak isteyenlerin içinde katılma isteklerini “tabi ki, elbette ve kesinlikle” gibi kelimelerle pekiştirenlerin sayısı ise 18’dir.

Müze eğitimi çalışmalarında “müze sonrası” diye adlandırılan etkinlikler de eğitim paketinin (Ek-6) modüllerinde; sahne ve aksesuar tasarımı (Görsel-1), mimari detay eskizi, öykü yazımı, öykülü fotoğraf (Görsel-2), öykülü ve temalı kart tasarımları (Görsel-3, Görsel-4, Görsel-5 ve Görsel-6) gibi sanatın ve tasarımın farklı branşlarıyla iç içe bir anlayışla kurgulanmıştır.

Öğrencilerin bu çalışmalara katılım oranları oldukça yüksektir. Müze eğitimlerine katılan toplam 41 öğrenciden 35 öğrenci çalışmaları eksiksiz, 2 öğrenci de bazı bölümleri eksik olarak müze eğitimcisine göndermişlerdir. Sadece 4 öğrenci bu çalışmaları tamamlamamıştır.

BÖLÜM 5

5. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

5.1. Sonuçlar

Araştırmanın problem durumunu alanda eğitim çalışmalarını sürdüren kişilerle değerlendirmelere kaynak oluşturabilmek için mimar öğretim elemanlarına (Ek-2) ve öğrencilere (Ek-3) uygulanan anketler, farklı disiplinlerden (sanat tarihçi, şehir plancısı ve sanat eğitimcisi) uzmanlardan alınan görüşler (Ek-1) ve müze eğitimi paketinin örnek uygulamaları esnasında elde edilen verilerin tamamı, mimarlık lisans öğrenimin başlangıcındaki öğrencilerin, yaşadıkları kent Ankara'yı ve kentin mimarlık tarihinde önemli yer işgal eden mekânları yeterince tanımadıkları sonucunda birleşmektedir.

Ankara'daki altı farklı üniversitenin mimarlık bölümlerinden yedi öğretim elemanı ile yapılan anket (Ek-2) çalışmasından edinilen bilgiler göstermiştir ki üniversitelerin mimarlık bölümlerinde farklı yarıyıllarda olmak üzere, öğrencilerin Ankara'nın tarihi mekânlarını mimari açıdan doğrudan veya dolaylı olarak öğrenebilecekleri zorunlu ve seçmeli dersler mevcuttur. Çalışmaya katılan uzmanların görev yaptığı üniversitelerin programlarında; Mimarlık Tarihi, Mimarlık Kültürü, Tarih ve Kuramları, Mimari Kalıtı Koruma, Cumhuriyet Dönemi Mimarlığı, Modern Türkiye Mimarlığı ve Kent Okumaları adı altında zorunlu dersler ve Türkiye'de 20. Yüzyıl Mimarlığı, Ankara'da Kamusal ve Özel Alan, Tarihi Mekânların Analizi, Toplumsal Yapı ve Mekân İlişkisi, Tarihi Kentlerde Mekân Kent ve Mimarlık, Kent ve Mimarlık, Ankara'da Kent ve Mimarlık, Kent Kültürü ve Yerel Tarihler, Mimarlık Üzerine Okumak ve Yazmak adı altında seçmeli dersler yer almaktadır. Söz konusu dersler dışında verilen araştırma konularında ve ödevlerde Ankara'nın mimari kimliği ve mimarlık tarihi ile ilgili temaların özellikle tercih edildiği, tasarım stüdyolarında da öğrencilerin projelerini tasarladıkları alanların bazılarının mutlaka Ankara içinden seçildiği öğretim elemanları tarafından ifade edilmiştir. Ancak teorik derslerin yerinde inceleme pratikleri kalabalık öğrenci mevcutları ile çoğu kez yetersiz olmakta, araştırma ödevlerinde ve tasarım stüdyolarındaki çalışmalarda ise söz konusu yerinde incelemeler araştırma veya proje konusu alan ile sınırlı kalmaktadır.

Mimar ve benzer disiplinlerden öğretim elemanlarının yanı sıra mimarlık eğitimi birinci sınıf öğrencileri ile yapılan görüşme ve anket çalışmalarının (Ek-1, Ek-2, Ek-3) yorumlanmasının ardından, mimarlık öğrencilerinin yaşadıkları kentin tarihi mekânlarını deneyimlemelerine yönelik, Ankara özelinde “Genç Cumhuriyetin Mimari İzlerinin Peşinde” isimli müze eğitimi paketi (Ek-6) hazırlanmıştır. Söz konusu eğitim paketinde 1923-1950 tarih aralığında inşa edilmiş, Cumhuriyet’in ve modern Türkiye’nin imarını temsil eden farklı konularda işlevleri olan; II. Meclis Binası (yönetim), Sümerbank Binası (ticaret ve sanayi), Sergi Evi-Opera Binası (kültür ve sanat), Gençlik Parkı (kent parkı, rekreasyon alanı), Türk Ocağı-Halkevi-Resim Heykel Müzesi (kültür ve sanat), Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi (eğitim), Güvenpark-Güven Anıtı (anıt-meydan-kamusal alan) ve Saraçoğlu Mahallesi (konut) örnek mekânlar olarak seçilmiştir. Müze eğitimi paketinde yer alan mekânların her biri bir modül olarak kabul edilmiş olup, hepsi birlikte uygulanabileceği gibi tek veya birkaç modül birlikte uygulanabilmesi, yeni modüller ilave edilebilmesi mümkündür. Modüllerin her birinde gerçekleştirilecek çalışmalar; eğitim çalışmasına hazırlık amaçlı müze öncesi etkinlikler, müzede (mekânda) gerçekleştirilen etkinlikler ve müzede yapılan çalışmaların değerlendirildiği, ürünlere dönüştürüldüğü müze sonrası etkinlikler olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Hazırlanan müze eğitimi paketinin içeriğinde, mekânlarda mimarlık okumalarının yapıldığı, resim, edebiyat, drama, fotoğraf gibi disiplinlerle beslenerek, eğlenceli deneyimlerin yaşandığı, öğrenmenin doğrudan katılımlı aktif bir süreç olduğu etkinlikler kurgulanmıştır. Bu etkinlikler plan-kroki okuma, bina ve açık alan keşfi, mimari detay keşif ve eskiz çalışmaları, kolektif fikir projesi üretme çalışmaları, donuk imge ve canlandırma çalışmaları, drama çalışmaları, kitap inceleme ve yazarlık çalışmaları, kartpostal, poster, kumaş deseni tasarımı, arabul şeklinde özetleyebileceğimiz faaliyetleri kapsamaktadır.

Bu araştırma sonucunda hazırlanan müze eğitimi paketinin 41 öğrenci (III. Çalışma Grubu) ile yapılan uygulamaları göstermiştir ki; öğrencilerin farklı niteliklerle kurgulanmış etkinliklere ilgi ve istekle katılma oranları çok yüksektir. Öğrenciler katıldıkları uygulamalar esnasında eğitimin farklı formatından çok etkilendiklerini ve kente dair farkındalıklarının değiştiğini birçok kez dile getirmişlerdir. Müze eğitimi bitiminde kısa sürede pek çok konuda kalıcı bilgiler edindiklerini sözlü olarak ifade etmeleri, müze eğitimi sonrası kendilerinden istenen çalışmaları zamanında ve yüksek katılımla (35 öğrenci eksiksiz, 2 öğrenci bazı eksiklerle) hazırlayıp göndermeleri ve Son Değerlendirme Formu’nda (Ek-7) benzer etkinliklere katılma isteklerini dile getirenlerin

yüksek oranda olması, mimarlık öğrencilerinin müze eğitimi çalışmasından duydukları memnuniyeti desteklemektedir.

5.2. Öneriler

Tez çalışması kapsamında; mimarlık öğrencilerinin lisans eğitimlerine başladıklarında yaşadıkları kentin tarihi mekânları ve beraberinde mimarlık tarihi ile ilgili bilgi sahibi olmadıkları tespit edildiğinden, bu eksikliğin giderilmesi için örgün eğitim programındaki derslerin yanı sıra, mimarlık eğitiminin okul dışı faaliyetleri bünyesinde müze eğitimi çalışmalarının da yer alabileceği araştırmanın sonucunda ortaya konan düşüncedir. Bu araştırma göstermiştir ki müze eğitimi ve mimarlık eğitiminin disiplinlerarası çalışmalar için çok uygun olan yapısı, mimarlık eğitiminin okul dışı çalışmalarını destekleyici etkinlikler planlamak için avantajları içinde barındırmaktadır. Bu öngörülerle hazırlanan müze eğitimi paketinin örnek uygulamaları esnasında elde edilen bulgular ve çalışma sonrası alınan geri bildirimler de bu düşüncüyü desteklemektedir. Aynı zamanda bu örnek müze eğitimi paketinin içeriğinin ve uygulama koşullarının mimarlık disiplininden ve müze eğitiminden uzmanların ortaklaşa çalışması ile geliştirilebilir.

Tez kapsamında hazırlanan müze eğitimi paketinden, mimarlık lisans öğrencileri birinci sınıfın güz dönemine başlamadan önce veya dönemin ilk haftalarında yararlanabilecekleri gibi dönemler arası tatiller de uygulamalar için uygun tarihler olarak düşünülebilir. Ayrıca farklı sınıflarda uygulanabilmek üzere, örgün eğitim müfredatının ilişkili mevcut derslerini de destekleyecek şekilde, öğrencilerin eğitim seviyelerine uygun, benzer eğitim paketleri geliştirilebilir.

Kentin kimliğini oluşturan, süreklilik kazanmış ayırt edici özellikler arasında yapılı çevre önemli ve baskın bir faktördür. Bu yapılı çevre, aynı zamanda tarihsel süreçte, kültürel bir birikim olarak da katmanlaşarak oluştuğunda, kent kimliği güçlenir, kent kültürü zenginleşir. Mimarlık disiplini için kent aynı zamanda bir okuldur. Üniversite eğitimi sürecinde ve yaşam boyu öğrenme yolculuğunda mimarların kentin yapılı çevresinden, eski yeni tüm katmanlarından ayrı ayrı deneyimleyecekleri, neticesinde bilgilenecekleri pek çok tema mevcuttur. Bu çalışmada mimarlık ve benzer disiplinlerden uzmanlarla yapılacak ortak çalışmaları sadece üniversiteler çerçevesinde sınırlamayıp, oda örgütlenmeleri, dernekler, müzeler, kent araştırmaları merkezleri de bu çalışmaların içine dâhil edilebildiği takdirde, öğrencilerin kişisel ve mesleki eğitimlerini,

beraberinde kentlilik bilincini, daha geniş bir yelpazede desteklemenin mümkün olacağı düşünülmekte, üniversite sınırları içinde kalmayan, kentle ve kentin aktörleriyle doğrudan ilişki kuran müze eğitimi çalışmaları ile mimarlık eğitimine katkı sağlanması önerilmektedir.

Hazırlanan müze eğitimi paketi, mimarlık öğrencilerine yönelik olmakla beraber, benzer disiplinlerdeki (iç mimarlık, çevre tasarımı, şehir ve bölge planlama, sosyoloji, eğitim bilimleri, öğretmen yetiştirme vb.) öğrenciler için de aynı prensipler doğrultusunda müze eğitimi paketlerinin hazırlanabilmesi mümkündür. Üniversite kulüpleri kanalıyla bölüm içi ve/veya disiplinlerarası, müze eğitiminden beslenen etkinlikler düzenlenebilir.

Tez kapsamında hazırlanan müze eğitimi paketinin, örnek uygulamalarının sonuçları eğitimciler ve öğrencilerle paylaşarak benzer okul dışı eğitim çalışmalarıyla elde edilebilecek kazanımlar tartışmaya açılabilir. Yapılacak yeni araştırmalar neticesinde müze eğitimi prensipleriyle hazırlanan okul dışı eğitimlerle, kentin öğrenme ortamı olarak kullanıldığı örnekler çoğaltılabilir.

Bu çalışma Ankara’da 1923-1950 yılları arasında inşa edilen, modern Türkiye’nin imarını temsil eden bir rota üzerinde yapılmıştır. 1920’li yıllar ve sonrasında Ankara’nın imarı için yapılan çalışmalar Türkiye’nin pek çok kentinin gelişimi için model alınmış çalışmalardır. Başkent’in bu özelliğinden yola çıkarak, diğer kentlerdeki mimarlık öğrencilerinin de yaşadıkları kenti ve kentin mimarlık tarihini deneyimleyerek öğrenebilecekleri müze eğitimi paketleri için bu çalışma örnek teşkil edebilir.

Dünyadaki müzelerin üniversite öğrencileri ile yaptıkları projeler özelinde yapılacak araştırmalarla, Türkiye müzelerinde üniversite öğrencilerinin kişisel ve mesleki gelişimlerine yönelik yapılabilir çalışmaları tartışmaya açılabilir.

21. yüzyılda bilimsel, teknolojik, sosyal, kültürel ve toplumsal değişikliklerin hızı, mevcut yapıları çevrede kullanım değişikliklerine sebep olurken, zaman zaman da kullanımına ihtiyaç duyulmayan mekânlar için tehlike oluşturmakta, kentlerin tarihi dokularının bütünlüğünün bozulmadan korunmasını güçleştirmektedir. Oysaki toplumların kolektif belleğinin oluşmasında ve korunmasında mekân çok etkili bir araçtır. Bu çalışma kapsamında yapılan araştırmalar ve ulaşılan örnekler göstermiştir ki 21. yüzyılda tarihi çevrenin korunabilmesi için, kamunun bu çevrelere ilgisini canlı tutmak, önemli kamusal çıkarlar ve kültürel değerlerin öncelikli olduğu kapsamlı bir projelendirme ve projelerin uzun vadede yaratılan ekonomik değerlerle desteklenmesi gerekmektedir. Yürüyerek gezilebilir tarihi kent aksları ve modern kent hayatına adapte edilmiş, yaşayan kamusal mekânlar, tarihi kent dokularının korunması için önemlidir.

Kentin öğrenme ortamı olarak kullanıldığı müze eğitimi çalışmaları üniversite öğrencilerinin yanı sıra her yaşta öğrenciler için planlanabileceği gibi, farklı kesimlerden yetişkin kentliler için de uyarlanabilir mi tartışmaya açılabilir. Kenti tanımak, sahiplenmek ve neticesinde korumak amaçlı müze eğitimi paketleri hazırlanabilir.

Tez kapsamında ulaşılan bilgiler göstermiştir ki Ankara'nın başkent olmasını takiben, özellikle 1923-1950 yılları arasındaki imar faaliyetleri, siyasal yaşantının beraberinde kültür, sanat, mimari, sosyal yaşantıdaki gelişmeler ve modernleşme çabaları için, bir başkentnin yaratılış öyküsüdür denilebilir. Hazırlanan müze eğitimi paketindeki örnekleri de kapsayan, o tarihlerde kentin merkezinde ve gelişme alanlarında inşa edilen mekânlar adeta Ankara'nın Cumhuriyet Tarihi-Mimarlık Tarihi Müzesi'ni oluşturmaktadır. Her kentte olduğu gibi Ankara için de tarihi mekânlarının, tarihi kent merkezinin bir bütünlük içinde korunması kent imgesinin sürekliliği, toplumsal belleğin oluşumu ve korunması için gereklidir. Ülkelerin başkentleri diğer kentlerine çoğu kez model teşkil etmiştir. Bu Ankara örneğinde çok baskındır. Cumhuriyet'in ilanını takiben tüm Türkiye için başta kentleşme ve modern kentliler yaratma olmak üzere hayatın pek çok alanında rol model olan Ankara'nın, günümüzde de ülkenin diğer kentlerindeki tarihi dokuların korunması yönünde model olabileceği düşünülmektedir.

Üniversitelerin mimarlık bölümlerinin programında, kapsamı sadece bulundukları kentin mimarlık tarihini olan zorunlu bir dersin yer alması ve okul dışında, alanda gerçekleştirilen bölümlerinin doğrudan katılımlı ve aktif içerikli hazırlanmasının yanı sıra bu bölümlerin süresinin en az okulda gerçekleştirilen ders süresi kadar olması da tez çalışması sonucunda bir düşüncedir.

KAYNAKLAR

Altan, E. (2017). Ankara yeniden kimlik kazanana kadar. Candan, T.K., Kolçak, R., Bolat, G. Ve Çobanoğlu, R.D. (Ed.). *Ankara rapor Gökçek Dönemi hasar tespiti (1994-2017) içinde (s.88-89), 1.baskı, Ankara: TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi Yayınları.*

Anadolu Medeniyetleri Müzesi (2018)

<http://www.anadolumedeniyetlerimuzesi.gov.tr/TR-77764/muzenin-tarihcesi.html> adresinden 05.12.2018 tarihinde erişilmiştir.

Artun, A. (2014). *Sanat Müzeleri 1-Müze ve Modernlik, 3. baskı, İstanbul: İletişim Yayınları.*

Assmann, J. (2018). *Kültürel bellek: Eski Yüksek Kültürde Yazı, Hatırlama ve Politik Kimlik, Tekin, A.(Çev.), 3. baskı, İstanbul: Ayrıntı Yayınları.*

Ata, B. (2000). Atatürk, Tarih Öğretimi ve Müzeler. *Türk Yurdu Dergisi, 20 (160), 85-90.*

http://acikarsiv.gazi.edu.tr/File.php?Doc_ID=83 adresinden 05.12.2018 tarihinde erişilmiştir.

Ata, B. (2002). *Müzelerle ve tarihi mekânlarla tarih öğrenimi: tarih öğretmenlerinin müze eğitimine ilişkin görüşleri* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara

<https://www.academia.edu/19609378> adresinden 05.12.2018 tarihinde erişilmiştir.

Atılım Üniversitesi, Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü Ders Müfredatı.

<https://www.atilim.edu.tr/tr/mim/page/2117/mufredat> adresinden 16.12.2018 tarihinde erişilmiştir.

Avcıoğlu, S.S. ve Akın, O. (2017). Kolektif bellek ve kentsel mekan algısı bağlamında İstanbul Tuzla Köyiçi Koruma Bölgesi mekânsal değişiminin irdelenmesi. *İdealkent Dergisi, 8(22), 423-425.*

<http://dergipark.gov.tr/download/article-file/459952> adresinden 15.12.2018 tarihinde erişilmiştir.

Aydın, S. (2017) Ekolojik tahribat ve kültürel çöküş: Bir şehir yaratma projesinin iflası olarak Ankara. Cantek, F.Ş. (Yay. haz). *İcad edilmiş Ankara içinde (s.31-68), 1.baskı, İstanbul: İletişim Yayınları.*

Balcı, Ş.F. (2017) Büyükşehir Belediyesi'nde üç dönem, üç başkan. Cantek, F.Ş. (Yay. haz). *İcad edilmiş Ankara içinde (s.483-497), 1.baskı, İstanbul: İletişim Yayınları.*

Başkent Üniversitesi, Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü Ders Müfredatı.

http://mim.baskent.edu.tr/kw/ders_listesi.php adresinden 16.12.2018 tarihinde erişilmiştir.

Batuman, B. (2012). *Mimarlığın ABC'si, 1.baskı, Ankara: Say Yayınları.*

- Bayraktar, N. (2017). *Ankara Yazıları, 1.baskı, Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.*
- Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü-Uluslararası Mimarlar Birliği (UNESCO-UIA). (2004). Mimarlık eğitim şartı.
<http://www.mo.org.tr/index.cfm?sayfa=belge&sub=detail&bid=73&mid=73&recid=9159> adresinden 23.06.2018 tarihinde erişilmiştir.
- Birsel, C. (2006). “*Kentsel Dönüşüm, Çözülen Kentler ve Parçalanmış Kamusal Alan*”, *Mimarlık Dergisi* sayı: 327
<http://www.mimarlikdergisi.com/index.cfm?sayfa=mimarlik&DergiSayi=41&RecID=1014> adresinden 08.12.2018 tarihinde erişilmiştir.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E.K., Akgün. Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2014). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri, 18.baskı Ankara: Pegem Akademi Yayınları.*
- Calvino, I. (2017). *Görülmez Kentler, Saatçioğlu, I. (Çev.), 20. baskı, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.*
- Cengizkan, A. (2002). Kurgu, tasarım ve kullanım: Cumhuriyet dönemi kamusal mekânları için bir çalışma programı. Sargın, G. (Yay. haz). *Ankara'nın kamusal yüzleri başkent üzerine mekân-politik tezler içinde (s. 215-243), 3.baskı, İstanbul: iletişim Yayınları.*
- Cengizkan, A. (2011). Türkiye için modern ve planlı bir başkent kurmak: Ankara 1920-1950. Franck, A.O., Cengizkan, A., Doğramacı, B., Kreiser, K. ve Tekeli, İ. (Yay. haz.). *Bir Başkent Oluşumu içinde (s. 24-41), 1.baskı, Ankara: Goethe Enstitüsü Yayınları.*
- Ciravoğlu, A. (2003). Mimari tasarım eğitiminde formel ve enformel çalışmalar üzerine. *Yapı Dergisi*, 257, 43-47.
http://www.yapi.com.tr/haberler/mimari-tasarim-egitiminde-formel-ve-enformel-calismalar-uzerine_61061.html adresinden 23.05.2018 tarihinde erişilmiştir.
- Ciravoğlu, A. (2001). *Mimari tasarım eğitiminde workshop stüdyo paralelliği üzerine* (Yüksek lisans tezi), İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul
<https://polen.itu.edu.tr/bitstream/11527/10377/1/1210.pdf> adresinden 23.05.2018 tarihinde erişilmiştir.
- Connerton, P. (2009). *Tophumlar Nasıl Anımsar?, Şenel, A. (Çev.), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.*
- Connerton, P. (2011). *Modernite Nasıl Unutturur, Kelebekoğlu, K. (Çev.), 2.baskı, İstanbul: Sel Yayıncılık.*
- Çankaya Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü. Ders Müfredatı.
<http://arch.cankaya.edu.tr/ders-icerikleri/> adresinden 16.12.2018 tarihinde erişilmiştir.
- Çınar, T. (2004). *Dünyada ve Türkiye’de Başkentlik Sorunu, 1.baskı, Ankara: Mülkiyeliler Birliği Vakfı Yayınları.*

Dinçer, İ. (2016). Kentsel koruma kurumunun ülkemizdeki yapılanması. Ersoy, M. (Yay. haz), *Kentsel Planlama Ansiklopedik Sözlük içinde (s.234-236)*, 2.baskı, İstanbul: Ninova Yayınları.

Duru, B. (2017). Mustafa Kemal döneminde Ankara'nın imarı. Cantek, F.Ş. (Yay. haz) *İcad edilmiş Ankara içinde (s.107-123)*, 1.baskı, İstanbul: İletişim Yayınları.

Erzen, A. (1946). *İlkçağda Ankara*, 2.baskı(tıpkıbasım 2010), Ankaa: Türk Tarih Kurumu Yayınları.

Es, M. (2007). *Kent Üzerine Düşünceler*, İstanbul: Yerel Siyaset Dergisi'nin ücretsiz eki.

Fleming, D. (2001). Kentler, müzeler ve toplum. Madran, B. (Ed.), *Kent, toplum, müze deneyimler-katkılar içinde (s.25-33)*, 1.baskı, İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları.

Geray, C. (2000). Şehirciliğimiz ve Ankara, *Türkiye Mühendislik Haberleri Dergisi*, sayı:409, 10-16

http://www.imo.org.tr/resimler/dosya_ekler/26b5b7bcc715e31_ek.pdf?dergi=184 adresinden 08.12.2018 tarihinde erişilmiştir.

Güler,T., Şahnagil, S. ve Güler, H. (2016). Kent kimliğinin oluşturulmasında kültürel unsurların önemi: Balıkesir üzerine bir inceleme, *Paradoks Ekonomi, Sosyoloji ve Politika Dergisi*, 11 (3), 86-104.

<http://dergipark.ulakbim.gov.tr/paradoks/article/view/5000193327/5000178154> adresinden 06.11.2018 tarihinde erişilmiştir.

Günay, Z. (2016). Kentsel koruma kavramı ve politikaları. Ersoy, M. (Yay. haz), *Kentsel Planlama Ansiklopedik Sözlük içinde (s.21-29)*, 2.baskı, İstanbul: Ninova Yayınları.

Güven, S. (2017). Ankara'nın taşına bak: kentsel bellek ve süreklilik üzerine. Cantek, F.Ş. (Yay. haz) *İcad edilmiş Ankara içinde (s.107-123)*, 1.baskı, İstanbul: İletişim Yayınları.

Harrison, M. (1963). Eğitim ve müzeler. *Müzelerin teşkilatlanması (pratik öğütler) içinde, (s.109-119)*, İstanbul: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO) International Council of Museum (ICOM) Türkiye Milli Komitesi Yayınları.

Hasol, D. (1995). *Ansiklopedik Mimarlık Sözlüğü*, 6.baskı, İstanbul: Yapı Endüstri Merkezi Yayınları.

International Council of Museum (ICOM) (2010). *Key concepts of museology (Museologie Anglais)*, ICOFOM.

http://icom.museum/fileadmin/user_upload/pdf/Key_Concepts_of_Museology/Museologie_Anglais_BD.pdf adresinden 16.06.2018 tarihinde erişilmiştir.

International Council of Museum (ICOM). Museum definition.

<http://icom.museum/the-vision/museum-definition/> adresinden 18.06.2018 tarihinde erişilmiştir.

International Council of Museum (ICOM) Turkey (2018). *Türkiye'de müzeler*.

<http://icomturkey.org/tr/m%C3%BCzeler> adresinden 05.12.2018 tarihinde erişilmiştir.

İlhan, Ç.A. (2009). Türkiye’de müze eğitimi alanında yapılan çalışmaların değerlendirilmesi. Önen, Z. ve Türkyılmaz, M. (Yay.haz). *Müzeler haftası geçmişten geleceğe Türkiye’de müzecilik II: eğitim, işletmecilik ve turizm sempozyumu, 21-23 Mayıs 2008, Ankara içinde (s.25-37), Ankara: Vehbi Koç Ankara Araştırmaları Merkezi (VEKAM) Yayınları.*

İlhan, Ç.A., Artar, M., Bıkmaz, F., Doğan, D. ve Karadeniz, C. (2016). *Müze profesyonelleri projesi eğitim programları*, Ankara
<http://cagdasmuzebilim.ankara.edu.tr/wp-content/uploads/sites/384/2017/02/Q3.Egitim-Programlar%C4%B1.pdf>
adresinden 05.12.2018 tarihinde erişilmiştir.

İlhan, Ç.A., Artar, M., Okvuran, A. ve Karadeniz, C. (2011). *UNICEF Müze Eğitimi Yetişkin Kitabı*, Ankara

Infante, G.C. (2004). *Şehirler Kitabı*, Önal, Z.(Çev.), 2.baskı, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Kadioğlu, M., Görkay, K., Mitchell, S. (2011). *Roma Dönemi’nde Ankyra*, 1.baskı, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Kahvecioğlu, N.P. (2001) *Mimari Tasarım Eğitiminde Bilgi ve Yaratıcılık* (Doktora tezi), İstanbul Teknik Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp> adresinden
24.06.2018 tarihinde erişilmiştir.

Karadeniz, C. (2018). *Müze Kültür Toplum*, 1.baskı, Ankara: İmge Kitapevi Yayınları

Karadeniz C. ve Çıldır Z. (2014). *İngiltere’de Müze Eğitimi “Londra’dan İzlenimler”*, 1.baskı, Ankara: Kalemkitap Yayınları

Karadeniz, C., Okvuran, A. , Artar, M., ve İlhan, Ç.A. (2015). Yeni Müzebilim Bağlamında Müze Eğitimine Çağdaş Yaklaşımlar ve Müze Eğitimcisi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 48 (2), 203-226.
<http://dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/40/2119/21928.pdf> adresinden 02.07.2018 tarihinde erişilmiştir.

Karaosmanoğlu, Y. (2015). *Ankara*, 32. baskı, İstanbul: İletişim Yayınları

Karasar, N. (2015), *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, 28. baskı, Ankara Nobel Akademik Yayıncılık

Keleş, R. (1998). *Kentbilim Terimleri Sözlüğü*, 2.baskı, Ankara, İmge Kitapevi Yayınları

Keleş, R. (2005). Kent ve Kültür Üzerine, *Mülkiye Dergisi*, 29 (246), 9-18
<http://mulkiyederigi.org/article/view/5000007801/5000008087> adresinden
13.06.2017 tarihinde erişilmiştir.

Keleş, R. (2016). Kent. Ersoy, M. (Yay. haz), *Kentsel Planlama Ansiklopedik Sözlük içinde (s.183-184)*, 2.baskı, İstanbul: Ninova Yayınları

Keleş, R. (2016). Kentleşme. Ersoy, M. (Yay. haz), *Kentsel Planlama Ansiklopedik Sözlük içinde (s.211-212)*, 2.baskı, İstanbul: Ninova Yayınları

- Kılıçaslan, H. ve Adıgüzel, Ö. (2016). Mimarlıkta müze bilinci kazandırmada yaratıcı drama: Trabzon Müzeleri. *Fine Arts Dergisi*, 11(1), 1-11.
<http://dergipark.gov.tr/nwsafine/issue/19916/213184> adresinden 15.12.2018 tarihinde erişilmiştir.
- Kılınç, A. (2013). *Seçili Başkentlerin Kent Planlama Öyküsü: Ankara, Brasilia, Canberra, Islamabad, Washington D.C.. Ordu Üniversitesi Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi* 4(7), 17-27
<http://dergipark.gov.tr/odusobiad/issue/27571/290115> adresinden 27.11.2018 tarihinde erişilmiştir.
- Kızılcıkel, S. (2000). *Sosyoloji Yazıları II, Ankara: Anı Yayıncılık*
- Kortan, E. (2014). *Ankara (1939-1945) II. Dünya Harbinin Gölgesinde, 1.baskı, İstanbul: Boyut Yayıncılık*
- Koskof, S. (2017). *Majesteleri kazma, yıkımın estetiği. Çelik, Z., Favro, D. ve Ingersoll, R. (Ed.), Şehirler ve Sokaklar içinde (s.15-34), 4.baskı, İstanbul: Kitap Yayınevi.*
- Kuban, D. (2001). İstanbul tarihi bir müzeye nasıl yansıtılabilir? Madran, B. (Ed.), *Kent, toplum, müze deneyimler-katkılar içinde (s.218-222), 1.baskı, İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları.*
- Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü (2018). Türkiye'de müzecilik.
<http://www.kulturvarliklari.gov.tr/TR-69904/turkiyede-muzecilik.html> adresinden 05.12.2018 tarihinde erişilmiştir.
- Lynch, K. (2016). *Kentin İmgesi, 8. Baskı, İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.*
- Madran, E (2009). Cumhuriyet Dönemi mimarlık yapıtlarının taşıdıkları değerler. Madran, E. ve Altan, E. (Yay. haz.), *Cumhuriyet Dönemi Mimari Mirasının Korunması içinde (s. 101-104), Ankara: TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi Yayınları.*
- Manguel, A. (2016). *Tanpınar'ın İzinde Beş Şehir, 1.baskı, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.*
- Musée des Confluences. Visit the museum.
<http://www.museedesconfluences.fr/fr/visit-museum> adresinden 12.12.2018 tarihinde erişilmiştir.
- Nora, P. (2006). Hafıza Mekânları, *Ankara: Dost Kitapevi Yayınları.*
- Ocakçı, M. ve Türk, Y.A. (2016). Kentsel Kimlik. Ersoy, M. (Yay. haz), *Kentsel Planlama Ansiklopedik Sözlük içinde (s.226-228), 2.baskı, İstanbul: Ninova Yayınları.*
- Onur, B. (2012). *Çağdaş Müze Eğitim ve Gelişim Müze Psikolojisine Giriş, 1.baskı, Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.*
- Onur, B. (2014). *Yeni Müzebilim Demokratik Toplumunu Yaratmak, 1.baskı, Ankara: İmge Kitabevi Yayınları.*
- Orta Doğu Teknik Üniversitesi (ODTÜ), Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü Ders Müfredatı.

<http://archweb.metu.edu.tr/bachelor-architecture> adresinden 16.12.2018 tarihinde erişilmiştir.

Önder, M. (1989). Müzeler ve Atatürk. *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, 6 (16) 63-73
<http://www.atam.gov.tr/wp-content/uploads/Mehmet-%C3%96NDER-Atat%C3%BCrk-ve-M%C3%BCzeler.pdf> 05.12.2018 tarihinde erişilmiştir.

Piotrovsky, M. (2008). Miras üzerine. Cengizkan (Yay. haz), *UIA 2005 İstanbul Kongresi Etkinlikler Dizisi, Dünya Mimarlığından Kuramsal Açılımlar, Düşünceler, Uygulamalar içinde (s.107-109), Ankara: TMMOB Mimarlar Odası Yayınları*

Pomian, K. (2000). Çağdaş tarih yazımı ve çağdaş müzeler, Z.A. Kızılyaprak (Ed.) *müzecilikte yeni yaklaşımlar küreselleşme ve yerelleşme içinde (s.15- 25), İstanbul: Tarih Vakfı*

Renda, G. ve diğerleri (2004). *Ankara Başkent'in Tarihi, Arkeolojisi ve Mimarisi, 1. baskı, Ankara: Ankara Enstitüsü Vakfı Yayınları*

Santral İstanbul. Hakkında.

<http://www.santralistanbul.org/pages/index/about/tr/> adresinden 12.12.2018 tarihinde erişilmiştir.

Sargın, G. (2017). Kurmaca başkentlerin imgesel inşası: Ankara'nın mekânsal siyaseti üzerine kısa notlar. Cantek, F.Ş. (Yay. haz), *İcad edilmiş Ankara içinde (s.81-105), 1.baskı, İstanbul: İletişim Yayınları*

Scranton, P. (2001). Kent ve toplumsal tarih müzelerinde yorumlama sorunları: ziyaretçi bakış açısı. Madran, B. (Ed.), *Kent, toplum, müze deneyimler-katkılar içinde (s.3-13), 1.baskı, İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları*.

Şahin, S.Z. (2017). Başkent'in rant arayan kente dönüşümünde imar planı değişikliklerinin imar yönetiminin rolü. Candan, T.K., Kolçak, R., Bolat, G. Ve Çobanoğlu, R.D. (Ed.). *Ankara rapor Gökçek Dönemi hasar tespiti (1994-2017) içinde (s.100-107), 1.baskı, Ankara: TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi Yayınları*

Talim Terbiye Kurulu Başkanlığı (2018). 12. Milli Eğitim Şurası kararları.

https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_09/29165252_12_sura.pdf adresinden 06.12.2018 tarihinde erişilmiştir.

Tankut, G. (1993). *Bir Başkent'in İmarı: (1929-1939), 1. baskı, İstanbul: Anahtar Kitaplar Yayınevi*

Tanpınar, A.H. (2016). *Beş Şehir, 36.baskı, İstanbul, Dergâh Yayınları*

Tekeli, İ. (2017). Melih Gökçek belediyciliği üzerine. Candan, T.K., Kolçak, R., Bolat, G. Ve Çobanoğlu, R.D. (Ed.). *Ankara rapor Gökçek Dönemi hasar tespiti (1994-2017) içinde (s.82-83), 1.baskı, Ankara: TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi Yayınları*

Trilling ve Fadel, (2009). *21st Century Skills, 1st. edition, USA: Jossey-Bass*

Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği (TMMOB) Mimarlar Odası. *UIA ve Mimarlık Eğitimi Düşünceler ve Tavsiyeler, UIA 22. Genel Kurulu, Berlin, 2002.*

<http://mo.org.tr/UIKDocs/reflectionsTR.pdf> adresinden 23.06.2018 tarihinde erişilmiştir.

Türk Eğitim Derneği Üniversitesi (TEDÜ), Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü Ders Müfredatı.

<https://www.tedu.edu.tr/tr/arch/course-descriptions> adresinden 16.12.2018 tarihinde erişilmiştir.

Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği Mimarlar Odası. *UNESCO/UIA Mimarlık Eğitim Şartı Revize Edilmiş Metin, 2004.*

<http://mo.org.tr/UIKDocs/UNESCO-UIA-egitimsarti2004.pdf> adresinden 23.06.2018 tarihinde erişilmiştir.

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi (TOBB ETÜ), Güzel Sanatlar, Tasarım ve Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü Ders Müfredatı.

<https://www.etu.edu.tr/tr/bolum/mimarlik/ders-icerikleri> adresinden 16.12.2018 tarihinde erişilmiştir.

Uluslararası Mimarlar Birliği (UIA). (2002). *UIA ve Mimarlık Eğitimi: Düşünceler ve Tavsiyeler.*

<http://www.mo.org.tr/index.cfm?sayfa=belge&sub=detail&bid=73&mid=73&recid=9159> adresinden 23.06.2018 tarihinde erişilmiştir.

United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO). World Heritage List. City of Bath.

<https://whc.unesco.org/en/list/428> adresinden 11.10.2018 tarihinde erişilmiştir.

Uysal, Y. (2017). ODTÜ Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü'nde 1956-1980 yılları arası eğitim sistemi. Artun, A. (Yay. haz.), *Bauhaus: modernleşmenin tasarımı Türkiye'de mimarlık, sanat, tasarım eğitimi ve Bauhaus içinde (s.375-392), 4.baskı, İstanbul: İletişim Yayınları.*

Wehdorn, M. (2001). Viyana Gaz Fabrikası'nın yeniden kullanımına ilişkin sorular. Madran, B. (Ed.), *Kent, toplum, müze deneyimler-katkılar içinde (s.141-145), 1.baskı, İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Yayınları.*

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, 9. baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık.*

Yücel, S. ve Aydın, S. (2015). Mimarın eğitimi üzerine spekülative bir deneme. *Erciyes Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi, 31(1), 17-23.*

<http://erciyes.dergipark.gov.tr/erciyesfen/issue/25554/269563> adresinden 16.12.2018 tarihinde erişilmiştir.

EK 1. Öğretim Elemanları İçin Görüşme Formu*

ÖĞRETİM ELEMANLARI İÇİN GÖRÜŞME FORMU

Bu form araştırmacı tarafından uzman görüşü alınırken kullanılmış ve doldurulmuştur.

1. Üniversiteniz :
Fakülteniz :
Verdiğiniz Dersler :
Adınız soyadınız :
2. Üniversitenizde mimarlık/iç mimarlık/şehir planlama/sanat tarihi/grafik tasarım lisans eğitimi gören öğrencilerinizin Ankara'yı ve kentin tarihi mekanlarını yeterince tanıdıklarını düşünüyor musunuz? Düşüncenize sebep olan tespitleri paylaşabilir misiniz?
3. Öğrencileriniz ile okul dışı öğrenmelerine katkıda bulunacak çalışmalar yapıyor musunuz? Yapıyorsanız bahseder misiniz?

* Bu form araştırmacı tarafından uzman görüşü alınırken kullanılmış ve doldurulmuştur.

EK 2. Öğretim Elemanları İçin Anket Formu

ÖĞRETİM ELEMANLARI İÇİN ANKET FORMU

Sayın Öğretmenim,

Bu anket Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müze Eğitimi Ana Bilim Dalı'nda yürütülen yüksek lisans tez çalışması için hazırlanmıştır. Anketteki veriler sadece bu araştırma için kullanılacak ve kişisel bilgiler gizli tutulacaktır. Sizin vereceğiniz yanıtlar tezin şekillenmesinde önemli rol oynayacaktır. Katılımınız ve katkılarınız için şimdiden teşekkür ederim.

Özlem DENGİZ UĞUR (odengiz@superonline.com)

Üniversiteniz :
Fakülteniz :
Verdiğiniz Dersler :
Adınız soyadınız :

1. Üniversitenizde Mimarlık lisans eğitimi gören öğrencilerinizin Ankara'yı yeterince tanıdıklarını düşünüyor musunuz? Düşüncenize sebep olan tespitleri paylaşabilir misiniz?
2. Üniversitenizde Mimarlık eğitimi gören öğrencilerinizin Ulus ve Kızılay semtlerini yeterince tanıdıklarını düşünüyor musunuz? Düşüncenize sebep olan tespitleri paylaşabilir misiniz?
3. Ekte yer alan çalışma konumuz olan güzergahı öğrencileriniz tanıyor mu? Eğitimleri sırasında tanıyorlarsa kaçınıcı sınıftan itibaren tanıyorlar?

EK 3. Öğrenciler İçin Anket Formu

ÖĞRENCİLER İÇİN ANKET FORMU

Değerli Öğrenciler,

Bu anket Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Müze Eğitimi Ana Bilim Dalı'nda yürütülen yüksek lisans tez çalışması için hazırlanmıştır. Anketteki veriler sadece bu araştırma için kullanılacak ve kişisel bilgiler gizli tutulacaktır. Sizin vereceğiniz yanıtlar tezin şekillenmesinde önemli rol oynayacaktır. Katılımınız ve katkılarınız için şimdiden teşekkür ederim.

Özlem DENGİZ UĞUR (odengiz@superonline.com)

Üniversiteniz :
Fakülteniz :
Adınız soyadınız :

1. Ankara'da kaç yıldır yaşıyorsunuz? _____

2. Aşağıda yer alan mekanlardan hangilerini biliyorsunuz? Bildiklerinizin sizce en önemli özelliğini yazar mısınız?

☐ II. Meclis.....

☐ Sümerbank Binası.....

☐ Opera Binası

☐ Gençlik Parkı.....

☐ Resim Heykel Müzesi.....

☐ Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi.....

☐ Güvenpark – Güven Anıtı

☐ Saraçoğlu Mahallesi

EK 4. Müze Eğitimi Paketinde Yer Alan Mekânları (Modülleri) ve Güzergâhı Gösterir Harita*

* Uydu görüntüsü Google Earth yazılımıyla alınmış, araştırmacı tarafından düzenlenmiştir.
(Digital Globe, 2018 <http://www.earth.google.com> , 01.06.2018)

EK 5. Örnek Dilekçe (Üniversitelere Başvuru)*

..... ÜNİVERSİTESİ
MİMARLIK FAKÜLTESİ
MİMARLIK BÖLÜM BAŞKANLIĞINA,

.../.../2017

Ankara Üniversitesi Müze Eğitimi Anabilim Dalı'nda yüksek lisans yapmakta olan öğrencimiz Özlem DENGİZ UĞUR (15934107) araştırması kapsamında bölümünüz öğrencileri ile anket çalışması yapmak istemektedir.

Tez Konusu: “Mimarlık Öğrencilerinin Yaşadıkları Kentin Tarihi Mekânlarını Müze Eğitimi Bağlamında Deneyimlemelerine Yönelik Eğitim Paketi (Ankara Örneği)”

Katkılarınız için teşekkür ederiz.
Saygılarımla,

Prof. Dr. Ayşe ÇAKIR İLHAN
Tez Danışmanı

EKLER:

- 1- Öğretim Elemanları İçin Anket Formu (Ek-2)
- 2- Öğrenciler İçin Anket Formu (Ek-3)

* İsteyen üniversiteler için hazırlanmıştır.

GENÇ CUMHURİYETİN MİMARİ İZLERİNİN PEŞİNDE

Özlem DENGİZ UĞUR

Müze Eğitimi Paketi
2019

GİRİŞ*

Müze eğitimi bebeklik çağından, her yaştaki yetişkine kadar farklı evrelerdeki insanların bireysel, aile veya grup katılımlarıyla müze koleksiyonlarından, somut nesnelerden, yeri geldiğinde somut olmayan değerlerden deneyim kazanmalarını, kendi anlamlarını çıkarmalarını amaç edinen, beraberinde sergi, atölye çalışmaları ve yayınları da içeren, ziyaretçi merkezli, yaşam boyu öğrenmeye katkıda bulunan dinamik, geniş kapsamlı etkinlikler bütünüdür.

Müze eğitimi belli öğrenme ilkelerine dayanmaktadır; ¹

- Öğrenme aktif bir süreçtir.
- İnsanlar öğrenirken öğretir.
- Anlamlı öğrenme bilişsel bir süreci gerektirir.
- Öğrenme sosyal bir etkinliktir.
- Öğrenme ortamla bağlantılıdır.
- Öğrenmek için bilgiye, zamana ve deneyime gereksinme vardır.
- Güdülenme öğrenmenin temel ögesidir.

*Bu müze eğitimi paketi Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Disiplinlerarası Müze Eğitimi Anabilim Dalı'nda Prof. Dr. Ayşe Çakır İlhan danışmanlığında "Mimarlık Öğrencilerinin Yaşadıkları Kentin Tarihi Mekânlarını Müze Eğitimi Bağlamında Deneyimlemelerine Yönelik Eğitim Paketi (Ankara Örneği)" adlı tez çalışması kapsamında müze eğitimi ölçüt ve yöntemleri esas alınarak hazırlanmıştır.

Müze eğitimi çalışmalarında sıklıkla kullanılan yöntem ve teknikler; ¹

- Yaratıcı Drama Yöntem ve Teknikleri
- Yaratıcı Yazma Tekniği
- Soru-Cevap Tekniği
- Akran Eğitimi Yöntemi
- Sunum Tekniği
- Tartışma Yöntemi
- Problem Çözme Yöntemi
- Konuşma Halkası Yöntemi
- İşbirliğine Dayalı Öğretim Yöntemi
- Proje Tabanlı Öğretim Yöntemi
- Benzetim Tekniği
- Gezi-Gözlem Yöntemi
- İmgelem Tekniği
- Beyin Fırtınası Tekniği
- İstasyon Tekniği
- Sergi Düzenleme Tekniği
- Oyun Oynama Tekniği

Görsel-EP1 Gençlik Parkı nikâh salonu önü (1977)

Görsel-EP2 Gençlik Parkı nikâh salonu önü canlandırma (2018)

EĞİTİM PAKETİNİN AMACI

- Mimarlık disiplini için kent aynı zamanda bir okuldur. Bu yaklaşımla mimarlık öğrencilerinin yaşadıkları kentin bütünü ile güçlü bir ilişki kurmalarını desteklemek
- Günümüzde bilgiye ulaşmak gittikçe hızlanıyor olsa da deneyimlemek bilgiyi kalıcı kılmak adına önemlidir. Kentin yapılı çevresinden, eski yeni tüm katmanlarından mimarlık öğrencilerinin deneyimleyecekleri eğitim ortamları oluşturmak
- Hayal gücü ve kurgu gücünün önemli beceriler olduğu mimarlık eğitiminde tasarlananın gerçek hayattaki karşılıkları ile değerlendirilebileceği imkânlar sunmak
- Kısa sürede üretime dönüştürülen etkinliklerle katılımcılara düşünceleri hızla olgunlaştırma pratiği kazandırmak
- Eğitimcinin de dâhil olduğu öğrenme ortamı ile eğitimci-öğrenci arası diyalogu güçlendirme fırsatı sunmak
- Farklı disiplinlerden müze eğitimcileri ile çalışma imkânı sunarak disiplinlerarası çalışma becerisini desteklemek
- Farklı mekânlarda bir araya gelen farklı kimliklerde katılımcılar arasında düşünsel ve kültürel alışveriş ortamı oluşturmak

Görsel-EP3 DTCF bahçesi Mimar Sinan Heykeli

Görsel-EP4 Saraçoğlu Mah. Adnan Öküten İl Halk Kütüphanesi

KAVRAMSAL ÇEŞİTLİLİK: ETKİNLİKLERDE AMAÇ-İÇERİK İLİŞKİSİ

Seçilen mekânlarda mimarlık okumalarının yapıldığı, resim, edebiyat, drama, fotoğraf gibi disiplinlerle beslenerek, eğlenceli deneyimlerin yaşandığı doğrudan katılımlı bir içerik hazırlanmıştır.

- Modüllerdeki bazı etkinlikler, inşa edildiği yıllarda o mekânda gerçekleştirilen faaliyetlere atıfta bulunacak şekilde tasarlanmıştır. Yaratıcı drama çalışmalarıyla benzer veya günümüze uyarlanmış örneklerinin canlandırılması planlanmıştır. Örneğin; II. Meclis'te kâtiplerin tutanakları kayda alma prosedürlerinin günümüz teknolojisi ile dramatize edilmesi, Gençlik Parkı'nda nikâh salonu önünde çekilen fotoğrafların benzerlerinin çekilmesi gibi.
- Bazı etkinlikler mekânın tasarlanma amaçlarını ve temel işlevlerini kavramaya yönelik tasarlanmıştır. Örneğin; Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nin Farabi Salonu'nda kürsüden seslenişler, Opera Binası'nda sahne gerisindeki atölyelerin incelenmesi, Güvenpark'ı park gibi yaşamaya, hissetmeye çalışmak gibi.

Görsel-EP5 Opera Binası atölyeler

Görsel-EP6 Güvenpark

- Öğrencilerin kısa soluklu mesleki denemeler yapabilecekleri etkinliklere de yer verilmiştir. Örneğin; Resim Heykel Müzesi'nde bir kısım sergi alanının eskiz olarak planlara aktarılması, Saraçoğlu Mahallesi'nde seçilen bir binanın öğrencilerin hayal ettikleri tasarım ve hobi stüdyoları olarak planlanması gibi.
- Öğrencilerin mekânlarda çizdikleri detay eskizlerini müze eğitimi sonrası grafik tasarım ve teknoloji desteği ile küçük ölçekli tasarımlara dönüştürebilecekleri etkinlikler kurgulanmıştır. Örneğin; II. Meclis'te olduğu gibi mimari öğelerin, DTCF'de olduğu gibi merdiven korkuluklarının detaylarından ve Ankara ile ilgili edebi eserlerin tasvirlerinden tasarlanması istenilen kartpostallar gibi.
- Bazı etkinlikler öğrencilerin harita ve plan okuma, harita üzerinde konum ve güzergâh belirleme, iki boyutlu görsellerden, içinde bulunulan üç boyutlu mekânlara geçiş denemeleri olarak hazırlanmıştır. Örneğin; Gençlik Parkı, Güvenpark ve Saraçoğlu Mahallesi'nin dağıtılan haritalar ile keşfedildiği etkinlikler gibi.

Görsel-EP7 Güven Anıtı

Görsel-EP8 Saraçoğlu Mahallesi

- Seçilen örnek mekânlarla bağlantılı olarak dönemlerinin mimarlık akımları, yabancı mimar ve heykeltıraşların Cumhuriyet'in ilk yıllarında Ankara'nın mimarisindeki yeri, mimari yarışma kültürünün ilk örnekleri, yabancı mimar ve heykeltıraşlarla Türk mimarların ortak veya karşıt çalışmaları ile ilgili bilgiler aktarılmaya çalışılmıştır. Örneğin; müze eğitimi öncesi verilen dokümanlar, mekânların mimari özellikleri ile ilgili yerinde yapılan sohbetler gibi.
- Genç Cumhuriyetin Mimari İzlerinin Peşinde" isimli müze eğitiminin teması ile bağlantılı olarak, Cumhuriyet'in ilk yıllarında sosyal yaşam, kentli olma kültürü ve sanattaki gelişmeler, Cumhuriyet'in ilanı ile birlikte eğitime verilen önem ve ilk köklü eğitim yapıları, Ankara'nın heykelleri ve meydanları, Türkiye'nin ilk toplu konut projesinin oluşumu ve başkentin konut ihtiyacı tasarlanan bazı etkinliklerde vurgulanmıştır. Örneğin; Güvenpark'ta anıtı okuma, Gençlik Parkı'nda inşa edildiği dönemlerde çekilen fotoğrafların incelenmesi ve aynı noktalarda benzerlerinin kurgulanması, Opera ve Halkevi Binası'nın salonlarının incelenmesi gibi.

Görsel-EP9 II. Meclis (Cumhuriyet Müzesi) bahçesi

Görsel-EP10 Ankara Resim Heykel Müzesi

MEKÂNSAL ÇEŞİTLİLİK: MODÜLLER – MEKÂNLAR

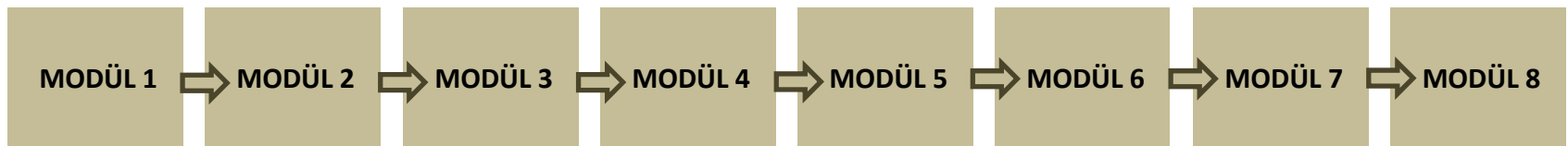
Derslik, amfi, stüdyo, laboratuvar, vb. örgün eğitim mekânlarından farklı olarak, bu müze eğitimi çalışmasının her bir modülü ayrı nicelik ve nitelikte mekânlarda uygulanmaktadır. Bu mekânlar meclis binası, banka, satış mağazası, gösteri merkezi, müze, fakülte yerleşkesi, rekreasyon alanı, kent parkı ve toplu konut projesi gibi birbirinden oldukça farklı çeşitliliktedir.

Bu eğitim paketi için Ankara’da 1923-1950 tarih aralığında Cumhuriyet’in ilk yıllarından itibaren inşa edilen sekiz ayrı mekân örnek olarak seçilmiştir.

- MODÜL 1: II. Meclis Binası – Cumhuriyet Müzesi
- MODÜL 2: Sümerbank Binası
- MODÜL 3: Sergi Evi - Opera Binası
- MODÜL 4: Gençlik Parkı
- MODÜL 5: Türk Ocağı Binası-Halkevi- Resim Heykel Müzesi
- MODÜL 6: Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi
- MODÜL 7: Güvenpark - Güven Anıtı
- MODÜL 8: Saraçoğlu Mahallesi

Tüm mekânların birlikte yer aldığı uygulamalar yapılabileceği gibi, mekânlar gruplanarak veya tek bir mekân seçilerek de uygulamalar gerçekleştirilebilecektir.

TÜM MODÜLLER UYGULANDIĞINDA ROTA

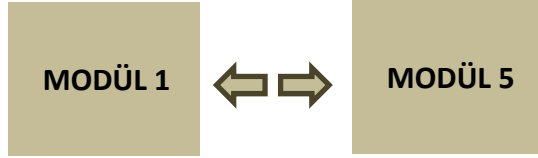

MODÜLLERDEN SEÇİLEREK GRUPLAR YAPILDIĞINDA (ÖRNEK GRUPLAR)

I. Ulusal Mimarlık Örnekleri

II. Meclis Binası
Cumhuriyet Müzesi

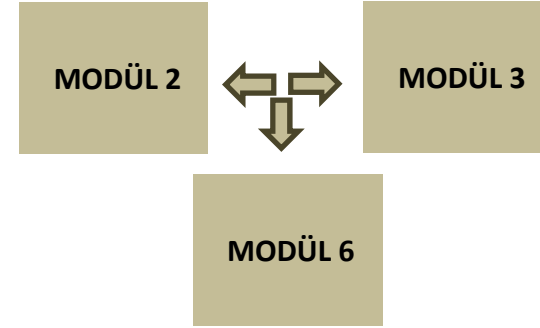
Türk Ocağı Binası
Halkevi – Resim Heykel Müzesi

Yabancı Mimarlardan Örnekler

Sümerbank Binası

Opera Binası

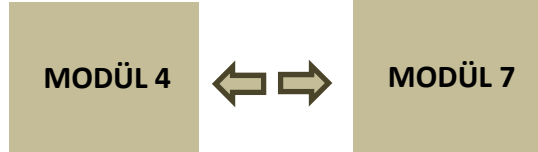

Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi

Park ve Rekreasyon Alanları – Heykeller

Gençlik Parkı

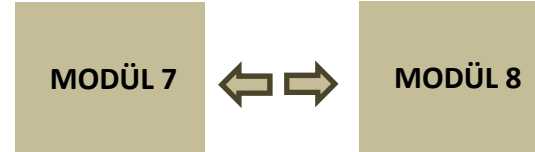
Güvenpark – Güven Anıtı

Devlet Mahallesi

Güvenpark – Güven Anıtı

Saraçoğlu Mahallesi

Mimarlık öğrencileri için hazırlanan bu eğitim paketindeki örnek modüllere (mekânlara), uzman görüşleri doğrultusunda, müze eğitimcileri tarafından yeni mekânlar ve uygulamalar ilave edilebilir.

MÜZE EĞİTİM PAKETİNİN YAPISI

Her modülün başlangıcında “Etkinliklere Dair” adlı bölümde; süre, katılımcı grubu, katılımcı sayısı, kazanımlar ve araç gereçlere dair bilgiler yer alır.

Müze eğitimi etkinlikleri;

- Müze öncesi etkinlikler
- Müzede etkinlikler
- Müze sonrası etkinlikler

olmak üzere üç bölümde planlanmıştır. Bu etkinlik süreçleri müze olmayan mekânlar için de aynı isimle ifade edilmiştir.

Müze öncesi etkinlikler:

Bu çalışmalar katılımcıları müze eğitime hazırlamak amaçlıdır. Bu müze eğitimi paketinde, müze öncesi etkinlikler; katılımcının internet üzerinden eğitime kaydını takiben, mekânda gerçekleşecek uygulamalara kadar geçen süreçte müze eğitimcisi ve katılımcı arasındaki, katılımcıya Modül Teknik Bilgi Formu (Ek-1) Ön Değerlendirme Formu (Ek-6) ve e-posta yolu ile ulaştırılması da dâhil bilgi alışverişini kapsar.

Müzede etkinlikler:

Bu eğitim paketinde her bir modülde uygulanmak üzere ayrı ayrı planlanmış, kazanımları destekleyici etkinlikler hazırlanmıştır. Bu etkinlikler drama, fotoğraf, edebiyat, resim gibi mimarlık ile ilişkili disiplinlerle beslenen, beş duyuya hitap edebilecek alternatiflerle çeşitlendirilmiş, deneyimleyerek öğrenmeyi destekleyecek katılımlı çalışmalardır.

Müze sonrası etkinlikler:

Mekanda gerçekleştirilen uygulama çalışmalarının sonrasında her bir modül için ayrı ayrı kurgulanmış, ilgili mekanda yapılan çalışmalar ve/veya modülün nitelikleri ile bağlantılı sonuç ürünlerinin (kart tasarımı, fotoğraflı öykü yazma, desen tasarımı, sahne ve aksesuar tasarımı vb.) hazırlanmasını ve Son Değerlendirme Formu (Ek-7) ile birlikte müze eğitimcisine ulaştırılmasını kapsar.

MÜZE EĞİTİMCİSİNİN ROLÜ VE ÖNERİLER

- Etkinliğin yapılacağı mekânların özelliklerine göre ilgili makamlara başvuru yapılmasının gerektiği durumlar olabilir. Bu başvurularda kullanılabilecek dilekçe örneği ekte (Ek-9) yer almaktadır.
- Müze eğitimsi ve katılımcılar bir araya geldiğinde gerçekleştirilecek “Tanışma” ve “Isınma” etkinlikleri için alternatif uygulamalar ekte (Ek-2) yer almaktadır. Müze eğitimsi bu uygulamalardan seçtiği “Tanışma” ve/ve ya “Isınma” etkinliklerinden birisi ile programa başlar. Müze eğitimi çalışmalarında grubun birbiri ile uyumu ve kaynaşması çok önemlidir. “Tanışma” ve “Isınma” etkinlikleri ile müze eğitimsi katılımcı grubunun birlikte uyumlu ve istekli çalışmasını teşvik eder.
- Müze eğitimsi, kendi ilgi, yetenek ve yaratıcılığını kullanarak eğitim programının akışını yönlendirmelidir. Gelişen anlık durumlar değerlendirilmeli, etkinlik süreci katı kurallara bağlanmamalı, programın esnek olduğu unutulmamalıdır.
- Müze eğitimsi etkinliklerin içeriği doğrultusunda gerektiğinde kendisi de rol almalı ya da gözlem yapmalıdır. Gözlem yaparken katılımcıların dikkatini dağıtmamalıdır.
- Müze eğitimsi katılımcıların eleştiri ve önerilerini dinlemeli, ön yargılı olmamalı, kendi düşüncelerini öneri olarak iletmelidir.
- Müze eğitimsi, eğitim sürecinde farklı zamanlarda katılımcıların etkinliklerle ilgili hissettiklerini ve memnuniyet durumlarını sormalıdır.
- Katılımcıya müze sonrası etkinliklerin ve geri bildirimin önemi anlatılmalı, etkinlikler başlamadan önce doldurulan Katılımcı Onay Formu’nda (Ek-3) izin veren katılımcıların müze sonrası etkinlikler kapsamında hazırladıkları arşiv ve sergileme amaçlı kullanılacak ürünlerin takibi sağlanmalıdır.

ÖLÇME VE DEĞERLENDİRME

- Müze eğitimi sonrası katılımcıların ve eğitimin bütününe değerlendirilmesi, amaçlara ne ölçüde ulaşıldığının tespiti için önemlidir. Bu ölçme ve değerlendirmeler aynı zamanda müze eğitimi paketine yeni modüller ekleneceği, değişiklikler veya düzenlemeler yapılacağı durumlarda da çalışmalara yardımcı olacak verilerdir.
- Değerlendirmeler genel olarak eğitimin başlangıcındaki girdilerin (ön değerlendirme formu, vb.), eğitim sürecinin ve eğitim sonundaki çıktılarının (etkinlikler sırasında üretilmiş ürünler, müze eğitiminin ardından hazırlanıp gönderilen ürünler, son değerlendirme formu) değerlendirilmesi olarak sınıflandırılabilir.

KAYNAKLAR

▪ Etkinliklerde Kullanılan Kaynaklar

1. İlhan, Ç.A., Artar, M., Okvuran, A. ve Karadeniz, C. (2011). UNICEF Müze Eğitimi Yetişkin Kitabı, Ankara
2. Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı. Ankara - II. Türkiye Büyük Millet Meclisi Cumhuriyet Müzesi <http://www.kultur.gov.tr/TR-96355/ankara---ii-turkiye-buyuk-millet-meclisi-cumhuriyet-muz-.html> adresinden 10.04.2018 tarihinde erişilmiştir.
3. Ortaakarsu, Y., Aytaç, A. ve Yılmaz, E. (Yay. haz) (2014). Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü Cumhuriyet Müzesi, 1.baskı, Ankara: T.C.Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları
4. Franck, A.O., Cengizkan, A., Doğramacı, B., Kreiser, K. ve Tekeli, İ. (Yay. haz.). Bir Başkentin Oluşumu, 1.baskı, Ankara: Goethe Enstitüsü Yayınları
5. Altan, E. (Ed.) (2009), Bölükbaş, E. ve Ünsal, Y. (Yay.haz.). Bina Kimlikleri Söyleşi – 5 Sergi Evi-Opera Binası, Ankara: TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi Yayınları
6. Bayraktar, N. (2017). Ankara Yazıları, 1.baskı, Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık
7. Renda, G. ve diğerleri (2004). Ankara Başkent'in Tarihi, Arkeolojisi ve Mimarisi, 1. baskı, Ankara: Ankara Enstitüsü Vakfı Yayınları
8. Archiwebture, Theodore Leveau (1896-1971) https://archiwebture.citedelarchitecture.fr/fonds/FRAPN02_LEVTH#selection adresinden 15.01.2019 tarihinde ulaşılmıştır.
9. Bölükbaş, E. ve Ünsal, Y. (Yay.haz.) (2012), Bina Kimlikleri Ankara Cumhuriyetin 50 Yılı, Ankara: TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi Yayınları
10. Pehlivanlı, S. (1977). Arif Hikmet Koyunoğlu ile Bir Söyleşi, Mimarlık Dergisi, Yıl: 1977, Sayı: 1
11. Gurallar, N. (Ed.) (2009), Ünsal, Y. (Yay.haz.). Bina Kimlikleri Söyleşi – 3 Türkocağı Binası, Ankara: TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi Yayınları
12. Devrim Erbil. <https://www.istanbulsanatevi.com/turk-ressamlar/devrim-erbil-hayati-ve-eserleri-1937/> adresinden 15.01.2019 tarihinde erişilmiştir.
13. Bulgan, E.Y., Adanır, Ö.E., Er, H.D. (2015). Türkiye Baskı Desenleri Tarihi: Sümerbank Örneği 1956-2001, 1. basım, İzmir Ekonomi Üniversitesi Yayını

■ Görsellere İlişkin Kaynaklar

Görsel-EP1	Gençlik Parkı nikâh salonu	https://www.facebook.com/photo.php?fbid=1667017430055523&set=g.740598122649971&type=1&theater&ifg=1 20.02.2018 tarihinde erişilmiştir.
Görsel-EP2	Gençlik Parkı nikâh salonu	Araştırmacı arşivi
Görsel-EP3	DTCF bahçesi	Araştırmacı arşivi
Görsel-EP4	A.Ö. İl Halk Kütüphanesi	Araştırmacı arşivi
Görsel-EP5	Opera Binası	Araştırmacı arşivi
Görsel-EP6	Güvenpark	Araştırmacı arşivi
Görsel-EP7	Güven Anıtı	Araştırmacı arşivi
Görsel-EP8	Saraçoğlu Mahallesi	Araştırmacı arşivi
Görsel-EP9	Cumhuriyet Müzesi bahçesi	Araştırmacı arşivi
Görsel-EP10	Resim Heykel Müzesi	Araştırmacı arşivi
Görsel-1	II.Meclis (1954)	VEKAM arşivi
Görsel-1.1	Vedat Tek	Batur, A. (2009), M. Vedat Tek : Kimliğinin İzinde Bir Mimar, Yapı Kredi Yayınları
Görsel-1.2	Genel Kurul Salonu (1925)	VEKAM arşivi
Görsel-1.3	İkinci kat koridor (2018)	Araştırmacı arşivi
Görsel-1.4	II.Meclis (2018)	Araştırmacı arşivi
Görsel-1.5	Genel Kurul Salonu (2018)	Araştırmacı arşivi
Görsel-1.6	Başbakanlık Ç.O. (2018)	Araştırmacı arşivi
Görsel-2	Sümerbank (1940)	VEKAM arşivi
Görsel-2.1	Teras (1938)	http://bda-hessen.de adresinden 18.01.2019 tarihinde erişilmiştir.
Görsel-2.2	Giriş Holü (1995)	Nicolai, B. (2011), Modern ve Sürgün, Mimarlar Odası Yayınları
Görsel-2.3	Teras (1938)	Nicolai, B. (2011), Modern ve Sürgün, Mimarlar Odası Yayınları
Görsel-2.4	Sümer Holding (2015)	https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Ulus_2015_Sumerbank.jpg adresinden 19.01.2019 tarihinde erişilmiştir.
Görsel-2.5	Giriş Holü (2000ler)	http://www.goethe.de/ins/tr/ank/prj/urs/geb/ban/sum/trindex.htm adresinden 15.01.2019 tarihinde erişilmiştir.
Görsel-2.6	Giriş saçağı (2000ler)	http://www.goethe.de/ins/tr/ank/prj/urs/geb/ban/sum/trindex.htm adresinden 15.01.2019 tarihinde erişilmiştir.

Görsel-3	Sergi Evi (1935)	VEKAM arşivi
Görsel-3.1	Şevki Balmumcu	http://www.tamsanat.net/sanaticilar/eserleri.php?sanatci=574 adresinden 15.01.2019 tarihinde erişilmiştir.
Görsel-3.2	Paul Bonatz	https://www.archi-wiki.org/Personne:Paul_Bonatz?uselang=de adresinden 15.01.2019 tarihinde erişilmiştir.
Görsel-3.3	Sergi (1935)	https://www.flickr.com/photos/saltonline/15187999182/ adresinden 15.01.2019 tarihinde erişilmiştir.
Görsel-3.4	Salon (2018)	Araştırmacı arşivi
Görsel-3.5	Opera Binası (2000ler)	https://www.operabale.gov.tr/tr-tr/ankara/Sayfalar/repertoire.aspx adresinden 15.01.2019 tarihinde erişilmiştir.
Görsel-3.6	Fuaye (2018)	Araştırmacı arşivi
Görsel-4	Gençlik Parkı (1953)	VEKAM arşivi
Görsel-4.1	Theodore Leveau	https://archiwebture.citedelarchitecture.fr/fonds/FRAPN02_LEVTH#selection adresinden 15.01.2019 tarihinde erişilmiştir.
Görsel-4.2	Theodore Leveau Planı	Bayındırlık İşleri Dergisi- Haziran 1938
Görsel-4.3	Gençlik Parkı (1966)	VEKAM arşivi
Görsel-4.4	Gençlik Parkı (2018)	Araştırmacı arşivi
Görsel-4.5	Kaskatlı havuz (2018)	Araştırmacı arşivi
Görsel-4.6	Havuz başında su perisi Galatea	VEKAM arşivi
Görsel-4.7	Bina önünde su perisi Galatea	Araştırmacı arşivi
Görsel-4.8	Gençlik Parkı'nın Planı	Google Earth yazılımıyla alınan uydu görüntüsü araştırmacı tarafından uyarlanmıştır.
Görsel-5	Halkevi (1935)	VEKAM arşivi
Görsel-5.1	Arif Hikmet Koyunoğlu	Kitap (Kuruyazıcı, H., 2008, Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Bir Mimar Arif Hikmet Koyunoğlu)
Görsel-5.2	Şark Odası (1940lar)	VEKAM arşivi
Görsel-5.3	Şark Odası (1928)	VEKAM arşivi
Görsel-5.4	Resim Heykel Müzesi (2018)	Araştırmacı arşivi
Görsel-5.5	Şark Odası (2018)	Araştırmacı arşivi
Görsel-5.6	R.H.M. Giriş holü (2018)	Araştırmacı arşivi
Görsel-6	Halkevi (1930lar)	DTCF arşivi

Görsel-6.1	Buruno TAUT	https://plansmatter.com/view-architects/bruno-taut-berlin-germany adresinden 15.01.2019 tarihinde erişilmiştir.
Görsel-6.2	Mimar Sinan Heykeli	Araştırmacı arşivi
Görsel-6.3	Atatürk Büstü	Araştırmacı arşivi
Görsel-6.4	Farabi Salonu (1930lar)	DTCF arşivi
Görsel-6.5	Merdiven (1930lar)	DTCF arşivi
Görsel-6.6	DTCF (2000ler)	http://www.goethe.de/ins/tr/ank/prj/urs/geb/bil/phi/trindex.htm adresinden 15.01.2019 tarihinde erişilmiştir.
Görsel-6.7	Farabi Salonu (2018)	Araştırmacı arşivi
Görsel-6.8	Merdiven (2018)	Araştırmacı arşivi
Görsel-6.9	DTCF Zemin Kat Planı	Araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.
Görsel-6.10	DTCF Ara Kat Planı	Araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.
Görsel-6.11	DTCF 1. Kat Planı	Araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.
Görsel-6.12	DTCF 2. Kat Planı	Araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.
Görsel-6.13	DTCF 3. Kat Planı	Araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.
Görsel-7	Güvenpark (1937)	VEKAM arşivi
Görsel-7.1	Clemens HOLZMEISTER	http://www.werkbundsiedlung-wien.at/en/biographies/clemens-holzmeister adresinden 15.01.2019 tarihinde erişilmiştir.
Görsel-7.2	Güven Anıtı (1940)	VEKAM arşivi
Görsel-7.3	Güvenpark (1935-36)	VEKAM arşivi
Görsel-7.4	Güven Anıtı (2018)	Araştırmacı arşivi
Görsel-7.5	Güven Anıtı (2000ler)	http://www.goethe.de/ins/tr/ank/prj/urs/geb/mon/bus/trindex.htm adresinden 15.01.2019 tarihinde erişilmiştir.
Görsel-7.6	Güven Anıtı Rölyef (2018)	Araştırmacı arşivi
Görsel-7.7	Güven Park'ın Planı	Google Earth yazılımıyla alınan uydu görüntüsü araştırmacı tarafından uyarlanmıştır.
Görsel-8	Saraçoğlu Mahallesi (1946)	http://www.mimarlarodasiankara.org/saracoglu/index.php-Did=14.htm adresinden 15.01.2019 tarihinde erişilmiştir.
Görsel-8.1	Paul Bonatz	https://www.archi-wiki.org/Personne:Paul_Bonatz?uselang=de adresinden 15.01.2019 tarihinde erişilmiştir.

Görsel-8.2	Saraçoğlu Mahallesi (1946)	http://www.mimarlarodasiankara.org/saracoglu/index.php-Did=14.htm adresinden 15.01.2019 tarihinde erişilmiştir.
Görsel-8.3	Saraçoğlu Mahallesi (1946)	http://www.mimarlarodasiankara.org/saracoglu/index.php-Did=14.htm adresinden 15.01.2019 tarihinde erişilmiştir.
Görsel-8.4	A.Ö. İl Halk Kütüphanesi (2013)	Araştırmacı arşivi
Görsel-8.5	Saraçoğlu Mah. (2013)	Araştırmacı arşivi
Görsel-8.6	Saraçoğlu Mah. (2013)	Araştırmacı arşivi
Görsel-8.7	Saraçoğlu Mah. Vaziyet Planı	Google Earth yazılımıyla alınan uydu görüntüsü araştırmacı tarafından uyarlanmıştır.

EKLER

- EK-1 Modül Teknik Bilgi Formu Örneği
- EK-2 Tanışma ve Isınma Etkinlikleri
- EK-3 Katılımcı Onay Formu
- EK-4 İsimlik Örneği
- EK-5 Katılımcı Çantası (çanta içinde çizim yapmaya ve not almaya elverişli, etkinlik için tasarlanmış, çizgili-kareli-düz sayfalardan oluşan A4 defter, kurşunkalem, kalemtırış ve silgi yer almaktadır)
- Ek-6 Ön Değerlendirme Formu
- EK-7 Son Değerlendirme Formu
- EK-8 Katılım Belgesi Örneği
- EK-9 Dilekçe Örneği (etkinlik yapılacak mekânlardan izin alması gerektiği durumlar için)

EK-1 Modül Teknik Bilgi Formu Örneği

(Modüle İlişkin Görsel)

Görsel-.....

**(MODÜL
YAPI İSMİ)**

İLK KULLANIM:

BUGÜNKÜ İŞLEV:

YAPIM YILI:

TASARIM:
(Tasarımcı İsmi)

(Tasarımcı
Fotoğrafı)

Görsel-.....

MODÜL (NO)

TANIŞMA VE ISINMA OYUNLARI

1. ANKARA’NIN MEKÂNLARI (Tanışma ve Isınma Oyunu):

Müze eğitimcisi ve mimarlık öğrencileri daire şeklinde dizilirler. Herkes Ankara’da bildiği ve mimarlık tarihi açısından önemli olduğunu düşündüğü mekânlardan bir tane seçer. (Örneğin; II: Meclis, Ankara Palas, Opera Binası, Etnografya Müzesi, Anıtkabir vb.). Müze eğitimcisi oyunu başlatmak üzere ortaya geçer, ismi ile birlikte seçtiği mekânı söyleyerek öğrencilerden birine doğru gider. Seçtiği öğrencinin yerine geçer. Bu sefer seçilen öğrenci kendinden önceki kişinin ismini ve mekânını söyledikten sonra kendi ismini ve mekânını söyler. Bu şekilde isimler ve farklı mekânlar eklenerek devam eder. Oyun her yeni eklenen kişi ile biraz daha zorlaşır. Katılımcı grubu birbirini tanıyor olsa bile mekânlarla birlikte isimleri akılda tutmaya çalışmak eğlenceli olacaktır.

Tüm katılımcılar kendilerini ve mekânlarını tanıttıktan sonra müze eğitimcisi söylenen bu mekânları not eder. Öğrencilere toplu halde mekânların ismini sayar. Sürpriz bir çalışma için bu mekânlardan birisini tekrar seçmelerini ister, bu sefer listedeki mekânları birden fazla kişi seçebilecektir. En çok hangi mekân tercih edilirse, katılımcı grubu, bedenlerini kullanarak bu mekânı modelini oluşturmaya çalışırlar. Müze eğitimcisi başta hazırlıkları inceledikten sonra, en son o da canlandırmaya katılır.

2. BİR MİMAR İKİ MÜHENDİS (Isınma Oyunu):

Öğrenciler iki mühendis bir mimardan oluşan üç kişilik gruplara ayrılırlar. Mühendisler karşılıklı el ele tutuşur ve mimarı aralarına alırlar. Bir tane de ebe vardır. Müze eğitimcisi “değişin” dediği zaman grup ayrılır. Mühendis olanlar başka bir mühendisle eşleşir ve ekibe yine bir mimar katarlar. Ebe “mimar” ve ya “mühendis” olarak ekiplerden birine dâhil olmaya çalışır. Açıkta kalan yeni ebe olur. Bu çalışma kapsamında katılımcı sayısı on kişi ile sınırlı olduğundan bu oyun kısa süreli bir oyundur. Diğer oyunlar ile birlikte ikinci bir oyun olarak oynanabilir.

3. MİMARLAR-MÜHENDİSLER (Isınma Oyunu):

Müze eğitimcisi ve mimarlık öğrencileri daire şeklinde dizilirler. İçlerinden bir tanesi gönüllü olarak ortaya geçer, o ebedir. Herkes sırasıyla “mimar” ve “mühendis” isimlerini alır. Ebe de “mimar” ve “mühendis” ismini alır. Öğrenciler arasından gönüllü çıkmazsa müze eğitimcisi ebe olur. Ebe “mimar” dediğinde sadece mimarlar, “mühendis” dediğinde sadece mühendisler, “mimar-mühendis” dediğinde herkes yanındaki olmamak koşulu ile bir diğeri ile yer değiştirir. Oyunda “mimar-mühendis” denilse bile, değişim her zaman mimarlar kendi arasında mühendisler kendi arasında şeklinde olacaktır. Bu değişimler sırasında ebe “mimar” ya da “mühendis” fark etmeksizin yer değiştirenlerden birinin yerini kapmaya çalışır. Açıkta kalan yeni ebe olur.

4. A’DAN Z’YE HİKÂYE KURMA (Isınma Oyunu):

Katılımcılar iki gruba ayrılır, arka arkaya sıralanırlar. Müze eğitimcisi hakemdir. Elinde sakladığı objeyi bulan grup oyuna başlayacaktır. İlk katılımcı “A” harfi ile başlayan bir cümle söyler ve arkaya geçer. Sıradaki “B” harfi ile başlayan bir cümle söyleyecektir. Bilen sürekli arkaya geçerek alfabenin harfleri sırası ile kullanılır. Müze eğitimcisi süreyi tutar, üç saniye sonunda cümle kurulamadığında sıra diğer gruba geçer. “Z” harfine hangi grup ulaşırsa oyunu o grup kazanmış olur.

KATILIMCI ONAY FORMU

..... /..... /.....

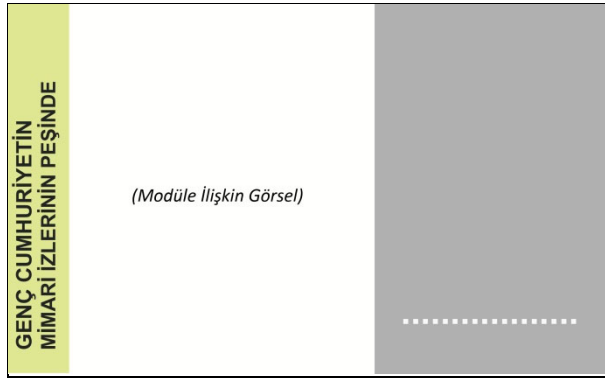
“Genç Cumhuriyetin Mimari İzlerinin Peşinde” adlı müze eğitimi kapsamında üretilen belgelerin çekilen fotoğraf ve videoları eğitim sonrasında arşivlenmek, sergilenmek, sosyal medyada paylaşılacak ve benzer sebeplerle kullanılmak üzere izin vermeyi kabul edip etmediğinizi belirtmenizi rica ederiz.

..... (Müze eğitmeni isim-soyad-eposta adres)

KATILIMCILAR:

	Kabul Ediyorum	Kabul Etmiyorum		Kabul Ediyorum	Kabul
1-	☐	☐	6-	☐	☐
2-	☐	☐	7-	☐	☐
3-	☐	☐	8-	☐	☐
4-	☐	☐	9-	☐	☐
5-	☐	☐	10-	☐	☐

EK-4 İsimlik Örneği

EK-5 Katılımcı Çantası

EK-6 Ön Değerlendirme Formu

ÖN DEĞERLENDİRME FORMU

- 1- Bir mimar adayı olarak okuldaki dersler dışında yaşadığınız kentin mimari tarihi hakkında bilgi edinmek için özel bir girişiminiz var mı? Cevabınız evet ise bu konuda bilgi verir misiniz?
- 2- Mimarlıkta yaratıcılık ve kişisel becerilerin gelişiminde farklı disiplin ve sanatlardan beslenmenin önemli olduğunu söyleyecek olursak, bu konuda örnek verebilir misiniz?
- 3- Bir yapılı alan (bina, yerleşke, müze, açık alan düzenlemeleri vb.) hakkında mimari araştırma yapmanız gerekirse nasıl bir yöntem izlersiniz?

Not: Kayıt sonrasında size e-posta ile gönderilen bu formu, lütfen doldurarak müze eğitimine gelirken beraberinizde getiriniz.

EK-7 Son Değerlendirme Formu

SON DEĞERLENDİRME FORMU

1- Müze eğitimi çalışmasına katıldığınız mekânda yapılan etkinlikleri nasıl buldunuz? Değerlendirir misiniz?

2- Yapılan müze eğitimi etkinlikleri mekânı mimari olarak yeterince tanımanızı sağladı mı?

3- Farklı mekânlarda da benzer etkinlikler planlanacak olsa katılmak ister misiniz?

Not: Müze eğitimi sonrasında dağıtılan bu formu, lütfen doldurarak müze eğitimcisine e-posta ile gönderiniz.

EK-8 Katılımcı Belgesi Örneği

KATILIM BELGESİ	
GENÇ CUMHURİYETİN MİMARİ İZLERİNİN PEŞİNDE	Sayın, “Genç Cumhuriyetin Mimari İzlerinin Peşinde” adlı müze eğitiminin “.....”nda gerçekleştirilen etkinliklerine katılımınız için teşekkür eder, başarılar dileriz. (imza)(isim) Müze Eğitimsi .../.../..... (tarih)
	(Modüle İlişkin Görsel)

EK-9 Dilekçe Örneği

.....Müdürlüğü'ne

ANKARA

...../...../.....

Mimarlık öğrencilerinin yaşadıkları kentin tarihi mekânlarını deneyimleyerek daha iyi öğrenebilmeleri için hazırlanmış “Genç Cumhuriyetin Mimari İzlerinin Peşinde” isimli müze eğitimi kapsamında kişilik öğrenci grubu ile(mekânın ismi).....'nde eğitim etkinliği yapmak istemekteyiz. Etkinlik maksimum dakika sürelidir.

İzinleriniz için bilgilerinize arz ederiz.

Saygılarımızla,

İmza

Ad-Soyad (Müze Eğitimsisi)

İLETİŞİM:

Adres-telefon

E-posta

Görsel-1
Cumhuriyet Müzesi (2018)

II. MECLİS BİNASI CUMHURİYET MÜZESİ

İLK KULLANIM:

TBMM Binası

BUGÜNKÜ İŞLEV:

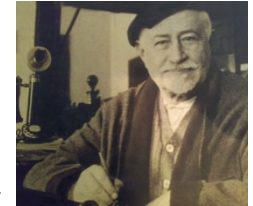
Cumhuriyet Müzesi

YAPIM YILI:

1923-1924

TASARIM:

Vedat TEK

Görsel-1.1
Vedat TEK

1. ETKİNLİĞE DAİR

SÜRE : 70 dakika

KATILIMCILAR : Mimarlık 1. Sınıf Öğrencileri

KATILIMCI SAYISI : 10 Öğrenci

KAZANIMLAR :

- Katılımcılar dıştan binanın çatı, ana giriş, kemer, pencere gibi yapı elemanlarının formlarını ve bu formların birbiri ile ilişkilerini incelerken, form, simetri, mimari üslup kavramlarını irdelemiş olurlar.
- Katılımcılar, binanın inşa edildiği yıllardaki yapı malzemelerini ve kullanım tekniklerini yerinde görmüş olurlar. Örneğin; cephede taş duvar işçiliği ve çini kaplamalar, iç mekânların tavanlarındaki ahşap ve kalem işi süslemeler, ısıtma ve havalandırma tesisatı.
- Katılımcılar binanın iç mekânlarında yapılan incelemelerle merdiven, duvar, tavan, kolon gibi yapı elemanları hakkında yerinde bilgi edinirler.
- Katılımcılar binanın hem ilk işlevinde, mekânların kullanım şeklini ve birbiri ile ilişkilerini hem de güncel işlevinde müze olarak kullanabilmek için ne şekilde düzenlendiğini bir arada inceleme imkânı bulur, işlev-mekan ilişkisini deneyimlemiş olurlar.
- Yapılan etkinlikler katılımcılara binayı mimari biçim, mekân ilişkileri ve ölçek kavramlarıyla, yapısal, çevresel ve sanatsal yönleri ile tanıma imkânı tanır.

ARAÇ VE GEREÇ :

- Katılımcılara verilmek üzere hazırlanmış bez çanta (Ek-5)
Çanta içinde çizim yapmaya ve not almaya elverişli A4 defter, kurşunkalem, kalemtıraş, silgi yer almaktadır.
- İsimlik (Ek-4.1)
- Arabul Kağıdı (Ek-10)

2. MÜZE ÖNCESİ ETKİNLİKLER

- Eğitime internet üzerinden kayıt olunur.
- Mekânların mimari kimliği ve tasarımcıları ile ilgili bilgileri içeren Modül Teknik Bilgi Formu (Ek-1.1) kayıttan sonra e-posta ile katılımcılara gönderilir.
- Etkinlik öncesi katılımcılara kısa sorulardan oluşan Ön Değerlendirme Formu (Ek-6) gönderilir. Etkinliğe gelirken bu formu doldurup beraberlerinde getirmeleri istenir.

3. MÜZEDE ETKİNLİKLER

- **Bahçede Tanışma / Isınma (15 dakika)**
 - Katılımcılar Cumhuriyet Müzesi'ne giriş yaptıktan sonra bahçede tanışma/ısınma oyunu oynanır. (Ek-2).
 - Katılımcılar ilk defa bir araya gelmiş ise ısınma etkinliği aynı zamanda tanışma şeklinde gerçekleştirilir.
 - Katılımcılar diğer mekânlardaki eğitimlerden birinde yakın zamanda tanışmışlarsa, müze eğitimcisi mekânda bu defa çalışmaya başlamadan önce ısınma oyunlarından seçerek, 10 dakika kadar katılımcılarla birlikte oynar.
 - Bu etkinliğin sonunda müze eğitimcisi katılımcılardan “Katılım Onay Formu”nu (Ek-3) doldurmalarını ister.
 - Sonrasında katılımcılara “İsimlik”ler (Ek-4.1) ve “Katılımcı Çantası” (Ek-5) dağıtılır.

▪ Arabul Etkinliği ve Katılımcılara Serbest Zaman (35 dakika)

Binanın içine girdikten sonra katılımcılara müze eğitimsi tarafından iç mekândaki detayların küçük bir bölümünün yer aldığı arabul kâğıtları (Ek-10) dağıtılır. Katılımcılara serbest zaman etkinliği için aşağıdaki yönerge verilir;

- Verilen arabul kâğıdındaki detayın bina içindeki yerini bulunuz.
- Arabul kâğıdındaki detay bulurken, diğer mimari detaylar da inceleyip, çizim yaparak veya fotoğraf çekerek kayıt altına alınız.

İnceleme esnasında tespit edilen mimari detaylar ve desenler müze sonrası yapılacak etkinliğin gerçekleştirilmesine yardımcı olacaktır.

- 20 dakika sonra araştırmanızı tamamlayıp, buluşma noktası olan “Genel Kurul Salonu” na geliniz.

Genel Kurul Salonu’nda buluşulduğunda katılımcılar ile mekân incelenir, detaylar üzerine konuşulur. Arabul kâğıtlarında bu mekân ile ilgili detaylar varsa ilgili katılımcı veya o kişi bulamadıysa müze eğitimsi detayı gösterir.

Katılımcılar diğer mekânlarda buldukları arabul detaylarını gösterirken, müze eğitimsi katılımcılara müze öncesi e-posta ile gönderilen mekânların mimari kimliği ve tasarımcıları ile ilgili hazırlanmış notlardan (Ek-1.1) kısa bilgiler vermeye devam eder.

▪ Kâtiplik Denemesi (20 dakika)

Müze eğitimsi katılımcılara, Türkiye Büyük Millet Meclisi’nin ilk açıldığı yıllarında meclis tutanaklarının nasıl yazıldığı ve kâtiplerin çalışma düzeni ile ilgili verir. O yıllarda meclis görüşmeleri devam ederken, bir görevli sırasıyla tutanakları yazan kâtiplerin omuzuna dokunarak konuşmaları yazacak kâtibi işaret etmiş olur, omuzuna dokunulduğunda duyduklarını yazan her kâtibin yazdığı tutanaklar, kâtipler odasında birleştirilerek, konuşmaların tam metni ortaya çıkarılmış. Bu işlem başkanlık divanı üyesi bir milletvekilinin gözetiminde yapılmış.

Öğrencilerden benzer bir çalışmayı cep telefonları ile yapmaları istenir.

- On kişilik grup “anlatanlar” ve “yazanlar” diye beşerli iki gruba ayrılır. Gruplama yapılırken müze eğitimcisi öğrencilerden çember şeklinde toplanmalarını ister, çemberin ortasına geçer ve öğrencilere sırasıyla “anlatan” ve “yazan” isimlerini verir.
- Anlatanlar ve yazanlar on dakikanın sonunda yer değiştireceklerdir.
- “Anlatan isimli birinci öğrenci” bina ile ilgili iki ya da üç cümle söylerken, “yazan isimli birinci öğrenci” söylediklerini cep telefonunda not alır.
- “Anlatan birinci öğrencinin” söyleyecekleri bitince “anlatan ikinci öğrencinin” omzuna dokunur, o öğrenci de bilgi vermeye devam eder. Bu esnada “yazan birinci öğrenci” nin omuzuna dokunmasıyla sıra “yazan ikinci öğrenci” ye geçmiştir. Anlatan beş öğrencinin anlattıkları tamamlanınca, yazan öğrenciler ile yer değiştirirler.
- Öğrenciler farklı bilgiler aktarmaya çalışarak benzer şekilde ikinci kısmı da tamamlarlar.
- Tüm öğrencilerin sırasıyla anlatma ve yazmaları tamamlandığında, yazılan cümleler sırasıyla müze eğitimcisinin telefonuna gönderilir.
- Müze eğitimcisi de mesajları birleştirir ve metnin tamamını öğrenciler ile paylaşır.

4. MÜZE SONRASI ETKİNLİKLER:

- Mekânda etkinlikler tamamlandıktan sonra müze eğitimcisi katılımcılara katılım belgelerini (Ek-8.1) dağıtır ve müze sonrasında yapılması istenilen çalışmalar hakkında bilgi verir.
- Katılımcılardan etkinlik sonrasında Cumhuriyet Müzesi ile ilgili 3 adet kart tasarlayıp, bu kartları kayıt esnasında bildirilen takvime uygun olarak, müze eğitimcisine teslim etmeleri istenir. Çalışmada binanın eski fotoğrafları, müze gezisinde tespit edilen detaylar ve her türlü ilgili malzeme kullanılabilir. Teknik serbesttir. Serbest el veya bilgisayarda tasarım yapılabilir, fotoğraf ve grafik tasarım, serbest el tekniklerinin birlikte kullanıldığı kolaj vb. tasarımlar yapılabilir.

-
- Çalışmalar tamamlandığında dijital kopyaları alınıp, bu müze eğitimi paketi için oluşturulan internet sayfasında gerçekleştirilecek sanal sergilere dâhil edilmek üzere arşivlenir.
 - Katılımcılardan çalışma sonrasında “Son Değerlendirme Formu”nun (Ek-7) da doldurularak e-posta ile gönderilmesi istenir.

5. EKLER:

EK-1.1	Modül Teknik Bilgi Formu
EK-2	Tanışma ve Isınma Etkinlikleri
EK-3	Katılımcı Onay Formu
EK-4.1	İsimlik
EK-5	Katılımcı Çantası
EK-6	Ön Değerlendirme Formu
EK-7	Son Değerlendirme Formu
EK-8.1	Katılım Belgesi
EK-9	Dilekçe Örneği (etkinlik yapılacak mekânlardan izin alması gerektiği durumlar için)
EK-10	Arabul Kâğıtları

Görsel-1
Cumhuriyet Müzesi (2018)

II. MECLİS BİNASI CUMHURİYET MÜZESİ

İLK KULLANIM:

TBMM Binası

BUGÜNKÜ İŞLEV:

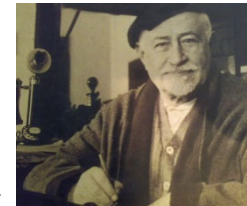
Cumhuriyet Müzesi

YAPIM YILI:

1923-1924

TASARIM:

Vedat TEK

Görsel-1.1
Vedat TEK

MİMARİ KİMLİK

1923 yılında mimar Vedat Tek (1873-1942) tarafından Cumhuriyet Halk Fırkası Mahfeli olarak tasarlanan ve inşa edilen bu bina işlevi değiştirilerek meclis olarak kullanılmıştır.

Türkiye Büyük Millet Meclisi binasının yetersiz olması ve gelişen Cumhuriyet Türkiye'si meclisinin ihtiyaçlarını karşılayamaması nedeni ile bina bir takım değişiklikler geçirmiş, sonra da II. Türkiye Büyük Millet Meclisi olarak 18 Ekim 1924 tarihinde hizmete açılmıştır. Türkiye Büyük Millet Meclisi binası işlevini 27 Mayıs 1960 tarihine kadar 36 yıllık bir dönem boyunca sürdürmüştür. 1961 yılında meclisin yeni yapılan modern binasına taşınması üzerine bu bina Merkezi Antlaşma Teşkilatı'na (CENTO) tahsis edilmiştir. 1961-1979 yılları arasında CENTO Genel Merkezi olarak kullanılan bu bina CENTO'nun kaldırılması ile aynı yıl Kültür Bakanlığı'na devredilmiştir. Bu binanın ön kısmının Cumhuriyet Müzesi olarak düzenlenmesi, arka kısmının ise Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü'nün hizmet binası olarak kullanılması kararlaştırılmıştır.

Bodrum üzerine iki katlı olan bu yapının iç bölümleri, iki kat boyunca yükselen ortadaki meclis salonunun üç kenarına dizilmişlerdir. Girişten sonra enine uzanan, iki ucunda merdivenlerin yer aldığı geniş geçit, Selçuklu ve Osmanlı bezeme motiflerinin yer aldığı bir tavanla örtülmüştür. Benzer bir biçimde ele alınmış yerlerden birisi de büyük salondur. Yer yer localarla değerlendirilen bu salonun özellikle yıldız motiflerini içeren ahşap tavanı, sonradan düzenlenen taç kapı ve bazı noktalar dışında kemerler, saçaklar, yer yer çinilerin yer aldığı bölümler ile bu dönemin mimari özelliklerini yansıtmaktadır.²

Meclis Binası içinde yer alan odalar bağımsız değildir. Odaları ayıran ara duvarlara yerleştirilen kapılarla odaların birbirine bağlantılı olması sağlanmıştır. Genel Kurul Salonu çevresinde bulunan giriş kat odaları ve üst kata kümelenmiş odaların genelinde bu tarz uygulanmıştır. Bu uygulama mimarın bina içinde kolektif çalışma anlayışını öngörmesini ve koordinasyona fiziksel kolaylık sağlama amacının olduğunu düşündürmektedir.

Binanın güneydoğu cephesinde yer alan taç kapıdan girilen antrenin iki yanına simetrik düzende üçerden altı tane oda yerleştirilmiştir. Meclis olarak kullanıldığı dönemde girişin solunda sırasıyla, vestiyer odası, eğitim ve sayıştay komisyonu odası, iktisat ve ziraat komisyonu odaları bulunmaktaydı. Odaların kapılarının açıldığı zemini mermer kaplı, geniş koridorun sınırını karşıdaki Genel Kurul Salonu'nun duvarı belirlemektedir. Koridoru, bir kat yüksekliğinde işlemez ve sade ahşap tavan kapatmaktadır. Giriş kattan üst kata ulaşımı sağlayan bina yan duvarlarına bitişik karşılıklı iki ahşap merdiven bulunmaktadır.

Üst kat odalar, makam odaları olarak kullanılmıştır. Bu odaların tavanlarına bez gerilerek yapılan kalem işi süslemeler, taşıdığı statülere nitelik katmıştır. Ayrıca; koridor tavanına süsleme yapılması ile ayrıcalıklı kısım olduğu vurgulanmıştır. Her odanın tavan bezemesinde, Türk el sanatı kalem işi ile geleneksel motiflerin kullanıldığı birbirinden bağımsız desen ve kompozisyon özellikleri görülmektedir.³

TASARIMCI

VEDAT TEK³

Osmanlı vezirlerinden ve Bağdat valilerinden Giritli Sırrı Paşa ile şair ve besteci Leyla Hanım'ın çocukları olan Vedat Tek 1873 yılında İstanbul'da doğdu. Mimarlık eğitimini Fransa'da aldıktan sonra Türkiye'ye dönen Tek önce bir yazıhane açmış, serbest mimarlığı sürdürürken İstanbul Şehremaneti (İstanbul Belediyesi) mimarlığına getirilmiştir. Sanayi Nefise Mektebi'nde (Güzel Sanatlar Akademisi) mimarlık tarihi dersleri vermiştir. Tasarladığı Kastamonu Hükümet Konağı binası "Ulusal Mimari" olarak adlandırılan üslubun özelliklerini yansıtan ilk yapısıdır.

Cumhuriyetin ilanından sonra Ankara'ya çağrılan Vedat Tek önce Atatürk için Gazi Köşkü'nü düzenlemiştir. Cumhuriyet Halk Fırkası Mahfeli'ni inşa etmeye başlamış, bu yapı daha sonra işlev değişikliği ile İkinci Türkiye Büyük Millet Meclisi olarak düzenlenmiş ve inşası tamamlanmıştır. Sıhhiye Vekaleti için Ankara Palas planlarını hazırlarken bu işin mimar Kemalettin'e devredilmesi ile Ankara'dan ayrılmıştır. 1925'te Sanayi-i Nefise Mektebi'ndeki ilk Türk öğretim görevlisi olmuş; bir yandan da Yüksek Mühendis Mektebi'nde ders vermiştir. 1930'larda çoğu Nişantaşı'nda olmak üzere pek çok apartman yapmıştır.

Vedat Tek her ne kadar modern akımların dışında kalmışsa da değişimi kendi çerçevesinde değerlendirmiştir. Biçimde işlevciliği savunmuş, yapıdaki dışavurumculuğun ancak barındırılan eylem ve iç tasarımın doğal bir sonucu olabileceğini belirlemiştir. I. Ulusal Mimarlık akımının önemli temsilcisi olan Tek, bilim yaşamı boyunca biçimsel yaklaşımlarla ulusal mimarinin yaygınlaşmasına ve Osmanlı-Türk sanatlarının sürdürülmesine çalışmıştır. Mimar Vedat Tek 1942 yılında İstanbul'da vefat etmiştir.

2 Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı. Ankara - II. Türkiye Büyük Millet Meclisi Cumhuriyet Müzesi
<http://www.kultur.gov.tr/TR-96355/ankara---ii-turkiye-buyuk-millet-meclisi-cumhuriyet-muz-.html> adresinden 10.04.2018 tarihinde erişilmiştir.

3 Ortaakarsu, Y., Aytaç, A. ve Yılmaz, E. (Yay. haz) (2014). Kültür ve Turizm Bakanlığı Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü Cumhuriyet Müzesi, 1.baskı, Ankara: T.C.Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları

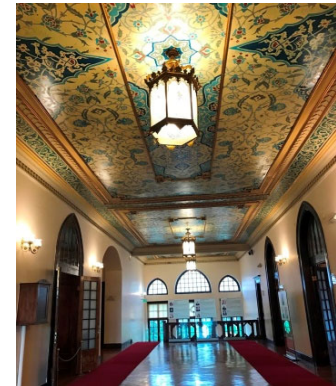
FOTOĞRAFLAR

Görsel-1 II.Meclis (1954)

Görsel-1.2 Genel Kurul Salonu (1925)

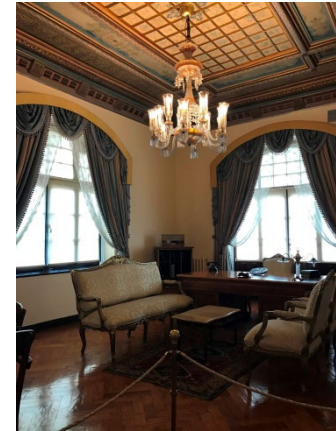
Görsel-1.3 İkinci kat koridor (2018)

Görsel-1.4 II.Meclis (Cumhuriyet Müzesi, 2018)

Görsel-1.5 Genel Kurul Salonu (2018)

Görsel-1.6 Başbakanlık Ç.O. (2018)

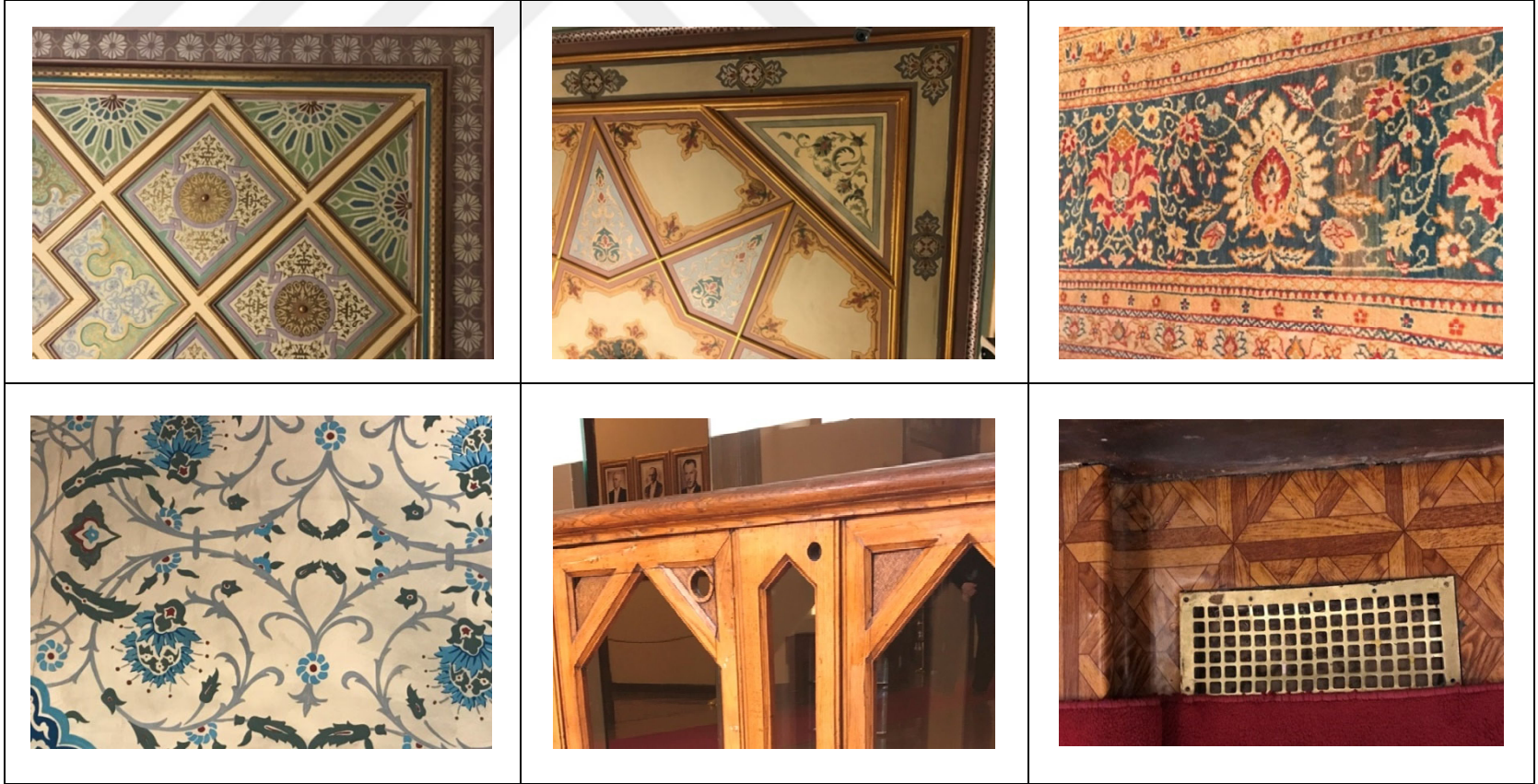
EK- 4.1 İsimlik

EK- 8.1 Katılım Belgesi

	KATILIM BELGESİ
	Sayın, “Genç Cumhuriyetin Mimari İzlerinin Peşinde” adlı müze eğitiminin “II. Meclis Binası”nda gerçekleştirilen etkinliklerine katılımınız için teşekkür eder, başarılar dileriz. (imza)(isim) Müze Eğitimsi .../.../..... (tarih)

EK-10 Arabul Kağıtları

Görsel-2
Sümerbank Binası (1940)

SÜMERBANK GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

İLK KULLANIM:
Sümerbank Genel Müdürlüğü

BUGÜNKÜ İŞLEV:
Sosyal Bilimler Üniversitesi

YAPIM YILI:
1937-1938

TASARIM:
Martin ELSAESSER

Görsel-2.1
Martin ELSAESSER

6. ETKİNLİĞE DAİR

SÜRE : 100 dakika

KATILIMCILAR : Mimarlık 1. Sınıf Öğrencileri

KATILIMCI SAYISI : 10 Öğrenci

KAZANIMLAR :

- Tarihi kent meydanındaki bina etkinlikler öncesi çevresi ile birlikte incelendiğinde; katılımcılara meydan-çevre yapılar ile ilişkisi, meydan-anıt ilişkisi, kamusal alan kullanımı kavramlarını gözlemlene imkânı sunar.
- Yamuk bir arsada inşa edilmiş olan yapı, katılımcılara arsa şekli-bina formu ilişkisini, iki bloklu yapının blok kütlelerinin birbiri ve çevre ile ilişkisini inceleme olanağı tanır.
- Katılımcılar dıştan binanın çatı, saçak, ana giriş saçağı, pencere, güneş kırıcı gibi yapı elemanlarının formlarını ve bu formların birbiri ile ilişkilerini incelerken, form, simetri, mimari üslup kavramlarını irdelemiş olurlar.
- Katılımcılar binanın iç mekânlarında yapılan incelemelerde dairesel formların hâkim olduğu giriş bloğunda görkemli merdiven çekirdeği, çatı pencereleri ve giriş holünün detaylarını inceleyerek geometrik formların yerinde kullanımıyla yaratılan atmosferi deneyimlemiş olurlar.
- Katılımcılar farklı bir işleve göre yeniden düzenlenmiş yapıda, düzenleme kriterlerini, yeni mekânları incelemiş, işlev-mekân ilişkisini yerinde görmüş olurlar.
- Katılımcılar, binanın inşa edildiği yıllardaki yapı malzemelerini ve kullanım tekniklerini yerinde görmüş olurlar. Örneğin; Ankara taşı cephe kaplaması, mermer görünümlü iç sıva, özel üretim fayanslar gibi.
- Yapılan etkinlikler katılımcılara binayı mimari biçim, mekân ilişkileri ve ölçek kavramlarıyla, yapısal, çevresel ve sanatsal yönleri ile tanıma imkânı tanır.

ARAÇ VE GEREÇ :

- Katılımcılara verilmek üzere hazırlanmış bez çanta (Ek-5)
Çanta içinde çizim yapmaya ve not almaya elverişli A4 defter, kurşunkalem, kalemtıraş, silgi yer almaktadır.
- İsimlik (Ek-4.2)
- 50*70cm beyaz karton
- Sümerbank kumaş desenleri içeren kronolojik bir doküman (Ek-10)

7. MÜZE ÖNCESİ ETKİNLİKLER

- Eğitime internet üzerinden kayıt olunur.
- Mekânların mimari kimliği ve tasarımcıları ile ilgili bilgileri içeren Modül Teknik Bilgi Formu (Ek-1.2) kayıttan sonra e-posta ile katılımcılara gönderilir
- Etkinlik öncesi katılımcılara kısa sorulardan oluşan Ön Değerlendirme Formu (Ek-6) gönderilir. Etkinliğe gelirken bu formu doldurup beraberlerinde getirmeleri istenir.

8. MÜZEDE ETKİNLİKLER

▪ Tanışma / Isınma (15 dakika)

- Katılımcılar binaya giriş yaptıktan sonra giriş holünde tanışma/ısınma oyunu oynanır. (Ek-2).
- Katılımcılar ilk defa bir araya gelmiş ise ısınma etkinliği aynı zamanda tanışma şeklinde gerçekleştirilir.
- Katılımcılar diğer mekânlardaki eğitimlerden birinde yakın zamanda tanışmışlarsa, müze eğitmeni mekânda bu defa çalışmaya başlamadan önce ısınma oyunlarından seçerek, 10 dakika kadar katılımcılarla birlikte oynar.
- Bu etkinliğin sonunda müze eğitmeni katılımcılardan “Katılım Onay Formu”nu (Ek-3) doldurmalarını ister.

- Sonrasında katılımcılara “İsimlik”ler (Ek-4.2) ve “Katılımcı Çantası” (Ek-5) dağıtılır.

▪ Dairesel Formların Binadaki Etkisi (15 dakika)

- Binanın tamamı gezilmeden önce iki katlı bloğun giriş holünde müze eğitmeni ve katılımcılar, mekânın tasarımında kullanılan daireseel formların (daire, elips, yay, v.s.) insanlar üzerindeki etkisi üzerine sohbet ederler.
- Bu blokta giriş holü, merdivenler, tavan örtüsü ve bir kısım detaylar daireseel formlardadır. Her katılımcı bu konuda fikrini söyler ve müze eğitmeni not alır.
- Binada diğerk bloklarda da daireseel formlu yapı elemanları ve detaylar mevcuttur. Müze eğitmeni katılımcılardan gezinin devamında gördükleri daireseel formlu yapı elemanlarını ve detayları tespit edip, not almalarını ister.

▪ Binanın Tamamını Keşif (30 dakika)

- Müze eğitmenisinin rehberliğinde binanın tamamı gezilir.
- Bu gezi esnasında katılımcılar aynı zamanda binanın detaylarını da inceleyerek özellikle daireseel formlar ve bu formlarla ilişkilendirilen diğerk form ve detaylar ile ilgili notlar alırlar.

▪ Poster Hazırlıyoruz (30 dakika)

- Keşif gezisi tamamlandığında katılımcılar “masada çalışma imkânı olan mekânlardan birinde beşer kişilik iki gruba ayrılır.
- İki gruba birer 50*70cm beyaz karton dağıtılır.
- Grup elemanları tespit ettikleri detayları kullanarak, yazılarla birleştirerek binayı tanıtan bir poster hazırlarlar.
- Posterin binayı en iyi şekilde ifade edebilecek bir de “ismi” olmalıdır.

▪ **Sümerbank Kumaşlarında Moda Tarihinin İzleri (10 dakika)**

- Öğrencilere Sümerbank fabrikalarında üretilen kumaş desenlerinden örnekler içeren kronolojik bir doküman (Ek-10) dağıtılır. 1950'ler, 1960'lar, 1970'ler, 1980'ler, 1990'lara ait desenler incelenir. Katılımcılar ve müze eğitimcisi bu desenleri yorumlar sohbet ederler.

9. MÜZE SONRASI ETKİNLİKLER:

- Mekânda etkinlikler tamamlandıktan sonra müze eğitimcisi katılımcılara katılım belgelerini (Ek-8.2) dağıtır ve müze sonrasında yapılması istenilen çalışmalar hakkında bilgi verir.
- Katılımcılara dağıtılan Sümerbank'ın kumaş desenlerinden on yıllık periyotlarda örneklerin yer aldığı dokümanda en son 1990'larda tasarlanmış desenler yer almaktadır. Katılımcılardan günümüz için kumaş desenleri (üç farklı desen) tasarlayıp, kayıt esnasında bildirilen takvime uygun olarak, müze eğitimcisine teslim etmeleri istenir. Teknik serbesttir. Serbest el veya bilgisayarda tasarım yapılabilir.
- Çalışmalar tamamlandığında dijital kopyaları alınıp, bu müze eğitimi paketi için oluşturulan internet sayfasında gerçekleştirilecek sanal sergilere dâhil edilmek üzere arşivlenir.
- Katılımcılardan çalışma sonrasında "Son Değerlendirme Formu"nun (Ek-7) da doldurularak e-posta ile gönderilmesi istenir.

10. EKLER:

EK-1.2	Modül Teknik Bilgi Formu	EK-2 Tanışma ve Isınma Etkinlikleri
EK-3	Katılımcı Onay Formu	
EK-4.2	İsimlik	
EK-5	Katılımcı Çantası	
EK-6	Ön Değerlendirme Formu	
EK-7	Son Değerlendirme Formu	
EK-8.2	Katılım Belgesi	
EK-9	Dilekçe Örneği (etkinlik yapılacak mekânlardan izin alması gerektiği durumlar için)	
EK-10	Sümerbank kumaş desenleri- kronolojik doküman	

Görsel-2
Sümerbank Binası (1940)

SÜMERBANK GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

İLK KULLANIM:
Sümerbank Genel Müdürlüğü

BUGÜNKÜ İŞLEV:
Sosyal Bilimler Üniversitesi

YAPIM YILI:
1937-1938

TASARIM:
Martin ELSAESSER

Görsel-2.1
Martin ELSAESSER

MİMARİ KİMLİK⁴

Uluslararası mimarlık ilkeleriyle yapılan bu bina 1936 yılında ihaleye çıkartılmıştır. Aynı yılın Arkitekt dergisinde “Sümerbank Proje Müsabakası” yazısı altında, yarışmaya birçok önemli Türk ve bazı yabancı mimarların katıldığı, birinci gelen tasarımın Seyfi Arkan’ın olduğu görülür; fakat yapı, sonradan yarışmaya katılanlar arasında adı geçmeyen Martin Elsaesser tarafından tasarlanmıştır.

Bina trapez biçiminde bir yapı adası üzerinde, eliptik giriş holüne göre simetrik olarak planlanmıştır. Arkaya doğru genişleyerek açılan planda, öndeki Sümerbank satış mağazası ve banka kısmı alçaktır. Dışbükey saçağı kütlesinin hafif içbükey formuyla karşıtlık yapmaktadır. Yuvarlatılmış köşeleri, merdiveni ve pirinçten sütunlarıyla ana giriş burada ve simetri aksı üzerindedir. Uluslararası yaklaşımın yanı sıra, alçak bloğun ahşap kirişlemeli geniş saçakları sonraki yılların II. Ulusal Mimarlık Akımı yapılarındakini anımsatmaktadır. Arkada genişleyen bölüm, zemin üzerine beş büro katından ve dikey yönde üç bölümden oluşan yüksek bir bloktur ve alçak kısımdan oldukça farklıdır. Üst katı önceleri mantar başlıklı sütunların taşıdığı, üzerinde üç büyük dairesel deliği olan örtüsüyle yarı açık bir teras durumundaydı; bugün ise kapalıdır. Tek, üçlü ve dörtlü olarak yerleştirilen pencerelerin ortasındaki gölgelikler yüzeylerde gölge-ışık etkileri yaratmaktadır. Betonarme iskelet sisteminin uygulandığı yapının öndeki alçak kütlesi dıştan Ankara taşıya kaplanmıştır.

TASARIMCI

MARTIN ELSAESSER⁴

Martin Elsaesser, 28 Mayıs 1884’te Tübingen, Almanya’da doğdu. 1901 ile 1906 yılları arasında, Stuttgart Teknik Yüksekokuluna Theodor Fischer’in yanına geçiş yapmadan önce, Münih Teknik Yüksekokulunda Friedrich von Thiersch’in yanında eğitim aldı. 1905’de Baden-Baden Protestan Cemaat ödülünü kazandıktan sonra serbest olarak çalışmaya başladı. 1906 ile 1908 yılları arasında Theodor Fischer’in asistanı olarak Münih’te ve 1911 ile 1913 yılları arasında onun öğrencisi Paul Bonatz’ın yanında, Stuttgart Teknik Yüksekokulunda çalıştı. Nihayet 1912 yılında Stuttgart Teknik Yüksekokulunda tasarım, Orta Çağ yapı sanatı ve yapı biçimleri teorisi alanlarında profesörlük yaptı. Köln Belediye Başkanı Konrad Adenauer tarafından, daha sonra Kölner Werkschulen adını alan Köln Uygulamalı Sanat Okuluna yönetici olarak atanan Elsaesser, 1920 yılında bu kürsüden ayrıldı. Beş yıl sonra Frankfurt am Main İmar Müdürlüğü yöneticiliğine getirildi ve bu görevde 1932 yılına kadar kaldı. Ardından Münih ve Berlin’de serbest mimar olarak çalıştı. Nasyonal Sosyalizm sırasında iş alamadığı için Ankara’daki Sümerbank’ın dışında yalnızca az sayıda proje gerçekleştirebildi ve Berlin’de münzevi bir hayat yaşadı. Martin Elsaesser 5 Ağustos 1957’de Almanya’da vefat etti.

Ankara’daki Eserleri: Cebeci Mezarlığı, 1935–38, Sümerbank, 1937/38

4 Franck, A.O., Cengizkan, A., Doğramacı, B., Kreiser, K. ve Tekeli, İ. (Yay. haz.). Bir Başkentin Oluşumu, 1.baskı, Ankara: Goethe Enstitüsü Yayınları

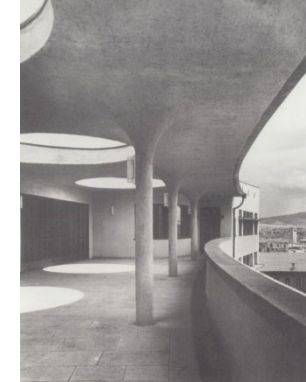
FOTOĞRAFLAR

Görsel-2 Sümerbank Genel Müdürlüğü (1940)

Görsel-2.2 Giriş Holü (1995)

Görsel-2.3 Teras (1938)

Görsel-2.4 Sümer Holding (2015)

Görsel-2.5 Giriş Holü (2000ler)

Görsel-2.6 Giriş saçağı (2000ler)

EK- 4.2 İsimlik

EK- 8.2 Katılım Belgesi

GENÇ CUMHURİYETİN
MİMARİ İZLERİNİN PEŞİNDE

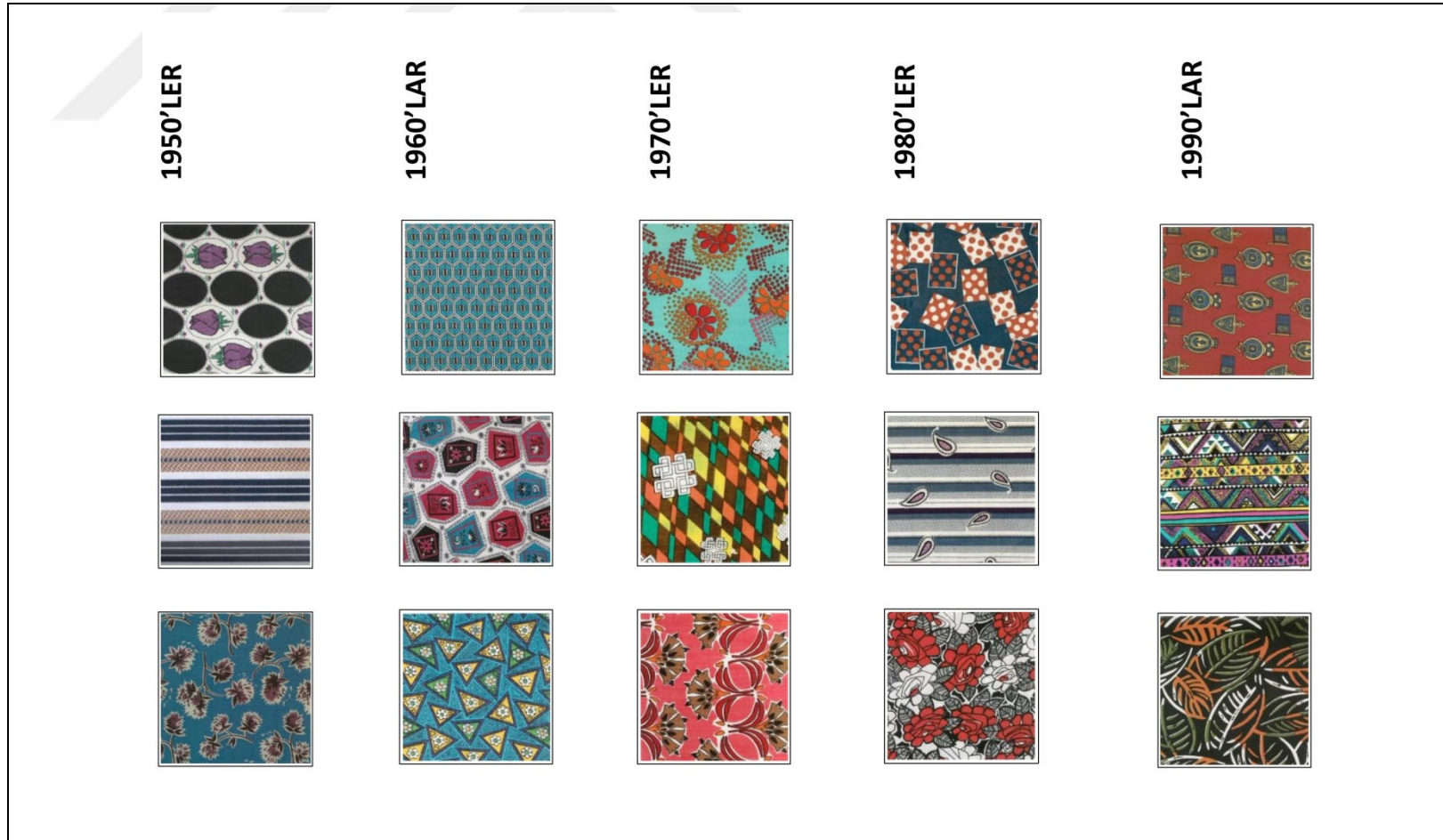
KATILIM BELGESİ

Sayın,

“Genç Cumhuriyetin Mimari İzlerinin Peşinde” adlı müze eğitiminin “Sümerbank Binası”nda gerçekleştirilen etkinliklerine katılımınız için teşekkür eder, başarılar dileriz.

.....(imza)
.....(isim)
Müze Eğitimsi
...../...../..... (tarih)

EK-10 Sümerbank Kumaş Desenleri¹³ – Kronolojik Doküman

13 Bulgan, E.Y., Adanır, Ö.E., Er, H.D. (2015). Türkiye Baskı Desenleri Tarihi: Sümerbank Örneği 1956-2001, 1. basım, İzmir Ekonomi Üniversitesi Yayını

SERGİ EVİ OPERA BİNASI

İLK KULLANIM:

Sergi Evi

BUGÜNKÜ İŞLEV:

Opera Binası

YAPIM YILLARI:

1933-1934

1947-1948

TASARIM:

Şevki BALMUMCU / Paul BONATZ

Görsel-3.1
Şevki BALMUMCU

Görsel-3
Sergi Evi (1935)

Görsel-3.2
Paul BONATZ

11. ETKİNLİĞE DAİR

SÜRE : 90 dakika

KATILIMCILAR : Mimarlık 1. Sınıf Öğrencileri

KATILIMCI SAYISI : 10 Öğrenci

KAZANIMLAR :

- Katılımcılar modern üslupta Sergi Evi olarak tasarlanan binanın tasarım kriterleri ile ilgili bilgi alıp, o dönemdeki fotoğraflarını inceledikten sonra, ulusal üslupla Opera Binası'na dönüştürülmüş durumunu da yerinde inceleyerek bu iki üslup arasındaki farkları gözlemleme imkânına sahip olurlar.
- Katılımcılar binayı dıştan kütle olarak incelerken, formların kütle bütününde birbiri ile bağlantısını ve yatay-düşey, kübik-dairesel-kavisli formların kendi içinde birbiri ile ilişkisini kavrarlar.
- Binanın iç mekânlarında yapılan incelemelerle bir gösteri salonunun ihtiyaç programı ve mekân kullanımları, seyircilerin kullandığı mekânların yanı sıra, sahne arkası ve atölyelerin de incelenebilmesi ile üç boyutlu olarak kavranmış olur.
- Yapılan etkinlikler katılımcılara binayı mimari biçim, mekân ilişkileri ve ölçek kavramlarıyla, yapısal, çevresel ve sanatsal yönleri ile tanıma imkânı tanır.

ARAÇ VE GEREÇ :

- Katılımcılara verilmek üzere hazırlanmış bez çanta (Ek-5)
Çanta içinde çizim yapmaya ve not almaya elverişli A4 defter, kurşunkalem, kalemtıraş, silgi yer almaktadır.
- İsimlik (Ek-4.3)

12. MÜZE ÖNCESİ ETKİNLİKLER

- Eğitime internet üzerinden kayıt olunur.
- Mekânların mimari kimliği ve tasarımcıları ile ilgili bilgileri içeren Modül Teknik Bilgi Formu (Ek-1.3) kayıttan sonra e-posta ile katılımcılara gönderilir
- Etkinlik öncesi katılımcılara kısa sorulardan oluşan Ön Değerlendirme Formu (Ek-6) gönderilir. Etkinliğe gelirken bu formu doldurup beraberlerinde getirmeleri istenir.

13. MÜZEDE ETKİNLİKLER

- **Bahçede Tanışma / Isınma (15 dakika)**
 - Katılımcılar Opera Binası'nın önündeki "Leyla Gencer Heykeli" nin çevresinde toplanarak tanışma / ısınma oyunu oynarlar (Ek-2).
 - Katılımcılar ilk defa bir araya gelmiş ise ısınma etkinliği aynı zamanda tanışma şeklinde gerçekleştirilir.
 - Katılımcılar diğer mekânlardaki eğitimlerden birinde yakın zamanda tanışmışlarsa, müze eğitmeni mekânda bu defa çalışmaya başlamadan önce ısınma oyunlarından seçerek 10 dakika kadar katılımcılarla birlikte oynar.
 - Bu etkinliğin sonunda müze eğitmeni katılımcılardan "Katılım Onay Formu"nu (Ek-3) doldurmalarını ister.
 - Sonrasında katılımcılara "İsimlik"ler (Ek-4.3) ve "Katılımcı Çantası" (Ek-5) dağıtılır.
 - Opera Binası'nın içine girmeden önce bahçedeki diğer bir heykeller "Cüneyt Gökçer Heykeli" ve "Muhsin Ertuğrul Heykeli" görülür.

▪ **Sahne Arkasını Keşif ve Provalar (50 dakika)**

- Katılımcılar ve müze eğitimcisi sanatçı kapısından giriş yaparak, kurumdan teknik bir personel eşliğinde sahne arkasını ve atölyeleri gezerler.
- Katılımcılar ahşap, boya, dekor, aksesuar, kostüm, ayakkabı, şapka, enstrüman bakım v.b. atölyeleri gezerek, sahne ve kostüm tasarımının belirli aşamalarını deneyimlemiş bu faaliyetler için gerekli olan mekanları gözlemlemiş olurlar.
- Etkinliğin tarihi prova günlerine göre ayarlanır.
- Katılımcılar salon bölümüne geçerek opera, bale veya modern dans temsillerinden birinin provasından bir bölüm seyrederek.

▪ **Fuayede Drama (25 dakika)**

- Prova izledikten sonra grup fuayeye geçer. Fuaye, salon, vestiyer, ıslak hacimler, yiyecek-içecek satış birimi, güvenlik, gişe gibi mekânların konumu ve birbiri ile ilişkisi katılımcıların yorumları ile birlikte incelenir, binanın mimari detayları gözlemlenir.
- Müze eğitimcisi katılımcılardan fuayede bir drama çalışması kurgulamalarını ister.
- Katılımcılar bir canlandırma yapacaklardır. İki rolü (binanın iki mimarı Şevki Balmumcu ve Paul Bonatz) müze eğitimcisi önerir. Katılımcılar binanın öyküsü ile ilgili edindikleri bilgilere göre diğer rollere de kendileri karar verirler.
- Katılımcılar binanın yapım öyküsü, fonksiyonunun değişmesi, şimdiki kullanımı veya benzer başka konulara gönderme yaparak on dakikalık bir canlandırma gerçekleştirirler.
- Müze eğitimcisi bu eğitimler için oluşturulan internet sayfasında yayınlamak üzere canlandırmayı videoya alır.

14. MÜZE SONRASI ETKİNLİKLER:

- Mekânda etkinlikler tamamlandıktan sonra müze eğitimcisi katılımcılara katılım belgelerini (Ek-8.3) dağıtır ve müze sonrasında yapılması istenilen çalışmalar hakkında bilgi verir.
- Katılımcılardan provası izlenilen temsil için bir veya birkaç sahne tasarını yapmaları ve bu çalışmaları kayıt esnasında bildirilen takvime uygun olarak, müze eğitimcisine teslim etmeleri istenir. Katılımcılar isterlerse sahne tasarımlarını aksesuar tasarımlarıyla da renklendirebilirler. Teknik serbesttir. Serbest el veya bilgisayarda tasarım yapılabilir.
- Çalışmalar tamamlandığında dijital kopyaları alınıp, bu müze eğitimi paketi için oluşturulan internet sayfasında gerçekleştirilecek sanal sergilere dâhil edilmek üzere arşivlenir.
- Katılımcılardan çalışma sonrasında “Son Değerlendirme Formu”nun (Ek-7) da doldurularak e-posta ile gönderilmesi istenir.

15. EKLER:

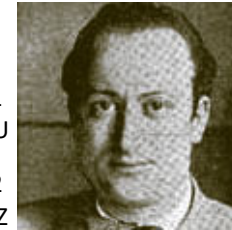
EK-1.3	Modül Teknik Bilgi Formu
EK-2	Tanışma ve Isınma Etkinlikleri
EK-3	Katılımcı Onay Formu
EK-4.3	İsimlik
EK-5	Katılımcı Çantası
EK-6	Ön Değerlendirme Formu
EK-7	Son Değerlendirme Formu
EK-8.3	Katılım Belgesi
EK-9	Dilekçe Örneği (etkinlik yapılacak mekânlardan izin alması gerektiği durumlar için)

Görsel-3
Sergi Evi (1935)

Görsel-3.1
Şevki BALMUMCU

Görsel-3.2
Paul BONATZ

SERGİ EVİ OPERA BİNASI

İLK KULLANIM:

Sergi Evi

BUGÜNKÜ İŞLEV:

Opera Binası

YAPIM YILLARI:

1933-1934

1947-1948

TASARIM:

Şevki BALMUMCU / Paul BONATZ

MİMARİ KİMLİK

Genç mimar Şevki Balmumcu'nun tasarımının Millî İktisat ve Tasarruf Cemiyeti'nin düzenlediği uluslararası bir yarışmada birinciliği alması, Türk mimarlarının geleceği açısından ümit verici bir gelişme olmuştur. Sergi Evi binasının modern mimari üslupta olması talebi yapıyı gerçekleştirmek üzere açılan yarışmanın şartnamesinde özellikle belirtilmiştir. Yapının kaç kattan oluşacağı ve bunların metrekareleri, yapıda yer alacak işlevler, işlevlerin hangi katlara yerleştirileceği, ana cephelerin hangileri olacağı, bu yapının inşası için harcanacak para, istenilen çizimler ve ödüller ve bunun gibi detaylar hakkında bilgi veren yarışma şartnamesinde çok açık bir şekilde yapının üslubunun modern, strüktürünün de betonarme olması istenmiştir. Kazanan projenin sahip olması beklenen bu modern üslubun 20. Yüzyılın başlarının mimarlık ortamındaki uluslararası anlamı; bezemelerden arınmış, yalınlık ve işlevsellik olarak kısaca tanımlanabilir. Sergi Evi'nin iç ve dış tasarımında süsleme, bezeme kullanılmamıştır. Yapının uzun kütlesi Atatürk Bulvarı'na paralel olarak yerleştirilmiştir. Yatay ve dikey kütle ve çizgilerin dengelendiği kompozisyonda, iki dar kenarı yuvarlatılmış, alt ve üst sıra şerit pencereleri ile yatay etkisi daha da artırılmış ana kütle, girişin üstündeki yükseltilmiş üç dikey tesisat kütlesi ve kule ile asimetrik bir denge içindedir. İç düzende döşeme farklılıkları ve asma katlar yapılmıştır. Sergi alanı tüm kütleyi çevreleyen şerit pencerelerden ve üstten ışık almaktadır. Geometrik yalınlık ve pürist yaklaşım, yapının içte ve dışta kütle düzeni ve ayrıntılarında ilk göze çarpan özelliğidir. Işıklandırma için alt yüzü cam olan giriş saçağının yuvarlatılmış köşesi ile uzun yatay kütlesi, ana kütle ve girişin köşelerinin yuvarlatılması, kütlelerin üstte bitimini belirleyen bordürler dönemin özelliklerini yansıtmaktadır. Dış kaplama ön cephede Ankara taşı renginde suni taş, geri kalan yüzeylerde fildişi renginde sıvadır.

Yarışma şartnamesinde "Bina modern mimari tarzında olacaktır" koşulu, yalnız başkentin değil tüm Türkiye'nin en iyi birkaç modern yapısından biri olan bu binada yerine getirilmiştir. Yapı, 1934 yılında Cumhuriyetin 11. Yıldönümünde 116 firmanın katıldığı yerli malları sergisiyle açılmıştır. Türkiye'nin mimarlık ortamında büyük bir başarı olarak yerini alan ve dönemin modernleşme hareketinin temsilcisi sayılan Sergi Evi binası 1930'lar boyunca ve 1940'ların ilk yarısında ulusal ve uluslararası birçok sergiye ev sahipliği yaptıktan sonra Milli Eğitim Bakanlığının kararıyla 1946 yılında Tiyatro ve Opera Sahnesine dönüştürülmüştür. Bu dönüşümün gerekçesi, Ankara'nın tiyatro salonuna olan ihtiyacı olarak açıklanmaktadır. Başkentte o dönemde temsiller için Halkevi'ne ait salon kullanılmakta, bu küçük sahnede sanat temsilleri için gereken mekân ihtiyacına cevap verememektedir. Yapının tadilat, yani dönüşüm projesinin tasarlanması görevi, Alman Mimar Paul Bonatz'a verilmiştir⁵.

II. Ulusal Mimarlık Döneminin ilkelerine uygun olarak dönüştürülen binanın giriş, seyirci salonu ve sahne olmak üzere başlıca üç yapıdan oluşan ana yapı kütlesi; caddeye bakan cephesindeki revakla bütünlüğe kavuşturulmuştur. Temiz bir işçilik ve tamamen yerli malzeme ile gerçekleştirilen Opera binasının içinde, çoğunlukla geleneksel Türk konut mimarlığının başarılı yorumlarıyla karşılaşılır. Bunların başında, fuayenin asma katındaki alçı şebekeli, vitraylı pencereler ile fuayede ve seyirci salonundaki ahşaptan yapılmış duvar ve asma tavan uygulaması gelir⁴.

TASARIMCILAR

ŞEVKİ BALMUMCU⁵

Şevki Balmumcu, 1905 İstanbul'da doğdu. 1928 yılında Güzel Sanatlar Akademisi'nden mimarlık diploması aldı. Sergi Evi binası yarışması öncesinde 1930 yılına kadar Yalova Kaplıcası'nın onarım işleri yapan Akay İşletmesi'nde çalışan Balmumcu, 1930-32'de Türk Tayyare Cemiyeti Bursa Sinema ve Tiyatro Binası'nın kontrol mimar vekili olarak görev yaptı. Elazığ Sinema Büro Binası Proje Yarışması'nda birincilik ödülü kazandı. 1930'lu yıllarda çeşitli başka yarışmalarda da ödüller aldı. Yapının Opera Binası'na dönüştürülme projesinin kendisine değil de, yabancı mimarlardan Paul Bonatz'a verilmesi Balmumcu'yu ruhsal bakımdan çok sarsmış, sonraki meslek hayatını olumsuz etkilemiştir. Şevki Balmumcu 1982 yılında vefat etti.

PAUL BONATZ⁴

Paul Bonatz, 6 Aralık 1877'de Almanya'da doğdu. 1896 yılında liseden mezun olduktan sonra, Münih Teknik Üniversitesi'nde önce makine mühendisliği öğrenimine başladı, daha sonra mimarlığa geçiş yaptı. Üniversite öğreniminin hemen ardından Theodor Fischer ile birlikte Münih Şehir Planlama Müdürlüğü'nde çalıştı, 1902 yılında ise Fischer'in asistanı olarak Stuttgart Teknik Yüksekokulu'na geçti. Theodor Fischer, 1908 yılında Münih'e atandığında, Paul Bonatz Stuttgart'taki kürsüsünü devraldı ve bu görevi 1943 yılına kadar sürdürdü. Paul Bonatz, eğitimin yanı sıra, üniversiteden arkadaşı Friedrich Eugen Scholer ile birlikte gerçekleştirdiği özel siparişlerle de ilgilendi. Paul Bonatz'ın ünlü eseri Stuttgart Tren Garı (1911–1928) da bu işbirliğinden doğdu. Nasyonal Sosyalizm zamanında otoyolların yapımının yanı sıra mimar ve mühendislerin eğitimiyle meşgul oldu. 1939 ile 1945 yılları arasında Albert Speer ile birlikte Deniz Kuvvetleri Komutanlığı ve Emniyet Müdürlüğü gibi bazı planlama işleri hazırladı. Ancak 1943 yılında Almanya'yı terk ederek Türkiye'ye yerleşti. Bir yıl önce Atatürk mozolesinin (Anıtkabir) proje seçiminde jüri görevini üstlendiği bu ülkede, Türk Kültür Bakanlığı tarafından danışman olarak atandı. 1946'dan 1955'e kadar profesör olarak İstanbul Teknik Üniversitesi'nde ders verdi. Bu dönemde çeşitli projeler gerçekleştirdi. 20 Aralık 1956'da Stuttgart'da vefat etti.

Ankara'daki Eserleri:

Fen Fakültesi (sadece danışmanlık), 1941–43
Türkiye Şeker Fabrikaları Genel Müdürlüğü , 1946

Gazi Eğitim Enstitüsü, Erkek Teknik Öğretmen Okulu Saraçoğlu Mahallesi , 1944–46
Ankara Devlet Opera Binası , 1946/47

4 Franck, A.O., Cengizkan, A., Doğramacı, B., Kreiser, K. ve Tekeli, İ. (Yay. haz.). Bir Başkentin Oluşumu, 1.baskı, Ankara: Goethe Enstitüsü Yayınları
5 Bölükbaş, E. ve Ünsal, Y. (Yay.haz.), Altan, E. (Ed.), (2009). Bina Kimlikleri Söyleşisi – 5 Sergi Evi-Opera Binası

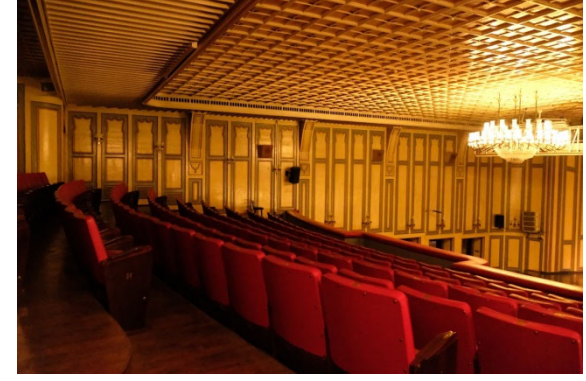
FOTOĞRAFLAR

Görsel-3 Sergi Evi (1935)

Görsel-3.3 Sergi (1935)

Görsel-3.4 Salon (2018)

Görsel-3.5 Opera Binası (2000ler)

Görsel-3.6 Fuaye (2018)

EK- 4.3 İsimlik

EK- 8.3 Katılım Belgesi

KATILIM BELGESİ	
	Sayın,
	“Genç Cumhuriyetin Mimari İzlerinin Peşinde” adlı müze eğitiminin “Opera Binası”nda gerçekleştirilen etkinliklerine katılımınız için teşekkür eder, çalışmalarınızda başarılar dileriz.
	(imza)
	(isim) Müze Eğitimsi .../.../..... (tarih)

GENÇLİK PARKI

Görsel-4
Gençlik Parkı (1953)

İLK KULLANIM:
Kent Parkı
BUGÜNKÜ İŞLEV:
Kent Parkı
YAPIM YILLARI:
1934-1943

TASARIM:
Theodore LEVEAU

Görsel-4.1 Theodore LEVEAU

16. ETKİNLİĞE DAİR

SÜRE : 90 dakika

KATILIMCILAR : Mimarlık 1. Sınıf Öğrencileri

KATILIMCI SAYISI : 10 Öğrenci

KAZANIMLAR :

- Katılımcılar başkentin merkezindeki bu büyük kentsel peyzaj alanını harita eşliğinde gezerek topoğrafya, açık alan kullanımı ve peyzaj düzenlemeleri hakkında fikir sahibi olurlar.
- Katılımcılar etkinlikler sırasında parkın giriş kapılarını ve ana akslarını inceleyerek, kent yaşamı-yeşil alan ilişkisini ve kamusal alanlara yaya-taşıt yaklaşımı temalarını gözlemlerken planlama ve kentsel tasarımla ilgili bilgi birikimi elde etmeye başlarlar. Taşıt ve yaya trafiğinin çok yoğun olduğu bölgede yer alan parkın detaylı olarak incelenmesi, katılımcılara kentin ve kentlilerin nefes alma alanlarını deneyimleme imkânı sunarken, kamusal alanların hangi amaçlarla ve ne büyüklüklerde tasarlanması konularında sorgulama fırsatı sunar.
- Katılımcılar parkta gerçekleştirilen güncel aktivitelerin yanı sıra ticari ve kamusal olarak kullanılan ya da atıl kalan alanları gözlemleyerek, kamusal alan, ticari alan, kullanıcı profili-mekân işlevi ve kullanıcı profili-tasarım üslubu ilişkilerini sorgulama pratiği geliştirirler.
- Yapılan etkinlikler katılımcılara yapıli çevreyi mimari form, kütle-yeşil alan ilişkisi ve ölçek kavramları ile yapısal, çevresel ve sanatsal açıdan tanıma imkânı tanır.

ARAÇ VE GEREÇ :

- Katılımcılara verilmek üzere hazırlanmış bez çanta (Ek-5)
Çanta içinde çizim yapmaya ve not almaya elverişli A4 defter, kurşunkalem, kalemtırış, silgi yer almaktadır.
- İsimlik (Ek-4.4)
- Fotoğraf çekebilmek için, kamera, tablet veya cep telefonu

17. MÜZE ÖNCESİ ETKİNLİKLER

- Eğitime internet üzerinden kayıt olunur.
- Mekânların mimari kimliği ve tasarımcıları ile ilgili bilgileri içeren Modül Teknik Bilgi Formu (Ek-1.4) kayıttan sonra e-posta ile katılımcılara gönderilir
- Etkinlik öncesi katılımcılara kısa sorulardan oluşan Ön Değerlendirme Formu (Ek-6) gönderilir. Etkinliğe gelirken bu formu doldurup beraberlerinde getirmeleri istenir.

18. MÜZEDE ETKİNLİKLER

- **Tanışma / Isınma (15 dakika)**
 - Grup Gençlik Parkı'na Ulus Kapısı'ndan girer.
 - Hemen girişte toplanarak tanışma / ısınma oyunu oynarlar (Ek-2).
 - Katılımcılar ilk defa bir araya gelmiş ise ısınma etkinliği aynı zamanda tanışma şeklinde gerçekleştirilir.
 - Katılımcılar diğer mekânlardaki eğitimlerden birinde yakın zamanda tanışmışlarsa, müze eğitmeni mekânda bu defa çalışmaya başlamadan önce ısınma oyunlarından seçerek 10 dakika kadar katılımcılarla birlikte oynar.
 - Bu etkinliğin sonunda müze eğitmeni katılımcılardan “Katılım Onay Formu”nu (Ek-3) doldurmalarını ister.
 - Sonrasında katılımcılara “İsimlik”ler (Ek-4.4) ve “Katılımcı Çantası” (Ek-5) dağıtılır.

▪ **Vaziyet Planı Eşliğinde Gölün Etrafını Dolanıyoruz (55 dakika)**

- Ulus Kapı Girişi'nde Gençlik Parkı'nın planın yer aldığı panonun önüne geçilir.
- Müze eğitimcisi katılımcılara parka ait benzer bir planın yer aldığı A4 ebadında kağıtlar (Ek-9) dağıtır.
- Katılımcılar Kaskatlı Havuz'un kenarından gölün kenarına kadar birlikte ilerleyecek, orada grup ikiye ayrılacaktır.
- Müze eğitimcisi daire şeklinde sıralanan katılımcılara sıra ile "Gençlik" ve "Park" isimlerini verir ve panodaki büyük plan üzerinden katılımcılara rotalarını gösterir. "Gençlik" ismini alan katılımcılar gölün etrafında sağ taraftan başlayarak, "Park" ismini alan katılımcılar gölün etrafını sol taraftan başlayarak gezecekler, ellerindeki kâğıtlara rotalarını ve gezerken çevrede gördüklerini işaretleyeceklerdir.
- Elli dakika sonra buluşma noktası Nikâh Salonu'nun önündeki köprüdür.
- Bu noktada toplanmanın bir sebebi vardır. Şu anda Nikâh Salonu'nun önündeki köprünün yeni korkulukları köprü ve çevresi ile çok uyumsuz görünmektedir. Müze eğitimcisi katılımcılardan köprünün korkuluklarını incelemelerini ve mekân sonrasında bu köprü için korkuluk tasarımlarının isteneceğini söyler.

▪ **Mış Gibi Yapmak, Yeni Pozlar, Özçekimler (20 dakika)**

- Açıldığı 1943 yılından itibaren uzun yıllar Ankaralılar ve kente gezmeye gelenler için vaz geçilmez bir kamusal alan olan, sosyal yaşantıları şekillendiren Gençlik Parkı aynı zamanda kısıtlı fotoğraf imkânlarının da en popüler mekânıdır. Müze eğitimcisinin beraberinde getirdiği 1943-1980 zaman aralığından fotoğraflar grupla birlikte incelenir.
- Günümüzde fotoğraf çekmek artık çok kolaydır. Gençlik Parkı'nın çok fazla değişime uğramamış mekânlarında (göl kenarındaki masalar, köprüler v.s.) katılımcılar ilk olarak inceledikleri eski fotoğrafların benzerlerini çekmeye çalışırlar.
- İkinci kısımda da bu mekânlarda günümüzde fotoğraf çektiirmek isteseler nasıl poz verir, nasıl kareler yakalamaya çalışırlardı deneme çekimleri yapılır.

19. MÜZE SONRASI ETKİNLİKLER:

- Mekânda etkinlikler tamamlandıktan sonra müze eğitimsi katılımcılara katılım belgelerini (Ek-8.4) dağıtır ve müze sonrasında yapılması istenilen çalışmalar hakkında bilgi verir.
- Gençlik Parkı'nda ilk yapıldığı yıllardan itibaren yapay göl alanının üzerinde köprüler vardır. Şu anda Nikâh Salonu'nun önündeki köprünün yeni korkulukları köprü ve çevresi ile çok uyumsuz görünmektedir. Katılımcı mimarlık öğrencilerinden bu köprü için korkuluk tasarımları ve kayıt esnasında bildirilen takvime uygun olarak, müze eğitimcisine teslim etmeleri istenir. Teknik serbesttir. Serbest el veya bilgisayarda tasarım yapılabilir.
- Çalışmalar tamamlandığında dijital kopyaları alınıp, bu müze eğitimi paketi için oluşturulan internet sayfasında gerçekleştirilecek sanal sergilere dâhil edilmek üzere arşivlenir.
- Katılımcılardan çalışma sonrasında "Son Değerlendirme Formu"nun (Ek-7) da doldurularak e-posta ile gönderilmesi istenir.

20. EKLER:

EK-1.4	Modül Teknik Bilgi Formu
EK-2	Tanışma ve Isınma Etkinlikleri
EK-3	Katılımcı Onay Formu
EK-4.4	İsimlik
EK-5	Katılımcı Çantası
EK-6	Ön Değerlendirme Formu
EK-7	Son Değerlendirme Formu
EK-8.4	Katılım Belgesi
EK-9	Dilekçe Örneği (etkinlik yapılacak mekânlardan izin alması gerektiği durumlar için)
EK-10	Gençlik Parkı'nın Planı

Görsel-4
Gençlik Parkı (1953)

GENÇLİK PARKI

İLK KULLANIM:

Kent Parkı

BUGÜNKÜ İŞLEV:

Kent Parkı

YAPIM YILLARI:

1934-1943

TASARIM:

Theodore LEVEAU

Görsel-4.1 Theodore LEVEAU

MİMARİ KİMLİK

Ankara’da Cumhuriyet sonrası meydanlar, sokaklar, sanat ve kültür mekânları modern bir kent kurgusuna uygun olarak biçimlenmiş, kentte halkın birbiri ile temas edeceği açık alanlara özel bir önem verilmiştir. Bu yaklaşımla ve modern bir kentte olması gereken su ve yeşil birlikteliğini hayata geçirmek üzere inşa edilmiş ilk alan Gençlik Parkı’dır. Kentin Ulus’tan Kızılay’a gelişme yönünde 28 hektar bir alanda yer alan Gençlik Parkı (Demir, 2006), İncesu Deresi’nin ıslah edilmesi ile oluşturulan havuzu ile Ankaralıları her alanda eşsiz deneyimler sunan bir mekân haline gelmiştir. İnşasına 1936 yılında başlanmış olan Gençlik Parkı 19 Mayıs 1943 tarihinde hizmete açılmış, 1944 yılında 30 Ağustos Zafer Bayramı kutlamaları için havuzunda yüzme, kürek ve yelken yarışları düzenlenmiştir. 1951 yılında parkın içine bir Lunapark kurulmuş, 1957 yılında parkı dolaşan iki minyatür tren- Mehmetçik ve Efe- hizmete girmiştir. Gençlik Parkı açıldığı tarihten başlayarak uzunca bir süre Ankaralıları tarafından çok yoğun kullanılan simge mekânlardan birisi olmuştur (Memlük, 2009)⁶.

Gençlik Parkı, Jansen tarafından hazırlanan ve 1932’de kesinleşen Ankara İmar Planı’nda, Cumhuriyet’in kurucusu ve yöneticilerinin isteği üzerine onun önerdiği büyük bir kent parkıdır. Parkın planlanması süreci 1933 yılında Jansen’in Bayındırlık Bakanlığı tarafından davet edilmesi ile başlar. 1934 yılında Atatürk’ün başkanlığındaki Bakanlar Kurulu, Jansen’in Gençlik Parkı için hazırlamış olduğu planı onaylar. Bu alanın park olarak düzenlenmesi 1936-1938 yılları arasında tamamlanır. 1936 yılında Bayındırlık Bakanlığı daha ekonomik olduğu gerekçesi ile Jansen ile beraber çalışan şehirci ve bahçe mühendisi Theodore Leveau’nun projesini uygular. Leveau’nun planı, kavramsal olarak Jansen’in planının aynısı olmakla birlikte geometrik düzenlemeler ve gölün tasarımında bazı farklar vardır⁷.

TASARIMCI

THEODORE LEVAU⁸

Theodore Leveau 1896’da Fransa’da doğdu. Fransa’daki çalışmalarının yanı sıra 1925-1930 tarihleri arasında Küba’da çalıştı. Türkiye’de 1935’ten 1942’ye kadar, Bayındırlık Bakanlığı’nda uzman mimar olarak, özellikle Ankara’da bina ve açık alan tasarımları yaptı (Gençlik Parkı ve Çubuk Barajı Gazinosu). 1971 yılında Paris’te vefat etti.

6 Bayraktar, N. (2017). Ankara Yazıları, 1.baskı, Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık

7 Renda, G. ve diğerleri (2004). Ankara Başkent’in Tarihi, Arkeolojisi ve Mimarisi, 1. baskı, Ankara: Ankara Enstitüsü Vakfı Yayınları

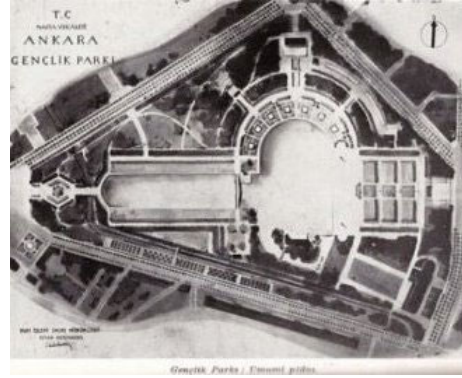
8 Archiwebture, Theodore Leveau (1896-1971)

https://archiwebture.citedelarchitecture.fr/fonds/FRAPN02_LEVTH#selection adresinden 15.01.2019 tarihinde ulaşılmıştır.

FOTOĞRAFLAR

Görsel-4 Gençlik Parkı (1953)

Görsel-4.2 Theodore Leveau Planı

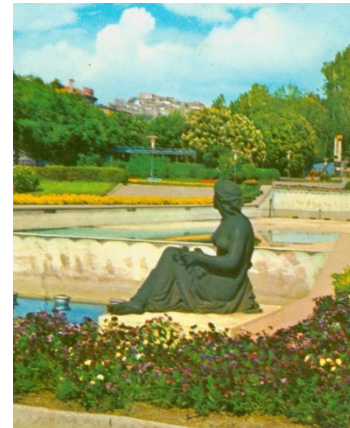
Görsel-4.3 Gençlik Parkı (1966)

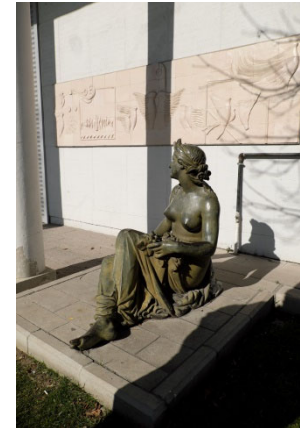
Görsel-4.4 Gençlik Parkı (2018)

Görsel-4.5 Kaskatlı havuz (2018)

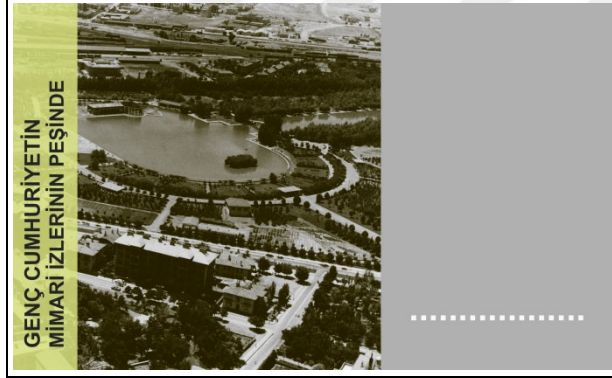

Görsel-4.6 Havuz başında
Su perisi Galatea

Görsel-4.7 Bir bina önünde
Su perisi Galatea (2018)

EK- 4.4 İsimlik

EK- 8.4 Katılım Belgesi

GENÇ CUMHURİYETİN
MİMARİ İZLERİNİN PEŞİNDE

KATILIM BELGESİ

Sayın

“Genç Cumhuriyetin Mimari İzlerinin Peşinde” adlı müze eğitiminin “Gençlik Parkı”nda gerçekleştirilen etkinliklerine katılımınız için teşekkür eder, çalışmalarınızda başarılar dileriz.

.....(imza)
.....(isim)
Müze Eğitimsi
....../...../..... (tarih)

EK-10 Gençlik Parkı'nın Planı

Görsel-4.8

TÜRKOCAĞI BİNASI - HALKEVİ ANKARA RESİM HEYKEL MÜZESİ

İLK KULLANIM:

Halkevi

BUGÜNKÜ İŞLEV:

Ankara Resim Heykel Müzesi

YAPIM YILLARI:

1927-1930

TASARIM:

Arif Hikmet KOYUNOĞLU

Görsel-5 Halkevi(1935) Görsel-5.1 A. Hikmet Koyunoğlu

21. ETKİNLİĞE DAİR

SÜRE : 90 dakika

KATILIMCILAR : Mimarlık 1. Sınıf Öğrencileri

KATILIMCI SAYISI : 10 Öğrenci

KAZANIMLAR :

- Katılımcılar bahçede toplandıklarında binayı dıştan gözlemlerken, simetri, kütle hareketleri ve cephe süslemesi kavramlarını yerinde inceleme imkânı bulurlar.
- Katılımcılar binanın çatı, rüzgârlık, pencere, kapı, merdiven, tavan, kolon, parapet gibi yapı elemanlarını yerinde incelerken, binanın inşa edildiği yıllardaki yapı malzemelerini ve kullanım tekniklerini yerinde görürler.
- Binanın iç mekânlarında yapılan incelemelerle müze ve sergi salonu işlevli yapının ihtiyaç programı ve mekân kullanımları üç boyutlu olarak kavranmış olur.
- Yapılan etkinlikler katılımcılara binayı mimari biçim, mekân ilişkileri ve ölçek kavramlarıyla, yapısal, çevresel ve sanatsal yönleri ile tanıma imkânı tanır.

ARAÇ VE GEREÇ :

- Katılımcılara verilmek üzere hazırlanmış bez çanta (Ek-5)
Çanta içinde çizim yapmaya ve not almaya elverişli A4 defter, kurşunkalem, kalemтіраş, silgi yer almaktadır.
- İsimlik (Ek-4.5)

22. MÜZE ÖNCESİ ETKİNLİKLER

- Eğitime internet üzerinden kayıt olunur.
- Mekânların mimari kimliği ve tasarımcıları ile ilgili bilgileri içeren Modül Teknik Bilgi Formu (Ek-1.5) kayıttan sonra e-posta ile katılımcılara gönderilir
- Etkinlik öncesi katılımcılara kısa sorulardan oluşan Ön Değerlendirme Formu (Ek-6) gönderilir. Etkinliğe gelirken bu formu doldurup beraberlerinde getirmeleri istenir.

23. MÜZEDE ETKİNLİKLER

- **Bahçede Tanışma / Isınma (15 dakika)**
 - Katılımcılar Resim Heykel Müzesi'nin bahçesinde toplandıktan sonra tanışma / ısınma oyunu oynarlar (Ek-2).
 - Katılımcılar ilk defa bir araya gelmiş ise ısınma etkinliği aynı zamanda tanışma şeklinde gerçekleştirilir.
 - Katılımcılar diğer mekânlardaki eğitimlerden birinde yakın zamanda tanışmışlarsa, müze eğitmeni mekânda bu defa çalışmaya başlamadan önce ısınma oyunlarından seçerek 10 dakika kadar katılımcılarla birlikte oynar.
 - Bu etkinliğin sonunda müze eğitmeni katılımcılardan "Katılım Onay Formu"nu (Ek-3) doldurmalarını ister.
 - Sonrasında katılımcılara "İsimlik"ler (Ek-4.5) ve "Katılımcı Çantası" (Ek-5) dağıtılır.
 - Grup Resim Heykel Müzesi'nin bahçesindeki "İbrahim Çallı Heykeli" ni inceler, ardından binanın hemen önündeki mimar "Arif Koyunoğlu"na ait büstü gördükten sonra içeriye geçer.

▪ **Mimar Arif Hikmet Koyunoğlu ve Şark Odası (15 dakika)**

- Binanın ikinci katındaki Şark Salonu'na çıkılır. Müze eğitimsi katılımcılardan salonun mimari detaylarını incelemelerini ve tespitlerini etkinlik defterindeki ilgili kağıtlara not almalarını ister.
- Sonrasında katılımcılar tavan boyası ve kartonpiyerlerinin kalıbı dahil bütün ayrıntıları, Atatürk'ün isteği üzerine eski Ankara evlerinden esinlenilerek, mimar Arif Hikmet Koyunoğlu tarafından tasarlanmış olan bu salonun mimari detayları ile ilgili tespitlerini okur ve not kağıtlarını müze eğitimcisine iletirler.
- Şark Salonu'nda aynı zamanda Arif Hikmet Koyunoğlu'nun özel eşyaları da sergilenmektedir. Katılımcılar ve müze eğitimsi bu eşyalardan yola çıkarak Arif Hikmet Koyunoğlu ile ilgili neler söylenebileceğinin ipuçlarını ararlar.

▪ **Müzeyi Çizerek Keşfetmek (40 dakika)**

- İkinci katta “U” şeklinde bir rota ile gezilen bölüme geçilir.
- Müze eğitimsi katılımcılarda bu bölümdeki koridorları ve salonları kendi başlarına gezmelerini ve bu bölümün şematik planını çıkartmalarını ister.
- 30 dakika sonra rotanın sonundaki Devrim Erbil tablolarının önünde buluşmak üzere ayrılırlar.
- Tekrar bir araya gelindiğinde şemalar üzerinde inceleme ve değerlendirme yapılır.

▪ **Devrim Erbil Tabloları “Mekân - Hafıza” Kavramları (20 dakika)**

- Müze eğitimsi ressam Devrim Erbil hakkında kısa bilgi (Ek-10) verir.
- Müzedeki Devrim Erbil'in “Anadolu İzlenimleri” adlı tablosu incelenir. Müze eğitimsi katılımcılara şu soruları sorar, “mekân ve hafıza” konulu sohbet başlatır;
 - *Mekân ve hafıza arasında bağlantı var mıdır?*

- *Var olduğunu düşünüyorsanız örnek verebilir misiniz?*
- *Anılarımızdan bahsederken mekânı tariflemesek, anlatılarımız nasıl şekillenir?*

- Devrim Erbil'in "Anadolu İzlenimleri" tablosunda "Figür Bulma" oyunu oynanır.
- Müze eğitimsi katılımcıları sırası ile "Devrim" ve "Erbil" olarak isimlendirir ve grup bu isimlerle ikiye ayrılmış olur.
- Devrim Erbil "Anadolu İzlenimleri" adlı tablosunda pek çok figürü resmetmiştir. Bu figürler Anadolu'da yaşarken ve gezerken hafızasına takılan temalardır diyebiliriz. İki grubun üyeleri birbirlerine göstermeden tablodaki figürleri tespit edip not alırlar.
- Etkinliğin sonunda tespit edilen figürler incelenir ve en fazla figürü tespit eden grup oyunu kazanmış olur.

24. MÜZE SONRASI ETKİNLİKLER:

- Mekânda etkinlikler tamamlandıktan sonra müze eğitimsi katılımcılara katılım belgelerini (Ek-8.5) dağıtır ve müze sonrasında yapılması istenilen çalışmalar hakkında bilgi verir.
- Katılımcılardan Devrim Erbil'in "Anadolu İzlenimleri" tablosunda olduğu gibi figürlerle Ankara'yı ifade eden bir resim ya da grafik tasarım hazırlamaları ve kayıt esnasında bildirilen takvime uygun olarak, müze eğitimcisine teslim etmeleri istenir. Teknik serbesttir. Serbest el veya bilgisayarda tasarım yapılabilir.
- Gençlik Parkı'nda ilk yapıldığı yıllardan itibaren yapay göl alanının üzerinde köprüler vardır. Şu anda Nikâh Salonu'nun önündeki köprü'nün yeni korkulukları köprü ve çevresi ile çok uyumsuz görünmektedir. Katılımcı mimarlık öğrencilerinden bu köprü için korkuluk tasarımları ve kayıt esnasında bildirilen takvime uygun olarak, müze eğitimcisine teslim etmeleri istenir. Teknik serbesttir. Serbest el veya bilgisayarda tasarım yapılabilir.
- Çalışmalar tamamlandığında dijital kopyaları alınıp, bu müze eğitimi paketi için oluşturulan internet sayfasında gerçekleştirilecek sanal sergilere dâhil edilmek üzere arşivlenir.
- Katılımcılardan çalışma sonrasında "Son Değerlendirme Formu"nun (Ek-7) da doldurularak e-posta ile gönderilmesi istenir.

25. EKLER:

EK-1.5	Modül Teknik Bilgi Formu
EK-2	Tanışma ve Isınma Etkinlikleri
EK-3	Katılımcı Onay Formu
EK-4.5	İsimlik
EK-5	Katılımcı Çantası
EK-6	Ön Değerlendirme Formu
EK-7	Son Değerlendirme Formu
EK-8.5	Katılım Belgesi
EK-9	Dilekçe Örneği (etkinlik yapılacak mekânlardan izin alması gerektiği durumlar için)
EK-10	Ressam Devrim Erbil ile ilgili bilgi

Görsel-5 Halkevi(1935) Görsel-5.1 A. Hikmet Koyunoğlu

TÜRKOCAĞI BİNASI - HALKEVİ ANKARA RESİM HEYKEL MÜZESİ

İLK KULLANIM:

Halkevi

BUGÜNKÜ İŞLEV:

Ankara Resim Heykel Müzesi

YAPIM YILLARI:

1927-1930

TASARIM:

Arif Hikmet KOYUNOĞLU

MİMARİ KİMLİK⁹

Osmanlı mimarlığından esinlenilerek yapılan, daha çok seçmeci tutumu yansıtan yapının tasarımı yarışma sonucu elde edilmiştir. Yapı Etnografya Müzesi'nin yanında yüksekçe bir yerde, eski adıyla Namazgah Tepesi üzerinde konumlanmıştır.

Üst katta balkon oluşturan yarı açık, süslü bir vestibülden olan ana giriş simetri aksındadır; ikincil girişler arka ve yan cephelerdedir. Bodrumu ve iki katı olan yapının zemin katının ortasına başarılı akustiği ve sahne tesisatıyla tiyatro salonu yerleştirilmiştir. Orta ve yan hacimleri, arkada sıkışmış gibi görünen birer akslık bölümlere göre az da olsa taşırılıp yükseltilmesi dönemin kalıplaşmış simetrik kütle anlayışına uyulduğunu göstermektedir. Cephecilik anlayışının bir örneğini veren bu yapıda tüm yüzey bezemeleri ön cephede toplanmış, diğer cepheler önemsenmemiştir. Zemin katın pencerelerinde basık, üst katın kilerde sivri kemerler kullanılmıştır. Önden çatı hattı dantela gibi işlenmiş, yükseltilmiş bir duvar ile bitirilmiştir.

Atatürk'ün ilhamını eski Ankara evlerinden almasını öğütlediği Türk Odası, tavan boyası ve kartonpiyerlerin kalıplarına kadar, tüm ayrıntılarıyla yapının tümünde olduğu gibi mimarın elinden çıkmıştır. Yapım işi malzemeyi de karşılayacak olan Avusturyalı Rella şirketince, elektrik işleri Siemens, kalorifer ve su tesisatı Körting Hanover kumpanyasınca gerçekleştirilmiştir. Siemens şirketinin imal ettiği lambalar mimarın tasarımıdır. Yapının inşaat sistemi yığmadır; ancak döşemelerde, lentolarda ve bazı kemerlerde betonarme kullanılmıştır. Mimar anılarında, Ankara'da ilk kez betonun bu binada kullanıldığını söylemiştir. Bodrum kat dıştan yer yer rüstik taş, üst katlar ise Marmara Adası'ndan getirilen mermer ve Ayaş'ın lezgi taşı ile kaplanmıştır.

TASARIMCI

ARİF HİKMET KOYUNOĞLU

1977 yılında kendisi ile yapılan söyleşiden¹⁰;

Arif Hikmet Koyunoğlu doğum tarihi konusunda farklı kayıtlar bulunmakla birlikte, 1889 yılında İstanbul'da doğduğu bilgisini verir. 1908 yılında Sanayi-i Nefise Mektebi Alisi (Güzel Sanatlar Yüksek Okulu)'nin sınavlarını birincilikle kazanır, Giulio Mongeri ve Alexandre Vallaury'nin öğrencisi olur. 1914 yılında mezun olduktan iki ay sonra I. Dünya Savaşı çıkar, askere alınır. Gittiği Erzurum'da İttihat ve Terakki Kulübü Binası'nı yapar. Erzurum Kongresi'nin yapıldığı günlerde ailesi ile İstanbul'a gelir. İstanbul'da bir süre çocukluktan itibaren meraklı olduğu fotoğrafçılık ile

geçimini sağlar. İşgal güçlerinin baskısı üzerine 1921'de Ankara'ya gelir, Taşhan'da kalmaya başlar. Bir süre sonra ufak bir yazıhane açar, mimarlık ve inşaat işlerine devam eder. Ankara'daki ilk büyük işi müze binası olarak yapması istenilen, açılışından hemen sonra da Etnografya Müzesi olmasına karar verilen binadır. O dönemin tanınmış mimarlarının katıldığı Türkocağı Binası için açılan yarışmayı Arif Hikmet Koyunoğlu kazanır. Atatürk bu binanın inşası ile bizzat ilgilenir.

Arif Hikmet Koyunoğlu'nun Ankara'da tasarladığı diğer önemli iki bina da Çocuk Esirgeme Kurumu ve Maarif Vekâleti'dir. Divanı Muhasebat Binası ve Sayıştay Binası'nın da müteahhitliğini üstlenir. Bu tür önemli kamu yapıları dışında, Koyunoğlu dönemin önde gelen seçkinlerine de konutlar tasarlar. Bu isimler arasında Falih Rıfı Atay, Ruşen Eşref Ünaydın, Maraş Mebusu Mithat Alam, Celal Bayar sayılabilir¹¹.

Arif Hikmet Koyunoğlu birinci ulusal mimarlık denilen sınıfta anılır ve bu stilin ustası olarak görülür. Koyunoğlu'nun ya da dönemin diğer mimarlarının yazıları incelendiğinde modern ile millilik arasında bir tezat bulunmadığını, modern mimarinin milli, milli mimarinin modern olarak tariflendiği görülür. Arif Hikmet Koyunoğlu kübik anlamda yalın, bezemesiz modern yapılar inşa etmemekle birlikte, kendi mimarisini aslında modern bir mimari olarak gördüğünü iddia edebiliriz. Yazılarını okuduğumuz zaman Arif Hikmet Koyunoğlu'nun modern mimarinin temel düşüncelerine, ilkelerine vakıf bir mimar olduğunu netlikle görürüz. Modern mimarinin ilkelerini ucuzluk ve sürat olarak özetler. Ancak ucuzluk ve sürat ya da teknoloji, tarihi ve kültürü reddetmesine yol açmaz¹¹.

9 Bölükbaş, E. ve Ünsal, Y. (Yay.haz.) (2012), Bina Kimlikleri Ankara Cumhuriyetin 50 Yılı, Ankara: TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi Yayınları

10 Pehlivanlı, S. (1977). Arif Hikmet Koyunoğlu ile Bir Söyleşi, Mimarlık Dergisi, Yıl: 1977, Sayı: 1

11 Gurallar, N. (Ed.) (2009), Ünsal, Y. (Yay.haz.). Bina Kimlikleri Söyleşi – 3 Türkocağı Binası, Ankara: TMMOB Mimarlar Odası Ankara Şubesi Yayınları

FOTOĞRAFLAR

Görsel-5 Halkevi (1935)

Görsel-5.2 Şark Odası (1940lar)

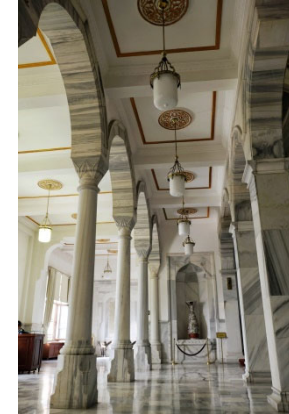
Görsel-5.3 Şark Odası (1928)

Görsel-5.4 Resim Heykel Müzesi (2018)

Görsel-5.5 Şark Odası (2018)

Görsel-5.6 R.H.M. Giriş holü (2018)

EK- 4.5 İsimlik

EK- 8.5 Katılım Belgesi

GENÇ CUMHURİYETİN
MİMARİ İZLERİNİN PEŞİNDE

KATILIM BELGESİ

Sayın

“Genç Cumhuriyetin Mimari İzlerinin Peşinde” adlı müze eğitiminin “Ankara Devlet Resim ve Heykel Müzesi”nde gerçekleştirilen etkinliklerine katılımınız için teşekkür eder, başarılar dileriz.

.....(imza)
.....(isim)
Müze Eğitimsi
.../.../..... (tarih)

EK-10 Ressam Devrim Erbil Hakkında Bilgi

DEVİRİM ERBİL¹²

Ressam Devrim Erbil 1937 yılında Uşak'ta doğdu. 1955'te İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi Resim Bölümü'ne girdi. Burada, galeride Halil Dikmen'in, atölyede Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun öğrencisi olarak çalıştı. 1959'da bitirdiği Akademi'ye, 1962'de asistan olarak atandı, 1970'te doçent, 1981'de profesör oldu.

1965'te İspanya hükümetinin kültür bursundan yararlanarak gittiği Madrid'de sanat çalışmaları ve incelemeler yaptı. İlk sergilerini 1955 ve 1957 yıllarında Balıkesir'de açtı. 1959'da ve 1962'de Ankara Milli Kütüphane ve İstanbul Şehir galerilerinde iki ayrı sergi daha düzenledi. 1959'da Ankara, İstanbul ve İzmir'de "Soyutçu 7'ler", 1963'te İstanbul'da "Mavi Grup", 1966'da İstanbul ve Ankara'da "Beş Genç Ressam" sergilerine, 1961 ve 1962'den bu yana da Devlet Resim ve Heykel, Türkiye Çağdaş Ressamlar Cemiyeti karma sergilerine katıldı. 1981'de açılan 42. Devlet Resim ve Heykel Sergisi'nde Soyutlama adlı yağlıboya tuvaliyle başarı ödülünü, 1966'da Tahran Bienalinde Saray Krallık birincilik ödülünü kazandı. 1968'de Türkiye Çağdaş Ressamlar Cemiyeti genç ressamlar birincilik ödülünü, 1972'de İskenderiye bienalinde resim dalı ikincilik ödülünü kazandı. 1960 yıllarından başlayarak Venedik, Paris, Sao Paulo, Tahran ve İskenderiye bienallerine katıldı. 1970'te Osaka'daki "Ekspo 70", 1971'de Yeni Delhi'deki trianele, 1964 ve 1965 yıllarında Brüksel, Paris, Berlin, Roma ve Viyana'da açılan Çağdaş Türk Sanatı Sergileri'ne katıldı. 1965'te Romanya, Tunus, Cezayir ve Lübnan'daki Çağdaş Türk Grafik Sanatları Sergisi'ne, 1968'de Üsküp'te açılan Çağdaş Türk Resmi Sergisi'ne yapıtlarıyla katıldı.

Devrim Erbil'in grafik etkinliklerle iç içe gelişen sanatı, çağdaş Türk resim sanatını gelenekle bağlantılı bir temele oturtmak isteyen, bu temel üstünde bir çıkış yolu arayan yöresel kaynaklı eğilimler grubu içinde değerlendirilebilir. Özellikle 1960 yıllarında ağırlık verdiği yüzeye dayalı ve grafik kökenli kompozisyonlarında, bir Anadolu Kasabasında Yaşantı Üzerine Çeşitlemeler ortak başlığı altındaki bir dizi çalışmasında, İstanbul'u konu alan manzara resimlerinde hep bu anlayışa bağlı kaldı. Devrim Erbil, geleneksel tasvir sanatı ve minyatürden esinlenerek çizgisel bir istif beğenisini derinlikten kaçan bir yüzey duyarlılığını geliştirmeye çalışmıştır. Resimlerinde çizgi, genellikle temel işlevi üstlenmiş, renkse onu ikinci planda tamamlayan bir öge yerine geçmiştir. Ayrıca doğa gözleminin, bir tutku ölçüsünde resmine girmiş olması, sanatçıyı yöresel izlenimlere yöneltmiştir. Doğayı ve çevresini alıcı gözlerle incelerken, ondan aldığı notları bir tür modern nakış beğenisıyla yeniden düzenlemiş, daha çok Osmanlı minyatür ressamı Matrakçı Nasuh'u anımsatan bir kent ve doğa planı içinde toplamış, böylece gözlem ve özgün yorum birliğini amaçlamıştır.

¹² Devrim Erbil Hayatı ve Eserleri, İstanbul Sanatevi <https://www.istanbulsanatevi.com/turk-ressamlar/devrim-erbil-hayati-ve-eserleri-1937/> adresinden 15.01.2019 tarihinde erişilmiştir.

Görsel-6 DTCF i(1930lar)

DİL VE TARİH-COĞRAFYA FAKÜLTESİ (DTCF)

İLK KULLANIM:

Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi

BUGÜNKÜ İŞLEV:

Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi

YAPIM YILLARI:

1937-1939

TASARIM:

Bruno TAUT

Görsel-6.1 Buruno TAUT

26. ETKİNLİĞE DAİR

SÜRE : 120 dakika

KATILIMCILAR : Mimarlık 1. Sınıf Öğrencileri

KATILIMCI SAYISI : 10 Öğrenci

KAZANIMLAR :

- Katılımcılar bahçe ve avluda bulunarak binayı kütle olarak incelerken, formların kütle bütününde birbiri ile bağlantısını ve yatay-düşey, kübik-dairesel-kavisli formların kendi içinde birbiri ile ilişkisini kavrarlar.
- Katılımcılar binanın çatı, giriş saçağı, pencere, kapı, merdiven, duvar, tavan, kolon gibi yapı elemanları hakkında yerinde inceleyerek bilgi edinirler.
- Katılımcılar, binanın inşa edildiği yıllardaki yapı malzemelerini ve kullanım tekniklerini yerinde görürler. Örneğin; çeşitli taş kaplama uygulamaları, tuğla ve çini duvar kaplamaları, duvar örme teknikleri, almalı duvar uygulamaları, demir ve ahşap yapı elemanları.
- Binanın iç mekânlarında yapılan incelemelerle bu eğitim yapısının ihtiyaç programı ve mekân kullanımları üç boyutlu olarak kavranmış olur.
- Yapılan etkinlikler katılımcılara binayı mimari biçim, mekân ilişkileri ve ölçek kavramlarıyla, yapısal, çevresel ve sanatsal yönleri ile tanıma imkânı tanır.

ARAÇ VE GEREÇ :

- Katılımcılara verilmek üzere hazırlanmış bez çanta (Ek-5)
Çanta içinde çizim yapmaya ve not almaya elverişli A4 defter, kurşunkalem, kalemtıraş, silgi yer almaktadır.
- İsimlik (Ek-4.6)
- DTCF Binası'nın A4 kâğıda basılmış kat planları (Ek-10)

27. MÜZE ÖNCESİ ETKİNLİKLER

- Eğitime internet üzerinden kayıt olunur.
- Mekânların mimari kimliği ve tasarımcıları ile ilgili bilgileri içeren Modül Teknik Bilgi Formu (Ek-1.6) kayıttan sonra e-posta ile katılımcılara gönderilir.
- Etkinlik öncesi katılımcılara kısa sorulardan oluşan Ön Değerlendirme Formu (Ek-6) gönderilir. Etkinliğe gelirken bu formu doldurup beraberlerinde getirmeleri istenir.

28. MÜZEDE ETKİNLİKLER

- **Bahçede Tanışma / Isınma (15 dakika)**
 - Katılımcılar DTCF'nin bahçesinde toplandıktan sonra heykeltıraş Hüseyin Anka Özkan'a ait "Mimar Sinan Heykeli" önünde tanışma / ısınma oyunu oynarlar (Ek-2).
 - Katılımcılar ilk defa bir araya gelmiş ise ısınma etkinliği aynı zamanda tanışma şeklinde gerçekleştirilir.
 - Katılımcılar diğer mekânlardaki eğitimlerden birinde yakın zamanda tanışmışlarsa, müze eğitmeni mekânda bu defa çalışmaya başlamadan önce ısınma oyunlarından seçerek 10 dakika kadar katılımcılarla birlikte oynar.
 - Bu etkinliğin sonunda müze eğitmeni katılımcılardan "Katılım Onay Formu"nu (Ek-3) doldurmalarını ister.
 - Sonrasında katılımcılara "İsimlik"ler (Ek-4.6) ve "Katılımcı Çantası" (Ek-5) dağıtılır.

▪ Heykelden-Büste Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'ni Gezmek (30 dakika)

Görsel-6.2 Mimar Sinan Heykeli (2018)

Görsel-6.3 Atatürk Büstü (2018)

- Katılımcılar Mimar Sinan Heykeli'nin çevresindeki ısınma oyunundan sonra bu noktadan DTCF Binası'nın kütlesini incelerler. Binayı yatay-düşey, prizmatik-eğrisel formlar, kapı-pencere-duvar-çatı v.b yapı elamanları ve kullanılan malzemeler açısından değerlendirirler.
- Binaya heykelin arkasındaki kapıdan giriş yapan katılımcılar, müze eğitimcisi ile birlikte binanın iç mekânlarını (ofisler, derslikler, amfiter, toplantı salonları v.s.)inceleyerek, iç avluya geçerler.
- Avluda sosyal yaşam gözlemlenir, avluyu çevreleyen binalar incelenir.
- Bahçede "Mimar Sinan Heykeli"nin önünde başlayan rota avludan Farabi Salonu'na geçilen mekândaki "Atatürk Büstü"nün önünde sona erer. Bu Atatürk Büstü'nün heykeltıraşı Güven Anıtı'nın arka yüzündeki kabartmaları da yapan Josef Thorak'tır.

▪ **Merdiven Korkuluğu Avı (35 dakika)**

- Müze eğitimcisi katılımcılara Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi'nin merdiven korkuluklarının büyük çoğunluğunun tasarımının da binanın mimarı Bruno Taut'a ait olduğu bilgisini verir.
- Katılımcılara DTCF Binası'nın kat planları (Ek-10) verilir.
- Katılımcılardan kendilerine verilen serbest zamanda fakülte içinde gezinerek farklı tiplerdeki merdiven korkuluklarını tespit etmeleri ve ellerindeki planlar üzerine bu merdivenleri işaretlemeleri istenir. Korkuluk formlarını, serbest el çizimlerini yaparak veya fotoğraflarını çekerek kayıt altına almak, daha sonra yapılacak çalışmalarda kullanabilmek için faydalı olacaktır.
- Çalışmayı bitirenler ile buluşma yeri öğretim görevlileri yemekhanesidir. Bu mekânın terasında 10 dakika kadar oturularak hem küçük bir mola verilmiş, hem de Atatürk Bulvarı'na bakan bu mekân deneyimlenmiş olur.

▪ **DTCF Müzesi'ni Ziyaret (25 dakika)**

- Katılımcılar müze eğitimcisi ile birlikte müzeyi gezerler.
- Müze gezisi esnasında şu sorulara cevap aranır;
 - 1- Bu müzede sergilenen eserleri konu başlıklarına göre ayırmak istesek kaç tane tema çıkar?
 - 2- Müzedeki eserler uygun koşullarda sergileniyor mu?
 - 3- Katılımcılar müzedeki sergileme koşulları ile ilgili neler söylemek isterler?
- Müze eğitimcisi bu sorulara verilen cevapları, daha sonra rapor halinde müze yetkililerine iletmek üzere not alır.

▪ **Öğrenciler Farabi Salonu’nda Sahnede (15 dakika)**

- DTCF Binası’nda katılımcıların ziyaret edeceği en son mekân Farabi Salonu’dur. Katılımcılar bu mekânı detaylarını ve bütünü en iyi algılayabilecekleri bölüm olan sahneye çıkarlar.
- Birer birer sahnedeki kürsüye gelen öğrenciler binada en çok hangi mekân, detay veya olgudan etkilendiklerini ifade ederler.
- Kürsü, etkinliğin geneli hakkında yorum yapmak isteyenler için de güzel bir fırsattır.
- Müze eğitimsi katılımcılar konuşmalarını yaparlarken video kaydı alır.

29. MÜZE SONRASI ETKİNLİKLER:

- Mekânda etkinlikler tamamlandıktan sonra müze eğitimsi katılımcılara katılım belgelerini (Ek-8.6) dağıtır ve müze sonrasında yapılması istenilen çalışmalar hakkında bilgi verir.
- Katılımcılardan tespit ettikleri merdiven korkuluklarından esinlenerek A5 ebadında 3 adet kart tasarlayıp, kayıt esnasında bildirilen takvime uygun olarak, müze eğitimcisine teslim etmeleri istenir. Teknik serbesttir. Serbest el veya bilgisayarda tasarım yapılabilir. Fotoğraf, grafik tasarım, serbest el tekniklerinin birlikte kullanıldığı kolaj vb. teknikler kullanılabilir.
- Çalışmalar tamamlandığında dijital kopyaları alınıp, bu müze eğitimi paketi için oluşturulan internet sayfasında gerçekleştirilecek sanal sergilere dâhil edilmek üzere arşivlenir.
- Katılımcılardan çalışma sonrasında “Son Değerlendirme Formu”nun (Ek-7) da doldurularak e-posta ile gönderilmesi istenir.

30. EKLER:

EK-1.6	Modül Teknik Bilgi Formu
EK-2	Tanışma ve Isınma Etkinlikleri
EK-3	Katılımcı Onay Formu
EK-4.6	İsimlik
EK-5	Katılımcı Çantası
EK-6	Ön Değerlendirme Formu
EK-7	Son Değerlendirme Formu
EK-8.6	Katılım Belgesi
EK-9	Dilekçe Örneği (etkinlik yapılacak mekânlardan izin alması gerektiği durumlar için)
EK-10	DTCF Binası'nın Kat Planları

Görsel-6 DTCF i(1930lar)

DİL VE TARİH-COĞRAFYA FAKÜLTESİ (DTCF)

İLK KULLANIM:

Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi

BUGÜNKÜ İŞLEV:

Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi

YAPIM YILLARI:

1937-1939

TASARIM:

Bruno TAUT

Görsel-6.1 Buruno TAUT

MİMARİ KİMLİK⁴

Ankara Üniversitesine ait bu fakülte 1.10.1935'te kurulmuş, Evkaf Apartmanı'nın bir bölümünde eğitime başlamıştı. İki yıl sonra inşa edilen fakülte binası döneminin görkemli yapılarındandır. Ana kütlesi bulvar boyunca yani kuzey-güney doğrultusunda uzanan yapı, bodrum üzerine yüksek bir zemin ve dörder katlı kütlelerin birleşmelerinden oluşmuştur. Bunlar, birbirine kaydırılarak eklenen iki yatay kütle ve uçlarda konferans salonları gibi büyük mekânlar içeren iki dikey bloktur. Zemin kat, köşeleri yuvarlatılmış girişi ve mermer döşemeli büyük holü ile üst katlardan farklı düzendedir. Buradan görkemli bir merdivenle üstteki dört kata çıkılmaktadır. Katlarda fakültenin çeşitli birimlerine ait sınıf ve idarî mekânlar uzun bir koridor boyunca dizilmişlerdir.

Yapının girişinin bulunduğu orta bölümü dışarı taşmaktadır. Üstte ise Atatürk'ün özdeyişinin harflerinin bulunduğu kısım hafif bir kavis yaparak yükseltilmiştir. Buradaki eş büyüklük ve aralıktaki dizilmiş pencereler yan kanatlarda biçim ve boyut değiştirmiş, akslar pilasterlerle belirtilmiştir. Bodrum ve zemin kat rustik taş, orta bölüm düzgün kesme taş, yan kanatlar ise taş-tuğla karışımı bir örgü şekli ile kaplanmıştır. Yalnız ön cepheye bu kılıf verilmiştir. Arka ve yan cepheler sıvalıdır. Erken Osmanlı duvar örgü biçimlerinden olan taş ve tuğla sıralarının değişmesinden oluşan duvar şeklinin yan kanatlarda ve batı yönünde uzanan kütlelerin cadde yüzeyinde görülmesi veya giriş holü taşıyıcılarının kaplamalarında turkuaz renkli çini kullanımı, Taut'un Mimar Sinan'a ve Türk kültürüne duyduğu ilgi sonucu incelediği geleneksel mimarlıktan esinlenmesine bağlanabilir. Taut, bu almaşık duvar tekniğini kullanmasını, "Türk binalarına has olan şekil elemanlarından birkaçını binanın modernliği ile telif hususunda bir tecrübe", şeklinde açıklamıştır.

Konkav kornişler, girişte tek kolonun taşıdığı koruyucu çatının kavisel bitirilişi ya da güney-batı köşesinde yükselen yarım kolon yapıya ait ilginç detaylar arasındadır. Korkuluk vb. demir aksamın tasarımı da yapının diğer ayrıntıları gibi Taut'un elinden çıkmadığıdır. Egli'nin tasarımlarında olduğu gibi kübist estetiğe uymayan yapının Orta Avrupa geleneği ile Türk etkilerinin bir sentezi olduğu söylenebilir.

TASARIMCILAR

BRUNO TAUT⁴

Bruno Taut, 4 Mayıs 1880'de Königsberg'de (eski Doğu Prusya/Almanya) doğdu. Königsberg İnşaatçılık Okulundaki mimarlık eğitimini tamamladıktan sonra 1903 yılında Berlin'e taşındı ve burada önce Bruno Möhring'in yanında çalıştı. 1904 ile 1908 yılları arasında Stuttgart'ta Profesör Theodor Fischer için çalıştı. Berlin'e dönüşünü Charlottenburg Teknik Yüksekokulundaki sanat tarihi ve şehircilik eğitimi izledi. Bruno Taut yalnızca bir yıl sonra Franz Hoffmann ile birlikte bir mimarlık bürosu (1913'ten itibaren kardeşi Max Taut ile birlikte) açtı. 1913 de "Falkenberg Bahçe Şehri"ni planladı ve Deutscher Werkbund'un Köln'deki sergisinde Alman cam sanayinin pavyonu olarak "Cam Ev"i tasarladı.

Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra dışavurumcu-devrimci bir sanat yaratmayı hedefleyen "Sanat için Çalışma Kurulu"nın öncüsü ve "Novembergruppe"nin üyesi olarak ortaya çıktı. 1921 ile 1924 arasında imar kurulu başkanı olarak Magdeburg'da çalıştı. 1920'li yılların ikinci yarısında Bruno Taut konut inşaatı şirketi GEHAG'ın baş mimarı olarak Berlin bölgesinde çok sayıda konut sitesinin inşaatına yoğunlaştı. Yarattığı eserler arasında Britz'teki "Hufeisensiedlung" ve Zehlendorf'taki "Onkel Toms Hütte" adlı orman sitesi sayılabilir. Temmuz 2008'de "Gartenstadt Falkenberg" ve "Hufeisensiedlung" UNESCO dünya kültür mirası ilan edildi. Bruno Taut, 1930 yılında Berlin-Charlottenburg Teknik Yüksekokuluna konut inşaatı ve yerleşim alanında onursal profesör olarak atandı.

Nasyonal Sosyalistlerin iktidara gelmesiyle 1933 yılında İsviçre üzerinden Japonya'ya kaçmak zorunda kaldı. Türkiye'ye göç ettikten sonra İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi Mimarlık bölüm başkanı ve aynı zamanda Ankara'daki Eğitim Bakanlığı Mimarlık Bölümü yöneticisi oldu. Mustafa Kemal Atatürk'ün katafalkını tasarlamasından sonra, 24 Aralık 1938'de İstanbul'da vefat etti.

Ankara'daki Eserleri:

Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, 1937–39

Atatürk'ün Katafalkı, 1938

Atatürk Lisesi, 1937–40

Cebeci Ortaokulu, 1938–39

FRANZ HILLINGER⁴

Franz Hillinger, Bruno Taut ile yakın bir işbirliği yürüttü ve onun ölümünden sonra tüm projelerini tamamladı. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi de Taut'un ölümünden sonra Franz Hillinger tarafından tamamlandı.

4 Franck, A.O., Cengizkan, A., Doğramacı, B., Kreiser, K. ve Tekeli, İ. (Yay. haz.). Bir Başkent'in Oluşumu, 1.baskı, Ankara: Goethe Enstitüsü Yayınları

FOTOĞRAFLAR

Görsel-6 Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi (1930lar)

Görsel-6.4 Farabi Salonu (1930lar)

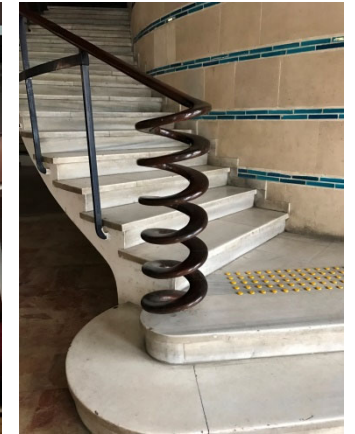
Görsel-6.5 Merdiven (1930lar)

Görsel-6.6 Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi (2000ler)

Görsel-6.7 Farabi Salonu (2018)

Görsel-6.8 Merdiven (2018)

EK- 4.6 İsimlik

EK- 8.6 Katılım Belgesi

GENÇ CUMHURİYETİN
MİMARİ İZLERİNİN PEŞİNDE

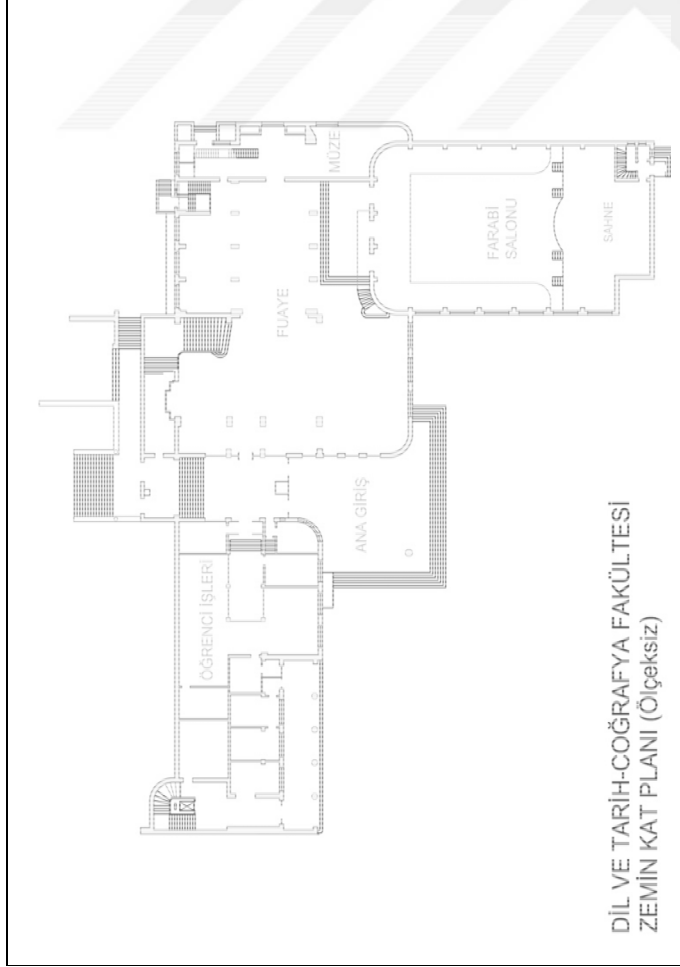
KATILIM BELGESİ

Sayın

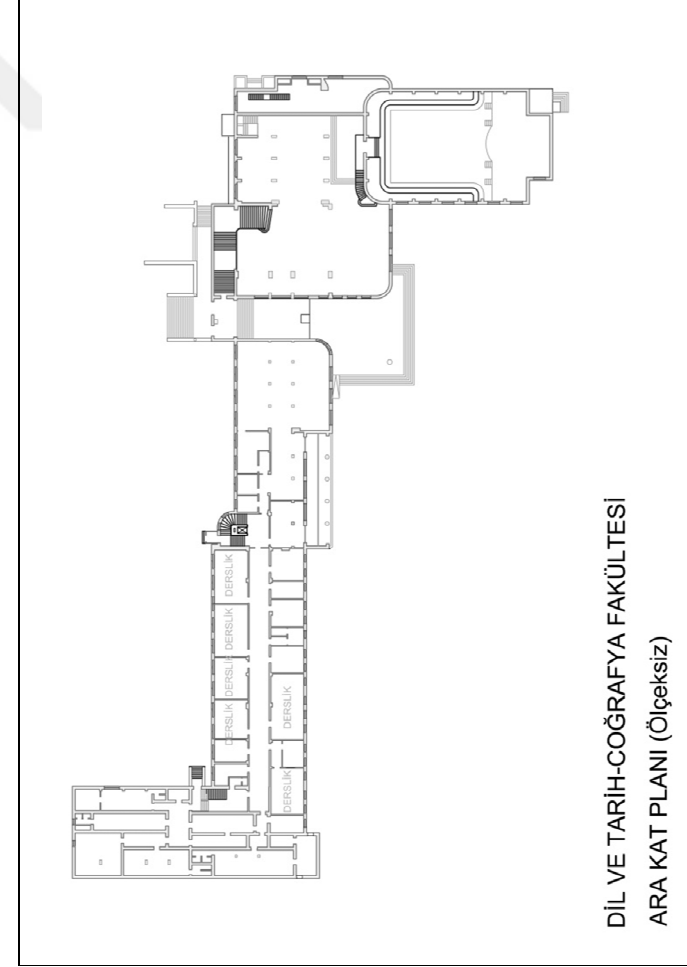
“Genç Cumhuriyetin Mimari İzlerinin Peşinde” adlı müze eğitiminin “Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi”nde gerçekleştirilen etkinliklerine katılımınız için teşekkür eder, başarılar dileriz.

İ.....(imza)
.....(isim)
Müze Eğitimcisi
.../.../..... (tarih)

EK-10 DTCF Kat Planları

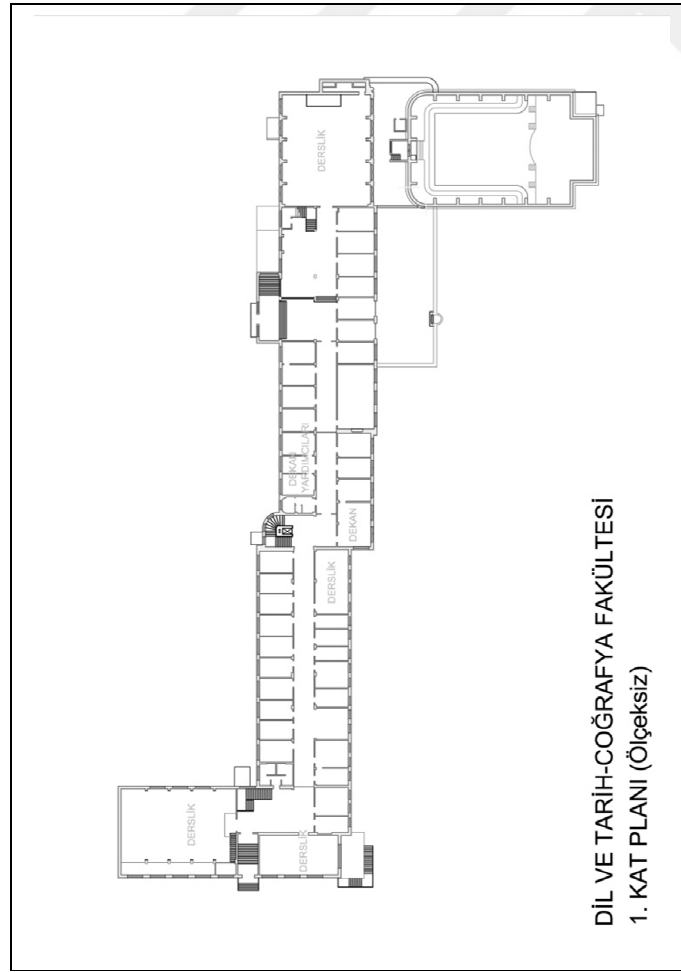

Görsel-6.9

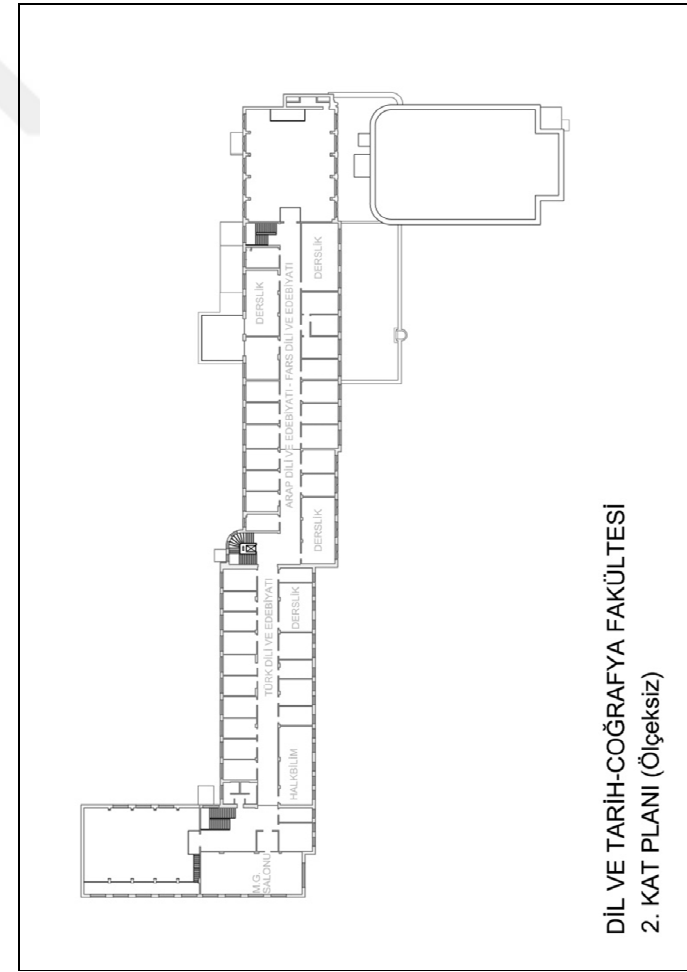

Görsel-6.10

EK-10 DTCF Kat Planları

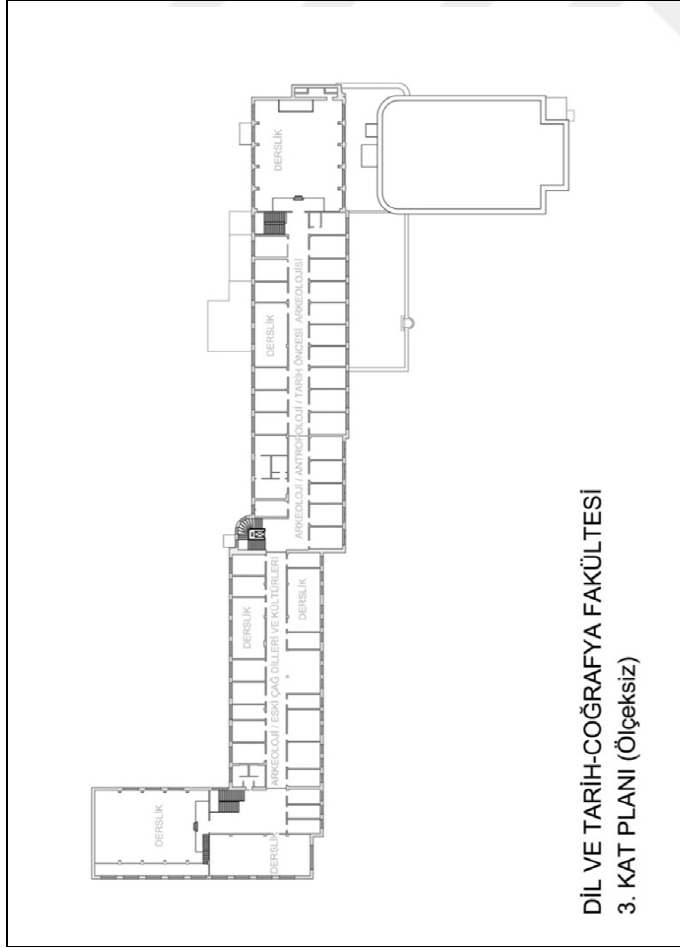

Görsel-6.11

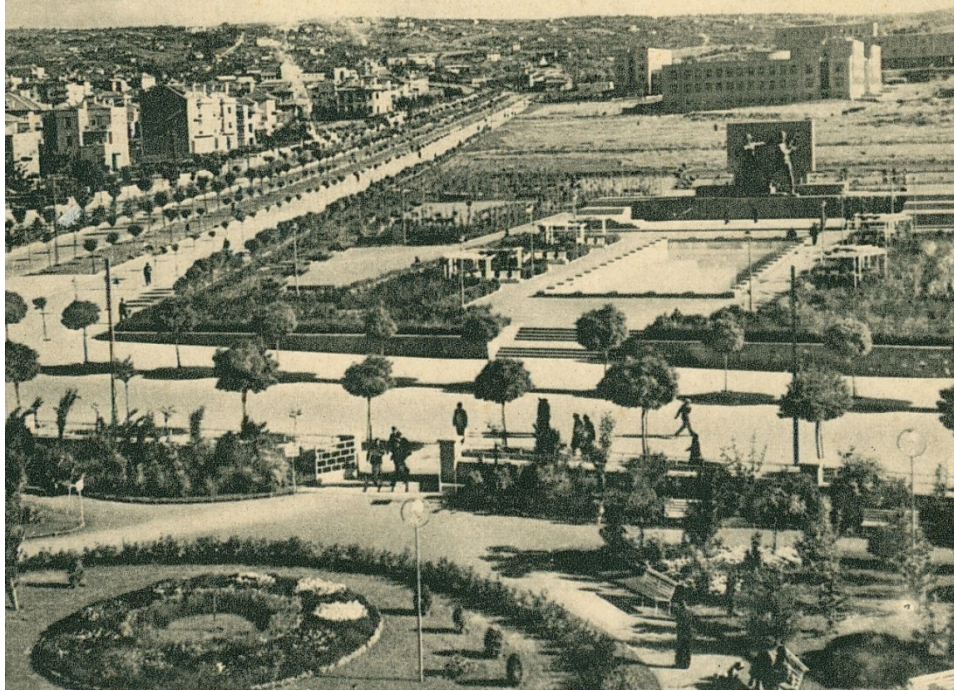

Görsel-6.12

EK-10 DTCF Kat Planları

Görsel-6.13

Görsel-7
Güvenpark (1937)

GÜVENPARK GÜVEN ANITI

İLK KULLANIM:
Park

BUGÜNKÜ İŞLEV:
Park-Otopark

YAPIM YILLARI:
1934-1935

TASARIM:
Clemens HOLZMEISTER

Görsel-7.1
Clemens HOLZMEISTER

31. ETKİNLİĞE DAİR

SÜRE : 70 dakika

KATILIMCILAR : Mimarlık 1. Sınıf Öğrencileri

KATILIMCI SAYISI : 10 Öğrenci

KAZANIMLAR :

- Başkentin ana imar planında önemli bir merkez olarak tasarlanan mekânın tasarlanma süreci ve orijinal planları ile ilgili verilen bilgilerden sonra, yapısal olarak ne tür değişimlere uğradığını güncel harita eşliğinde yerinde incelemek katılımcılara plan okuma ve açık alana üç boyutlu hâkimiyet becerisi kazandırır.
- Cumhuriyet'in modernleşme sürecinde sembol mekânlar arasında yer alan, günümüzde kentin toplu taşıma ağının kesiştiği merkez noktadaki parkı, ziyaretçilerin güncel kullanım şekil ve süreleri açısından incelemek katılımcılara mekânı tarihi zemin, kullanım stratejileri, insan davranışları, kültürel çeşitlilik ve kentsel söylem kavramları üzerinden sorgulama imkânı sağlar.
- Katılımcılar etkinlikler sırasında parka yaya ve taşıt yaklaşımını, parkın çevresindeki yapıli çevre ile mevcut ilişkisini, kamusal kullanım özelliklerinin olumlu ve olumsuz yönlerini deneyimlerken planlama ve kentsel tasarımla ilgili bilgi birikimi elde etmeye başlarlar.
- Etkinlikler sırasında parkın tasarımının odak noktası olan anıtı temsil ettiği fikir ve figürlerdeki temalar açısından detaylı olarak incelemek, katılımcılara açık alan ve peyzaj düzenlemelerinde tasarımı yönlendiren odak ve objeleri sorgulama imkânı tanır.
- Yapılan etkinlikler katılımcılara yapıli çevreyi mimari form, kütle-yeşil alan ilişkisi ve ölçek kavramları ile yapısal, çevresel ve sanatsal açıdan tanıma imkânı tanır.

ARAÇ VE GEREÇ :

- Katılımcılara verilmek üzere hazırlanmış bez çanta (Ek-5)
Çanta içinde çizim yapmaya ve not almaya elverişli A4 defter, kurşunkalem, kalemtıraş, silgi yer almaktadır.
- İsimlik (Ek-4.7)
- Fotoğraf çekebilmek için, kamera, tablet veya cep telefonu

32. MÜZE ÖNCESİ ETKİNLİKLER

- Eğitime internet üzerinden kayıt olunur.
- Mekânların mimari kimliği ve tasarımcıları ile ilgili bilgileri içeren Modül Teknik Bilgi Formu (Ek-1.7) kayıttan sonra e-posta ile katılımcılara gönderilir.
- Etkinlik öncesi katılımcılara kısa sorulardan oluşan Ön Değerlendirme Formu (Ek-6) gönderilir. Etkinliğe gelirken bu formu doldurup beraberlerinde getirmeleri istenir.

33. MÜZEDE ETKİNLİKLER

- **Tanışma / Isınma (15 dakika)**
 - Katılımcılar Güven Anıtı'nın önünde toplanır, tanışma / ısınma oyunu oynarlar (Ek-2).
 - Katılımcılar ilk defa bir araya gelmiş ise ısınma etkinliği aynı zamanda tanışma şeklinde gerçekleştirilir.
 - Katılımcılar diğer mekânlardaki eğitimlerden birinde yakın zamanda tanışmışlarsa, müze eğitmeni mekânda bu defa çalışmaya başlamadan önce ısınma oyunlarından seçerek 10 dakika kadar katılımcılarla birlikte oynar.
 - Bu etkinliğin sonunda müze eğitmeni katılımcılardan "Katılım Onay Formu"nu (Ek-3) doldurmalarını ister.
 - Sonrasında katılımcılara "İsimlik"ler (Ek-4.7) ve "Katılımcı Çantası" (Ek-5) dağıtılır.

▪ Parkı ve Anıtı Okuma Etkinliği (35 dakika)

- Müze eğitimcisi katılımcılara Güvenpark'ın A4 boyutunda planını (Ek-10) dağıtır.
- Katılımcılar kendilerine verilen 20 dakika serbest zamanda bu planlarla birlikte Güvenpark'ı ve Güven Anıtı'nı incelerler. Şu soruların cevaplarını ararlar;
 - 1) Anıtın rölyeflerinde kaç ayrı meslek grubu tasvir edilmiştir?
 - 2) Güvenpark'a gezmek ve dinlenmek amaçlı gelenler haricinde, kimler görev olarak bulunmakta ya da para kazanmak üzere çalışmaktadır?
 - 3) Parkta bir bankta oturuyorsunuz, canlı cansız hangi sesleri duyuyorsunuz?
- 20 dakikanın sonunda grup heykelin ön cephesinde buluşur. Soruların tespit edilen cevapları tartışılırken park ve anıt üzerine görüş ve düşünceler paylaşılır. Müze eğitimcisi sorulara verilen cevapları not eder.

▪ Anıt-Havuz-Güvercin Temalı Fotoğraf Çekimleri (20 dakika)

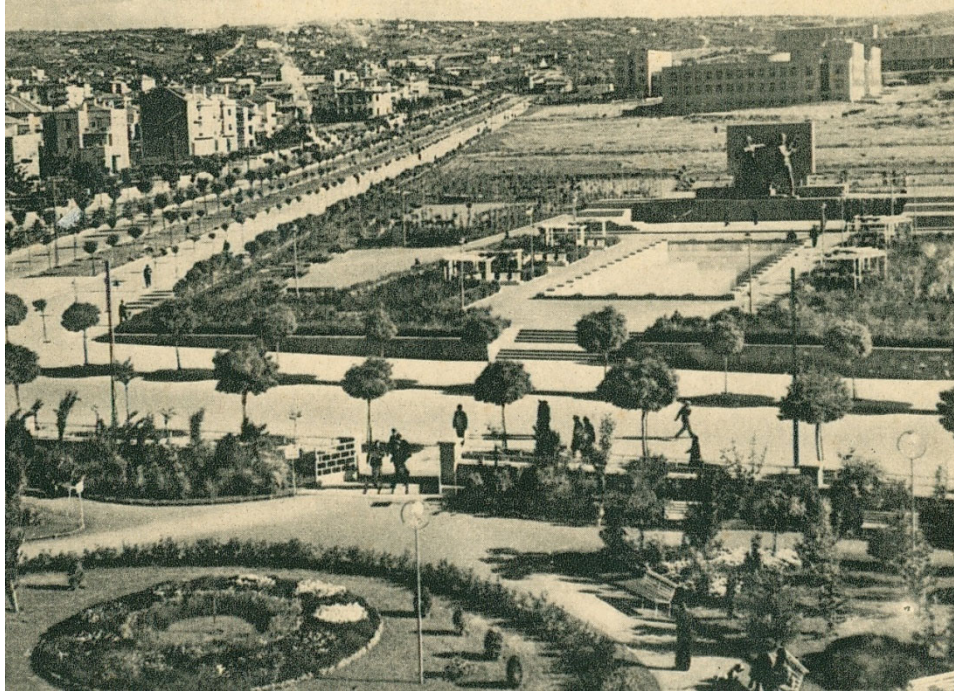
- Katılımcılara mekândan ayrılmadan önce tekrar 20 dakika serbest zaman verilir.
- Anıt, havuz ve güvercinleri incelemeleri, sonrasında da fotoğraflamaları istenir. Bu fotoğraflar etkinlik sonrasında yazılması istenilen öykülerde kullanılacaktır.
- Serbest zamandan sonra toplanma noktası bu sefer Güven Anıtı'nın arka cephesidir.

34. MÜZE SONRASI ETKİNLİKLER:

- Mekânda etkinlikler tamamlandıktan sonra müze eğitimsi katılımcılara katılım belgelerini (Ek-8.7) dağıtır ve müze sonrasında yapılması istenilen çalışmalar hakkında bilgi verir.
- Katılımcılardan etkinlik sonrasında “heykel”, “güvercin” ve “havuz” kelimelerinin geçtiği minimum üç yüz kelimelik bir öykü yazmaları ve mekândan ayrılmadan önce çektikleri fotoğrafları bu öyküyü resimlemekte kullanmaları istenir.
- Resimli öyküler kayıt esnasında bildirilen takvime uygun olarak, müze eğitimcisine teslim edilecektir.
- Çalışmalar tamamlandığında dijital kopyaları alınıp, bu müze eğitimi paketi için oluşturulan internet sayfasında gerçekleştirilecek sanal sergilere dâhil edilmek üzere arşivlenir.
- Katılımcılardan çalışma sonrasında “Son Değerlendirme Formu”nun (Ek-7) da doldurularak e-posta ile gönderilmesi istenir.

35. EKLER:

EK-1.7	Modül Teknik Bilgi Formu
EK-2	Tanışma ve Isınma Etkinlikleri
EK-3	Katılımcı Onay Formu
EK-4.7	İsimlik
EK-5	Katılımcı Çantası
EK-6	Ön Değerlendirme Formu
EK-7	Son Değerlendirme Formu
EK-8.7	Katılım Belgesi
EK-9	Dilekçe Örneği (etkinlik yapılacak mekânlardan izin alması gerektiği durumlar için)
EK-10	Güvenpark'ın Planı

Görsel-7
Güvenpark (1937)

GÜVENPARK GÜVEN ANITI

İLK KULLANIM:

Park

BUGÜNKÜ İŞLEV:

Park-Otopark

YAPIM YILLARI:

1934-1935

TASARIM:

Clemens HOLZMEISTER

Görsel-7.1
Clemens HOLZMEISTER

MİMARİ KİMLİK⁴

Şehircilik açısından en önemli anıt, Atatürk döneminde yapılan Güven Anıtı'dır. Anıt, yeni kurulan Devlet Mahallesi'ndeki İçişleri Bakanlığı'nın önündeki parka dikilmiştir. Zabıtaya da bir anıt dikme fikri, Hâkimiyet-i Milliye gazetesinin "Zabıta Abidesi Nasıl Olacak?" başlıklı bir yazı yayımladığı 1929 yılına dayanır:

"Abidede halkın, cemiyetin hücreleri olan aile ile temsili düşünülmüştür. Ortada sükûn ve saadet içinde yaşayan bir aile ve etrafında da bunların o saadetini temin için bir taarruza karşı koyan ve cürüm yapanlarla mücadele eden jandarma alegorik gruplarla temsil edilecektir."

İlk başta (1929-1932 yılları arasında) kent plancısı Hermann Jansen o noktaya dikilme benzeri bir uçak anıtının dikilmesini öngörmüştü. Böylece, İstanbul'daki Fatih Belediyesi önündeki Tayyare Abidesi'nin bir muadili de Cumhuriyet'in başkentinde yer alacaktı.

Güven Abidesi'nin fikir babası, Kemalist iktidar merkezinin en güçlü şahıslarından olan İçişleri Bakanı Şükrü Kaya'ydı. Şükrü Kaya 1927'de geldiği bu görevde Atatürk'ün ölümüne dek, yani toplam on bir yıl kalacaktı. Güven Anıtı'nın asıl planlama evresi, Anadolu'nun pek çok kentinde bir heykel patlamasının yaşandığı 1930 yılıdır. Mustafa Kemal mimar olarak Holzmeister'ı görevlendirmiş, Holzmeister ise heykeltıraş olarak Anton Hanak'ı seçmişti. İçişleri Bakanlığı'nda Holzmeister'ın jandarma ve polis teşkilatları için yaptığı iki büyük ek bina olduğundan anıtın bu iki devlet aygıtına adanması akla yakındı.

Dev anıtın ön cephesinin açılışı 28 Ekim 1934'de, Cumhuriyet'in dokuzuncu kuruluş yıldönümü kutlamalarından bir önceki akşam Başbakan İsmet (15 Kasım 1934'ten itibaren İnönü) tarafından yapıldı. Hanak'ın ani ölümünden (7 Ocak 1934) sonra Josef Thorak'ın yaptığı arka cephenin açılışı 1935 yılında gerçekleştirildi.

TASARIMCILAR

CLEMENS HOLZMEISTER⁴

Clemens Holzmeister, 27 Mart 1886'da Fulpmes, Avusturya'da doğdu. Lise eğitiminden sonra Viyana Teknik Yüksekokulunda mimarlık okudu. Ardından 1919 yılındaki doktorasına kadar bir devlet meslek okulunda öğretmen olarak ve daha sonra araştırma görevlisi olarak çalıştı. 1924 yılında Viyana Güzel Sanatlar Akademisi ustalık okulunun yöneticisi olarak atandı ve daha sonra burada, 1938 yılında modern mimarlık anlayışı nedeniyle görevden alınana kadar profesör olarak da çalıştı. 1927'de yeni kurulan Türkiye'nin başkenti Ankara için ilk siparişler gelmeye başladı. Holzmeister burada bakanlıkları ve askeri tesisleri inşa etmekle görevlendirildi. Aynı dönemde, yani 1928'den 1933'e kadar Düsseldorf Sanat Akademisinde resmi bir görevde bulundu.

Nasyonal Sosyalizmin etkisinin Avusturya'ya doğru genişlemesiyle birlikte Clemens Holzmeister 1938 yılında Viyana Akademisinden uzaklaştırıldı. Bunun üzerine Türkiye'ye iltica etti ve 1940'ta İstanbul Teknik Üniversitesinde ders vermeye başladı. Sonraki yıllarda Brezilya, Avusturya ve Türkiye arasında gidip geldi ve buralarda aldığı işleri hayata geçirdi. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra adı aklandığı halde ancak 1954 yılında Avusturya'ya geri döndü. Bu tarihe kadar İstanbul Teknik Üniversitesindeki derslerine ve kendisine Ankara'da çalışan mimarlar arasında özel bir konum sağlayan TBMM binalar topluluğunun yapımına yoğunlaştı. Geri döndükten sonra Viyana Güzel Sanatlar Akademisinin rektörü oldu. 1963 yılında İstanbul Teknik Üniversitesinden ve 1971 yılında da Viyana Teknik Yüksekokulundan fahri doktora unvanı aldı. Clemens Holzmeister, 12 Haziran 1983'te Salzburg, Hallein'de vefat etti.

Ankara'daki Eserleri:

Milli Savunma Bakanlığı, 1927–31	Genelkurmay Başkanlığı, 1929–30
Orduevi, 1930–31	Cumhurbaşkanlığı Köşkü, 1930–32
İçişleri Bakanlığı, 1930–34	T.C. Merkez Bankası, 1931–33
Güven Anıtı (tasarım), 1931–36	Bayındırlık ve İskan Bakanlığı, 1933–34
Yargıtay, 1933–35	Emlak Kredi Bankası, 1934–35
Eski Ticaret Bakanlığı, 1934–35	Harp Okulu, 1935
Avusturya Büyükelçiliği, 1936	TBMM Binası, 1938–63

ANTON HANAK ⁴

22 Mart 1875'te, Brünn'de (eskiden: Avusturya-Macaristan) doğan Anton Alois Hanak, 1889 ile 1893 arasında Viyana'da ahşap heykeltıraşlık eğitimini tamamladı ve ardından 1898 yılına kadar Almanya, Böhmen (bugün Çek Cumhuriyeti), Slovakya ve Macaristan'da bulundu. Bu seyahat yıllarında heykeltıraşlık konusunda ilk derslerini almaya başladı. Bu ilgi alanını izleyerek aynı yıl Viyana Güzel Sanatlar Akademisinde Prof. Dr. Edmund Hellmer'in yanında yükseköğrenime başladı. 1905 yılında Wiener Secession'da ilk sergisini açtı. Buradaki üyelik (1910'a kadar) aynı zamanda sergilere düzenli katılım anlamına geliyordu. 1908'de Viyana Uygulamalı Sanat Okulunda öğretim görevlisi olarak görev aldı ve bu görevi 1913 yılında anıtsal heykeltıraşlık alanında bir kürsüyü devralana kadar sürdürdü. Birinci Dünya Savaşı'ndan önceki yıllarda Anton Hanak birçok kez mimar Josef Hoffman ve ressam Gustav Klimt ile birlikte çalıştı. 1932'de Viyana Güzel Sanatlar Akademisinde olağan bir Heykeltıraşlık Kürsüsünü üstlenirken, aynı zamanda Ankara'da, Güven Anıtı üzerinde Clemens Holzmeister ile birlikte çalışıyordu. Anton Hanak, bu anıt üzerinde çalışırken 7 Ocak 1934 tarihinde kalp krizinden öldü.

Ankara'daki Eserleri:

Güven Anıtı, 1936 (ön yüzü, ölümünden sonra tamamlandı)

JOSEF THORAK ⁴

Josef Thorak, 1889'da Salzburg, Avusturya'da doğdu. Bir Cizvit okuluna gittikten sonra, babası gibi çömlekçilik eğitimi aldı. 1910 yılından itibaren Viyana Güzel Sanatlar Akademisine devam etti. 1915'te Wilhelm Bode'nin tavsiyesi üzerine, eğitimini burada tamamlamak üzere yüksek lisans eğitimi için Berlin'deki Prusya Sanatlar Akademisine geçti. 1920'den itibaren serbest çalıştı. Henüz eğitim aldığı dönemde eserleri önemli ödüllere layık görüldü, nihayet 1928'de, sürekli sergi katılımcısı olduğu Prusya Sanatlar Akademisinin devlet ödülünü kazandı. 1934 yılında, Anton Hanak'ın ölümünden sonra, Türkiye'deki diğer çalışmaların yanı sıra Ankara'daki Güven Anıtı'nın yapımını üstlendi. En büyük mesleki başarılarından biri, 1936 yılında Berlin'de düzenlenen Olimpiyat oyunları için yaptığı heykeldi. Aynı yıl Adolf Hitler tarafından profesörlük unvanı verilen Thorak, Nazi rejiminin bir devlet sanatçısı haline geldi. 1937'den itibaren öğretim görevlisi olarak Münih Güzel Sanatlar Akademisinde çalıştı. Ayrıca Nürnberg'deki İmparatorluk parti kongresi arazisi için modeller ve İmparatorluk başbakanlığı için heykeller yaptı ve Paris Dünya Sergisi'ne katıldı. Nazi rejimi devlet sanatçıları arasında en ön sıralarında yer aldığı halde Nazilerden arındırma davasında beraat etti; ancak çalışma ve satış yasağı aldı. 1952'deki ölümüne kadar Salzburg'da sade bir hayat yaşadı.

Ankara'daki Eserleri:

Güven Anıtı (arka yüzü), 1936, Atatürk büstü, 1936–37

⁴ Franck, A.O., Cengizkan, A., Doğramacı, B., Kreiser, K. ve Tekeli, İ. (Yay. haz.). Bir Başkentin Oluşumu, 1.baskı, Ankara: Goethe Enstitüsü Yayınları

FOTOĞRAFLAR

Görsel-7 Güvenpark (1937)

Görsel-7.2 Güven Anıtı (1940)

Görsel-7.3 Güvenpark (1935-36)

Görsel-7.4 Güven Anıtı (2018)

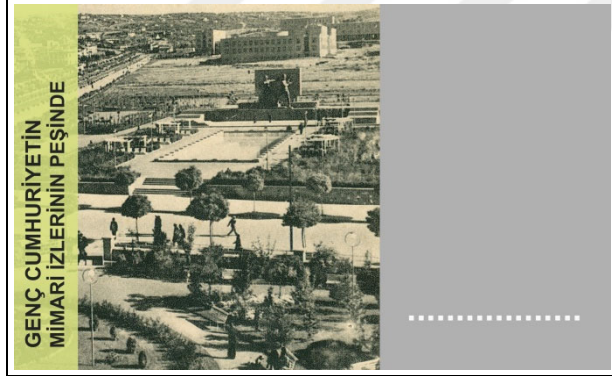

Görsel-7.5 Güven Anıtı (2018)

Görsel-7.6 Güven Anıtı Rölyef (2018)

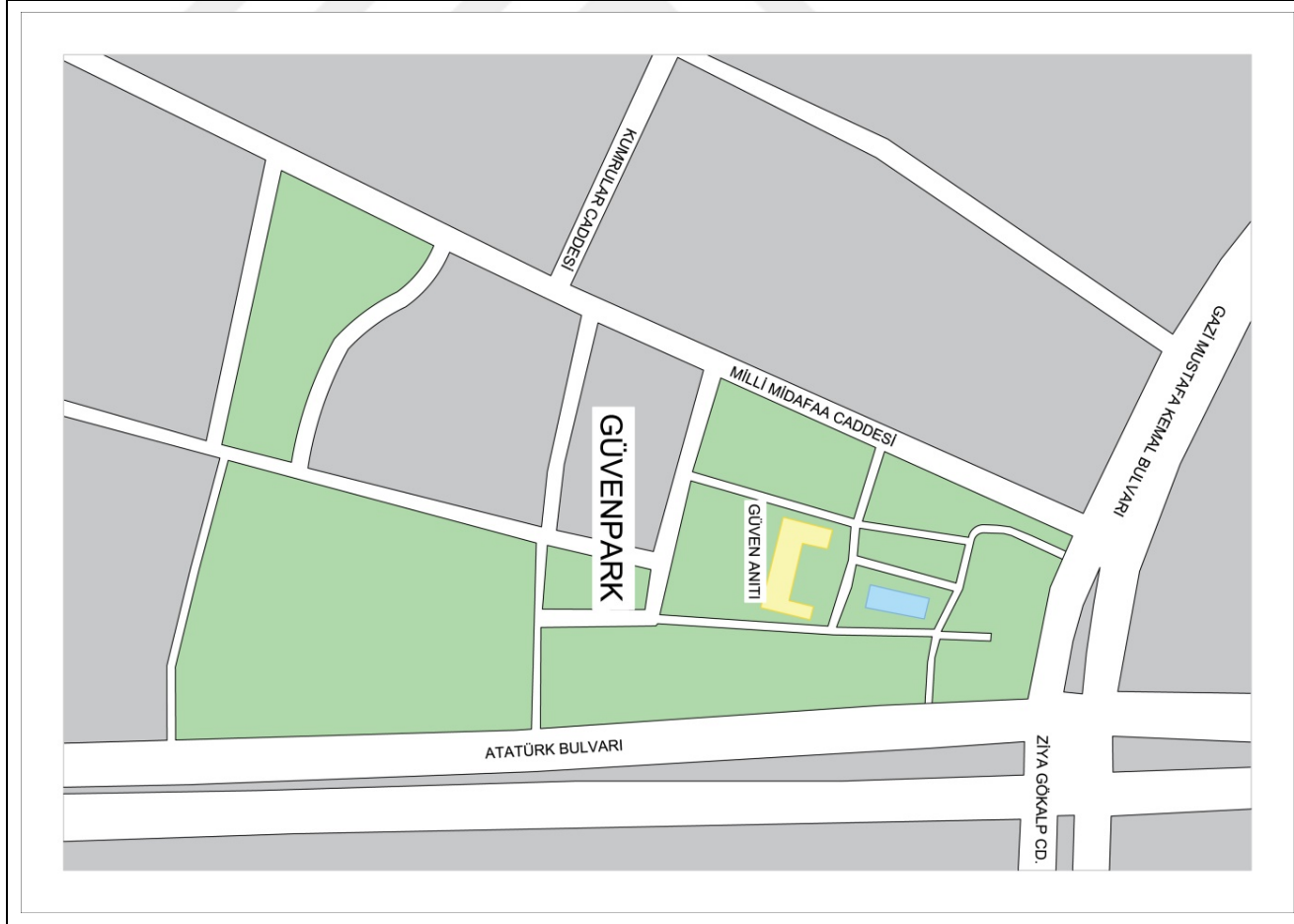
EK- 4.7 İSİMLİK

EK- 8.7 KATILIM BELGESİ

KATILIM BELGESİ	
Sayın	
“Genç Cumhuriyetin Mimari İzlerinin Peşinde” adlı müze eğitiminin “Güven Park”ta gerçekleştirilen etkinliklerine katılımınız için teşekkür eder, başarılar dileriz.	
.....(imza)	
.....(isim)	
Müze Eğitimsi	
...../...../..... (tarih)	

EK-10 Güvenpark'ın Planı

Görsel-7.7

SARAÇOĞLU MAHALLESİ

Görsel-8
Saraçoğlu Mahallesi

İLK KULLANIM:
Toplu Konut
BUGÜNKÜ İŞLEV:
Boş-Belirsiz
YAPIM YILLARI:
1933-1935
TASARIM:
Paul BONATZ

Görsel-8.1
Paul BONATZ

36. ETKİNLİĞE DAİR

SÜRE : 80 dakika

KATILIMCILAR : Mimarlık 1. Sınıf Öğrencileri

KATILIMCI SAYISI : 10 Öğrenci

KAZANIMLAR :

- Katılımcılar Saraoğlu Mahallesi’nde yapılan etkinliklerle Cumhuriyet Dönemi’nin bu ilk toplu konut projesini yakından tanıma fırsatı bulur, 20. yüzyılın ilk yarısında toplu konut kavramı, konut inşası ve malzeme kullanımındaki ilklerle bağlantılı olarak günümüz toplu konut anlayışının tipik özelliklerini sorgularlar.
- Farklı konut tiplerinin tasarlandığı, planlı yeşil alanlar, okul ve sosyal tesislerin yer aldığı proje, katılımcılara 20. yüzyılda başkentte bir yandan dış biçimleri ile geleneksel Türk evi detaylarına öykünen diğer yandan modernleşme yolunda örnek oluşturan zengin bir bilgi birikimi sunar.
- Katılımcılar mahallede inceleme yaparken, konut-yeşil alan, konut alanı-eğitim yapıları, konut alanı-yaya/taşıt yaklaşımları kavramlarını gözlemleme fırsatı bulurlar.
- Katılımcılar kalabalık ve gürültülü şehir merkezinde yüksek oranlı yeşil alanlarla sağlanan sessiz ve huzurlu ortamı deneyimleyerek, inşaat alanı-yeşil alan oranı konusunda gelecekteki tasarımları için bilgi edinmiş olurlar.

ARAÇ VE GEREÇ :

- Katılımcılara verilmek üzere hazırlanmış bez çanta (Ek-5)
Çanta içinde çizim yapmaya ve not almaya elverişli A4 defter, kurşunkalem, kalemtıraş, silgi yer almaktadır.
- İsimlik (Ek-4.8)
- Fotoğraf çekebilmek için, kamera, tablet veya cep telefonu

37. MÜZE ÖNCESİ ETKİNLİKLER

- Eğitime internet üzerinden kayıt olunur.
- Mekânların mimari kimliği ve tasarımcıları ile ilgili bilgileri içeren Modül Teknik Bilgi Formu (Ek-1.8) kayıttan sonra e-posta ile katılımcılara gönderilir.
- Etkinlik öncesi katılımcılara kısa sorulardan oluşan Ön Değerlendirme Formu (Ek-6) gönderilir. Etkinliğe gelirken bu formu doldurup beraberlerinde getirmeleri istenir.

38. MÜZEDE ETKİNLİKLER

- **Tanışma / Isınma (15 dakika)**
 - Katılımcılar Saraçoğlu Mahallesi'nde bir araya geldiklerinde uygun bir yeşil alanda tanışma/ısınma oyunu oynarlar (Ek-2).
 - Katılımcılar ilk defa bir araya gelmiş ise ısınma etkinliği aynı zamanda tanışma şeklinde gerçekleştirilir.
 - Katılımcılar diğer mekânlardaki eğitimlerden birinde yakın zamanda tanışmışlarsa, müze eğitmeni mekânda bu defa çalışmaya başlamadan önce ısınma oyunlarından seçerek 10 dakika kadar katılımcılarla birlikte oynar.
 - Bu etkinliğin sonunda müze eğitmeni katılımcılardan "Katılım Onay Formu"nu (Ek-3) doldurmalarını ister.
 - Sonrasında katılımcılara "İsimlik"ler (Ek-4.8) ve "Katılımcı Çantası" (Ek-5) dağıtılır.
- **Kolektif Atölye Fikir Düşleri (20 dakika)**
 - Müze eğitmeni katılımcılara Saraçoğlu Mahallesi'nin vaziyet planını (Ek-10) dağıtır. Planda binalardan bir tanesi işaretlidir. Mahallede kısa bir gezinti yapılırken, katılımcılara gezintinin sonunda yapılacak etkinlik ile ilgili bilgi verilir.

- Katılımcılardan Saraçoğlu Mahallesi'nin toplu yararına kamusal alan olarak kullanıma açıldığını ve planda işaretli binanın tasarım öğrencilerin ortak kullandığı atölyeler olarak düzenleneceğini varsaymaları istenir. Bu binanın bir bölümünü, mimarlık öğrencileri kolektif çalışmalar için kullanacak olsalar katılımcılar nasıl bir mekân olmasını düşlerler, yazı ve küçük eskizlerle ifade etmeleri istenir.
- Gezinti sonrasında Adnan Öküten İl Halk Kütüphanesi'nin önünde toplanılır.
- Katılımcılar bireysel fikirlerini söylerlerken, grubun görüşleri ile birlikte konu tekrar tartışılır, notlar alınır, eskize yansıtılmış fikirler paylaşılır.
- Müze eğitimsi tüm bu çalışmaları kayıt altına alır.

▪ **Adnan Öküten İl Halk Kütüphanesi'nde Ankara'yı Aramak (45 dakika)**

- İnşa edildiği yıllarda konutların ortak alanı olarak tasarlanan sosyal bina günümüzde "Adnan Öküten İl Halk Kütüphanesi" olarak hizmet vermektedir.
- Katılımcılara Adnan Öküten İl Halk Kütüphanesi'nde yer alan, içerisinde Ankara geçen öykü, roman ve şiir kitaplarının listesi (Ek-11) verilir. Katılımcılardan listeden seçtiği kitabı kütüphanede bulup, kitapta bulabildiği Ankara ile ilgili kısımlardan notlar alması istenir. Bu notlar müze eğitimi sonrası yapılacak çalışmalarda kullanılacaktır.

39. MÜZE SONRASI ETKİNLİKLER:

- Mekânda etkinlikler tamamlandıktan sonra müze eğitimsi katılımcılara katılım belgelerini (Ek-8.8) dağıtır ve müze sonrasında yapılması istenilen çalışmalar hakkında bilgi verir.
- Katılımcılardan "Adnan Öküten İl Halk Kütüphanesi"ndeki etkinlikte "kitaplardan not aldıkları bölümlerden satırların" yer aldığı üç adet kart tasarlayıp, bu kartı kayıt esnasında bildirilen takvime uygun olarak, müze eğitimcisine teslim etmeleri istenir. Teknik serbesttir. Serbest el veya bilgisayarda tasarım yapılabilir. Fotoğraf, grafik tasarım, serbest el tekniklerinin birlikte kullanıldığı kolaj vb. teknikler kullanılabilir.

- Çalışmalar tamamlandığında dijital kopyaları alınıp, bu müze eğitimi paketi için oluşturulan internet sayfasında gerçekleştirilecek sanal sergilere dâhil edilmek üzere arşivlenir.
- Katılımcılardan çalışma sonrasında “Son Değerlendirme Formu”nun (Ek-7) da doldurularak e-posta ile gönderilmesi istenir.

40. EKLER:

EK-1.8	Modül Teknik Bilgi Formu
EK-2	Tanışma ve Isınma Etkinlikleri
EK-3	Katılımcı Onay Formu
EK-4.8	İsimlik
EK-5	Katılımcı Çantası
EK-6	Ön Değerlendirme Formu
EK-7	Son Değerlendirme Formu
EK-8.8	Katılım Belgesi
EK-9	Dilekçe Örneği (etkinlik yapılacak mekânlardan izin alması gerektiği durumlar için)
EK-10	Saraçoğlu Mahallesi’nin Vaziyet Planı
EK-11	İçinde “Ankara” Geçen Edebi Eserler Listesi

Görsel-8
Saraçoğlu Mahallesi

SARAÇOĞLU MAHALLESİ

İLK KULLANIM:
Toplu Konut
BUGÜNKÜ İŞLEV:
Boş-Belirsiz
YAPIM YILLARI:
1933-1935
TASARIM:
Paul BONATZ

Görsel-8.1
Paul BONATZ

MİMARİ KİMLİK⁴

Ankara'daki mesken bunalımını önlemek üzere 1944 yılında çıkarılan Memur Mesken Yasası uyarınca başlatılan bu konut grubu, II. Ulusal Mimarlık Akımının başkentteki önemli bir örneğini oluşturmaktadır. Mimar, 1920'ler Almanya'sının Siedlung anlayışını getirmeye çalıştığı yerleşmede, konut bloklarının yanı sıra çocuk bahçesi, ilk ve ortaokul ve bugün İl Halk Kütüphanesi olarak işlev gören o zamanki sosyal binayı ortak kullanım için tasarlamıştır. Mahallenin yerleşme düzeni yapıldığı yıllarda eleştirilere hedef olmuş, topoğrafyaya uyumun başarılı olduğu, ancak yönlendirmenin iyi olmadığı ifade edilmiştir. Bitişik nizamda, gruplaştırılmış değişik tip ve yükseklikte tasarlanan apartmanlarda iki, üç ve beş odalı, altı tip üzerinde planlanan 642 daire gerçekleştirilmiştir. Konut blokları bodrum üzerine iki, üç ya da dört katlıdırlar. Cephelerinin odalara tekabül eden kısımları dışa doğru, bazıları balkon olan çıkmalar yaparlar. Konutların dış biçimlenmelerinde 1940'lı yıllarda mimarların millî mimarlık arayışları içinde bir öneri çözüm olarak Sedat Hakkı Eldem tarafından ortaya atılan "Türk Evi" temasının yansımaları izlenmektedir. Geniş saçaklar, cumbaya öykünen destek üzerindeki cephe çıkmaları, pencere modülasyonları, sacdan yapılma kafes biçimli balkon korkulukları geleneksel Türk evinden alıntılardır. Ancak mimar Türk evinin plan düzenini bu konutlar için kaynak olarak görmemiş, hem bu nedenle hem mekân organizasyonu açısından ve de yapı ekonomisi ilkelerinin göz önüne alınmaması nedeniyle yapıldıkları yıllarda planları başarısız bulunmuştur.

TASARIMCI

PAUL BONATZ⁴

Paul Bonatz, 6 Aralık 1877'de Almanya'da doğdu.

1896 yılında liseden mezun olduktan sonra, Münih Teknik Üniversitesi'nde önce makine mühendisliği öğrenimine başladı, daha sonra mimarlığa geçiş yaptı. Üniversite öğreniminin hemen ardından Theodor Fischer ile birlikte Münih Şehir Planlama Müdürlüğü'nde çalıştı, 1902 yılında ise Fischer'in asistanı olarak Stuttgart Teknik Yüksekokulu'na geçti. Theodor Fischer, 1908 yılında Münih'e atandığında, Paul Bonatz Stuttgart'taki kürsüsünü devraldı ve bu görevi 1943 yılına kadar sürdürdü. Paul Bonatz, eğitimin yanı sıra, üniversiteden arkadaşı Friedrich Eugen Scholer ile birlikte gerçekleştirdiği özel siparişlerle de ilgilendi. Paul Bonatz'ın ünlü eseri Stuttgart Tren Garı (1911–1928) da bu işbirliğinden doğdu.

Nasyonal Sosyalizm zamanında otoyolların yapımının yanı sıra mimar ve mühendislerin eğitimiyle meşgul oldu. 1939 ile 1945 yılları arasında Albert Speer ile birlikte Deniz Kuvvetleri Komutanlığı ve Emniyet Müdürlüğü gibi bazı planlama işleri hazırladı. Ancak 1943 yılında Almanya'yı terk ederek Türkiye'ye yerleşti. Bir yıl önce Atatürk mozolesinin (Anıtkabir) proje seçiminde jüri görevini üstlendiği bu ülkede, Türk Kültür

Bakanlığı tarafından danışman olarak atandı. 1946'dan 1955'e kadar profesör olarak İstanbul Teknik Üniversitesi'nde ders verdi. Bu dönemde çeşitli projeler gerçekleştirdi. 20 Aralık 1956'da Stuttgart'da vefat etti.

Ankara'daki Eserleri:

Fen Fakültesi (sadece danışmanlık), 1941–43

Gazi Eğitim Enstitüsü, Erkek Teknik Öğretmen Okulu

Saraçoğlu Mahallesi , 1944–46

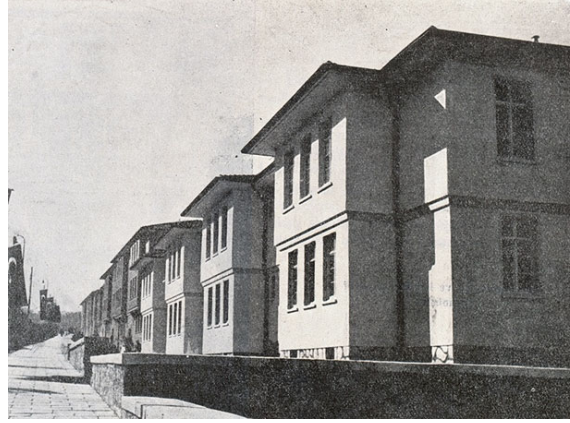
Türkiye Şeker Fabrikaları Genel Müdürlüğü , 1946

Ankara Devlet Opera Binası , 1946/47

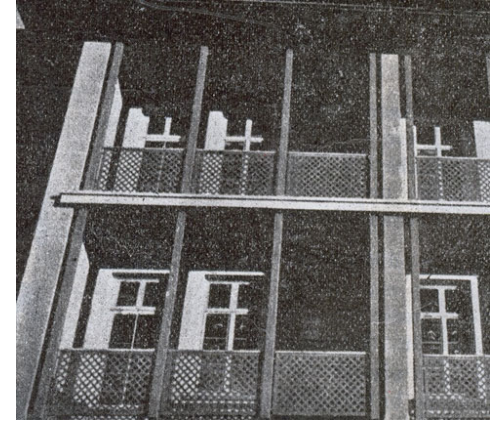
FOTOĞRAFLAR

Görsel-8 Saraçoğlu Mahallesi (1946)

Görsel-8.2 Saraçoğlu Mahallesi (1946)

Görsel-8.3 Saraçoğlu Mahallesi (1946)

Görsel-8.4 A.Ö. İl Halk Kütüphanesi (2013)

Görsel-8.5 Saraçoğlu Mah. (2013)

Görsel-8.6 Saraçoğlu Mah. (2013)

EK- 4.8 İSİMLİK

EK- 8.8 KATILIM BELGESİ

KATILIM BELGESİ	
	Sayın
	“Genç Cumhuriyetin Mimari İzlerinin Peşinde” adlı müze eğitiminin “Saraçoğlu Mahallesi”nde gerçekleştirilen etkinliklerine katılımınız için teşekkür, eder başarılar dileriz.
	(imza)
	(isim)
	Müze Eğitimcisi
	.../.../..... (tarih)

EK-10 Saraçoğlu Mahallesi Vaziyet Planı

Görsel-8.7

EK-11 içinde “Ankara” Geçen Edebi Eserler Listesi

ANKARA İLE İLGİLİ EDEBİ ESERLER

Romanlar

- ANKARA / Yakup Kadri Karaosmanoğlu
- 5 ŞEHİR / Ahmet Hamdi Tanpınar
- YENİŞEHİR’DE BİR ÖĞLE VAKTİ / Sevgi Soysal
- BOZKIR ÇİÇEKLERİ / Selçuk Baran
- SON HAFRİYAT / Emrah Serbes
- YALANCI TANIKLAR KAHVESİ / Vedat Türkali
- YALAN SATICISI / Attila Şenkon
- ANKARA MON AMOUR / Şükran Yiğit

Öyküler

- KAN KOKUSU / Kızıl Kale / Erendiz Atasü
- LAPA LAPA KAR YAĞIYOR / Kadın Öykülerinde Ankara / Gülseren Engin
- VAKA’İ ADLİYE / Kadın Öykülerinde Ankara / İnci Gürbüzatık
- HUZURSUZ HEYKELLER GECE Sİ / Gölgenin Canı / Gürsel Korat
- BURASI ANKARA İL RADYOSU ŞİMDİ / Kadından Kentler / Murathan Mungan

- ANGLİKA’NIN ANKARA’YI UNUTUŞU / Kadın Öykülerinde Ankara / Yıldız Ramazanoğlu
- ANKARALI OLMAK / Kadın Öykülerinde Ankara / Şiir Erkök Yılmaz

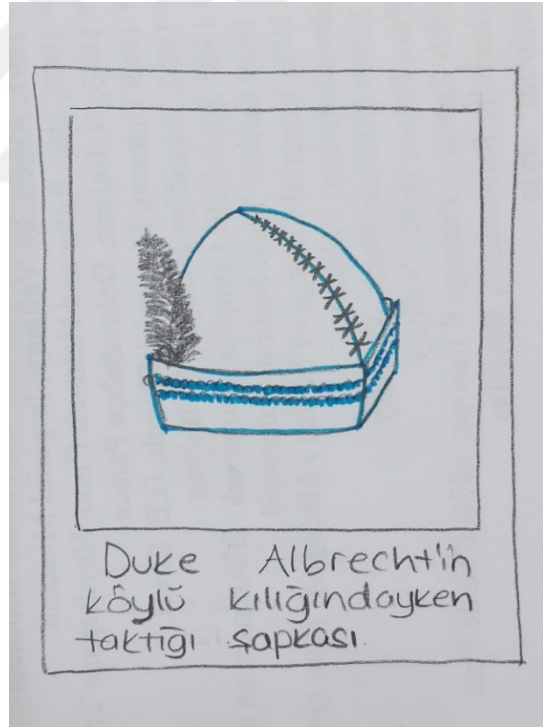
Şiirler

- MEMLEKETİMDEN İNSAN MANZARALARI / Nazım Hikmet
- ALTINDAĞ / Orhan Veli Kanık
- YAZ / Gülten Akın
- ANKARA / Metin Altıok
- KARANFİL SOKAĞI / Ahmet Arif
- ÇIKRIKÇILAR YOKUŞU / İlhan Berk
- KARANFİLLER VE İNSANIN HUYU / Ali Cengizkan
- OTELLER HANLAR HAMAMLAR ÜSTÜNE SÜREKLİ ŞİİR / Cemal Süreyya
- ANKARA / Ahmet Telli

GÖRSELLER

GÖRSEL 1. Opera Binası modülünde müze sonrası sahne ve aksesuar tasarımı örnekleri

GÖRSEL 2. Güvenpark modülünde müze sonrası öykülü fotoraf çalışması örnekleri

MUCİZEVİ ÇİZGİLERİN DANSI

"Sabah her zamanki gibi mavi gözlü çocuk biliyordu ellerinin çok farklı olduğunu. Bunu ilk gördüğünde anlamıyordu. Her gün güneş doğmadan yarım saat önce evinin önündeki havuzu yakına yürüyüşe çıkıyor ve her sabah havuzun başındaki güvercinlerin yanında mavi gözlü çocukları biliyordu. Hafta ortasıydı. Kantinden aldığı kaşarlı tost ve taze sıkılmış portakal suyuyla beraber, her zaman oturduğu ağacın altına oturmuştu. Mavi gözlü çocuğun onu izlediğini biliyordu. Yüzündeki endişeli ifadesiz sınırlıma çalışarak çizim malzemelerini etene aldı. Kendisine gelen gözleri görüyordu fakat dışkının duymasına izin vermeden ekut kâğıdının yanındaki güvenlik kulübesine çevirdi gözlerini ve çizmeye başladı. Saatler geçmişti, ders bitmiş, ruhu çizimiyle beslenmişti. Tam o sırada omuzuna bir el dokundu. Okulun güvenlik görevlisi Semih Bey idi gelen.

"Evladım hava çok soğuk, okul da dağıldı. Bakıp durma böyle gel, içeride otur." dedi.

Gözleri sıcak bakıyordu diye düşünüyordu içinden. Fakat o sıcak bakışlarda donup kalmıştı çizimi görünce.

"Bu da ne?" dedi şaşkın bir ifadeyle." Şuradaki güvenlik kulübesi amcam." cevabını aldıktan sonra uzun bir sessizlik oldu." Anlaşılmayan bir karmaşa daha..." diye düşündü üzülerek. Üzgünlüğünün ardından omzundaki el tekrar:

"Hadi kuzm, boş ver onu, gel içeride otur üşüyeceksin." dedi.

Büyük bir şiddet ile kalktı oturduğu yerden. Nazikçe teşekkür etti ve buruşturup attı mucizevi çizimlerin dansını.

Ertesi sabah her zamankinden daha erken çıkmıştı yürüyüşe. Mavi gözlü çocuk yine havuz başındaydı. Bu sefer yürümedi. Patikanın başında bekleyip mavi gözlü çocuğu izledi. Henüz aydınlanmamış havada ay gibi parlıyordu mavi çocuğun elleri. Güvercinlerle konuşuyordu teker teker. Konuştuktan sonra ise sabahın ilk ışıklarının bile yanında sönük kaldığı ellerindeki kâğıtları güvercinlerin küçük ayaklarına bağlıyor onları uçuruyordu. Güvercinlerin kanat çırpışlarının altında, korku dolu gözlerle mavi gözlü çocuğun yanına gitti.

"Burada ne yapıyorsun?" dedi şaşkınlıkla ve öfkeyle. Mavi gözlü çocuk korkmuştu. Kâğıtları büyük bir şiddet ve panik içinde sakladı. Mavi gözleri gökyüzüne gibiydi. Gökyüzünün etkisine kapılarak:

"O kâğıtlar da ne?" diye sordu bir tanesini eline alarak. Bunlar mucizevi çizimlerin dansıydı.

"Sen bunları nereden buldun, ne yapıyorsun bunları?" dedi ve ardından mavi gözlü çocuk:

"Onları kazandırıyorum. Güvercinlerim onları farklı yerlere götürüyorlar. Yolları her nereye dğerse, kanatlarıyla birlikte süzülüyor çizimlerin evrende. Kaybolmalarına izin veremez, farklılıklarını sıradanlaştırmana izin veremeyiz." dedi yutkunarak.

Donup kalmıştı. Her hikayenin umutsuzlukla bitmediği, farklı olduğunu o an anladı. Gökyüzü artık onun yeni mucizesiydi.

GÖRSEL 3. II. Meclis (Cumhuriyet Müzesi) modülünde müze sonrası kart tasarımı örneği

GÖRSEL 4. Güvenpark modülünde müze sonrası kart tasarımı örneği

GÖRSEL 5. Saraçoğlu Mahallesi modülünde müze sonrası kart tasarımı örneği

GÖRSEL 6. DTCF modülünde müze sonrası kart tasarımı örnekleri

BENZERLİK BİLDİRİMİ

“Mimarlık Öğrencilerinin Yaşadıkları Kentin Tarihi Mekanlarını Müze Eğitimi Bağlamında Deneyimlemelerine Yönelik Eğitim Paketi (Ankara Örneği)” başlıklı tezimin ana bölümü (ön bölüm, kaynaklar ve ekler hariç) Turnitin İntihali Engelleme Programı aracılığıyla incelenmiş ve ilgili rapor danışmanım tarafından da kontrol edilmiştir. Kontrol sırasında (1) “Beş sözcükten daha az olan benzeşmeler” (2) “Kaynaklar” (3) “Doğrudan Alıntılar” dışarıda tutulmuştur. Benzerlik kontrolüne ilişkin rapordan elde edilen sonuçlar aşağıda sunulmuştur.

Rapor Tarihi	: 17.01.2019
Gönderim Numarası	: 1065170756
Sayfa Sayısı	: 107
Sözcük Sayısı	: 22599
Karakter Sayısı	: 160378
Benzerlik Oranı	: %20
Savunma Tarihi	: 25.02.2019

Yukarıda belirtilen sonuçları gösteren Turnitin İntihali Engelleme Programı’na ilişkin orijinal raporu, sonuçlarda herhangi bir değişiklik yapmaksızın bu beyanım ekinde Enstitüye teslim ettiğimi, tezimin %10’dan fazla benzerlik oranı içerdiğinin belirlenmesi durumunda, bundan doğabilecek tüm yasal sorumluluğu kabul ettiğimi bildirir, saygılarımı sunarım.

Öğrencinin Adı Soyadı: Özlem DENGİZ UĞUR

Tarih: 28.03.2019

İmza:

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı ve Soyadı : Özlem DENGİZ UĞUR
E-Posta Adresi : odengiz@superonline.com

İş Deneyimi :

Unvan	Görev Yeri	Yıl
Şirket Ortağı	Denizler Proje, Ankara	2009-
Şirket Ortağı	Selkom Proje, Ankara	2005-2009
Satınalma Şefi	Barmek İnşaat, Ankara	1997-2005

Akademik Bilgiler

Öğrenim Durumu:

Derece	Bölüm/Program	Üniversite	Yıl
Lisans	Mimarlık Bölümü	Anadolu Üniversitesi	1993

Yayınlar:

“Çocuk ve Mimarlık: Sanat ile İç içe Toplumsal Bir Eğitim Modeli”, Ankara Üniversitesi ÇOKAUM, 9. Ulusal Çocuk Kültürü Kongresi 3-6 Ekim 2017 Bildiri Kitabı